This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

niversity Libraries
28 552 374

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

№ 72

1/2 . т. вин.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

ГОДИШЊАК

XIX

1905.

БЕОГРАД
ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ
1906

Цена 1·50 дин.

STANFORD LIBRARY
AUG 31 1966
STACKS

ПРЕГЛЕД

СТРАНА

Заштитник Срп. Краљ. Академије 1

I. Особље Срп. Краљ. Академије · 2

II. Изводи из Академијиних записника: 3

А. Скупови Академије природних наука 22
Б. » » философских » 24
В. » » друштвених » 26
Г. » Академијина председништва 38
Д. » целокупне Академије: · · ·
1. редовни · · · · · · · · · · · · · · · 92
2. свечани · · · · · · · · · · · · · · · 97
3. главни годишњи скуп · · · · · · · · 113

III. Годишњи свечани скуп:

а) говор председников · · · · · · · · · 121
б) извештај о раду Академије у 1905. · 141

IV. Рачуни и фондови Српске Краљ. Академије у 1905. · · · · · · · · · · 185

V. Народна Библиотека, Народни Музеј и Музеј Српске Земље у 1905 г. 189

СТРАНА

VI. Задужбине:

1. Николе Ј. Мариновића 292
2. Катарине Ивановићеве 301
3. Мијаила и Марије Миливојевића . . 301
4. Димитрија Стаменковића 309
5. Љубомира Радивојевића 320
6. Архим. Нићифора Дучића 325
7. Милоша Ж. Петровића 333
8. Пере К. Јанковића 336
9. Николе Крстића 338
10. Софије Ђ. Ћиприћеве 342
11. Митрополита Хаџи Саве Косановића 344
12. Легат Друштва „Србија“ 346

VII. Некролози:

Архим. Иларион Руварац 348
Алфред Рамбо 362
Григориј Крек 377
Димитрије Стојановић 380
Адолф Д' Аврил 382
Вацлав Владивој Томек 394

VIII. Биографије:

Ђорђе Павловић 397
Петар С. Павловић 402
Д-р Живојин Ђорђевић 410
Д-р Милорад З. Јовичић 413
Петар Алексијевић Лавров 417
Александер Брикнер 421
Андра Ђорђевић 423

СТРАНА

Димитрије Руварац 428
Стеван Ст. Мокрањац 457

IX. Преглед Академијиних издања . . 477
X. Установе којима се шаљу Академијина издања 515

* * *

ЗАШТИТНИК

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО

КРАЉ СРБИЈЕ

ПЕТАР I.

I

ОСОБЉЕ

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

(у години 1905).

Председништво

1. Председник Академије:

Сима М. Лозанић (од 1. фебруара 1903. до 1. фебруара 1906.);

Стојан Новаковић (од 1. фебруара 1906).

2. Секретар Академије:

Јован М. Жујовић (од 4. септембра 1895);

Љубомир Ковачевић (од 1. јануара 1906).

3. Секретари стручних Академија:

а.) *за науке природне*: д-р Мих. Петровић;

б.) *за науке философ.:* Јован Туроман;

в.) *за науке друштвене:* Љ. Ковачевић;

г.) *за уметност:* Мих. Валтровић.

Прави чланови

I. Академије природних наука:

Љубомир Клерић, министар народне привреде у пенсији (наименов. 5. априла 1887., проглашен 13. марта 1888.);

Јован М. Жујовић, министар спољних послова на расположењу (наимен. 5-ог априла 1887., проглашен 19. јуна 1888.);

Сима М. Лозанић, ректор Универзитета (изабран 6-ог јануара 1890.. проглашен 4. новембра 1890.);

Јован Цвијић, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1899., проглашен 2. јануара 1900.);

Михаило Петровић, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1899., проглашен 9. јануара 1900.);

Светолик Радовановић, професор Универзитета (изабран 31. јануара 1902.);

Д-р Богдан Гавриловић, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.).

II. Академије философских наука:

Стојан Новаковић, срп. краљ. посланик у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 20. септембра 1887.);

Светомир Николајевић, државни саветник у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 4. септембра 1888.);

Ватрослав Јагић, професор бечког свеучилишта (изабран 23. јануара 1888.);

Владан Ђорђевић, министар-председник у пенсији (изабран 15. новембра 1892., проглашен 30. априла 1894. г.);

Јован Туроман, професор Вел. Школе у пенсији (изабран 15. новембра 1892., проглашен 22. фебруара 1895.);

Љубомир Стојановић, председник министарства и министар просвете (изабран 25. јануара 1894., прогл. 11. јануара 1896.);

Андра Николић, државни саветник (изабран 5. фебруара 1897., проглашен 22. фебруара 1899.);

Александар Белић, професор Универзитета (изабран 3. фебруара 1906.).

III. Академије друштвених наука:

Чедомиљ Мијатовић, срп. краљ. посланик у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 26. септембра 1887.);

Љубомир Ковачевић, министар просвете у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 23. јануара 1888.);

Милан Ђ. Милићевић, државни саветник у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 14. фебруара 1888.);

Валтазар Богишић, професор у пенсији (изабран 23. јануара 1888.);

Глиша Гершић, државни саветник (изабран 6. јануара 1890., проглашен 16. фебруара 1893.);

Стојан Бошковић, срп. краљ. посланик у пенсији (изабран 15. новембра 1892., проглашен 22. фебруара 1894.);

Јован Авакумовић, министар-председник у пенсији (изабран 15. новембра 1892. г., проглашен 3. априла 1894.);

Јован Мишковић, ђенерал и министар у пенсији (изабран 15. новембра 1892., проглашен 11. децембра 1894.);

Љубомир Јовановић, професор Универзитета (изабран 7. фебруара 1900., проглашен 22. фебруара 1902.);

Д-р *Михаило В. Вујић*, срп. краљ. посланик у Бечу (изабран 5. фебруара 1901., проглашен 26. јануара 1903.);

Ђорђе С. Павловић, председник Касације (изабран 3. фебруара 1906.);

Јован Н. Томић, библиотекар Народне Библиотеке (изабран 3. фебруара 1906.).

IV. Академије уметности:

Даворин Јенко, капелник у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 20. марта 1888.);

Михаило Валтровић, професор Велике Школе у пенсији (наименован 5. априла 1887., проглашен 30. октобра 1888.);

Павле Јовановић, живописац (изабран 23. јануара 1888., прогл. 6-ог октобра 1893.);

Стева Тодоровић, професор у пенсији (изабран 5. фебруара 1902., проглашен 26. фебруара 1904.);

Симо Матавуљ, књижевник (изабран 30. јануара 1904., проглашен 30. октобра 1905.);

Стеван Сремац, профес. гимназије (изабран 3. фебруара 1906.).

Дописници

I. Академије природних наука:

Спиро Брусина, професор свеучилишта у Загребу (изабран 23. јануара 1888.);

Никола Тесла, електротехничар у Њујорку (изабран 25. јануара 1894.);

Карло Захрадник, професор ц. к. техничке школе у Брну (изабран 25. јануара 1894.);

Петар Живковић, директор гимназије у пенсији (изабран 25. јануара 1894.);

Георгије Н. Златарски, проф. вишега училишта у Софији (изабран 7. фебруара 1900.);

Сава Урошевић, професор Универзитета (изабран 30. јануара 1904.);

Д-р *Д. Мендељев*, руски научник (изабран 30. јануара 1904.);

Петар Павловић, професор гимназије (изабран 3. фебруара 1906.);

Д-р *Живојин Ђорђевић*, професор Универзитета (изабран 3. фебруара 1906.);

Д-р *Милорад Јовичић*, професор Војне Академије (изабран 3. фебруара 1906.).

II. Академије философских наука:

Јован Живановић, професор у Карловцима (изабран 23. јануара 1888.);

Перо Будмани, професор у Загребу (изабран 23. јануара 1888.);

Август Лескин, свеучил. професор у Лајпцигу (изабран 23. јануара 1888.);

А. Вамбери, академик у Будимпешти (изабран 6. јануара 1890.);

Алексан. Николајевић Веселовски, професор свеучилишта у Петрограду (изабран 16. јануара 1895.);

Д-р *Томо Маретић*, свеучил. професор у Загребу (изабран 5. фебруара 1897.);

Д-р *Милан Решетар*, свеучилишни професор у Бечу (изабран 5. фебруара 1897.);

Луко Зоре, професор у Дубровнику (изабран 4. фебруара 1899.);

Момчило Иванић, гимн. професор у Београду (изабран 30. јануара 1903.);

Ал. Александровић Шахматов, руски научник (изабран 30. јануара 1904.);

Матија Мурко, професорградачког Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.);

Петар Алексијевић Лавров, професор Универзитета у Петрограду (изабран 3. фебруара 1906.);

Александар Брикнер, професор Универзитета у Берлину (изабран 3. фебруара 1906.);

Д-р *Бранислав Петронијевић*, професор Универзитета (изабран 3. фебруара 1906.).

III. Академије друштвених наука:

Тодор Ивановић Усиенски, директор византијског института у Цариграду (изабран 23. јануара 1888.);

Виљмош Франкноји, председник Академије Наука у Пешти (изабран 6. јануара 1890.);

Константин Јиречек, професор свеучилишта у Бечу (изабран 25. јануара 1894.);

Тимотије Флорински, свеучил. професор у Кијеву (изабран 5. фебруара 1897.);

Д-р *Иван Д. Шишманов*, професор вишег училишта у Софији (изабран 5. февр. 1897.);

Д-р *Никодим Милаш*, епископ у Задру (изабран 31. јануара 1902.);

Д-р *К. Е. Мука*, професор у Фрајбергу (изабран 30. јануара 1903.);

Д-р *Лубор Нидерле*, чески научник (изабран 30. јануара 1904.);

Д-р *Драгољуб М. Павловић*, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.);

Слободан Јовановић, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.);

Д-р *Станоје Станојевић*, проф. Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.);

Живојин Перић, професор Универзитета (изабран 4. фебруара 1905.);

Андра Ђорђевић, министар у пенсији (изабран 3. фебруара 1906.);

Димитрије Руварац, протојереј у Срем. Карловцима (изабран 3. фебруара 1906.).

IV. Академије уметности:

Н. Кондаков, свеуч. професор у Петрограду (изабран 5. фебруара 1902.);

Влахо Буковац, управник чешке сликарске Академије у Прагу (изабран 4. фебруара 1905.);

Љубомир Бабић Ђалски, хрватски књижевник (изабран 4. фебруара 1905.);

Хенрик Сјенкјевић, пољски књижевник (изабран 3. фебруара 1906.);

Стеван Мокрањац, виши учитељ музике (изабран 3. фебруара 1906.).

Почасни чланови

а) *у Србији:*

Алекса Спасић,
Алимпије Васиљевић,
Богољуб Јовановић,
Владимир Јовановић,

Владислав Тителбах,
Војислав Бакић,
Ђорђе Крстић,
Ђорђе Миловановић,
Ђорђе Р. Пантелић,
Ђорђе Поповић,
Ђорђе Радић,
Јован Драгашевић,
Јосиф Маринковић,
Коста Алковић,
Коста Црногорац,
Љубомир Каљевић,
Марко Леко,
Милан Андоновић,
Милан Петронијевић,
Милован Спасић,
Михаило Петковић,
Епископ Никанор,
Петар Убавкић,
Сава Грујић,
Светозар Ивачковић,
Стеван Пантелић,
Стојан Вељковић,
Феликс Хофман.

б.) *ван Србије:*

А. Будиловић,
Анђео де Губернатис,
Антон Малецки,
Антоније Хаџић,
Армин Павић,
Артур Еванс,
Б. П. Хаждеј,
В. Ламански,
В. Д. Спасовић,
Епископ Герасим Петрановић,
Димитрије Топаловић,
Евгеније Сенкараји,
Емил Борхграф,
Емил Пико,
Емил Тице,
Иван Рендић,
Имбро Ткалац,
Јован Вацлик,
Јован З. Весели,
Константин Ј. Грот,
Константин П. Победоносцев,
Лаза Костић,
Луј Леже,
Лука Зима,

Марин Дринов,
Маркиз Бат,
Михаило Полит-Десанчић,
Никола Вујић,
Никола Вукићевић,
Паулина Ирби,
Платон Кулаковски,
Ристо Ковачић,
Спиридон Ламброс,
Стеван Павловић,
Стеван В. Поповић,
Стојан Стојанов Бурмов,
Урош Предић,
Фрањо Тула,
Х. Друе.

Одбори Срп. Краљ. Академије

ЛЕКСИКОГРАФСКИ ОДСЕК

Председник — **Стојан Новаковић**
Секретар — **Момчило Иванић**
Чланови. **Милан Ђ. Милићевић**
Љубомир Ковачевић
Љубомир Стојановић
Љубомир Јовановић

Андра Николић
Александар Белић
Василије Ђерић.

ЕТНОГРАФСКИ ОДБОР

Председник: М. Валтровић

Чланови: Љ. Ковачевић
Љ. Стојановић
Д-р Ј. Цвијић
Љ. Јовановић
Д-р А. Белић
Д-р С. Тројановић
Д-р М. Смиљанић
Д-р Ј. Ердељановић
Д-р Милан Јовановић Батут
С. Мокрањац
Ст. Станојевић.
Д-р Тих. Р. Ђорђевић.

ОДБОР ЗА ИСТОРИЈСКИ ЗВОРНИК:

Чланови: Љубомир Ковачевић
Љубомир Стојановић
Љубомир Јовановић.

ОДБОР ЗА МАРИНОВИЋЕВЕ НАГРАДЕ:

Председник: М. Ђ. Милићевић
Чланови: Љ. Стојановић

Андра Николић
Момчило Иванић
Богдан Поповић.

ОДБОР ЗА ДУЧИЋЕВ ФОНД:

Чланови: Љуб. Ковачевић
Љуб. Стојановић
Д-р Ј. Цвијић.

ОДБОР ЗА ФОНД ДИМИТРИЈА СТАМЕНКОВИЋА

Живан Живановић
Јован Миодраговић.

КОМИСИЈА ЗА МУЗЕЈ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ:

Чланови: Ј. М. Жујовић
Свет. Радовановић
Сава Урошевић
Пера Павловић.

Писар Академије: М. Радовић.

Преминули чланови

а.) *прави:*

Д-р Јосиф Панчић, преминуо 25-ог фебруара 1888. год.

Д-р Фрањо Миклошић, 23. фебр. 1891.
Јован Бошковић, 25. децембра 1892.
Милан Кујунџић, 14. новембра 1893.
Љубомир П. Ненадовић, 22. јан. 1895.
Д-р Милан Јовановић, 25. маја 1896.
Милутин Гарашанин, 21. фебр. 1898.
Светислав Вуловић, 3-ег маја 1898.
Д-р Јован Ристић, 28. августа 1899.
архимандрит Нићифор Дучић, 21. фебруара 1900. год.
Пера П. Ђорђевић, 18. новемб. 1902.
Матија Бан, 1. марта 1903. год.
Панта С. Срећковић, 8. јула 1903. г.
Димитрије Нешић, 26. априла 1904.
Д-р Јован Јовановић Змај, 1. јуна 1904. год.
Иларион Руварац, 8. августа 1905.

б.) *дописни:*

Јаков Игњатовић, 23. јуна 1889. год.
Мита Петровић, 17. децембра 1891.
Лаза К. Лазаревић, 29. децемб. 1891.
Иван Степановић Јастребов, 8. јануара 1894. год.
Фрањо Рачки, 1. фебруара 1894. г.

Петар Матковић, 13. марта 1898.
В. Гр. Васиљевски, 13. марта 1899.
Сима Рутар, 22. априла 1903.
Антонин Дворжак, 19. априла 1904.
Вацлав Томек, 30. маја 1905.
Алфред Рамбо, 28. октобра 1905.

в.) *почасни:*

Д-р Сава Петровић, 20. јануара 1889.
Д-р Ђуро Пилар, 7. маја год. 1893.
Д-р Аћим Медовић, 11. маја 1893.
Јован Мариновић, 30. јуна 1893.
Сава Сретеновић, 30. септемб. 1893.
Ђен. Димитрије Ђурић, 17. окт. 1893.
Анта Алексић, 12. новембра г. 1893.
Д-р Лаза Докић, 1. децембра 1893.
епископ Јероним, 10. јуна год. 1894.
Милорад П. Шапчанин, 14. феб. 1895.
Јеврем Грујић, 15. септембра 1895.
Иван Филиповић, 28. октобра 1895.
Д-р Богосав Шулек, 18. нов. 1895.
Милош Зечевић, 5. фебруара г. 1896.
М. Осиповић Микешин, 17. јан. 1896.
митроп. Ђ. Николајевић, 8. феб. 1896.
Јосиф Пецић, 10-ог јула године 1896.

Симо Љубић, 7. октобра год. 1896.
Гаврило Спиридоновић, Дестунис.
Матија Ваљавац, 3. марта год. 1897.
Милорад Медаковић, 14. марта 1897.
Емилијан Јосимовић, 25. маја г. 1897.
Милош Милојевић, 24. јуна г. 1897.
митрополит Михаило, 5. фебр. 1898.
Виљем Гледстон, 7. маја год. 1898.
Владимир Јакшић, 16. августа 1899.
Милован Јанковић, 8. октобра 1899.
Јаков Ћудина, 11. марта год. 1900.
Јован Ђорђевић, 9. априла год. 1900.
Јован Сундечић, 6. јула године 1900.
Јосип Торбар, 13. јула године 1900.
Стеван Здравковић, 4. августа 1900.
Д-р Илија Огњановић, 8. авг. 1900.
Светозар Никетић, 31. октобра 1900.
Драгутин Милутиновић, 3. дец. 1900.
Јован Илић, 12. марта године 1901.
Аћим Чумић, 27. јула године 1901.
Анђео Вета, 29. октобра год. 1901.
Стева Р. Поповић, 3. јануара 1902.
Д-р Никола Крстић, 11. јан. 1902.
Никола Машић, 22. маја год. 1902.
И. Х. Швикер, 24. јуна године 1902

Гаврило Витковић, 25. јула г. 1902.
Стева Д. Поповић, 14. септем. 1902.
А. Мајков, 16. октобра године 1902.
Јован Пачу, 17. октобра год. 1902.
митрополит Сава Косановић, 11. фебруара 1903.
Теодор Момзен, 25. октобра г. 1903.
Фердинанд Фукс, 23. фебруара 1904.
Василије Верешчагин, 31. марта 1904.
Адолф д' Аврил, 14. октобра г. 1904.
А. П. Пипин, 26. октобра год. 1904.
Феликс Каниц, 23. децембра 1904.
Филип Христић, 29. јануара г. 1905.
Епископ Г. Штросмајер, 26. марта год. 1905.
Георг Крек, 20. јула 1905.
Димитрије Стојановић, 15. септембра године 1905.

II

ИЗВОДИ

ИЗ АКАДЕМИЈИНИХ ЗАПИСНИКА

у 1905. год.

А. Скупови Академије природних наука

I скуп 2. маја 1905. год. Били су чланови ове Академије: С. М. Лозанић, J. М. Жујовић, J. Цвијић, а присуствовали и чланови Академије: J. Мишковић, М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Љ. Јовановић, Ж. Перић.

Прочитан је писмени реферат г. J. М. Жујовића (од 4. фебруара ове године) о спису г. Јеленка Михаиловића: »Земљотреси у Србији у г. 1904.«, па је одлучено:

да се овај спис може наштампати у »Споменику«, ако се скрати и промени по напоменама г. референта.

II скуп 14. новембра 1905. Били су: С. М. Лозанић, Ј. М. Жујовић, М. Петровић, Б. Гавриловић.

1.

Прочитан је и примљен записник Академије природних наука од 2. маја ове године.

2.

Г. М. Петровић саопштава садржину својих радова: „Примедбе о једној класи кривих линија у простору“ и „О алгебарским једначинама са имагинарним коренима.“ Одлучено:

да се обе расправе штампају у *Гласу* I. разреда.

3.

Приказан је рад г. Косте Стојановића: „Обртање тела око утврђене тачке у релативном кретању“, па је одлучено:

да га разгледају г.г. М. Петровић и Б. Гавриловић.

Б. Скупови Академије философских наука

I. скуп 26. септембра 1905. год. Били су чланови ове Академије: Д-р Вл. Ђорђевић, Ј. Туроман, А. Николић, М. Иванић и д-р Ал. Белић, председник Академије С. М. Лозанић.

1.

Г. М. Иванић реферише о речничком огледу д-ра Харамбашина и налази да се цео састав овога речника не може примити за Академијино издање, али би народне речи, које је сам писац скупио у народу и унео у овај оглед, могле послужити као грађа за Академијин речник. С тога би само те речи могао примити Лексикографски одсек, ако писац пристане на то.

Према оваквом реферату, с којим се слажу и остала г.г. чланови, одлучено је:

известити г. д-ра Харамбашина да му се цео речнички оглед не може примити за Академијино издање, али да би народне речи, које се у овоме огледу налазе, могле послужити као грађа за Академијин речник и Академија би му за исте дала награду према утврђеној норми.

2.

Приказан је рукопис „Глагол“, од Косте Црногорца, професора у пенсији, који је писац понудио за Академијина издања.

Г. М. Иванић саопштава, да је тај рукопис разгледао и налази да исти, према изради, не би могао ући у круг Академијиних издања.

Према овоме реферату Академија је одлучила:

да се рукопис „Глагол“ не може примити за Академијина издања.

3.

Приказан је рукопис д-ра Ј. Карасека: „Dubrovačke legende“, па је одлучено:

да га прегледа и Академији реферује г. д-р Ал. Белић.

II. скуп 5. децембра 1905. год. Били су чланови ове Академије: Ст. Новаковић, Вл. Ђорђевић, J. Туроман, М. Иванић, академици: С. М. Лозанић и Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа ове Академије.

2.

Приказан је рад г. Јована Скерлића: »Омладинско доба и његова књижевност (1848—1871.)«, па је одлучено:

да га прегледају и Академији о њему реферују академици г.г. А. Николић и С. Матавуљ.

В. Скупови Академије друштвених наука

I. скуп 22. марта 1905. год. Били су чланови ове Академије: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Јов. Мишковић, Ј. Н. Томић, секретар Академије Ј. М. Жујовић.

1.

Приказани су преписи из званичних и поверљивих извештаја енглеске амбасаде у Цариграду од 1804—1814., које је преписао у енглеској Државној Архиви академик г. Чед. Мијатовић и понудио Академији да их објави у својим издањима. Одлучено:

да се ови преписи упуте Одбору за Историјски Зборник, да их он прегледа.

2.

Дописник г. J. Н. Томић приказује своју расправу: *Нови град — Кладово*, прилог испитивању историјске географије. Одлучено:

да се штампа у *Гласу* II. разреда.

3.

Исти приказује и ове своје радове: »Меморијал Франческа Борели о Далмацији у првој половини XVIII. столећа«, »Писма Јована Кјаромани с пута преко Балканског Полуострва из 1659. г.« и »Један интересантан податак за питање о мегдану у Срба из 1599. г.« Одлучено:

да се сва три ова рада упуте Одбору за Историјски Зборник.

4.

Приказан је рад г. Вида Вулетића Вукасовића: »Народни суд, судије итд. на острву Мљету с почетка XV. века (уз народни статут истог острва).« Одлучено:

да овај рад прегледа и Академији о њему реферује академик г. Љ. Ковачевић.

5.

Прочитано је писмо г. Драг. Костића, професора, од 23. маја прошле год., којим спроводи Академији свој препис кореспонденције аустријског канцелара, грофа v. Colloredo, са интернунцијем у Цариграду, бароном v. Stürmer, о Устанку првом, за целу 1804. и пола 1805. г., који је преписао у Hof- Haus- und Staats-Archiv-у, у Бечу. Одлучено:

да се ово упути Одбору за Историјски Зборник.

6.

Приказана је синђелија попа Јована из Рибара, коју је издао митрополит ужички Герасим 1817. г., а коју је послао Академији архимандрит Филарет из манастира Вратне. Одлучено:

да се синђелија заведе у архив Срп. Краљ. Академије, а г. Филарету изјави захвалност.

II. скуп 2. маја 1905. год. Били су чланови ове Академије: М. Ђ. Милићевић, Ј. Мишковић, Љ. Ковачевић, Љ. Јовановић, академици: С. М. Лозанић, Ј. Цвијић, Ј. М. Жујовић и дописник Жив. Перић.

1.

Прочитан је и примљен записник I. скупа ове Академије.

2.

Академик г. Љ. Ковачевић реферисао је о раду Вида Вулетића Вукасовића: „Народни суд, судије итд. на острву Мљету с почетка XV. века.“ По предлогу референтову одлучено је:

да се овај спис наштампа у „Споменику“, осем статута, који је већ раније наштампан и без превода листина.

3.

„Правилник 1668. за ново зидање града Дубровника иза велике трешње“, који је Академији послао Антоније Вучетић упућен је на оцену академику госп. Љ. Јовановићу.

III. скуп 23. маја 1905. год. Били су чланови ове Академије: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Ст. Бошковић, Ј. Мишковић, Љ. Јовановић, Ј. Н. Томић, председник Академије С. М. Лозанић.

1.

Прочитан је и примљен записник II. скупа ове Академије.

2.

Академик г. Љ. Јовановић реферише о раду А. Вучетића: „Правилник г. 1668. за ново зидање града Дубровника иза велике трешње« и налази, да се овај рад, пошто се из њега изоставе ствари које се према закону о Академији не могу објављивати у Академијиним издањима, — може наштампати у *Саоменику*. Према овоме реферату Академија је одлучила:

да се овај рад штампа у *Споменику* II. разреда, пошто се претходно изврше примедбе референта г. Јовановића.

3.

Приказан је рукопис г. Боже Прокића: »Постанак једне словенске царевине у Маћедонији у X. веку«, па је одлучено:

да га прегледају и Академији о њему реферују г.г. Љ. Јовановић и Ст. Станојевић.

4.

Приказан је рукопис г. д-ра Милоја Васића: »Прилози ка решавању тројанских проблема«, па је одлучено:

да га прегледају и Академији о њему реферују академици г.г. Ј. М. Жујовић и Мих. Валтровић.

5.

Писма митрополита Леонтија Мих. Герману, која је г. А. Кумануди понудио Академији, да их објави у својим издањима, — упућена су на оцену академику г. Ст. Новаковићу.

6.

Прочитано је писмо г. Аврама Н. Поповића од 9. о. м., којим подноси Академији историјске документе из првога српскога Устанка: Причања Чолак-Анте Симоновића и два списка битака и догађаја од 1806.—1813., па је одлучено:

предложити председништву, да документе откупи за архиву Академијину, за суму до 50 динара.

IV. скуп 12. септембра 1905. год. Били су чланови ове Академије: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Ј. Мишковић, Љ. Јовановић, Ј. Н. Томић, С. Јовановић, председник Академије С. М. Лозанић, академик Ј. Туроман и дописник М. Иванић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа ове Академије.

2.

Како је у размаку између последњега и данашњега скупа ове Академије преминуо прави члан Академије друштвених наука архимандрит Иларион Руварац (8. пр. м.), то, на предлог академика г. Љ. Ковачевића, господа поустајаше на ноге и рекоше: »Бог да му душу прости!«

3.

Секретар ове Академије, г. Љ. Ковачевић, реферише да г. Ст. Новаковић није могао прегледати писма митрополита Леонтија Мих. Герману, која су му одлуком ове Академије од 23. маја о. г. упућена на оцену. Одлучено:

умолити академика г. Свет. Николајевића да прегледа ова писма.

4.

Прочитан је реферат г. Мих. Валтровића о спису д-ра Мил. Васића: »Прилози ка решавању тројанских проблема.« Референат налази, да се овај спис може објавити у Академијиним издањима, па је према томе реферату Академија одлучила:

да се спис »Прилози ка решавању тројанских проблема« наштампа у Гласу II. разреда.

5.

Усвојен је предлог г. Јов. Н. Томића да се његови радови: »Меморијал Франческа Борели о Далмацији у првој половини XVIII. столећа« и »Писма Јована Кјаромани с пута преко Балканског Полуострва из 1659.«, који су приказани на скупу ове Академије 22. марта о. г., — наштампају у *Споменику* II. разреда.

V. скуп 7. новембра 1905. год. Били су: секретар ове Академије Љ. Ковачевић и чланови: М. Ђ. Милићевић, Ст. Бошковић, Ј. Мишковић, Ј. Н. Томић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа ове Академије.

2.

Прочитан је реферат академика г. Свет. Николајевића о писмима митрополита Леонтија Мих. Герману, која је г. А. Кумануди понудио Академији да их објави. Референат налази да би требало скупити и остала писма митрополитова, па пошто се среде, штампати их на језику којим су писана. Према овоме реферату одлучено је:

да се ова три писма не могу објавити у Академијиним издањима.

3.

Приказан је рукопис г. д-ра Николе Вулића: „Антички споменици у Србији“, па је одлучено:

замолити академика г. Мих. Валтровића, да овај спис прегледа и Академији о њему реферује.

4.

Приказана је расправа дописника г. Јована Н. Томића: »Патријарах Арсеније III. Црнојевић према Млечићима и Ћесару 1685—1695«, па је одлучено:

да се објави у Гласу II. разреда.

5.

Приказани су »Прилози о рођењу Стевана Немање«, од Јов. Бошковића, свештеника, па је одлучено:

упутити их на оцену академику г. Љ. Ковачевићу.

VI. скуп 16. јануара 1905. г. Били су академици: М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Љ. Јовановић, дописници: Јов. Н. Томић, Драг. М. Павловић, Ст. Станојевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа ове Академије.

2.

Г. Љ. Ковачевић реферише о раду свештеника Јована Бошковића: »Прилози о рођењу Стевана Немање« и налази, да се исти не би могао објавити у Академијиним издањима. Усвајајући овај реферат, Академија је одлучила:

да се рад врати писцу.

3.

Прочитан је реферат г. Мих. Валтровића о рукопису д-ра Николе Вулића: »Антички споменици у Србији.« Референат налази, да би се овај спис могао објавити у *Споменику*, ако би писац испунио напомене, које се у реферату помињу. Одлучено:

саопштити г. Вулићу овај реферат, па ако усвоји напомене референта, штампати спис у *Споменику* II. разреда.

4.

Дописник Ст. Станојевић приказује у кратким потезима своју расправу: »О Балканским Словенима у VI, VII, и VIII веку.« Одлучено:

да се ова расправа штампа у *Гласу* II. разреда.

5.

Секретар Академије приказује радове г. д-ра Милоја Васића: »Старогрчки споменици у Србији« и »Део калупа за ковање новца цара Тројана.« Одлучено:

умолити академика г. М. Валтровића, да ове радове прегледа и Академији о њима реферује.

6.

Секретар Академије приказује у препису: **„Лѣтопись царем срьбскымь“** друге половине XVI. века«, од академика г. Ст. Новаковића. Одлучено:

упутити овај препис Одбору за Историјски Зборник.

Г. Скупови председништва Академије

I. скуп 14. марта 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови: Ј. Туроман, Љ. Ковачевић, М. Валтровић.

1.

Прочитано је писмо г. Јов. Н. Томића од 26. пр. м., којим моли председништво да му Академија изда 600 динара на рачун хонорара за његову збирку докумената, исписану из талијанских архива, која ће се објавити у III. књ. (II. одељења) Историјског Зборника, — како би могао отићи до Милана, Турина и Напуља и прикупити по тамошњим библиотекама и архивама непубликовану грађу, и њоме своју збирку допунити. Одлучено:

издати г. Јов. Н. Томићу 600 динара на рачун хонорара, који ће добити за своју збирку докумената, која ће се штампати као III. књига II. одељења Историјског Зборника.

2.

Прочитана је молба српске читаонице и књижнице у Фојници, у Херцеговини, од 24. пр. мес., Бр. 3., да им Академија поклони своја издања. Одлучено:

послати им некоја издања II. разреда, којих има у магацину у већем броју.

3.

Прочитана су и примљена к знању писма г.г. Влаха Буковца, управника чешке сликарске Академије у Прагу и Матије Мурка, професора Универзитета у Грацу, у којима изјављују захвалност Срп. Кр. Академији, што их је изабрала за своје дописне чланове.

4.

Благајник саопштава, да су контролори 21. фебруара ове год. прегледали рачуне С. К. Академије за 1904. год.

Примљено к знању.

5.

Одлучено је, да се таблица периодног система хемиских елемената, која је израђена за предавање г. председника С. М. Лозанића на годишњем свечаном скупу С. К. Академије 22. фебруара ове год., поклони хемијској лабораторији Универзитета.

6.

Одлучено је, да се да у штампу Глас II. разреда, на реду 70.

7.

Са захвалношћу су примљене књиге, које су Академији послали на дар:

1. Д-р *Mišo Kišpatić:* „Petrografske bilježke iz Bosne.“ U Zagrebu, 1904.; „Hiperstenski andezit i dacit iz srebrničke okoline u Bosni.“ U Zagrebu, 1904.; „Andeziti i daciti uz obalu Bosne.“ U Zagrebu, 1904.; „Dvadeset i prvo potresno izvješće za god. 1903.“ U Zagrebu, 1904.;

2. *Милан Недељковић,* проф.: „Извештај опсерваторије Вел. Школе и њених метеоролошких станица 1899—1903.“ Београд, 1904.; „Bulletin Mensuel de l' observatoire central de Belgrade, année 1903.“ Vol II. Belgrade, 1904.;

3. *Влад. Р. Ђорђевић:* „Српске народне мелодије.“ Београд, 1896.; „Школа за виолину“, св. I. Јагодина, 1899.; „Литургија“. Јагодина, 1903.; „Збирка дечјих песама у један, два, три и четири гласа.“ Јагодина, 1904.; „Српске народне мелодије“, св. I. и II. Јагодина, 1904.; „Мешовити и мушки хорови“, св. I. Јагодина, 1904.; „Драге

успомене.« Валцер за гласовир. Јагодина, 1904.; »Небо моје...«, песма за сопран, или тенор уз пратњу гласовира. Јагодина, 1904.; »Чежња«, мазур за гласовир. Јагодина, 1904.; »Свађа комшиница«, scherzo за две флауте. Јагодина, 1904.; »Дилбер-Ана и Ко ће као љубав«, две песме уз пратњу гласовира. Јагодина, 1904.; »Три српска кола« (за гласовир). Јагодина, 1904.; »Die Braut muss billig sein!« Ein bosnisch Singspiel von Friedrich S. Krauss. Mussik von Vladimir R. Gjorgjević. Leipzig, 1904.;

4. проф. *И. А. Сикорскій*: »Всеобщая психологія съ физіогномикой.« Кіевъ, 1905.;

5. *Я. І. Гурляндъ*: »Степное законодательство съ древнѣйшихъ временъ по 17-ое столѣтіе. Казань, 1904.;

6. *Јов. Н. Томић*: »Мотиви у предању о смрти краља Вукашина.« Санктпетербургъ, 1904.

II скуп 26. марта 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Ј. М.

Жујовић, чланови: Др. Мих. Петровић, Ј. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

Прочитана су и примљена к знању писма г.г. Љуб. Бабића Ђалског и Жив. Перића, у којима изјављују захвалност Академији што их је изабрала за своје дописне чланове.

3.

Прочитана је молба Земаљског Одбора Краљевине Далмације, у Задру, од 25. пр. м., Бр. 2409., да им Академија да своја издања или бесплатно или по спуштеној цени. Одлучено:

дати им тражена издања у пола цене.

4.

Одлучено је, да се за г. С. М. Лозанића оштампају 100 примерака из 69. *Гласа* његова рада „Мећe периодног система хемиских елемената“.

5.

Прочитано је писмо г. министра просвете и црквених послова од 22. о. м., ПБр. 253., којим извештава Академију да је наредио Управи Фондова да пошаље Академији 16.290.30 динара из фонда д-ра Љубомира Радивојевића. Одлучено:

да се ова сума расподели са Књижевним Одбором Задужбине д-ра Љубомира Радивојевића, према раније учињеном споразуму.

III. скуп 9. маја 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Ј. М. Жујовић, чланови: Ј. Туроман, Љ. Ковачевић, М. Валтровић.

1.

Прочитан је и примљен записник II. скупа председништва од 26. марта о. г.

2.

На молбу управе Српске Читаонице и књижнице у Гацку (Херцеговина), да им Академија подари своја издања, одлучено је:

да им се пошље по нека књига популарније садржине.

3.

На молбу управе друштва Св. Саве од 29. пр. м., Бр. 204., одлучено је:

послати им „Насеља Српских Земаља“ и књиге сличне садржине.

4.

У вези с одлуком председништва од 28. јануара о. г. о награди г. д-ра Мих. Гавриловића за његове исписе, штампане у првој књизи II. одељења Историјског Зборника, одлучено је:

1. да се са педесет динара од штампана табака има наградити текст, с тим да се одбије оно што је штампано у II. *Споменику* и што је Академија већ једном платила:

2. предговор и регистар да се награде по 80 динара од штампана табака.

5.

На име хонорара одређено је:

1. Радомиру М. Илићу проф. за рад »Ибар« у VI књ. *Српског Етнограф. Зборника,* по 60 динара од штампана табака;

2. Д-р Ник. Вулићу, проф. за рад »Антички споменици у Србији« у 42. *Споменику,* — по 60 динара од штампана табака.

6.

Прочитано је писмо г. Љуб. Крсмановића, овд. рентијера, од 5. о. м. којим шаље Академији један свежањ преписа из хашких архива, који се тичу Србије и њене историје, а које је за Академију послао г. Д-р Мил. Веснић, српски посланик у Паризу. Одлучено:

унети ове преписе у Архиву Академијину, а дародавцима изјавити захвалност.

7.

На молбу г. д-ра Мих. Гавриловића, Државног архивара, од 7. о. м., да прегледа документе за новију српску историју од 1804—1835., у Архиви Академијиној, одлучено је:

да г. Гавриловић може прегледати тражена документа.

8.

Молба г. Ђурђа Јеленића, философа, да прегледа рукописну грађу за српску историју од 1804—1809., у Академијиној Архиви, — није уважена, јер је грађа стављена на расположење другом испитивачу.

9.

Прочитано је писмо од 3. о. м., којим друштво Oberhessische Gesellschaft für Natur — und Heilkunde моли за размену својих издања с Академијиним. Одлучено:

примити ову размену и слати им издања I. разреда.

IV. скуп 30. маја 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови: Д-р Мих. Петровић, Ј. Туроман, Љ. Ковачевић, Мих. Валтровић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

Прочитано је писмо г. министра просвете и црквених послова од 17. о. м., ПБр. 8636., којим се извештава Академија да је уважена оставка г. Андре Николића досадшњег министра просвете и црквених послова, а да је на место његово постављен г. Ј. М. Жујовић, академик. Одлучено:

прима се к знању ово писмо.

3.

На предлог одбора за Историјски Зборник одлучено је:

да се за Архиву Академијину откупе од проф. г. Драг. Костића преписи кореспонденције аустријског канцелара грофа Colloredo са интернунцијем у Цариграду, бароном v. Stürmer, о устанку првом, за целу 1804 и пола 1805 г.. које је г. Костић преписао у Hof-Haus-ünd Staats-Archiv-у у Бечу, — по 6 динара од писаног табака.

4.

На предлог Академије друштвених наука одлучено је:

да се историјски документи: Причања Чолак-Анте Симоновића и два списка битака и догађаја од 1806—1813. — откупе за 50 динара од г. Аврама Н. Поповића, суплента крушевачке гимназије.

5.

На име хонорара г. Мил. Т. Ракићу проф. за његов рад »Качер« у VI. књ. Етногр. Зборника (III. Насеља), одређено је по 58 динара од штампана табака.

6.

Прочитано је писмо библиотекара универзитетске библиотеке у Марсељу, у коме моли за нека Академијина издања која у библиотеци не достају. Одлучено:

послати поменутој библиотеци тражене књиге.

7.

Како ће задужбина пок. Димитрија Стаменковића ступити у живот месеца јула ове год., одлучено је:

да се умоле г.г. академици М. Ђ. Милићевић и Ј. Мишковић да израде нацрт правила у духу покојниковог тестамента, по којима ће се управљати овом задужбином.

8.

Председник износи на решење буџет за 1906. г. и позива председништво да о истоме донесе своју одлуку, како би се на време могла саопштити г. министру просвете и црквених послова ради уношења потребних позиција у државни буџет за 1906. г. После претреса издатака на поједине партије у Академ. буџету, предвиђеног броја књига које ће се штампати у идућој години, а имајући у виду и одлуку главног годишњег скупа од 4. фебруара о. г., би одлучено:

доставити г. министру просвете и црквених послова и умолити га да се у државни буџет за 1906. г. унесу за Академију ове суме:

1. на име државне помоћи Академији и Археол. Друштву	25.000
2. на име станарине	2.880
3. на име плате сталног секретара	9.000
4. кредит у Државној Штампарији за штампање Акад. издања	30.000
Свега	66.000

9.

Г. Мих. Валтровић подноси рачун фирме литографске Едуарда Сигера у Бечу, од 1980 круна за штампање таблица уз спис Вида Вулетића Вукасовића у 42. *Споменику*. Одлучено:

да се ова сума исплати поменутој фирми.

10.

Са захвалношћу су примљене књиге, које су Академији послали на дар:

1. *D-r Stanislaw Zdziarski:* „Ludowość w poezyi polskiej XIX vieku“. Okruszyny badan. Lwòw, 1904.;

2. *D-r Nikodemus Milasch*: „Die unüberwindliche Abneigung als Ehetrennungsgrund“. Wien, 1905.;

3. *Antonio Cabreira*: „Quelques mots sur les Mathématiques en Portugal.“ Lisbonne, 1905.;

4. *Д-р Владан Ђорђевић:* „Крај једне династије“, св. I. и II. Београд, 1905.;

5. *R. de Montessus de Ballor:* „Sur les fractions continues algébriques.“ Palermo, 1905.

V. скуп 2. јуна 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови: Ј. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа.

2.

Прочитано је писмо г. министра просвете и црквених послова од 31. пр. м., ПБр. 1554., којим извештава Академију да је одредио нарочиту комисију која ће решити питање о подизању једнога заједничког или посебних домова за Академију Наука, Народну Библиотеку и Музеј Српске Земље, и да је за председника те комисије поставио г. С. М. Лозанића, ректора Универзитета и председника Академије Наука.

После саветовања какво гледиште Академија треба да заступа при овом питању, а имајући у виду одлуку целокупне Академије од 8. јуна прошле године, — председништво је одлучило:

да председник Академије пред комисијом за доношење ове одлуке заступа гледиште: да се подигне заједнички дом за Академију Наука и Народну Библиотеку, а Музеј Српске Земље да се издвоји из заједнице и да му се изда једна трећина из фонда за подизање *заједничког дома*

3.

Одлучено је, да се за „Извѣстія“ комисије за сеизмичнографска проматрања шаљу Академијина издања I. разреда.

4.

Одлучено је, да цена *Годишњаку* за 1904. буде 1 дин., и да се за сређивање и кориговање изда 100 динара.

VI. скуп 20. јуна 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Ј. М. Жујовић, сви чланови председништва и академици: М. Ђ. Милићевић и Ј. Мишковић.

1.

Прочитано је писмо г. М. Валтровића од 20. о. м., којим спроводи Академији сређен рукопис Вида Вулетића Вукасовића: *Народни везови у Конавлима и у Книнској Крајини*, о коме је рукопису Етнографски Одбор, на своме састанку 27. марта 1900. г., одлучио, да се објави у III. књизи *Срп. Етнограф. Зборника.*

Како је таблицама уз овај рукопис, које се сада раде у Бечу, удешена величина за публиковање у *Споменику* г. Валтровић предлаже да се горњи спис заједно о таблицама објави у *Споменику*. Одлучено:

да се усвоји предлог г. Валтровића и да се спис г. Вукасовића објави у *Споменику* II. разреда.

2.

Прочитано је писмо попа Стеве Трифковића од 30. маја о. г., којим подноси Академији један запечаћен спис, и моли да га Академија онако запечаћена сачува, и тек после смрти попа Стеве да се отвори. Одлучено:

примити овај спис и чувати га под печатом у Архиви Академијиној, па после смрти попа Стеве отворити га.

3.

Прочитан је записник састанка одбора за Мариновићеву задужбину од 13. о. м., из кога се види да је Одбор наградио са 480 динара списе Људевита Вуличевића: „Сила у савјести“ (рукопис), „Isus Hristos i ptice“ и „Molitva na Šipanu“ (штампане у Srđ 1903. г.). Примајући к знању овај записник председништво је одлучило:

да према чл. 8. правила о задужбини Ник. Ј. Мариновића буде свечани скуп Академије 26. о. м., у 10 часова пре подне, у дворници Универзитета.

4.

Прочитан је нацрт правила за задужбину пок. Димитрија Стаменковића, који су израдили г.г. М. Ђ. Милићевић и Ј. Мишковић према одлуци председништва од 30. пр. м. С малим изменама у овим правилима председништво их је примило и одлучило:

да се ова правила изнесу целокупној Академији на одобрење.

5.

Одлучено је, да цена VI. књ. *Српскога Етнографског Зборника* (III. „Насеља“)

буде 6 динара, а атласу уз ту књигу 3 динара.

6.

Прочитано је писмо г. д-ра Ал. Белића од 20. о. м., којим моли да председништво донесе одлуку о картама које иду уз његово дело »Дијалекти источне и јужне Србије.« Одлучено:

да се г. Белић сам постара о изради ових карата, а трошак око те израде да плати Академија.

7.

Г. Љ. Ковачевић саопштава, да је, према одлуци председништва од 31. децембра 1904., на писмо старатељског судије за варош Београд од 22. децембра 1904., Бр. 34096, код београдског суда изјавио: да Академија на основу тестамента пок. Павла J. Вуковића бив. трговца налази, да се за измирење извесног дуга из ове масе може продати део имања у Јовановцу или у Домуз Потоку, и да се та продаја изврши у споразуму с Академијом.

Председништво је примило к знању ово саопштење.

8.

На предлог г. Ковачевића одлучено је:

да се изврше потребне оправке на кући пок. д-ра Ник. Крстића.

VII. скуп 18. јула 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић и чланови: Ј. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа.

2.

Прочитано је писмо г. министра просвете и црквених послова од 14. о. м., ПБр. 9471., којим извештава Академију да је усвојио мишљење одређене комисије о издвајању Музеја Српске Земље од Народне Библиотеке и Академије Наука, и да је одобрио да се једна трећина новца, намењеног за подизање заједничког дома, издвоји и преда Музеју, а остатак да се употреби на подизање зграде за Академију и Библиотеку.

Примљено је к знању ово саопштење.

3.

Прочитано је писмо г. министра просвете и црквених послова од 14. о. м., ПБр. 9476., којим извештава Академију, да је унео у буџет министарства просвете и црквен. послова суму од 28.000 динара као ануитет за позајмицу којом би се подигла зграда Академије Наука и Народне Библиотеке.

Председништво је примило ово писмо к повољном знању и одлучило:

да се умоли академик г. Мих. Валтровић да за израду плана за зграду спреми стечај који ће се у своје време објавити.

4.

Прочитано је писмо извршиоца тестамента пок. Милеве Н. Јовановић, г. П. Ђелића судије Касације у пенсији, којим шаље Академији на поклон један писаћи сто и за успомену на пок. Милеву Н. Јовановић. Одлучено:

да се сто прими са захвалношћу.

5.

На име хонорара г. д-ру Ј. Цвијићу за уређивање III. књ. *Насеља* српских земаља одређено је 350 динара.

VIII. скуп 9. августа 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови: Ј. Туроман и Љ. Ковачевић.

1.

Председник саопштава да је јуче у $4^1/_2$ часа изјутра преминуо у манастиру Гргетегу прави члан наше Академије архимандрит Иларион Руварац. На овај глас господа академици устадоше и рекоше: »Бог да прости архимандрита Илариона Руварца!« По том би одлучено:

1. да се на дому Академијином, у знак жалости, истакне црна застава;

2. да погребу покојника, који ће бити 11. о. м. у Гргетегу, присуствују од стране

Академије њени чланови г.г. Ј. Туроман и Јов. Н. Томић;

3. да се у име Академије опрости с покојником г. Ј. Н. Томић.

ГГ. Туроману и Томићу одређено је на име путна трошка по 30 динара.

2.

На позив одбора за подигнуће споменика д-р Фрањи Прешерну словеначком песнику, да и Српска Академија присуствује својим изасланством открићу споменика 28. о. м. у Љубљани, — одлучено је:

да се ова свечаност поздрави телеграфским путем.

IX. скуп 16. септембра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић и чланови: Ј. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Председник саопштава да је почасни члан С. К. Академије Димитрије Стојановић преминуо јуче у Опатији. На овај глав господа поустајаше на ноге и рекоше: „Бог да му душу прости!“ По том одлучише:

1. да се на стану Академије истакне црна застава у знак жалости;

2. да се известе чланови Академије о дану погреба пок. Стојановића.

2.

Прочитани су и примљени записници VII. и VIII. скупа председништва.

3.

Одлучено је, да се известе г. г. чланови Академије да ће 17. о. м. бити у манастиру Гргетегу четрдесетодневни парастос пок. Ил. Руварцу, и да ће му се тада и споменик открити.

4.

Прочитано је и примљено к знању писмо г. министра просвете и црквених послова од 31. јула о. г., П. Бр. 11.667., којим се извештава Академија да је уважена оставка досадашњем министру просвете г. Јовану М. Жујовићу и да је за новога министра постављен г. Љуб. Стојановић.

5.

Прочитано је и примљено к знању писмо г. министра просвете и цркв. послова од 5. о. м., П. Бр. 14361, којим се извештава управа Академије да је г. Момчило Иванић, проф. I. беогр. гимназије премештен за професора III. беогр. гимназије где ће добити неколико часова предавања, али да и даље ради у Академији.

6.

Прочитано је писмо г. Ст. Новаковића од 2. маја о. г., којим извештава Академију да му је г. А. И. Пападопуло, приватни доцент петроградског универзитета предао 63 комада својих издања и расправица за С. К. Академију.

Председник саопштава да је Академија примила књиге и да је дародавцу писмено захваљено.

И писмо г. Новаковића и председниково саопштење примљени су к повољном знању.

7.

О књизи »Приповетка о девојци без руку у нашој старој и народној књижевности,« од Павла Поповића, одлучено је:

1. да се књига награди из задужбине д-ра Љубомира Радивојевића;

2. величина награде да буде по 80 динара од штампана табака;

3. да цена књизи буде 2 динара.

8.

На молбу г. д-ра Мил. Васића да се његов рад »Прилози ка решавању тројанских проблема« штампа у току ове године, и да га може, у целини или у изводу, објавити и у ком страном стручном часопису, — одлучено је да се г. Васићу достави:

1. да ће му се рад штампати, кад дође на ред;

2. да исти рад, било у целини било у изводу, може објавити и у страном часопису, али да је дужан казати у томе

часопису да му је рад тај С. К. Академија примила за *Глас*, и да га је од Академије и узео.

9.

По молби библиотекара Народне Скупштине, одлучено је:

дати библиотеци Народне Скупштине по један примерак Академијских издања II. разреда.

10.

На молбу г. Вида Вулетића Вукасовића одлучено је:

да му се бесплатно дâ по један примерак *Споменика*, у коме су његови „Народни везови“ и Стари српски записи и натписи.

11.

На молбу једнога учитеља у неослобођеним крајевима одлучено је:

дати му бесплатно по један примерак Академинијих издања популарније садржине, и издања пок. архим. Нић. Дучића.

12.

Са захвалношћу су примљене књиге, које су Академији послали на дар:

1. *Petrushewich A. S.:* „O pierwszym Zawiązku familii u aryjskich narodów, w szczególności u Słowian.“ Lwów, 1905.

2. *Лозанић С. М.:* „Мински радови у српско-турском рату 1876. год.“ Београд, 1905.

3. *Kiseljak M.:* „Grundlagen einer Zahlentheorie eines speciellen Systems von komplexen Grössen mit drei Einheiten.“ Bonn, 1905.

4. *Picot Émile:* „Notice bibliographique sur le protopope Mihail Strelbicky.“ Paris, MDCCCV.

5. *Malaunoy Marion de:* „Maistre Pierre Pathelin, hystorie reproduction de l' édition imprimée vers 1500.“ A Macon 1904.

6. *Цоневъ Б.:* „Класификация на българскитѣ книжовни наметници отъ най-старо врѣме до края на XVI вѣкъ.“ София, 1905.

7. *Baylina Ignacio Ribera.:* „Patologia de las Enfermedades Epilépticas y Mentales.“ Barcelona, 1905.

8. *Todaro A. delta Galia:* „Rivista di Legislazione Comparata.“ II, 1904, I, 1905. Palermo.

9. *Prof. Grtschitsch Johann:* „Deutsch-serbisches und serbisch-deutsches Wörterbuch.“ Erster Band: Deutsch-serbisch. Neusatz, 1905.

10. *Лозанић С. М.:* „Извештај о огледима с вештачким ђубретом у Србији 1904.“ Београд, 1905.

11. *Pierre de Coubertin.:* „La Chronique de France 1904.“

X. скуп 27. септембра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови: Ј. Туроман и Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник IX. скупа председништва.

2.

Прочитано је писмо управе Српског Универзитета, којим се извештава Академија да ће службено отварање Универзитета бити 2. окотобра ове године, па је одлучено:

да секретар Академије, г. Ј. М. Жујовић, поздрави у име С. К. Академије отварање првога Српског Универзитета.

3.

Прочитано је писмо Одбора за задужбину Николе Ј. Мариновића, којим Одбор спроводи Академији распис за награду из ове задужбине, да се објави у српским листовима. Одлучено:

Објавити овај распис у српским листовима.

4.

Прочитано је писмо г. д-ра Ј. Цвијића, у коме моли да неколико фотографија из његова дела »Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије« репродукује на страни. Одлучено:

одазвати се молби г. Цвијића.

5.

Прочитано је писмо г. К. Ј. Грота из Петрограда, у коме моли да му се пошљу нека издања Академијина. Председник саопштава да је Академија, сем ранијих, добила данас од г. К. J. Грота и ове књиге: Извѣстія Константина Багрянороднаго о Сербахъ и Хорватахъ, Моравія и Мадьяры съ половины IX до начало X вѣка, Изъ Исторіи Угріи и Славянства въ XII вѣкѣ (1141—1173), Нѣсколько данныхъ къ его біографіи и характеристикѣ, Фритіофъ скандинавскій витязь, Карпато-Дунайскія земли въ судьбахъ Славянства и въ русскихъ историческихъ изученіяхъ, Объ изученіи Славянства, Къ исторіи славянскаго самосознанія и славянскихъ сочувствій въ русскомъ обществѣ, Къ біографіи И. И. Дмитріева, Мадьяры, Н. М. Карамзинъ и Ѳ. Н. Глинка, Къ біографіи Козлова, Мадьяры и Славяне въ прошломъ, По поводу школьной реформы, свега четрнаест комада.

Примајући са захвалношћу овај дар г. К. J. Грота, председништво је одлучило:

да му Академија пошаље неке књиге од својих издања II. разреда.

6.

Одлучено је, да се умоле извесна господа да напишу некрологе преминулим члановима Академијиним у овој и прошлој години.

XI скуп 10. октобра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар J. М. Жујовић, чланови: J. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник X. скупа председништва.

2.

На молбу Живковића и Ком. одлучено је, да им се изда под кирију Академијин плац у кнез Михајловој улици за 4 месеца за стотину (100) динара.

3.

Прочитано је писмо г. Људевита Вуличевића, које гласи:

„У Таранту на 12. октобра 1905.

Српској Краљевској Академији у Биограду.

Господо, ја Вам благодарим на награди Мариновићеве задужбине, којом сте ме надарили, а још Вам више морам захвалити на љубави, која Вас наведе да ме надарите. Примите, молим Вас, ову хвалу, јер ми долази од срца, јер је искрена.

Још Вам нешто овом пригодом морам рећи. У мојијем саставима нема ништа до вјере, од које ми душа живи. Дубоко, живо ја осјећам да свијетом влада нека сила, која нипошто није од свијета; награђивајући Ви овака писма и храбрећи српске синове да дишу оваком вјером, за цијело ћете очувати српску књижевност од убојитих уплива материјализма и невјерја.

Умиљено Вас молим да не помислите да ја мијешам вјеру с онијем стварима, што се зову *религио, црква, литургија*, и тако даље. Не, ово није вјера; ово су облици посве људског изнашашћа, који ће пропаднути, и већ пропадају. У мене је вјера наравна, проста тежња памети и срца пут неизмјерна, пут Бога; рећи ћу још боље, у мене је вјера живити, дисати слободним Божијим животом, који нам Христос удахњује, не по црквама, него по љубави, која борави изван свију цркава, изнад сваке религиони. Ова тежња к Богу, овај Божиј живот, ова вјечна љубав ствара језгровитијех значаја, а у књижевност уводи нежност и мекоћу љубавника, строгост и смјелост пророка.

Ја чисто видим и чујем да ћете Ви, Господо, очувати српску књижевност од ваљскијех уплива, што грде нашу наравност, и тако ћете посредно одвратити с народа великијех напасти и погибељи.

Одани Вам слуга Људевит Вуличевић.«

Примљено је к знању ово писмо.

4.

Одлучено је да цена књизи »Дијалекти источне и јужне Србије« буде 10 динара.

5.

Одлучено је, да се г. Стеви Трифковићу исплати рачун за неке фотографије уз његов спис који ће се штампати у »Насељима.«

6.

Председник саопштава да га је г. Г. Гершић известио писмом да због својих других послова не може написати живот и рад пок. д-ра Н. Крстића. После овог саопштења председништво је одлучило:

замолити Ж. Перића, дописника да овај посао уради.

7.

На молбу српског православног црквеног певачког друштва »Слога« у Сарајеву, одлучено је:

да им се пошаљу неке књиге *Гласа* и *Споменика* у пола цене.

8.

Секретар, г. Ј. М. Жујовић, подноси говор којим је у име С. К. Академије поздравио свечано отварање Српског Универзитета.

Председништво је одлучило да се тај говор дода записнику ове седнице.

Говор г. Ј. М. Жујовића гласи:

Српска Краљевска Академија свесрдно поздравља отварање Првог Српског Универзитета.

Она се осећа веома срећном, што се данас испуњава давнашња жеља просвећених синова Србије и задовољава једна од прећих потреба Академије.

Данашњем школском свечаноме дану радују се сви Срби, сва српска учена и просветна друштва, све хумане и привредне установе, — јер све с правом очекују новога полета и подстицаја по свима струкама рада нашег. Али је радост Академије, можда, понајвећа јер је и највећа њена зависност од ове највеће творнице научних истина, коју данас отварамо и понајвеће је њено уздање у њу.

Није потребно доказивати присну везу и зависност Академије од Универзитета, јер на њу указују главни задаци ових највиших научних установа. Довољно је наговестити, да је задатак Универзитета не само виша стручна настава него и обрађивање наука; а дужности су Академије:

да науку обрађује и унапређује:

да поставља и одржава здраве основе научноме суду;

да обелодањује и истражива научна истраживања.

Па довољно је само запитати се:

би ли могла Академија Наука обрађивати, ако јој Универзитет не би спремао обрађиваче?

могу ли се у њој здрави основи научноме суду постављати и одржавати, ако томе не претходи универзитетско слободно претресање научних истина и усавршавање научних метода рада?

ради кога би Академија објављивала научне резултате, када то у првоме реду не би били чланови Универзитета?

и кога ће она прво на рад изазвати и храбрити до те чланове?

А и летимичним погледом на досадашње радове Академије уверило се да најлепши део истих припада професорима који су створили Универзитет. Професори Велике Школе носили су на својим плећима и Академију, па се она узда да ће је даље носити и високо уздизати професори Универзитета.

Од радова у Великој Школи постала је прошлост Академије, а њена садашњост и будућност припрема се у универзитетској омладини, која ће од сада добијати наставу и потпунију и стручнију, и методе рада тачније и научније.

С тога Академија гледа своју узданицу у универзитетској омладини. Стручно универзитетски спремна српска омладина биће кадра да шири и области научних истраживања и делокруг рада српских научника.

Академија је уверена, да ће Српски Универзитет пренети у Српску Земљу највишу и најчистију општу науку;

да ће он на своме огњишту распиривати пламене српске науке и додавати их великоме огњу опште науке;

да ће он умети одржавати везу између науке и потреба Српскога Народа, те постати главни покретач напретка у народној просвети, благостању и уљуђености;

и да ће ученици Српског Универзитета помоћу научних истина, хуманих идеја и патриотскога одушевљења препородити цео Српски Народ.

У име Српске Краљевске Академије изјављујем жељу:

нека би ово исто школско звоно, које је кроз убојну клику Карађорђевих витезова позивало на учење Доситијеве прве српске великошколце, које је за тим, — све до јуче, још једнако ојађене Косовске Србе позивало да се моле Богу правде и српске слободе — нека би та, драга нам, милозвучна, освештана старина наша јеком својим прикупљала све боље и боље чете нових витезова науке, за успешну их борбу наоружавала и опремала на сва она бојна поља, на којима се Српство бије за просвету и цивилизацију, за слободу и равноправност, — за своје идеале.

И кличем:

Да живи први Српски Универзитет!

Живели његови професори!

Живела сва српска омладина!

XII. скуп 25. октобра 1905. год. Били су: С. М. Лозанић, J. М. Жујовић, М. Петровић, J. Туроман.

1.

Председник саопштава да академик г. С. Матавуљ жели читати своју приступну академску расправу: *О савременој приповетци* и приповетку *Цар Дуклијан.*

Одлучено је да се свечани скуп за проглас академика г. С. Матавуља држи у недељу, 30. октобра ове год. у 3 часа после подне.

2.

Решено је да се прими понуда *Матице Моравске* о узајамној размени издања почев од 1906.

3.

На предлог председника решено је да се г. Малиша Радовић неуказни писар Академије предложи г. Министру просвете за указнога писара.

XIII скуп 14. новембра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар

Ј. М. Жујовић, чланови М. Петровић и Љ. Ковачевић.

1.

Прочитани су и примљени записници XI и XII скупа председништва.

2.

Прочитан је извештај г. Давида Коњовића, адвоката у Сомбору о пресуди по маси пок. Уроша Јовановића, па је одлучено:

1. замолити га да копију пресуде, на српском језику, пошаље Академији;
2. јавити му да поднесе жалбу вишем суду противу осуде да Академија плати 886 круна наследне таксе.

3.

Прочитано је писмо Народне Библиотеке у Њујорку од 2. о. м., којим моли да јој се пошљу протоколи Народне Скупштине за извесне године, а она ће у накнаду за то послати Академији своја издања. Одлучено:

да се о овоме пише Председништву Народне Скупштине.

4.

Прочитано је писмо шведске Академије Наука од 13. о. м.. којим шаље Академији правила о Нобеловој награди и неколика расписа за награду у овој години. Одлучено:

правила завести у књижницу Академијину, а расписе за награду послати Философском факултету Универзитета.

5.

Није усвојена понуда Геолошког Друштва у Мехсици за размену издања.

XIV скуп 5. децембра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, чланови J. Туроман и Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

На име хонорара г. Ал. Белићу за две карте уз његово дело „Дијалекти источне и јужне Србије“ одређено је 150 динара.

3.

На име хонорара г. Дим. Руварцу за његове прилоге „Митрополија београдска око 1735“ у 42 *Споменику* одређено је по 50 динара од штампаног табака. За упоређење преписа с оригиналом и коректуру је одређено по 10 динара од штампаног табака.

4.

На представку секретара Лексикографског Одсека одобрен је накнадни кредит од 1000 динара за потребе тога Одсека у овој години, с тим да се приликом прављења буџета за 1906. води рачуна о овом вишку у овој години.

5.

На молбу друштва „Српско Коло“ у Сарајеву, одлучено је:

да му се пошљу неке књиге популарније садржине.

6.

На молбу Библиотеке друштва »Науково товариство імени Шевченка« у Лавову, одлучено је:

да му се пошљу неке књиге од Академијиних издања и Гласници Срп. Учен. Друштва којих има у већем броју у магацину.

7.

На молбу В. Ламанског, почасног члана С. К. Академије, одлучено је:

да му се пошљу нека издања Академијина.

XV скуп 19. децембра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар J. М. Жујовић, чланови: Мих. Петровић, J. Туроман и Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва

2.

Председник напомиње да му 1. фебруара 1906. год. истиче рок председниковању. Одлучено:

известити о томе г. министра просвете и црквених послова.

3.

Прочитано је писмо г. Мих. Валтровића, којим извештава Академију да су готове таблице уз рад „Народни везови“ у 42 *Споменику* и моли да се одобри накнадни издатак за израду истих. Одлучено:

замолити г. Валтровића да се постара да се ове таблице израде у оноликом броју у колико се штампа и *Споменик;* накнадни издатак одобрава се у начелу, али претходно питати колики је.

4.

Прочитано је писмо г. Вл. С. Јовановића којим моли да му Академија потражи на послугу од руске Академије

Наука један стари рукопис из XVII века. Одлучено:

питати за ову ствар г. Белића па онда рукопис тражити.

5.

Прочитано је писмо г. г. академика Љ. Ковачевића и Ј. Цвијића уз које подносе предлог за измене у основном закону о С. К. Академији. Одлучено:

умножити овај предлог у потребном броју примерака и разаслати г. г. академицима, а 28. о. м. да се сазове скуп целокупне Академије и да се на њему изнесе предлог на решавање.

6.

Прочитана је оставка г. Ј. М. Жујовића на секретарство у Академији, па је одлучено:

да се иста изнесе пред целокупну Академију на решење.

XVI скуп 23. јануара 1906. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар

Љ. Ковачевић, чланови: М. Петровић, J. Туроман.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

Прочитано је писмо академика г. д-ра Јов. Цвијића, којим јавља да је спремио за штампу IV књигу „Насеља“, па моли да се иста упути Државној Штампарији. Одлучено:

замолити управу Државне Штампарије да узме у рад IV књ. „Насеља“ и штампа је као VIII књигу Српског Етнографског Зборника.

3.

На молбу призренске богословије одлучено је:

дати јој нека издања, којих има више у академском магацину.

4.

Одлучено је, да цена 42 Споменику буде 6 динара.

5.

Одлучено је, да се слагачима у Државној Штампарији који су радили на Академијиним издањима у 1905. г., изда награда од 80 динара; писмоноши, доносиоцима коректура, званичних новина и авиза за књиге — 20 дин.

6.

Прочитан је одговор берлинске Академије Наука од 16. о. м., Бр. 8, на писмо С. К. Академије од 23. децембра 1905., Бр. 663, у коме јавља да ће послати тражене књиге. У истом писму берлинска Академија моли и за неке књиге издања С. К. Академије и С. Ученог Друштва. Одлучено:

прима се к знању овај одговор, с тим да се и берлинској Академији пошљу тражене књиге.

7.

Са захвалношћу су примљене књиге, које су Академији послали на дар:

1. *Талијанско министарство просвете:* „Le opere di Galileo Galilei“ Volume XVI. Firenze, 1904.

2. *Alsina Ferran:* „Nouvelles orientations scientifiques“. Paris, 1905.

3. *Woldřich Jan. N. D-r* „Všeobecná Geologie se svláštním sřetelem na Země koruny České“. V Praze, 1905.

4. *Jovičić Milorad Z. Dr:* „O konstitnciji fulminske kiseline“ и „K sintezama derivata acetsirćetnog estera“. U Zagrebu, 1905.

5. *Цоневъ Б.:* „Общославяански езикъ“. София, 1905. и „Кюстендилско четвероевангеле“. Из кн. LXVI „Периодич. Списание“.

6. *Šandor Ksaver Gjalski:* „Za Materinsku Riječ.“ Zagreb, 1905.

7. *Станојевић Ст.:* „Књиге и друго у старим српским записима.“ У Нов. Саду. 1906.

XVII скуп 3. фебруара 1906. год. Били су: С. М. Лозанић, Ст. Новаковић, Ј. Туроман, Љ. Ковачевић.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

Утврђен је нацрт буџета Академије за 1906. г., који ће се данас изнети пред главни годишњи скуп на одобрење.

3.

Прочитано је писмо старатељског судије округа крагујевачког, уз које шаље Академији своје решење по маси пок. Павла Ј. Вуковића, на име: да покојникова удовица може, из слободне руке или јавном продајом, продати део масеног имања за одужење некога дуга. Како је ово решење противно тестаменту пок. Вуковића, одлучено је:

да се противу овога решења поднесе жалба.

4.

На молбу Софијског Университета, одлучено је:

да му се шаљу сва издања Академије.

XVIII скуп 15. фебруара 1906. год. Били су: председник **Ст. Новаковић**, секретар **Љ. Ковачевић**, чланови: **М. Петровић** и **Ј. Туроман**.

1.

Прочитан је и примљен записник прошлога скупа председништва.

2.

Прочитан је стечај за овогодишњу награду из Књижевног фонда Димитрија Стаменковића, који је спремио одбор овога фонда. Председништво је унело у овај стечај један додатак, и одлучило:

да се стечај објави у *Српским Новинама* и у српским књижевним листовима.

При решавању о овоме стечају присуствовали су и чланови Одбора за овај фонд г. г. Живан Живановић и Јован Миодраговић.

3.

Утврђен је дневни ред за годишњи свечани скуп Академије 22. о. м., и одлучено:

да се исти објави у *Српским Новинама*.

4.

Прочитано је и примљено к знању писмо г. министра просвете и црквених послова од 1. о. м., ПБр. 1248., којим извештава Академију да је указом Њ. В. Краља постављен за председника Српске Краљевске Академије, на три године, г. Стојан Новаковић, академик.

5.

На молбу српске читаонице и књижнице у Жупањцу, одлучено:

дати јој неке књиге популарније садржине.

6.

Одлучено је, да се ове године распише први стечај за награду из Књижевног Фонда Милоша Ж. Петровића. Предмет за награду да буде драмат из српске историје.

7.

Секретар ставља питање: шта ће се радити са извесним признаницама, које се већ неколико година провлаче кроз благајничке књиге и за које су контролори, при прегледу Академијиних рачуна за 1904. г., ставили примедбу да се наплате, — а наплатити се нису могле. Одлучено: предложити целокупној Академији да се обе признанице расходују.

8.

Са захвалношћу су примљене књиге, које су Академији послали на дар:

1. *Г. Д-р Вл. Ђорђевић:* „Крај једне династије“, св. III—XXI и ванредна свеска. Београд, 1905 и 1906.

2. *Г. С. С. Бобчевъ:* „Приносъ къмъ историята на Българското възраждане“. София, 1905.

3. *Г. Д-р Ј. Цвијић:* „Неколика проматрања о етнографији македонских Словена“. Београд, 1906.

4. *Г. С. М. Лозанић:* „Значај науке за пољску привреду“. Београд, 1906.

5. *Министарство просвете:* „L' instruction publique en Bulgarie“. Bruxelles, 1905.

Г. Скупови целокупне Академије

1. редовни

I скуп 28. марта 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Ј. М. Жујовић, академици: Љ. Клерић, М. Петровић, Ј. Туроман, Љ. Стојановић, М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Ј. Мишковић, С. Тодоровић.

Председник саопштава да је овај скуп сазван да се обележи спомен на смрт господина Ђура Штросмајера, бискупа ђаковачкога, који је био почасни члан С. К. Академије и велики добротвор хрватске науке.

Академици поустајаше на ноге са ускликом: »Бог да му душу прости!«

За тим је одлучено:

1. да на стану С. К. Академије стоји црна застава, док се год Штросмајерово тело не укопа;

2. да се Југословенској Академији знаности и уметности изјави саучешће за умрлим великим покојником.

II скуп 28. децембра 1905. год. Били су: председник Академије С. М. Лозанић, академици: J. Цвијић, Ст. Новаковић, Вл. Ђорђевић, J. Туроман, Љ. Стојановић, М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, J. Авакумовић, Д. Jенко, Ст. Тодоровић, С. Матавуљ; дописници: М. Иванић, J. Н. Томић, Слоб. Jовановић.

1.

Прочитана је оставка г. J. М. Жујовића на секретарство у Академији.

Уважавајући ову оставку из разлога које је г. Жујовић у њој навео, председник Академије, г. С. М. Лозанић, предлаже и Академија усваја:

да се г. Жујовићу изјави захвалност што је он ову дужност с преданошћу вршио скоро од постанка Академије.

2.

За привременог секретара Академије, који ће уједно вршити дужност и благајника Академије, изабран је академик г. Љубомир Ковачевић, с тим да му се за обе дужности плаћа 1500 динара годишње.

3.

Одлучено је, да при прослави стогодишњице од рођења а педесет-годишњице од смрти књижевника српског Јована Стерије Поповића управа Академије учини што нађе за потребно.

4.

О овогодишњем главном скупу одлучено је:

а, да главни скуп буде 3. фебруара 1906.;

б, да се на њему могу изабрати пет правих и десет дописних чланова;

в, да се писмени предлози кандидата за нове чланове имају поднети председништву Академије до 16. јануара 1906. године.

5.

Прочитан је предлог за измене у основном закону Академије, који су поднели академици г. г. Љ. Ковачевић и Ј. Цвијић, и, после дужег претреса, одлучено је:

а, да се чланови 11, 12, 13, 14, 15 и 18 не мењају;

б, да се приме измене у чл. 19 и 20 по предлогу;

в, да се прими чл. 25 по предлогу с тим да се речи »дописници и почасни чланови« у другом одељку замене речима »и дописници«;

г, да се у чл. 26 прими само први одељак по предлогу.

III. скуп 4. јануара 1906. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Љ. Ковачевић, академици: Ст. Новаковић, Д-р Владан Ђорђевић, Ј. Туроман. М. Ђ. Милићевић, Љ. Јовановић, Ст. Тодоровић, С. Матавуљ, дописник М. Иванић.

1.

Прочитан је и примљен записник II. скупа целокупне Академије.

2.

Прочитан је нацрт правила за задужбину пок. Димитрија Стаменковића, који је спремило председништво. Са изменама неких чланова у нацрту Академија је утврдила правила за задужбину пок. Димитрија Стаменковића.

3.

Према чл. 4. правила за задужбину пок. Дим. Стаменковића Академија је изабрала за чланове одбора ове задужбине, за г. 1906. и 1907., г. г. Живана Живановића, министра у пенсији и Јована Миодраговића, професора гимназије.

4.

Прочитан је нацрт правила за књижевни фонд пок. Милоша Ж. Петровића. Мењајући и у овоме нацрту неке чланове Академија је утврдила правила за књижевни фонд пок. Милоша Ж. Петровић.

5.

Секретар саопштава да се ове године може издати награда сиромашним писцима из фонда пок. Марије и Мијаила Миливојевића у суми од 850 динара у злату колико износе две трећине дохотка овога фонда за 1905 годину.

После саветовања о томе који би сиромашни писци највише услова имали да се из овог фонда награде, одлучено је:

1. да се 500 динара изда г. Лазару Комарчићу, књижевнику и новинару;

2. да се 350 динара изда г. Мати Радосављевићу књижевнику.

При решавању о овој награди присуствовала су лица, именована у чл. 4. правила о овоме фонду, и то: београдски прота г. Марко Петровић, чиновник министарства просвете г. Влада Т. Спасојевић, а од београдских грађана Срета Ј. Стојковић, директор реалке.

2. *Свечани*

I. скуп 26. јуна 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар Ј. М. Жујовић, академици: Д-р Вл. Ђорђевић, Ј. Туроман, М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, Ј. Авакумовић, Ј. Мишковић, Љ.

Јовановић, М. Валтровић, Ст. Тодоровић, С. Матавуљ; дописници: С. Урошевић, М. Иванић, д-р Ал. Белић.

1.

Председник Академије, г. С. М. Лозанић, отвара скуп у $10^1/_4$ часа пре подне овим речима:

Поштовани зборе,

Овај данашњи свечани скуп Српске Краљевске Академије намењен је задужбини пок. Николе Ј. Мариновића. Допустите ми да само с неколико речи обележим смер те узвишене задужбине.

Наш уважени државник, пок. Јован Мариновић, да би одговорио поjетском духу свога прерано преминулог сина Николе, засновао је 1889. г. ову задужбину под именом сина му Николе, са задатком: да награђује изврсне списе из лепе српске књижевности, којој је Никола био одан и срцем и душом, и коју је Никола био почео обрађивати са знатним успехом.

У том смеру предао је Јован Маринович Срп. Краљ. Академији 12.000. у хартијама српске ренте, и наредио је: да се годишњи приход тог улога даје као награда појетским списима моралне и патриотске тенденције, лепога стила и садржаја, и чистога српског језика.

Завешталац је изјавио жељу да том задужбином рукује С. К. Академија, и да она досуђује награде. Тој жељи завештаоца Академија се радо одазвала: примила је управу над том задужбином и прописала је правила за њено руковање.

Према тим правилима један нарочити одбор књижевника рукује том задужбином. Писци, који желе да се надмећу за награду Николе Ј. Мариновића, подносе своје радове Академији, а поменути одбор досуђује награду најбољем спису. Академија, пак, на дан 26. јуна, када се Никола родио, објављује у свечаној седници рад тога одбора. Ето, и ми смо се данас ради тога смера скупили. Данас ће Академија да прикаже овогодишњи рад задужбине Николе Ј. Мариновића.

Има већ шеснаест година како је засновање задужбина Николе Ј. Мариновића, а за све то време досуђено је само пет награда. Задужбина је, дакле, имала до сада пет плодних и једанаест неплодних година.

Пре него што приступимо дневном реду, позивам вас, поштовани зборе, да учинимо помен покојницима, да устанемо и да рекнемо: Бог да прости душу Јовану и Николи Мариновићу! Али у исти мах треба да укажемо наше поштовање тим мисленим људима, и да им пожелимо: Нека је слава Оцу, који је умео тако леп споменик да подигне свом обдареном сину. Нека је слава Сину, који је с тако великим успехом почео да ради на лепој српској књижевности, и који би је, да га је Бог поживео, многим лепим делима обогатио.

Слава и Оцу и Сину!

Молим г. Момчила Иванића, члана одбора, да прочита записник одборског рада.

2.

Г. Момчило Иванић чита записник одбора Мариновићеве задужбине, који гласи:

Записник састанка одбора задужбине Николе J. Мариновића, који је држан 13. јуна 1905.

Били су: председник М. Ђ. Милићевић, чланови: А. Николић, М. Иванић и Б. Поповић.

Одбор је добио од управе Српске Краљ. Академије осамнаест списа од једанаест писаца, који су јој послали своје радове до 30. априла ове год. закључно, ради надметања за овогодишњу награду из Мариновићеве задужбине.

Од тих списа су: десет поучне, хришћанске и патриотске садржине (седам у стиховима и три у прози); три епске песме; две приповетке; две драме и једна драмска слика.

После већања о свима тим списима уопште и о сваком од њих на по се, Одбор је одлучио:

1, да се једном наградом од четири стотине и осамдесет динара награде хришћанско-поучни и патриотски списи Људевита Вуличевића: „Сила у савјести“ (рукопис), „Isus Hristos i ptice“ (штампано у **Srđ-у 1903.**) и »**Molitva na Širanu**« (штампано такође у Srđ-у 1903.).

2, да се писцима приповедака, Николи Ст. Кукићу и Радовану Т. Перовићу, Невесињском, искаже похвала: првоме ради лепе патриотске тежње у његовој приповеци »Осветници« (штампаној у Загребу 1905.), а другоме на појединим добро погођеним сликама, и ако тамних страна, из народнога живота у његовој приповеци »На Божји пут« (штампаној у »Делу« за год. 1904. и 1905.), написаној језиком и стилом изворним и снажним;

3, да члан одбора М. Иванић напише записник о овом састанку, рецензију о награђеним списима и да одабере нека места из њих, која ће се, према 8. чл. Правила, прочитати на свечаном скупу С. К. Академије.

Председник
М. Ђ. Милићевић

Чланови:
А. Николић, М. Иванић, Б. Поповић.

3.

Председник Академије, г. С. М. Лозанић, објављује да је награду од 480 дин. у злату добио г. *Људевит Вуличевић* за списе: »Сила у савјести« (рукопис), »Isus Hristos i ptice« и »Molitva na Šipanu« (штампано у Srđ-у 1903.).

4.

Г. *М. Иванић* прочита своју рецензију на ове списе, која гласи:

Кад сам пре без мало двадесет и пет година приказао Вуличевићеву књижицу »Moja mati« у једном тадашњем омладинском листу (»Побратимству« за 1881.), задатак ми је био, да свратим пажњу српскога читалачкога света, нарочито српске омладине, на овога ванреднога писца и овај његов изврсни књижевни посао, по којем се сад највише о њему зна и име му се помиње у Српству.

Вуличевић је како овим делцем, тако и својим писањем у српским дневним и повременим листовима, громким гласом српскога родољубља, а угледом на талијанске родољубиве писце, који створише »Младу Италију,« — хтео да међу нама, Србима, помогне подизању *Младе Србије*.

Као у књижици »Моја mati« тако и у награђеном спису »Сила у савјести,« Вуличевић се обраћа Српској Омладини; њу хоће да одгаји, да подигне и узвиси духом за идеале Словенства и Српства.

Али је, ипак, разлика у основним мислима, на којима то жели подићи, у оној књижици и у овом награђеном спису. Тамо препоручује Српској Омладини: да љуби и поштује своју матер, да слуша њене савете, да воли свој лепи српски језик, своје народне умотворине, нарочито песме, то највеће нам народно благо; а овде, у овом награђеном спису, после скоро четврт века, он позива српску омладину, да тежи *савршенству* и *преображењу*, и својем и својега народа. То, вели, да ће постићи Српска Омладина, ако буде самосвојна, самоникла, ако буде имала у својој свести Бога, ако буде свесна својега сродства с Богом, по примеру Исуса Христа, коме сва сила беше у савести и у свести, изказаној у овим божанственим речима његовим: „Ја и Отац једно смо... Не остави ме Отац сама.“

То је основна мисао овоме спису, а она по дубини предмета, који додирује, по узвишености божанскога представника њеног, Исуса Христа, који је наведеним речима исказује и делима доказује, доиста може послужити као основа, као извор осећањима и мислима дубоке вере, снажне врлине и узвишене поезије. Јер, зар се већ у праизвору своjем не додирују вера, поезија и философија, нарочито етничном страном својом, — вера тражећи почетка и свршетка свему на свету у вечности, која је један од првих атрибута Божјих, — поезија, која свему томе уметношћу, нарочито људском речју, даје облике уму схватљиве, а срцу миле и драге, — философија, етика, која све то мери о врлину, личну, породичну, народну и опште човечанску? Зар из вере није поникла најузвишенија поезија и најплеменитија врлина! Па и онда, кад се свака од њих три разви у засебну струку умне радљивости људске, на посебним производима њихним види се узајамна мешавина: *вере* са поезијом и етиком, *поезије* са вером и етиком и *етике* са вером и поезијом. То је неминовни последак заједничког им праизвора и присногa сродства, који се опажа и на појединим, често најсавршенијим облицима и производима ових посебних струка. Псалми Давидови не само да су најтоплији и најискренији изливи скрушенога срца људскога пред Богом, него уједно пружају и најсавршенији поетични пример химне Богу; Христове приче не садржавају само божанствену еванђеоску науку његову, него су и најлепши поетични облик параболе, као што су и Дантеова „Божанствена Комедија“ и Милтонов „Изгубљени Рај“ најсавршенији примери побожнога епа. А с друге стране, језгро Христове науке: љубити ближњега својега као себе самога, чинити добра и непријатељима својима, молити се Богу и за злотворе своје не само да је најузвишенији морал, него је и најузвишенија поезија љубави човечанске.

Вуличевићев спис „Сила у савјести" књижевни је пандан његовој књижици „Moja mati." Та књижица и ако има напред поменути патриотски циљ, опет за то она је по главном предмету своjем одломак пишчеве аутобиографије. У њој су успомене на последње дане, које је провео са својом добром матером, када се, прогоњен од света, вратио у њен топли, матерински загрљај и увидео, да је мати наше највеће добро на овоме свету, а да је осећање и умље српске матере извор и основа свему, што ми Срби најбоље имамо и што нас је, крај толиких зала, до данас одржало. Али та основа проткана је његовим личним мислима и осећањима, рефлексијама и гномама тако, да, и ако је у прози, чита се местимице као најлепша лирска песма, пуна лепих фигура и тропа, особито поређења, метафора, контраста и антитеза, складних периода и, на послетку, реторскога ритма.

Та књижевна оцена Вуличевићеве књижице »Моја мати« вреди у главном, али само у главном, и за награђени спис, »Сила у савјести;« јер се на њему не може превидети, да је време од четврт века деловало слабећи ону бујну књижевну снагу, која је српској књижевности дала узорит спис »Моја мати.«. И у награђеном спису (»Сила у савјести«) Вуличевић полази од себе, од своје љубави, али сад не више према својој матери, и ако ни овде њу са свим не заборавља, него према Српској Омладини, у којој види цвет, будућност својега народа; њу (српску омладину) хоће да оснажи и оплемени оним, што је најснажније и најплеменитије у срцу и у души му, а до чега је он дошао својим дугогодишњим занимањем као проповедник Слова Божјега, сада у хришћанској секташкој општини у Таранту, у Италији, и размишљањем о језгри и суштини Христове науке.

И ако срцем и душом Србин, он је ипак, васпитаник и васпитач талијански. С тога му је и стил сентименталан талијански у опште и реторски Мацинијева доба на по се. Али осим овога, заједничкога са приликама његова васпитања и живота, има нечега у његову стилу, што, и у овом спису, необично привлачи и осваја, а то је: топлина, која долази од искрености осећања, полет, који долази од узвишених мисли, које казује, и довољно снаге, којом свему томе даје израза у језику правилном, и ако местимице обојеном дијалектом његова завичаја, дубровачким.

И логично изведена основна мисао, и књижевни облик, и све стране његова лепога, снажнога и заноснога стила видеће се из овога, што ћу прочитати како из његова списа »Сила у савјести,« тако и из друга два, која су штампана у Srđ-у за 1903.

Један је од ових под натписом »Isus Hristos i ptice,« а други је »Molitva na Šipanu.« Разлика је између та два списа и предњега »Сила у савјести,« што у њима нема примесе национално родољубиве, као у овом, него им је садржина и тежња чисто хришћанско поучна, и то у првом (»**Isus Hristos i ptice**«) поука је младићу, да му се по науци и примеру Исуса Христа не треба бојати за свој опстанак у опште и сиромаштва на по се, а другом — »Молитва на Шипану« — да поучи човека у зрелим годинама вери у Бога и о значају молитве, са нарочитим истицањем и тумачењем призива »Оче наш.« Књижевни облик и једном и другом од ова два списа дијалошки је живахан.

А сва три награђена списа, и ако у прози, и ако у неколико различна по садржини и књижевном облику, опет за то делују на душу читаочеву као складне песме, али као песме, којима је предмет осећање не нижега реда, путено, телесно, него вишега — душевно. А да то осећање води и годи идеалном свету, не треба нарочито напомињати, као што не треба ни нарочито доказивати, да је још једнако потреба нашега мукотрпнога народа, да се оваки гласи чују у нашој књижевности и по њима да се иде остварењу националних нам идеала.

5.

Пошто је г. **Иванић** прочитао неколика одабрана места из списа „Сила у савјести,“ председник је закључио скуп у 11¼ часа овим речима:

Поштовани Зборе,

Објављујем да је овај свечани скуп завршен, а уверен сам да ћемо сви, после овога лепога данашњег призора, осетити искрену захвалност према данашњим слављеницима, као правим добротворима српске лепе књижевности.

II. скуп 30. октобра 1905. год. Били су: председник С. М. Лозанић, секретар J. М. Жујовић и чланови Академије: Др. Вл. Ђорђевић, J. Туроман, Љ. Стојановић, М. Ђ. Милићевић, Љ. Ковачевић, J. Мишковић, Ст. Бошковић, Ст. Тодоровић, С. Матавуљ, С. Урошевић, М. Иванић, Др. Ал. Белић, Јов. Н. Томић, Др. Ст. Станојевић.

Скуп је био у дворници Универзитета и трајао је од 3½ часа после подне до 4 часа и 50 минута.

1.

Председник, г. С. М. Лозанић, отвара скуп овим речима:

Поштовани зборе!

Отварам овај свечани скуп Српске Краљ. Академије, који је намењен г. С. Матавуљу да прикаже своју приступну академску расправу. Молим г. академика да узме реч.

2.

Академик г. С. Матавуљ прочитао је своју расправу „О савременој приповетци“, а затим приповетку „Цар Дуклијан“.

3.

Председник затвара скуп овим речима:

Поштовани зборе!

Својим лепим говором о савременој приповетци и својом духовитом приповетком о Краљу Дукљанину, г. Матавуљ је испунио дужност, коју му налаже чл. 14. основног закона Српске Краљ. Академије; за то га на основу права, које ми даје тај исти члан, проглашавам за редовнога члана С. К. Академије и уводим га у сва права која имају редовни чланови Академије.

Честитајући г. Матавуљу тај лепи успех, оглашујем да је овај свечани скуп закључен.

3. *Главни годишњи скуп*

3. фебруара 1906. год.

Били су: председник Ст. Новаковић, секретар Љ. Ковачевић, академици: С. М. Лозанић, Ј. М. Жујовић, М. Петровић, Др. Вл. Ђорђевић, Ј. Туроман, Јов. Авакумовић, Ст. Бошковић, М. Валтровић, Д. Јенко, Ст. Тодоровић, С. Матавуљ.

1.

Прочитан је и примљен записник целокупне Академије од 4. јануара ове године.

2.

На предлог председништва утврђен је овакав буџет С. К. Академије за 1906. годину:

I.

Примање

1. Пренос у готовини из 1905.	1050·90
2. » » привременим признаницама	600·—
3. Државна помоћ · · · · · ·	25.000·—
4. Приход од књига · · · ·	1400·10
5. » » плаца Академ.	200·—
Свега ·	28.251.—

II.

Издавање

1. На Лексикографски Одсек	4000·—
2. » Етнографски Одсек (за откуп грађе и хонорисање радова у Етногр. Зборнику) · ·	5000·—
3. Канцел. трошкови · · · ·	1800·—
4. Археолошком Друштву ·	1200·—
5. Повез књига · · · · · · ·	1000·—
6. Станарина · · · · · · · ·	2880·—
7. Плате · · · · · · · · · ·	5820·—
8. Хонорари · · · · · · · ·	6551·—
Свега ·	28.251·—

NB. На хонораре се може још употребити и сума из прихода д-ра Љубомира Радивојевића.

III.

Кредит за штампу је 25.000 дин.

3.

Приказани су извештаји о раду и стању Академије, Народне Библиотеке, Нар. Музеја, и Музеја Српске Земље у 1905. г., па је одлучено:

да се ови извештаји штампају у *Годишњаку* за 1905. г.

4.

Одобрене су одлуке председништва о поклањању и размени Академијиних издања у 1905. г.

5.

На основу чл. 33. пословника С. К. Академије изабрати су секретари стручних Академија за 1906. год.:

1. *Јован М. Жујовић,* за Академију природних наука;
2. *Јован Туроман,* за Академију философских наука;
3. *Јован Мишковић,* за Академију друштвених наука;

4. *Михаило Валтровић,* за Академију уметности.

6.

За контролоре Академијиних рачуна у 1906. год. изабрати су: Мих. Петровић, Ст. Тодоровић и С. Матавуљ.

7.

Приступљено је избору нових чланова. На скуп су дошла тринаесторица академика, а писмене гласове послали су деветорица (г.г. Љуб. Клерић, Др. Ј. Цвијић, Љуб. Стојановић, Чед. Мијатовић, М. Ђ. Милићевић, Гл. Гершић, Јов. Мишковић, Љуб. Јовановић, Др. Мих. В. Вујић), — дакле на скупу је заступљено свега 22 академика.

Према томе су прописи чл. 35. основног закона и чл. 37. пословника испуњени, јер су се од 24 академика, с правом бирања нових чланова, скупу овом пријавила 22 академика. С тога је одлучено:

а) да је скуп за избор нових чланова пуноважан;

б) да ће за новога члана бити изабран онај кандидат, на кога падне најмање 15 гласова.

8.

Прочитани су образложени предлози академикâ: С. М. Лозанића, Љ. Ковачевића, Ст. Новаковића, J. Авакумовића, М. Петровића, Ст. Тодоровића, С. Матавуља, М. Ђ. Милићевића и Љ. Јовановића, којима је на пет места нових правих кандидовано пет, а за десет места нових дописних чланова — двадесет и шест научника и књижевника. Затим је одлучено:

да се тајним гласањем на листићима најпре бирају пет правих, па после десет дописних чланова.

9.

По свршеном гласању за праве чланове нађено је, да су 20 академика гласали за г. д-ра Ал. Белића, 19 за Ст. Сремца, 17 за Јов. Н. Томића, 16 за Ђоку Павловића. Према томе је одлучено да су за *праве* чланове изабрати:

1. Др. *Александар Белић*, проф. Университета, дописни члан, за Академију философских наука;

2. *Јован Н. Томић*, библиотекар Нар. Библиотеке, дописни члан и

Ђорђе С. Павловић, председник Касације, почасни члан, — за Академију друштвених наука;

3. *Стеван Сремац*, професор гимназије, за Академију уметности.

10.

Приступило се гласању за дописне чланове, и по свршеном гласању нађено је, да су 22 академика гласали за Петра Алексијевића Лаврова, 18 за Александра Брикнера, Хенрика Сјенкјевића и д-ра Бранислава Петронијевића, 17 за Петра Павловића и Ст. Мокрањца, 16 за Андру Ђорђевића, 15 за д-ра Жив. Ђорђевића и д-ра Мил. Јовичића. Према томе је одлучено, да су за *дописне* чланове изабрати:

1. *Петар Павловић*, професор гимназије, *Др. Живојин Ђорђевић*, професор Уни-

верситета, и Др. *Милорад Јовичић*, проф. Војне Академије, — за Академију природних наука;

2. *Петар Алексијевић Лавров*, професор Универзитета у Петрограду, *Александар Брикнер*, професор Универзитета у Берлину, и Др. *Бранислав Петронијевић*, проф. Универзитета, — за Академију философских наука;

3. *Андра Ђорђевић*, министар у пенсији, за Академију друштвених наука;

4. *Хенрик Сјенкјевић*, пољски књижевник, и *Стеван Мокрањац*, виши учитељ музике, — за Академију уметности.

11.

Како је остало још по једно празно место за правог и дописног члана, одлучено је да се приступи другом гласању за једног правог, и за једног дописног члана између двојице који су на првом гласању добили по 14 гласова. По свршеном гласању нађено је да ни овом приликом кандидат за правога члана није добио довољан број гласова, а од двојице кандидата за дописне чланове, г. Дим. Руварац добио је 16 гласова. Према томе је одлучено:

да је г. *Димитрије Руварац,* протојереј у Срем. Карловцима, изабран за *дописнога* члана Академије друштвених наука.

V

ГОДИШЊИ СВЕЧАНИ СКУП

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ

22. ФЕБРУАРА 1906 ГОД.

Били су: председник Ст. Новаковић, секретар Љ. Ковачевић, академици: Ј. М. Жујовић, С. М. Лозанић, Д-р Б. Гавриловић, Д-р Вл. Ђорђевић, Ј. Туроман, Д-р Ал. Белић, М. Ђ. Милићевић, Јов. Ђ. Авакумовић, Ст. Бошковић, Љуб. Јовановић, Ст. Тодоровић; дописници: С. Урошевић, М. Иванић, Д-р Ст. Станојевић.

Скуп је изволео почаствовати својом високом посетом и Академијин заштитник, Његово Величанство Краљ са Престолонаследником.

На скупу су били и руски посланик у у Београду г. К. Губастов и бугарски дипломатски агенат г. Д. Ризов, за тим велики број слушалаца Университета и других гостију оба пола.

1.

Председник отвара скуп у $3^1/_2$ часа по подне овим речима:

Ваше Величанство,
Ваше Височанство,
Поштовани слушаоци,

Као што реке теку од извора и као што је вода њихова бистра или мутна, слаба или снажна по томе каква из извора својих избија, тако је реци науке, образовања и човечанске уљудности главно врело у врховима науке, на висинама одакле обасјавају нове научне истине, где се наука исправља, шири или ствара. Ти врхови су у књижевности поглавито Академије. На њима се за науку грађа прибира; на њима се наука обделава и негује. Њиховим се радом драгоцено благо научних тековина множи, чува и исправља без престанка.

Кад се погледа наука у оном облику у којем се она показује и калами малим ученицима у основним школама или у дневној књижевности; кад се баци поглед на облик или прераду науке што се чита уз каву и цигару, једва се може појмити да тих корисних или слатких посластица науке и писмености не би могло бити, да се наука није претходно обрађивала у најдубљем ступњу мучног истраживања основа или корена, сухопарног прибирања грађе, само свештеницима науке пријатних истрагâ и опитâ. Лепи су и пријатни оку уметнички послови израђени од разних метала и остале грађе. Али њих не би могло бити без копања и топљења руде. Између руде из брда извађене и између племенитог дрвета у гори одсеченога и између уметничких дела од њих израђених разлика је онака иста као што је међу лепо испричаном историјом и њеним сухопарним изворима, или међу практичним и веома корисним применама природних наука и међу мучним истраживањем физичких и хемијских закона. Она разлика која би се данас нашла међу српском историјом лепо у целини изложеном по савременим изворима и међу историјом Рајићевом показала би меру напретка историјске науке у Срба̂. Али многа и многа публикација посебних истраживања с доказима, или штампање извора у разном стилу и на разним језицима изгледа пријатна и употребљива само врховним свештеницима науке. Свакоме другом образованом Србину стручне историјске публикације тако занимљиве не могу бити и изгледају му досадне и сухопарне. Међу тим без њих не може бити оне лепо испричане историје. То пак што смо изнели за науке физичке, хемијске и историјске, у истој мери вреди и за све остале.

Ванредно је занимљиво погледати како се кад у српском просветном развићу новога времена мислило о овој деоби међу оригиналним и међу примењеним или обрађеним научним радом. Да се то од једанпут види, довољно је погледати у издања „Српског Ученог Друштва“ („Друштва Српске Словесности“) у његову почетку, и у издања Српске Краљевске Академије. До године ће се намирити равно педесет година од како је на свет изашла прва књига „Гласника Друштва Српске Словесности.“ Докле год је живело „Српско Учено Друштво,“ држао се међу његовим члановима начелни спор о томе шта припада у програм учене радње тога друштва а шта не припада. Тај спор је ванредно карактеристичан за културног и просветног историка српског. Имало их је који су мислили да у програм Ученог Друштва могуући и лакше ствари, и прераде, па чак — и преводи. И таквих ствари ћете наћи у Гласницима старијега времена. С преображајем Српског Ученог Друштва у Академију, тај се спор прекратио једанпут за свагда. И ево ће се на годину намирити већ двадесет година од како Академија ради и од како она публикује управо оно што њојзи и припада, научне оригиналне расправе или неиздану грађу за њих. Подела рада се пречистила. Само напредовање просвете у нас, само разрастање књижевнога и просветнога рада, сам стални придолазак нових за научни посао све спремнијих људи, расправио је ова питања. Она су лака данас кад је свега, хвала Богу, више; она су тешка била онда кад је свега било омало и огодно.

А може ли се ко томе чудити, ако зна како се развијала српска просвета?

Камен темељац српској народној просвети положен је у другој половини XVIII века првим пробијањем српскога народнога језика за књижевну употребу. Прва мисао и предлог о томе носили су карактеристику ванредне, револуционарне дрскости у оним мрачним временима. Од језика пастирâ и сељакâ, језика дивног и богатог, али необделаног, предлагало се да се по старијим средњевековним угледима створи књижевни језик, па да се народу пробије најшира струга у просвету, и да се просвети дода у руке најсилније оруђе за њено развијање. То је био горостасни задатак за нејака рамена првих српских књижевника. Кроз једноставну, љуту стену морао се пробијати, проламати пут просвете српске. Целу прву половину XIX века прогутала је борба око тога како ће да се начини књижевни језик српски. Ту мучну борбу данашњи нараштаји могу још посматрати само по књигама. Али као што се сетва не може вршити на њиви непоораној, тако се ни наука и књижевност у Срба̂ нису могле кренути напред пре коначне расправе питања о књижевном језику. И осим тога никакав се већи посао није могао како треба пре овога свршити. Не само што се није могло озбиљније ни оригиналније радити на лепој књижевности, на беседништву, на природним наукама — него без утврђених и пречишћених основа народнога књижевног језика није било могућно ни превести „Свето Писмо“ на „народни језик“, ни саставити честит Буквар за децу. А кад је грдним трудом, још мучнијим при тешкоћама онога времена, сабрана грађа; кад је Вук, као Колумб јајетом, указао прстом на готову основицу народнога књижевног језика у народним умотворима, саме су се отвориле двери народнога књижевног језика, за све угоднога. У старој књижевности и у народним умотворима нађене су правилне и дубоке основице и обрађени угледи књижевног језика. И као што су стари Словени у IX веку први пут са писана пергамена свој језик чули у преводу Светога Писма, тако су Србима XIX века њихов пречишћен и пребран народни књижевни језик показали Вук и Даничић такође преводом »Светога Писма.«

И данас нема више спора ни о основима ни о појединостима српскога књижевног језика на народној основи. Расправа о смеси и о пуританству у томе књижевном језику одавно је свршена. Прву половину означенога периода писало се мање и писало се јоште с колебањем и с несигурношћу. Ево прође и друго пола века, како се пише са сигурношћу. Наука је о књижевном језику казала своју последњу реч. На практици је да од овог драгоценог градива скује или излије што је кадра. На генијалним је писцима, песницима и прозаицима, беседницима, философима, публицистима, научницима, да својим надахнућем оживе, облагороде овај језик, да салију из њега узор-створове, да му измаме сву тајанственост лепоте његове, сву силу снаге његове!

Али је на лингвистичкој науци, а с њоме и на Академији ипак још нешто: круна онога што је до сад за српски књижевни језик урађено. То је добар академијски речник српскога књижевног језика.

Неће бити излишно да објаснимо зашто ми толико наглашавамоназвање „књижевног језика.“

То чинимо зато што су *народни језик* и *књижевни језик* појмови који се искључују. Нема *народнога књижевног* језика, јер се народни језик састоји из дијалеката, али има *књижевни језик*, створен по основима народнога језика. И таки је књижевни језик цар или круна дијалектима.

Он обухвата оно што је у њима најлепше, најправилније и најопштије; он је достојање и украс свеколикога народа и свеколике његове образованости. За тај су се књижевни језик трудили и Доситеј Обрадовић и Вук Ст. Караџић, ма да су они сами томе своме труду давали каткада друго обележје. Од тога књижевнога језика, од онога што је он створио кроз последњих сто и више година на пољу просвете и књижевности заједно с кореном његовим, народним језиком, који му је до сад био па је и данас а остаће и у напредак животворни извор, треба саставити *речник*, који ће у једно благо склопити све нитансе значења, свеколико лексиколошко благо просветне и књижевне радње српске новога времена. Народноме језику који је обзнанио и у своме Рјечнику систематисао Вук наша је Академија одлучила да дâ допуну и наставак оним што је до сад створио у књижевности и у јавном животу нови просветни покрет српски. Тај посао је, по обичајима образованог света, прва дужност Академије. И Академија је наша на њ мислила, и о њему радила. Још у пролеће 1893 Академија је размотрила и утврдила план по коме да се грађа за нови Речник српскога књижевнога језика сакупи. Одмах тада је у Академији образован за то сабирање грађе нарочити Лексиграфски Одсек, који се одмах латио посла, и помоћу спремних младих људи и изван Академије ради ево пуних тринаест година, прикупљајући књижницу својих извора и помоћних средстава и исписујући грађу за Речник. Сваке године се у извештају академијском објављује рад овога Одсека. Он данас располаже са више од милиона у ред стављених листића на којима су речи с примерима. И ближй се већ крају тај трудан претходни посао на овом систематисању српскога језика, и Академија помишља да што пре приступи изради што многостручнијега Огледа за свој Речник српскога језика, како би се дало прилике да се добро претресе начин и обрада пре но што би се приступило коначној изради, којој смо, хвала Богу, сваки дан ближе.

*

Ма да данас о народним умотворинама владају критичније и скептичније мисли него-ли неких година, Академија је послу о коначном прибирању и пречишћању њиховом приступила, старајући се да програм још првих година свога рада, рашири обимом и дубљином. Још 1892 године ми смо у Академији основали Етнографски Одсек, наменивши му да он изучава и на видик износи не само народне умотворине него све што се може сакупити за познање етнографских особина српскога народа, његових обичаја, његова породичног, сеоског, народног, племенског живота у сваком погледу. Предмет је овај од интереса за светску науку о психологији, образованости и животу народних маса, али не више с романтичким националистичким ентузијазмом с којим је почета, него с модерним компаративним скептицизмом. Осим европске науке, на ову је грану истраживања нарочито упућена и опште-словенска етнографија. У њој би, може бити, упоредни метод истраживања избацио на видик не једну до сад незнану истину. Радови г. д-ра Ј. Цвијића, изнесени у издањима *Насеља српских земаља,* у којима је, између осталог, изведена пред учени свет цела школа вешто приготовљених младих људи, обратили су на тај рад најсимпатичнију пажњу учене Европе, а нарочито ученога Словенства. Одзиви, који се о овој публикацији Академије могу чути у ученим круговима Петрограда, Прага и Беча на прави су понос нашој Академији. А желети је да се тај рад још већма у дубљину спусти и у сваком правцу језгровито оснажи.

*

Осим ових задатака пред Академијом је још један задатак, а то је *издавање грађе или споменика за српску историју, језик и књижевност.* Тога ради је 1900 године при Академији основан *Зборник за историју, језик и старију књижевност српскога народа.* Од тога је зборника изашло неколико књига. Ту је збирка натписа г. Љуб. Стојановића и једна књига писама из државних архива у Паризу, у којој је грађа за историју првога српског устанка под Карађорђем. Међу тим и на држави српској и на Академији лежи света дужност, извршена већ у Румунији, на име: да у засебној збирци издаду сву грађу о постању своме од првог устанка под Карађорђем и претходних му покрета, па до Берлинског Мира и обновљења Краљевине које му је следовало. Држава, основана и подигнута овим покретом на ступањ независне Краљевине, дугује науци и Академији средства за овај посао. Академији пак која је и сама постала истим напорима српскога народа за својим самоодржањем, прва је дужност да се постара и да склопи основе по којима ће се издати дипломатар и зборник извора за тачну историју нове српске државе. Академија држи сама неколико стотина старих писама из овог периода, предатих јој од разних људи на поклон ради публикације, које она међутим, ни до сад публиковала није. Један предлог о томе поднесен је Академији с намером да се оснивање ове серије веже за стогодишњицу 1904, али је остао неизвршен. Ред је да се на њ Академија поврати и да за овај нарочити зборник потражи и нарочита средства од Владе Краљевске и законодавнога тела наше Краљевине.

*

На послетку има још један предмет, на који сам дужан да обратим пажњу Вашега Величанства и поштованих слушалаца, као на бољи знак новога времена у народу српском. То су задужбине које родољуби остављају на народну просвету и на унапређивање њено. Академија је у томе, у осталом, самим својим основним законом лепо почела. Најлепши плац у Београду, у Кнез-Михаиловој улици, међу улицама Карађићевом и Јакшићевом, који је пок. кнез Михаило оставио на просветне потребе, припао је по наредби основнога закона Академији. Академији је уступљен и део фондова без господара законодавном одлуком од 1896 на зидање дома академијског. Део тај изнеће сад на 150.000 динара, а плац је без дуга. С тога се у Академији већ одавно размишља да се једанпут почне подизање дома, који би био достојан Академије и у ком би Академија нашла свој подесан стан.

Али осим тога вреди да се с највећом похвалом и поносом истакне да у Академије данас има на руковању равно једанаест задужбина, од којих је више од половине већ у употреби. Од тих задужбина само су две старије од Академије, и Академији су прешле у наслеђе од Српског Ученог Друштва, остале су све завештане непосредно Академији и њеном старању. Те задужбине све укупно износе знамениту суму од преко 700.000 динара. Задужбине су поглавито намењене својим засебним задаћама, и оне се налазе само на руковању Српске Краљевске Академије; неке пак, могу бити од помоћи и Академији. Ове године ступа у живот велика задужбина покојног Димитрија Стаменковића, београдскога трговца, која износи 400.000 динара. Академија јој је, на основу тестамента, израдила правила. У живот ступа ове године и задужбина пок. Милоша Ж. Петровића, београдског чиновника. Академија се почиње већ служити и задужбином пок. д-ра Николе Крстића, која је чисто Академији на потребе које она истакне завештана. Нека је вечна слава и неугасно светао помен родољубивим завештаоцима који су сви и за живота помагали по снази и по средствима својим српску просвету и који и после смрти, уштеђевинама и имањем својим, продужују радити на усавршењу, прерођају и просвети свога народа. Мисао је њихова онако дубока као и родољубље њихово; поступци њихови достојни су највеће похвале. У њима је неоспорно сигуран пут спасења народу српском, пут који никада не треба ни занемарити ни запустити, зато што је неоспорно сигурнији од свију других путова. Рад Академије на своме задатку да науку обрађује и унапређује, рад њен да лучом науке до дна разради и осветли све што се ма у ком погледу тиче српскога народа, земаља на којима он живи и њихове моралне и физичке природе — тражи средстава, средстава самосталних. Ми смо напред, летимице и узгред, приликом данашње свечаности, бацили поглед на општи задатак Академије у Српству и на посебне му главне гране. Свак може проценити да тај задатак са својим садашњим средствима Академија не може ни из близа испунити. Не треба сметнути с ума, да Српска Краљевска Академија не ради само за Србију него за цело Српство, и да би Краљевина, дајући више Академији, одуживала се не само дужностима Србије према науци српској него и дужностима својим према Српству, а те дужности у сваког доброг управника, старешине или законодавца ове земље, морају бити на првом месту.

*

Академија је у прошлој години имала осетних губитака. Непрежаљени губитак Академије и Српства јесте смрт правога члана, покојног архимандрита *Илариона*

Руварца, творца српске историјске критике, неуморнога радника на испитивању многобројних историјских појединостӣ. Колико га је његова оданост к истини и ревност да је прокопа и пронађе доводила у сукоб с толиким пријатељима историјских басана и предања, толико му је то исто обезбедило вечан спомен међу творцима научне историје српске. Академија је у прошлој години изгубила и почаснога члана Димитрија Стојановића, који је као професор Велике Школе у Српском Ученом Друштву међу првима почео обделавати математичке предмете, одакле је по том у Управи Железница и у Министарству Грађевине заузимао највише положаје.

Међу почасним члановима непрежаљен је губитак славнога и родољубивог владике *Јосифа Јурја Штросмајера,* дубоко оданога сувременом национализму и словенству. Хрватска половина нашега народа с њим је изгубила највећега Хрвата XIX века. Он је својим родољубивим радом највећма уздигао национализам хрватски, и створивши у Загребу Југословенску Академију знаности и умјетности и Универзитет, примером је показао, и своме народу и другима, права средства модернога националног васкрса и самоодржања. Смрт његову оплакали су с једнаком жалошћу и Срби и Хрвати.

У Француској је умро наш дописни члан академик *Алфред Рамбо*, професор Универзитета, бивши сенатор и бивши министар просвете, један од највиђенијих посленика историје у Француској по струци византијских студија и културне историје. Византијске студије увеле су А. Рамбо-а у историју Балканског Полуострва и Русије. Знатно је његово учешће у Лависовој Општој Историји, где су поједине главе израђиване од посебних одабраних стручњака. То дело је данас најбоља Општа Светска Историја.

У Грацу је умро бивши професор Универзитета у Грацу, словенски књижевник, *Д-р Грегор Крек,* који се одликовао пословима на пољу опште словенске старије културне историје, народних умотворина и митологије. У Прагу је преминуо *Вацлав Томек,* познати историк Прага и земље чешке.

Нека је свима овим покојницима слава у науци и у народу којему су користили ширином срца и висином ума свога! Вечна им памет!

2.

Секретар Академије чита извештај о раду Академије 1905. год.

ИЗВЕШТАЈ

Председништва о раду С. К. Академије

у 1905. години.

Академија може бити задовољна с успехом у раду у прошлој години. Колики је тај успех и у чему је, најбоље ће се видети, ако резултате њеног рада упоредимо с резултатима, које је показала за 1904. годину. Тако:

1. По *броју пријављених и примљених радова* прошла година у неколико је сиромашнија од претходне, што нарочито вреди за Академију природних наука,

док је код осталих академија остала иста сразмера.

2. По *броју издања* 1905. година изостала је иза 1904. године за једну књигу, ну за то је *обимом* издања знатно надмашује.

3. Поред тога, минула година има да покаже и једну *новину* међу својим издањима: ове се године први пут јавља нова серија Академијиних радова под именом *Српски Дијалектолошки Зборник*. У I књизи овога зборника одређени су научно и систематски *дијалекти источне и јужне Србије*. Резултати, добивени рационалним проучавањем и поткрепљени обилатом грађом, допринеће да многи, иначе озбиљни научници, неће више одређивати *етнографске* границе српског народа према *политичким* границама бугарским и српским средњега века.

Прошле године Академија је издала шест књига, а могла је издати још толико, да је имала довољно кредита за штампање својих радова. Од 1903. год. тај кредит увек је исти и износи 15.000

динара годишње, међу тим послови Академијини непрестано се гранају и увећавају, те би требало и кредит на штампу њених радова да се повећава, на што Академија, према чл. 32. закона, има неоспорно право. Кад би Академија, место кредита у Држ. Штампарији, имала од државе толику исту помоћ у *своме* буџету, онда број њених издања не би зависио од величине одређене суме, као што сад зависи. јер би своја издања могла штампати у приватној штампарији *на кредит,* чега у Државној Штампарији, према закону о буџету, не може бити. За то је Управа Државне Штампарије прошле године, бојећи се одговорности пред Главном Државном Контролом због прекорачења одобреног кредита, службено известила Председништво Академије, да, осим Годишњака за 1904. год. и књига које су 1904. год. почете да се штампају, ниједну нову књигу Академијиног издања не може почети да штампа пре нове рачунске године, тј. пре 1. јануара 1906.. па је тако и било.

Да би се ова стална сметња Академијином напретку отклонила, Председништво је и ове, као и прошлих година, замолило г. министра просвете, да повећа кредит на штампање Академинијих издања и да поврати 1904. године од Академијине помоћи одузетих 3000 динара, колико се годишње плаћа за стан, који Академија, према чл. 32. закона, од државе бесплатно треба да има. Г. министар просвете, на срећу наш друг у Академији, уважио је барем прву, важнију тачку Академијине молбе, и у Народној Скупштини израдио, те је кредит на штампање Академинијих издања за 1906. год. повећан са 10.000 дин., за које добро, учињено српској науци и уметности, нека је велика хвала и њему и Народној Скупштини. Председништво се нада, да ће, са овако увећаним кредитом, моћи наштампати 1906. год. све до сад спремљене и за штампу сређене књиге своје.

После ово неколико речи у опште о раду и напредовању Академије у 1905. години и о сметњама које стоје на путу њеном напретку, изложићу рад посебних Академија, одсека и одбора, а за тим показати рад неких задужбина, поверених Академијином старању.

I. Рад у стручним Академијама

А. — *Академија природних наука* имала је прошле године два скупа, на којима је примила у своја издања радове ових писаца:

1. академика д-ра *Михаила Петровића* расправе »Примедбе о једној класи кривих линија у простору« и »О алгебарским једначинама са имагиларним коренима«, које ће се објавити у LXXI. *Гласу* (I. разреда);

2. професора *Јеленка Михајловића* рад »*Земљотреси у Србији у 1904.*«, који ће се објавити у XLIII. *Споменику*.

3. Још је овој Академији приказана расправа професора *Косте Стојановића* »Обртање тела око утврђене тачке у релативном кретању«, али се још налази код референата.

Б. — *Академија философских наука* имала је у минулој години такође два скупа на којима је решавала о радовима ових писаца:

1. професора Д-ра *Јована Скерлића*: „Омладинско доба и његова књижевност (1848—1871)“, и

2. д-ра *J. Карасека*: „Dubrovačke legende“.

Оба су рада још код референата.

Осим тога, овој су Академији била поднета још два рада, али нису примљена за Академијина издања.

В. — *Академија друштвених наука* имала је у прошлој години шест скупова и на њима је примила за Академијина издања радове ових писаца:

1. дописника *Јована Н. Томића*: а) „Нови Град — Кладово“, б) „Патријарах Арсеније III. Црнојевић према Млечићима и Ћесару 1685—1695“, в) „Меморијал Франческа Борели о Далмацији у првој половини XVIII. столећа“ и г) „Писма Јована Кјаромани с пута преко Балканског Полуострва из 1649“. Прва два рада објавиће се у LXX. *Гласу*, а друга два у XLIV. *Споменику*;

2. дописника д-ра *Станоја Станојевића*: „О Балканским Словенима у VI VII и VIII веку“. који ће се рад објавити у LXX. *Гласу;*

3. доцента Универзитета д-ра *Милоја Васића* рад: „Прилози ка решавању тројанских проблема“, који ће се такође у LXX. *Гласу* објавити;

4. професора *Вида Вулетића Вукасовића:* Неколико правних исправа са острва Мљета, које ће се објавити у *Споменику* II. разреда;

5. професора *Антонија Вучетића:* „Правилник 1668. године за ново зидање града Дубровника иза велике трешње“, који је рад са извесним примедбама референта, академика Љ. Јовановића, примљен и објавиће се у *Споменику* II. разреда

Радове академика: гг. *Стојана Новаковића:* „Лѣтопись царемь србьскымь“ друге половине XVI. века, *Чед. Мијатовића*: „Преписи из званичних и поверљивих извештаја енглеске амбасаде у Цариграду од 1804—1814.“, дописника *Јована Н. Томића:* „Један интересантан податак за питање о мегдану у Срба из 1599 године« и професора *Драгутина Костића:* Преписе кореспонденције аустријског канцелара Колореда са интернунцијем у Цариграду бароном Штирмером о првом устанку — упутила је ова Академија Одбору за Историјски Зборник.

Расправе: д-ра *Милоја Васића:* »Старогрчки споменици у Србији« и *Боже Прокића:* »Постанак једне словенске царевине у Маћедонији у X. веку« још су на реферовању.

Рад д-ра *Николе Вулића:* »Антички споменици у Србији« примљен је за *Споменик* II. разреда с тим да писац унесе извесне напомене референта, академика М. Валтровића.

Осим ових радова овој Академији поднесена су била још два, али нису примљена за Академијина издања.

II. Рад у Председништву и целокупној Академији

А. — *Председништво* Српске Краљевске Академије састајало се прошле год.

осамнаест пута и на тим састанцима, поред обичних, редовних послова, радило је и ове: примило је са захвалношћу од гг. Љубомира Крсмановића и Др. Миленка Веснића за Академијин архив преписе из хашких архива, који се тичу Србије и њене историје; с нарочитом комисијом коју је одредио г. министар просвете, одлучило је да се подигне заједнички дом за Академију и Народну Библиотеку, а Музеј Српске Земље да се одвоји од заједнице и да му се изда трећина целокупне суме, до које је нарастао капитал, уступљен Народном Скупштином 1896. год. овим трима установама; примило је од свештеника Стеве Трифковића запечаћен спис са обавезом да га не отвара пре смрти његове; поздравило је телеграфским путем откриће споменика словеначком песнику Фрањи Прешерну; са захвалношћу примило за Академијину књижницу 63 комада издања и расправица од г. А. И. Пападопула, доцента на петроградском университету; суделовало при свечаном отварању српског университета 2. октобра 1905; изјавило жалбу против решења старатељског судије крагујевачког окружног суда да се, без суделовања Академије, отуђи један део имања задужбине пок. Павла Вуковића, поверене Академијином старању; израдило нацрт буџета Академије за 1906. годину; расписало стечај за награду из књижевних фондова Димитрија Стаменковића и Милоша Ж. Петровића итд.

Б. — *Целокупна Академија* имала је у прошлој години три редовна, главни годишњи и два свечана скупа. На редовним скуповима радила је послове који се односе на Академију као целину: уважила оставку досадашњем привременом секретару г. Јовану М. Жујовићу и место њега изабрала академика Љ. Ковачевића; донела потребне одлуке о главном годишњем скупу; решавала о предлогу академика г. г. Љубомира Ковачевића и Јована Цвијића за измене у основном закону о Академији; утврдила правила за задужбине пок. Димитрија Стаменковића и Милоша Ж. Петровића; изабрала за одборнике на две године гг. Живана Живановића, министра у пензији, и Јована Миодраговића, професора, који ће се старати о штампању и растурању књига Стаменковића задужбине; досудила награде из задужбине пок. Мијаила и Марије Миливојевића, итд. Свечани скупови били су: један за објављивање награде из задужбине Николе Ј. Мариновића, а други за проглашење академика Сима Матавуља.

III. Рад у одсецима и одборима

А. — *Лексикографски Одсек.* Рад који према основној замисли академијскога речника народнога и књижевнога језика по природи својој највише и најдуже мора заузимати овај одсек јесте: црпење речничкога градива из књига. С тога су одабирање и набављање књига, читање и означавање речи у њима, исписивање и сређивање речи на листићима били послови, којима је и ове године био управљен главни рад у Лексикографском Одсеку.

Одабирање књига вршио је секретар, држећи се утврђенога правила, да се црпе речничко градиво из штампаних књига од друге половине XVIII. века до наших дана.

Тога ради означиване су речи у 75 књига, 71 расправи и 3 повремена списа у 2023 табака и 4 стране, из којих је, и из раније означаваних, исписано ове године 121780 листића.

А ово су књиге, расправе и повремени списи, из којих је црпено градиво за речник:

I. — Из *лепе књижевности* 23 књиге од 20 писаца, и то:

1. — Мата витеза Водопића »Tužna Jele. Povijest gruška. Drugo izdanje (1901).«

2. — Ива Војновића »Dubrovačka trilogija« (1902.).

3. — Атанасија Николића »Драгутинъ краль Сербскій жалостно позоріе у 5 дѣйства« (1844.).

4. — Василија Јовановића »Воиславъ краль србскій. Драматическа повѣсть одъ еданаестогъ столѣтія у 5 дѣйствія (1851).«

5. — Јована Суботића „Дѣла — књига IV. Пѣсне драмске“ (1862.).

6. — Јована Суботића „Калуђер. Истина и поезија“ (1881.).

7. — Јевте Поповића „Свеславије или Пантеон“ (1831.).

8. — С. Милитуновића „Тројесестарство или србске три милине“ (1837.).

9. — Меда Пуцића „Пјесме“ (издање Браће Јовановића у Панчеву).

10. — М. Бана „Дјела“ I. дио: књ. 1. 5. 6. 7. 8.“ (1889. 1890. 1891. 1892.)

11. — П. Кочића „С планине и испод планине“, књ. 3. (1905.)

12. — Николе Станкова Кукића „Осветници. Приповијетка с личкобосанске међе“ (1905.).

13. — Радована Т. Перовића „На Божји пут“, приповетка у „Делу“ књ. 33—36. и „Балилук“ приповетка у Срп. Књ. Гласнику за 1905.

14. — П. П. Његоша „Пустињак Цетињски“ из „Скупљених пјесама“ (све осим раније исцрпених „Кула Ђуришића и Чардак Алексића“, у Панчеву 1885.).

15. — М. Ђ. Милићевића „Зановет“ (1894.).

16. — J. Н. Оточанина „Душанија“ (1863.).

17. — J. Н. Оточанина „Вучићевке и Обреновићевке“ (1880.).

18. — J. Н. Оточанина „Причања Новака Чутурила“ (1877.).

19. — Јована Драгашевића „Истинске Приче. Аутобиографија у одломцима“ (1891.).

20 — Л. Комарчића „Просиоци. Роман“ (1905.).

21. — М. П. Шапчанина „Песме“ I. и II. коло (1863. 1866.).

22. — Димитрија Поповића „Златотворно Село“ (1870.).

23. — Д. Обрадовића „Собраниє разн. нр. вещей“, ч. I. (1835.). —

II. Из *етнографије* 2 књиге од 2 писца, 8 расправа од 8 писаца и 1 збирка народних умотворина у 1 повременом листу, и то:

1. — С. Трojановића „Старинска јела и пића“ (1896.).

2. — Светозар Мл. Бајића „Српске народне приповетке из Баната“ (1905.).

3. — Др. J. Цвијића, J. Ердељановића, Мрконића, Св. Томића, Р. Илића, Николића, Љ. Јовановића. Лалевића расправе и грађа у Етнографском Зборнику „Насеља српских земаља“ (1896.).

4. — „Српске Народне умотворине“ у I. год. „Босанске Виле“ (1886.) —

III. — Из *науке о језику:* 1 књига од 1 писца и 2 расправе од 2 писца, и то:

1. — J. Ст. Поповића и Ат. Николића расправе у „Гласнику Друштва Србске Словесности“ св. I. (1847.).

2. — J. Бошковића „О српском језику“ I. и II, (1887. 1888.). —

IV. — Из *теорије и историје књижевности:* 1 књига и 4 расправе од 3 писца, и то:

1. — М. Бана „О Ивану Гундулићу“ („Глас“ IV. 1888.).

2. — М. Бана „Драмски назори“ („Глас“ XXV. 1891.).

3. — М. Бана »Назори пјеснички по свима струкама сем драмске« (»Глас« XXXVIII. 1893.)

4. — Ј. Бошковића »Писма о књижевности српској и хрватској« (1892.).

5. — Љ. П. Ненадовић »Поглед на поезију и њен утицај на човечанство« (»Глас« XV. 1889.). —

V. — Из *народне историје*: 8 књига од 6 писаца, и то:

1. — М. Ђ. Милићевића »Илија Коларац добротвор српске просвете« (1896.).

2. — М. Ђ. Милићевића »Причања Петра Јокића« (»Споменик« XIV.).

3. — Ст. Новаковића »Село« (»Глас« XXIV. 1891.).

4. — Ст. Новаковића превод с чешкога »Устанак у Боци Которској 4869.« (1870.).

5. — Никан. Грујића »Автобиографија« (у »Богословском Гласнику« III. и IV. год.).

6. — Ђ. Даничића превод с рускога А. Мајкова »Историја српскога народа« (1876.).

7. — В. Ст. Караџића »Скупљени историјски и етнографски списи«, књ. I. (држ. изд. 1898.).

8. — Станоја Бошковића »Слике из историје« (1882.). —

VI. — Из *педагогије*: 1 књига од 1 писца, и то:

Димитрија Матића »Наука о васпитању« (1866.). —

VII. — Из *философије*: 3 књиге од 2 писца, и то:

1. — М. Кујунџића »Воља и слобода« (»Глас« XX. 1889.).

2. — М. Кујунџића »Иде ли свет на боље или на горе?« (1870.).

3. — П. Соларића превод с немачког Ј. Г. Цимермана »О Самости« (1809.). —

VIII. — Из *вере*: 1 књига од 1 писца, и то:

Ђ. Даничића превод Светога Писма, Старога Завјета (1903.). —

IX. — Из *математике*: 9 књига и 45 расправа од 18 писаца, и то:

1. — Д. Нешића »Метарске мере« (1877.).

2. — Д. Нешића „Алгебарска анализа“ I. и II. (1883.).

3. — Д. Нешића „Тригонометрија“ (1875.).

4. — Д. Нешића „Наука о комбинацијама“ (1883.).

5. — Д. Нешића расправе у „Гласнику“ Српскога Ученога Друштва, књ. 46. 54. 60. и у „Гласу“ Српске Краљевске Академије VI. XXI. XXIII. и XXXIII.

6. — Љ. Клерића расправе у „Гласницима“ Српскога Ученога Друштва, књ.: 43. 44. 45. 48. 49. 54. 60. 66. и у „Гласу“ Срп. Краљ. Академије: 7. 11. 51. 57. 63. и 65.

7. — Дим. Стојановића расправе у „Гласнику“ Срп. Уч. Друштва: 43. 46.

8. — П. Живковића расправо у „Гласнику“ 54. 64. и „Гласу“ 34. 56.

9. — J. Кнежевића расправе у „Гласнику“ 49.

10. — Др. Мих. Петровића расправе у „Гласу“: 11. 50. 51. 54. 56. 57. 59. 63. 65. и 67.

11. — М. Лерха расправе у „Гласу“: 11.

12. — Коломана Сили-а расправе у „Гласу“ 41.

13. — Богдана Гавриловића расправе у „Гласу“: 60. 61. 65. 67.

14. — Косте Стојановића расправа у „Гласу“: 67.

15. — Паје Миљковића „Виша Математика“ I. део (1870.).

16. — Радована Пејића „Алгебра“ (друго издање, 1889.).

17. — Ср. J. Стојковића и В. Димића „Алгебра“ I. кн. (3 изд. 1892) и II књ. (1894.).

18. — Ср. J. Стојковића „Геометрија. I. књ. „Планиметрија“ (3 изд. 1894.) и II. књ. „Стереометрија и Тригонометрија“ (1888.). —

X. — Из *природних наука*: 6 књига и 2 расправе од 6 писаца, и то:

1. — Др. Л. Докића „Аналитички и систематски преглед животиња у Краљевини Србији I. и II. део“ (1883.).

2. — Др. Ђ. Јовановића „Ручна Зоотомија“ I. и II. део (1892.).

3. — Др. Ж. Ђорђевића „Упут за препаровање животиња“ (1897.).

4. — Др. Владана Ђорђевића превод, „Веველове Историје индуктивних наука“ (1874.).

5. — Свет. Видаковића превод „А. Ганоа Експериментална физика I. и II. део“ (1877.).

6. — С. М. Лозанића расправа из хемије у 41 „Гласу“.

7. — С. М. Лозанића расправа „О кукурузу“ (1894.). —

XI. — Из *лекарства:* 3 књиге и 9 расправа од 11 писаца, и то:

1. — Др. Влад. Ђорђевића „Болничарска служба по прајској и швајцарској инструкцији“ (изд. министарства војног, 1874.).

2. – Министарства Војног издање „Правила о мерама предохране и дезинфекције од сакагије“ (1880.).

3. — Министарства Војног изд. „Санитетска Правила за носиоце рањеника“ (1894.).

4. — Др. Саве Петровића, др. Вл. Ђорђевића, др. Петра Остојића, др. Ј. Кужеља, др. Л. Докића, др. Јов. Блашковића, др. Ђ. Клинковскога, др. Ј. Валенте, др. М. Ј. Батута *расправе* и *чланци* у „Српском Архиву за целокупно лекарство.“ Одељ. I. књ. 1.—7. и одељак II. књ. 1. 3. 5. 6. 8. и 9. —

XII. Из *привреде:* 1 књига од 1 писца, и то:

Ј. Марковића „Ливадарство за ниже пољопривредне школе и окружне привредне станице“ (1904.). —

XIII. — Из *права:* 4. књиге од 1 писца, и то:

1. — Ј. Ђ. Авакумовића „Саучешће“ (1885.).

2. — Ј. Ђ. Авакумовића „Енглеска, француска и српска порота“ (1885.).

3. — Ј. Ђ. Авакумовића „Важност казненога закона“ (1882.).

4. — Ј. Ђ. Авакумовића „Стицај Злочина“ (1883.). —

XIV. — Из *војне књижевности:* 4 књиге од 3 писца, и то:

1. — J. Стефановића витеза од Вилова: »Изъ живота едногъ ц. к. официра Аустрійско-Србскогъ военогъ хора у г. 1848 и 1849.« (1863.).

2. — Д. Ђурића »Тактика великих тактичких тела« (1885.).

3. — Министарства Војног изд. »Правила саперске службе« (1867.).

4. — Министарства Војног изд. »Пешадијска екзецирна правила« (1894.).

XV. — Из *повремених листова:* 8 књига од 3 уредника, и то:

1. — J. Хаџића, М. Светића »Огледало Србско« (1864.)

2. — Д. Давидовића »Забавник за год. 1816. и 1818.«

3. — Ђ. Поповића »Даница« год. I. (1860.), II. (1861.), Ш. (1862.), IV. (1864.), VI. (1865.), IX. (1868.). —

Речи скупљених у народу добио је Одсек на 2049 листића од шест скупљача, и то:

1. — Од Глише Елезовића, свршенога студента Универзитета, из Вучитрна и околине 927 листића.

2. — Од Јована Борјановића, учитеља, из Босне, Херцеговине и других српских крајева, 898 листића.

3. — Од Петра Милошаковића, свештеник, из околине Тупижнице и Тимока 115 листића.

4. — Од Димитрија Закића, ученика VII. разреда гимназије, из Босанске Крајине, 64 листића.

5. — Од Тодора Бушетића, учитеља, из Левча, 25 листића.

6. — Од Станоја Мијатовића, учитеља, такође из Левча и околине, 20 листића.

Свега, дакле, које из књига које из народа скупљених речи прибрао је Одсек прошле године на 124829 листића. А кад се тај број дода броју 976231 листић што је прошлих година скупљено, онда излази да сад Одсек има: 1,001 060 листића. Ну не треба сметнути с ума да се у том броју налази око четврт милиона листића из речничке грађе, коју је скупио и уредио пок. Влад. Арсенијевић а Академија откупила.

И ако још има књига и повремених списа, који овога посла ради нису исцрпени, опет за то већ толики број скупљене речничке грађе довољан је да се у Одсеку помишља и на коначну редакцију Академијскога речника. А први обазрив корак томе била би израда огледа. Тога ради, Одсек је на последњем својем састанку одлучио, да се, и покрај даљега црпења речничке грађе, припреми у овој години све што треба за израду Огледа речника Српске Краљевске Академија.

Књижница овога Одсека умножена је са 97 књиге, од којих су 44 купљене а 40 које уступљене Одсеку из Академијине књижнице, које дароване од појединих лица.

У Одсеку стално ради секретар, Момчило Иванић, који је, покрај овога посла, од почетка ове школске године имао, по наредби г. министра просвете, прво 10 (до 1. октобра 1905.) а после 6 часова у Трећој Београд. Гимназији. Тим је доста ометен свеколики рад и руковођење пословима у Одсеку. Тога ради, по одлуци на последњем састанку овога Одсека, Председништво Академије је учинило је представку г. министру просвете, да секретара овога Одсека разреши од сваке друге дужности и упути само на рад у Академији. С тога, пак, што је секретар покрај рада у Академији, морао радити и у Гимназији, од 1. септембра 1905. до пред крај фебруара 1906. секретару је помагао при прегледању исписаних листића г. Јанко Лукић, професор Велике Школе у пензији, са хонораром од 60 динара. А сређивање листића и још неке послове, као и до сада, врши г. Светозар Марковић, гимназијски професор у пензији, радећи до подне, са наградом од 2 динара дневно у радне дана.

Означивао је речи у књигама највише секретар, М. Иванић, а покрај њега и ова господа: Драгутин Костић, гимн. професор, Коста Миленовић, гимн. проф. у пензији, Стеван Давидовић, проф. Војне Академије (дела из математике и физике), Јанко Лукић, проф. В. Школе у пензији, др. М. Лукић, гимн. проф., Малиша Радовић, писар Срп. Краљ. Академије, Глиша Елезовић и Милорад Јанковић, студенти Университета.

Исписивало је из књига 20 лица, од којих је 15 студената Университета и свршених слушалаца В. Школе, а 1 је гимн. професор у пензији, 1 супленат, 1 чиновник и 2 пређашња чиновника.

На последњем састанку Лексикографскога Одсека изабран је за члана др. Василије Ђерић, ванредни професор Университета.

Б. — *Етнографски Одбор*. Рад Етнографског Одбора у прошлој години био је у овоме:

I.

Ове године је примљено, према пређашњим годинама, врло мало нових збирака народних умотворина и другог етнографског материјала. Такве садржине примљене су свега три збирке. Збирке народних мелодија Сретена Динића, Српске народне игре Луке Грђића Бјелокосића и збирка разноврсних етнографских прилога пок. Властимира Станимировића. Сем тога Одбор је добио на оцену и употребу рад д-ра Тих. Р. Ђорђевића „Српске народне сигре“, који треба да послужи као увод у споменути рад Луке Грђића Бјелокосића.

Као VII. књига Етнографског Одбора изаћи ће збирке обичаја Ст. М. Мијатовића и других под редакцијом д-ра М. Смиљанића.

Како ће као IX књига Етнографског Зборника бити наштампани радови о *јелу*, које је Одбор у току времена примио а коју ће уредити д-р Јован Ердељановић, решено је да у X књ. Етнограф. Зборника уђу радови о играма са расправом о њима д-ра Тих. Р. Ђорђевића. Да би се код скупљача народних умотворина и осталога етнографског материјала изазвао критичнији и живљи рад, решено је да се све збирке целокупнога материјала, који је Етнографски Одбор у низу година сабрао, наново прегледају, оцене и за штампање спреме; да се израде упутства и обавештења за сваку грану етнографскога материјала према којима ће ће се доцнији скупљачи управљати, и да се на тај начин организује систематски и свестрани рад на прибирању етнографског материјала. Сав је тај посао подељен међу члановима Етнографског Одбора, према њиховој жељи и специјалним интересима, а са њиховим пристанком. Сем тога Одбор је одлучио да поднесе Академији философских наука и образложен предлог о издавању и уређивању Српског Дијалектолошког Зборника, чији материјал улази такође у обим рада Одборовог, остављајући да о осталим потребним реформама својих издања доцније решава.

II.

У другом одељку настављен је рад на проучавању српских села, под управом академика и члана Етнографског Одбора д-ра Ј. Цвијића. Радило се на прибирању грађе и спремању расправа за штампу.

У току 1905 год. примљено је око 50 радова о селима и неким градовима из разних, претежно неослобођених, крајева српских земаља. Од тих радова девет их је у којима су проучене поједине самосталне области у целини, где је описано 228 села. Те су области: Горњи и Доњи Бихор (Н. Пазарски Санџак); Ријека с околином, Морача (Црна Гора); Сарајевско поље, Суторина; Заглавак, Лепеница, и Врака (Скадарска област). У осталим радовима, на броју 41. описивана су поједина села или само порекло становништва, од којих је највише из Ст. Србије, 97 села (41 из Метохије, 46 из Косова), Србије 17, Херцеговине 11, Н. Пазарског Санџака 5, Босне 4, Црне Горе 3 села. — Кад се ови бројеви саберу са ранијом грађом о селима, коју је прибрао Географски Завод, излази да је до краја 1905 године имало око 2370 описаних села, од којих је из Србије преко 1350, из Херцеговине 378, из Босне 245, из Македоније и Ст. Србије 216, из Црне Горе 123, из

Боке Которске 24, из Славоније 21 и Далмације 23.

У току ове године нарочито је енергично подстицано испитивање насеља Н. Пазарског Санџака, Црне Горе и Ст. Србије, одакле је релативно највише радова послато, махом о пореклу становништва. У неким областима Н. Пазарског и Скопског Санџака вршила су детаљна испитивања два сарадника Географског Завода.

Исто тако су предузета на широј основи испитивања насеља у Сарајевском пољу и Босанској Крајини.

III. књ. Насеља Српских Земаља штампана је у току ове године и већ је дата у штампу и IV књига, за коју су сви радови спремљени и већ 11 табака одштампано.

Етнографски је Одбор имао два скупа на којима су посвршавани сви потребни послови око одређивања збирака и радова за штампање у Етнографском Зборнику. Управа је и даље остала иста, само је број чланова увећан са два нова члана:

г. Љубомиром Ковачевићем, секретаром Академије, и г. Д-р Тих. Р. Ђорђевићем, професором.

IV Академијина издања

а) У 1905 години наштампане су ове књиге:

1. *Глас* LXIX (I разред) са седам расправа.

2. *Дијалекти источне и јужне Србије*, од д-ра Ал. Белића.

3. *Споменик* XLII (II разред) са седам чланака.

4. *Приповетка о девојци без руку у нашој старој и народној књижевности*, од Павла Поповића.

5. *Етнографски Зборник*, књ. VI (Насеља, књ. III).

6. *Годишњак* XVIII (за 1904).

б) штампају се:

1. *Глас* LXX (II разред).
2. *Глас* LXXI (I разред).
3. *Споменик* XLIII (I разред).
4. *Споменик* XLIV (II разред).

5. *Основе за географију и геологију Старе Србије и Македоније*, од д-ра Јована Цвијића.

6. *Етнографски Зборник*, књ. VII.

7. *Етнографски Зборник*, књ. VIII (Насеља IV).

8. *Историјски Зборник* II. одељење II књига.

9. *Историјски Зборник* II одељење III књига.

10. *Годишњак* XIX (за 1905).

V Академијине везе и поклони њених издања

Академија је у прошлој години ступила у размену за своја издања с овим новим установама:

1. Oberhessische Gesellschaft für Natur — und Heilkunde.

2. Матица Моравска.

3. Софијски Универзитет.

Број установа с којима Академија размењује своја издања износи сада 70.

Осим тога Академија је у прошлој години поклонила понеке књиге својих издања: српској читаоници и књижници у Фојници, српској читаоници и књижници у Гацку, Друштву Св. Саве, српском православном црквеном певачком друштву „Слога“ у Сарајеву, друштву „Српско Коло“ у Сарајеву.

VI Академијина књижница

Откад је отпочето уредно завођење књига у Академијиној књижници, број књига њених врло осетно расте, али, да се све те књиге сачувају и да могу послужити српским књижевним радницима, Академија ће морати што пре прописати нарочита правила за своју књижницу, у којима ће се јасно казати ко се може служити књигама из академ. књижнице, колико књига у један мах може узети једно лице, за колико времена итд.

Председништво се постарало те је обновило размену издања с Берлинском Академијом Наука, која је својом погрешком престала била слати своја издања. Ове године Председништво ће се обратити и осталим страним Академијама за издања, која не достају у књижници.

Број дела (нумера) у Академијиној књижници сада износи 7000 у 41.000 свезака.

VII Задужбине

Од једанаест задужбина, поверених старању Академије а намењених ширењу науке и књижевности и потпомагању књижевника, овде ће бити говора само о онима, које су ступиле у живот и раде у смислу тестамента дотичног завештаоца. То су:

1. *Задужбина д-ра Љубомира Радивојевића.*

Од ове знатне задужбине, која се састоји из готовине од 100.000 динара и хартијâ у номиналној вредности од 10.250 динара у злату, приход једне године припада Академији, која га прима на своја издања, а друге године нарочитом ***Књижевном Одбору,*** чији је председник увек председник Академије, због чега Председништво налази да је дужно поднети извештај и о раду овога одбора.

А. Од прихода Радивојевића задужбине који је припао на део Академији, примљено је од 1903. до 1905. године 17.387·20 динара. Захваљујући једино овој обилатој помоћи, Академија је могла исплатити сва своја досадашња издања, и ако јој је државна помоћ од 1904. год. смањена за 3000 дин. годишње.

Од поменуте суме Академија је утрошила на своја издања око 14.000 динара, од чега на прошлу годину пада око 5700 динара. Тим су новцем награђена до сад ова издања: *Стари Српски записи и натписи* књ. II. и III., од Љ. Стојановића, *Исписи из француских архива*, од д-ра Мих. Гавриловића, *Дијалекти источне и јужне Србије*, од д-ра Ал. Белића, *Србија и Српски покрет у јужној Угарској 1848—1849. год.*, од д-ра Драг. Павловића, *Приповетка о девојци без руку у старој српској и народној књижевности*, од Павла Поповића, а штампају се о трошку исте задужбине још књиге II и III (II.

Одељења) *Историјског Зборника*, на што је већ издато 1100 динара.

Б. *Књижевни Одбор* ове задужбине отпочео је свој рад нешто доцније, 26. маја 1904. год. Пре тога је држано неколико претходних седница, на којима је утврђен Правилник рада одборског, који је по том потврдио и г. министар просвете и црквених послова под 28. априлом, 1904 год., ПБр. 3691. Од тог времена до 26. јануара, 1906. год. било је 15 седница овог Одбора. На првим седницама је утврђен план друштвених издања и дарова у смислу тестамента завештаочевог и према њему израђенога Правилника, те је отпочет и рад по том плану. Одбор је одлучио, да прво изда дела следеће садржине:

1. Основи агрикултурне хемије.
2. Ратарство.
3. О храни.
4. О стану.
5. Угледи за женске ручне радове с мотивима из српских рукотворина разних крајева.

6. Културно и политичко стање Срба у овима српским покрајинама.

7. Српске народне песме. I. Најстарије песме.

За свако од ових дела је одмах одређен обим према важности њиховој и средствима овога фонда, а тако исто и хонорар писцима (изузимајући нар. песме).

За сва ова дела (изузимајући само ова под бр. 6 и 7) одмах је расписан стечај. Али, од дела, која су на стечај дошла, Одбор је могао до сада примити и штампати само „Основе агрикултурне хемије“, које је написао проф. Весин. Сем тога штампао је и „Срп. нар. песме, књига I. најстарије песме.“

За остала дела или нису стигле никакве понуде или су одбијене оне, које су на конкурс дошле. Од угледа за жен. радове Одбор је добио две понуде и оне се находе још код г. Мих. Валтровића, проф. Вел. Школе у пенсији, који је умољен, да о њима реферише.

Да би Одбор целу прву групу пројектованих издања ипак извршио, на последњој седници од 26. јануара ове год., одлучено је, да се дела: Ратарство, О храни и О стану поруче, и то за Ратарство да предложи писца на идућој седници г. Вучко Богдановић (пошто се претходно с евентуалним писцима споразуме), а за питања о храни и стану да се умоли Друштво за чување нар. здравља да писца кандидује.

За уредника дела о културном и политичком стању Срба у садашњици изабран је још у почетку рада Одборова г. Д-р Станоје Станојевић, проф. Универзитета, и он се те дужности примио и, уз суделовање изабраних сарадника из разних српских покрајина, свој посао у велико отпочео..

Као што се из овога види, Одбор још није завршио своју прву групу издања, јер је до 1. јуна прошле године, морао чекати на дела стечајем тражена; а сем тога морао се дуже позабавити и питањима о начину, како да се добављају дела; какав облик да имају; каква да буде израда; како да се протурају; како и преко кога да се поклањају популарна дела и др. дарови, особито у Срп. земљама ван Србије и т. д. То су све ствари, које се у почетку утврђују једном за свагда, те ће познији рад, ослобођен тога, моћи брже да тече.

Од поклона у пољопривредним справама у смислу покојниковог тестамента и према тестаменту израђенога Правилника, Одбор је добавио најмодерније плугове у вредности од 3000 динара укупно и поклонио их најбољим ученицима наших пољопривредних школа (у Краљеву, Букову, Лесковцу и Ћуприји) као и пољопривредницима у оним крајевима, у којима та врста плугова до сада није продрла. Ово је Одбор учинио преко Савеза Земљорадничких Задруга и Српског Пољопривредног Друштва.

Овај Одбор примио је на име свога дела који му припада до краја 1904. г., 8608,75 динара, од које је суме на досадашња издања, поклоне и др. трошкове издао 5004,25 динара, те се према томе у благајни находи 3604,50 дин., од које је суме сума од 3500 дин. на књижици код Управе Фондова. Приход за 1905. год. Одбор још није изузео.

2. *Задужбина Николе Ј. Мариновића*

Одбор који управља овом задужбином досудио је награду из ове задужбине од 480 динара у злату српском књижевнику Људевиту Вуличевићу за његове списе: *Сила у савјести, Исус Христос и птице* и *Молитва на Шипану.*

Имаовину ове задужбине чине: 24 комада 4% српског државног зајма у номиналној вредности 12.000 динара и готовине код Управе Фондова од 7230 дин.

3. *Задужбина архимандрита Нићифора Дучића*

На расписани стечај за награду из ове задужбине Академија је добила три списа, али Одбор за ову задужбину није о њима донео одлуку, почем су два члана били спречени да их у одређеном року прегледају. То ће се извршити у најкраћем времену и награда ће се досудити.

Имовина ове задужбине састоји се из 40 акција Народне Банке, 2% лутријског зајма, 5 српских дуванских лозова и готовине код Управе Фондова у 3068·30 динара.

4. *Задужбина Мијаила и Марије Миливојевића*

Од ове племените задужбине, намењене потпомагању сиромашних књижевника, за 1905 годину Академија је одредила помоћ књижевницима г. г. Лазару Комарчићу у 500 и Мати Радосављевићу у 350 динара.

Ова задужбина има готовине код Управе Фондова 25.756.40 динара у злату.

5. *Задужбина Уроша Јовановића*

Користећи се овом приликом, Председништву је пријатно саопштити; да је Академији припала још једна задужбина.

Покојни Урош Јовановић грунтовни чиновник у Сомбору, завештао је пређашњем Српском Ученом Друштву своју *кућу, Салаш* и *једну земљу*, с тим да се, по смрти његове жене, приходом од тога имања *награђују писци најбољих дела.* Противу овога завештања повели су парницу његова удовица и сродник Ђорђе Будишић. Почем је Академија, према чл. 29. свога основног закона, наследила све легате Ученог Друштва, Председништво Академије овластило је сомборског правобраниоца г. Давида Коњевића да Академију заступа у овој парници, и он је с великом љубављу и ретком истрајношћу поверени посао радио, докле год парница није свршена тако, да Академији припадне, по смрти Будишића, половина реченог имања с тим, да је дужна платити из прихода од тога имања српској црквеној православној општини у Сомбору 1000 форината и добивени део имања продати, почем по угарским законима не може имати непокретног имања у Угарској. Вредност досуђеног имања Академији износи сад на 14.000 круна. Председништво сматра за пријатну дужност да г. Коњевићу, поред награде коју ће му Академија за његов правобранилачки рад и трошкове одредити, овом приликом топло захвали на свесрдном заузимању да спасе Академији ову задужбину, а великом родољубу Урошу нека је слава и вечан помен у Српству!

3.

Председник објављује избор нових чланова Академије и секретара стручних Академија изабраних на главном годишњем скупу С. К. Академије 3. овог м-ца. За нове чланове изабрати су:

I. *За редовне*

1. Д-р *Александар Белић*, проф. Универзитета, дописни члан, за Академију философских наука;

2. *Ђорђе С. Павловић*, председник Касације. досадашњи почасни члан и *Јован Н. Томић*, библиотекар Народне Библиотеке, досадашњи дописни члан, — за Академију друштвених наука;

4. *Стеван Сремац*, проф. гимназије, за Академију уметности.

II. *За дописне*

1. *Петар Павловић*, професор гимназије, Д-р *Живојин Ђорђевић*, професор Универзитета и Д-р *Милорад Јовичић*, проф. Војне Академије, — за Академију природних наука;

2. *Петар Алексијевић Лавров,* професор Университета у Петрограду, *Александар Брикнер,* професор Университета у Берлину и Д-р *Бранислав Петронијевић,* проф. Университета, — за Академију философских наука;

3. *Андра Ђорђевић,* министар у пенсији и *Димитрије Руварац,* протојереј у Срем. Карловцима, — за Академију друштвених наука;

4. *Хенрик Сјенкјевић,* пољски књижевник и *Стеван Мокрањац,* виши учитељ музике, — за Академију уметности.

За секретаре стручних Академија изабрати су:

1. *Јован М. Жујовић,* за Академију природних наука;

2. *Јован Туроман,* за Академију философских наука;

3. *Јован Мишковић,* за Академију друштвених наука;

4. *Михаило Валтровић,* за Академију уметности.

Скуп је трајао до 4 часа и 30 минута.

IV

РАЧУНИ

СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ
у 1905. год.

I.

А. Примање

1. Пренос из 1904. у готовини и привр. признаницама	1.398.09
2. Државна помоћ за 1905.	25.000.—
3. Приход од књига	691.—
4. Из фонда д-ра Љуб. Радивојевића, према акту Бр. 438.	600.—
	27.689.09

Б. Издавање

1. На плате особљу	6.240.—
2. „ Лексикографски Одсек	5.037.38

3. На Етнографски одсек	3.035.49
4. » Хонораре писцима	6.270.45
5. » Канцеларијске трошк.	1.813.12
6. » Повез Академ. књига	761.71
7. » Станарину	2.880.—
	26.038.19

Пренос у 1906. г.:

1. У готовини	1.050.90
2. » привременим признаницама	600.—

Изравнање

1. Издавање	26.038.19
2. Пренос у 1906. г.	1.650.90
Свега	27.689.09

II.

Стање фондова којима рукује Српска Краљевска Академија на дан 31. децембра 1905.

1. Фонд за зидање дома, у злату	293.714.30
2. » » » » у сребру	11.280.30

3. Фонд Николе Ј. Мариновића, у злату	7.230·—
4. „ Катарине Ивановића, у злату	6.098·10
5. „ Димитрија Стаменковића, у злату	410.757·30
6. „ арх. Нићифора Дучића	3.068·30
7. „ за подизање спомен. Вуку Ст. Караџићу, у сребру	579·75
8. „ Мијаила и Марије Миливојевића, у злату,	26.506.40
9. „ Пере К. Јанковића, у злату	3.834.10
10. „ Софије Ђ. Ћиприћеве, у злату	3.687·70
11. „ Милоша Ж. Петровића, у злату	13.194·10
12. „ Д-р Николе Крстића, у злату	3.372·60
13. „ митрополита Саве Косановића, у злату,	15.053·35
14. „ Стевче Михаиловића	1.265·—
15. „ друштва „Србија“	4.914·70

16. » д-ра Љубомира Радивојевића, у злату . . . . . . 100.000·—

2. јануара 1906. г.
Београд.

Благајник Академије,
Љ. Ковачевић с. р.

Прегледали смо данас рачуне примања и издавања у 1905. г., као и фондове којима Академија рукује, па смо нашли све исправно.

21. фебруара 1906. г.
Београд.

Контролори
прави чланови Академије:
Стеван Тодоровић с. р
Љуб. Јовановић с. р.

VII

ИЗВЕШТАЈИ

НАР. БИБЛИОТЕКЕ, НАР. МУЗЕЈА И МУЗЕЈА СРПСКЕ ЗЕМЉЕ

I. Народна Библиотека

Српској Краљевској Академији

Према одредбама закона о Народној Библиотеци од 22 јануара 1901 године част ми је поднети Српској Краљевској Академији извештај о имовном стању Народне Библиотеке у Београду крајем 1905 и о раду у њој у току целе прошле године.

А.

Имовно стање Народне Библиотеке

Према инвентарима бројно стање приновљених предмета у Народној Библиотеци у току 1905 и укупан број њихов на крају те године јесте овако:

РЕДНИ БРОЈ	ПРЕДМЕТ	ПРИНОВЉЕНО У ТОКУ 1905 ГОД.												ИМА СВЕГА НА КРАЈУ 1905		
		СЛУЖБЕНИМ ПУТЕМ			КУПОВИНОМ			ПОКЛОНОМ			НАЂЕНО У БИБЛИОТ.					
		нумера (дела)	правих пример.	дуплик.	нумера (дела)	правих пример.	дуплик.	нумера (дела)	правих пример.	дуплик.	нумера (дела)	правих пример.	дуплик.	нумера (дела)	правих пример.	дуплик.
1	књига		551	1026		688	18		156	11				40.000	84.845	16.114
2	штампар. првина							8						216		
3	новина и часописа	43		76		4			4					533*	533	
4	карата и слика		1	2		7			1			2		2.450	2.450	73
5	стар. и нов. рукописа				5			23			15			913		
6	писама и исправа													1.316		

---

* Према извештају од ланске године инвентар новина и часописа показао је 1776 првих примерака и нумера, међутим ове године само 533. То потиче отуда што су ранијих година у инвентар уношени дупликати или нове године већ заведених новина и часописа под нову нумеру, у место да је поред старе нумере само обележена нова година. Отуда је новим инвентарењем смањен број нумера од предмета ове категорије.

На предмете приновљене куповином потрошено је у прошлој години свега 2551,42 динара.

Поклоне у књигама, часописима и новинама учинили су: Њено Височанство Принцеза Јелена (1 књ.), Министарство Просвете и Црквених Послова (2 књ.), Кр. Италијанско Министарство Просвете (2 књ.), Председништво Државног Савета (438 св. Revue de Deux Monds), Smithsonian Institution у Вашингтону (2 књ.), Матица Српска у Новом Саду (своја издања за 1905 год.), Управе: гимназије српске у Карловцима (1 књ.), богословије у Карловцима (1 књ.), богословије у Рељеву (1 књ.), уредништва: „Заставе“ у Н. Саду (лист за 1905), „Просветног Гласника“ (збирку разних српских и иностраних листова и брошура из 1905 год.), „Српског Родољуба“ у Њујорку (лист за год. 1905), „Српског Сиона“ у Карловцима (лист за год. 1904). г. г. Михаило Бениславски, кр. почасни консул дански у Петрограду (целокупан часопис Вѣстникъ Европы, од 1866—1903 год. у кожном повезу), Саво

Вулетић с Цетиња (1 књигу), Д-р Пшем. Дабковски из Лавова (8 књ.), Јашар Еребара, новинар из Београда (5 књ.), проф. П. Заболотски из Варшаве (6 књ.), проф. Рад. Илић из Чачка (1 књ.), Ђ. Искрић, чин. из Београда (1 књ.), архим. Кирило Јовичић (2 књ.), Д-р Данило Катић проф. из Крагујевца (1 књ.), проф. Е. Каљужњацки из Петрограда (1 књ.), проф. Михо Кишпатић из Загреба (4 књ.), Д-р Недељко Кошанин, проф. из Београда (2 књ.), Д-р Глиг. Лазић, проф. из Карловаца (1 књ.), ђенерал Ст. Луковић из Београда (1 књ.), Д-р М. Ђ. Милојевић из Београда (1 књ.), Д-р Дејан Михаиловић, проф. из Осека (1 књ.), Д-р Фр. Музони, проф. из Падове (2 књ.), Ст. Новаковић, посл. Кр. Србије у Петрограду (2 књ.), Д-р Ђ. Поливка, проф из Прага (2 књ.), Браћа Поповићи, књижари из Новог Сада (1 књ.), проф. Павле Поповић из Београда (1 књ.), проф. Милорад Павловић из Београда (1 књ.), Д-р Павле Радосављевић (1 књ.), протојереј Дим. Руварац (6 књ.), држ. саветник Добр. Ружић (1 књ.), професор

Стеван Сремац (1 књ.), проф. Н. Стаменковић (1 књ.), Јаћим Стевовић, чин. из Београда (1 књ.), Д-р Трусевић, из Петрограда (1 књигу), Д-р Јован Туроман, проф. из Београда (1 књ.), проф. Мијалко Ћирић, из Београда (1 књ.), Д-р Милан Ђурчин, из Панчева (1 књ.), проф. Халански, из Варшаве (1 књ.), Д-р Јов. Х. Васиљевић, из Београда (1 књ.), Д-р Јован Цвијић, проф. (2 књ.), Д-р Милан Шевић, проф. из Београда (2 књ.), Н. Н. (3 књ.), Х. У. (4 књ.), и др.

Карте су поклонили: г. Д-р Васа Руварац из Загреба (1 ком.), Друштво Сев. Нем. Лојд (1 ком.) и уредништво »Просв. Гласника« (2 ком.).

Рукописе пак и старе књиге српске поклонио је онај исти родољуб, који је Библиотеци учинио великих поклона и ранијих трију година и о коме је било речи у ранијим извештајима.

Управа Нар. Библиотеке овом приликом захваљује дародавцима, а нарочито: Њеном Височанству Принцези Јелени, чији је поклон права библиографска реткост; даље, поменутом родољубу, чији су прилози највише учинили да Народна Библиотека има сада највећу збирку старих српских рукописа и штампаних књига; г. Мих. Бениславском, чији скупоцени поклон износи на 2000 рубаља и г. Стојану Новаковићу, који је допринео да тај поклон допадне Библиотеци. Председништву Држ. Савета, Кр. италијанском Министарству Просвете, Матици Српској, проф. Дабковском и др.

Из горе саопштене своте, утрошене на куповину нових предмета за Нар. Библиотеку, види се како је и прошле, као оно претпрошле године, мало утрошено.

Од целокупног буџета за набавке, повез књига и канцеларијске трошкове, који је у прошлој години износио 16.000 динара, потрошено је: на отплату дуга фирми Геролд и комп. у Бечу 6015 дин., на канцеларијске трошкове 2274·43 динара, на повез старих и нових књига 5159·15 дин. и на куповину нових предмета 2551·42 динара.

Од ових партија прва и друга изнеле су толико што се није могло проћи са са мање. Фирми Геролд и комп. морало се платити што више од заосталог дуга једно, услед наређења више власти, и друго, да би се Библиотека што пре ослободила тог досадног дуговања. Друга пак партија у прошлој години изнела је много мање него ранијих, и на њој су се чиниле уштеде, да би се што више сачувало за оне друге две партије.

О карактеру дуговања фирми Геролд и комп. у Бечу било је опширно речи у прошлогодишњем извештају. У току 1905 године та фирма чинила је кораке сличне онима из 1904, тражећи исплату целокупног дуга, који се скоро двадесет година провлачио из године у годину. Таквом захтеву није се могло одговорити, и у место да јој се исплати сав дуг, исплаћен је већи део, тако да ће се у овој години, још првих месеца, Библиотека моћи потпуно отарасити тога дуговања. А то ће се постићи још у толико лакше, што је буџетом дато Библиотеци нешто више него што је имала прошле године.

Пошто је пак Библиотека од прошлогодишње дотације исплатила фирми Геролд и комп. своту од 6015 дин., и имала потребних канцеларијских трошкова, то није имала довољно средстава да набави што више предмета нових и да уједно испуни одредбе чл. 12 закона од 22 јануара 1901 године, по коме све књиге у Библиотеци морају бити повезане. Јер како су приновљене књиге махом неповезане, а при том има још велика количина неповезаних из ранијих година или су повези оштећени у толикој мери, да су књиге с њима неупотребљиве, и пошто се такве књиге, по прописима правила, не могу издавати посетиоцима, да не би биле оштећене, кад се узело у оцену питање: да ли је боље оставити и даље да велика количина књига остане неупотребљива, па да се набављају нови предмети, или да се омогући употреба библиотечких предмета који већ постоје ту, Управа Народне Библиотеке нашла је да је ово последње много потребније, па је стога много више потрошила на коричење него на набавку нових предмета. При овом послу управа се руководила основним начелом у газдинству: да треба очувати већ стечену имовину, како би потом сваки нов прираштај представљао истинито повећање раније имовине. За овакав рад говорили су и разлози изложени даље у одељку под Г.

Али, што је прошле као и претпрошле године утрошено много мање на набављање нових предмета, него што је то учињено неких ранијих година, то још не значи и да је ових двеју година набављено много мање потребних предмета за Библиотеку. Напротив. Рационалним радом успело се за мало новаца набавити доста и интересантних предмета. Јер, у место што се ранијих година све што је требало Библиотеци набављало по доста скупе новце од Геролда и комп., сада су набавке вршене згодном приликом. Тако у место што би се за једну веома потребну публикацију, која се тиче историје свих балканских народа, по ранијем систему набављања платило преко 1500 динара, она је сада, потпуно нова, набављена за 410 динара. Даље, у место што се ранијих година за једно дело у једној свесци, које још за двадесет година у Србији неће наћи читаоца, платило на 300 динара, сада је за ту своту добивено на две стотине дела, које новијих које старих, међу којима има их и таквих да су праве библиографске реткости. У опште при свима наруџбинама гледало се да се задовоље интереси саме Библиотеке и да се одговори захтевима постављеним у закону о Нар. Библиотеци, а не да се набавкама задовоље тренутне потребе појединих лица.

И ове године Библиотека је имала великих незгода око прибирања службених примерака, око прикупљања предмета штампаних у Србији, који јој се на основу чл. 25 закона о Нар. Библиотеци и чл. 7 закона о штампи морају слати у три примерака.

Та тешкоћа долази од полицијских власти које не врше законом додељену им дужност, па ни када их Управа Народне Библиотеке по више пута опомене да накнадно пошљу штампане ствари, које нису послале у своје време.

Са каквим пак незгодама има да се бори Народна Библиотека због нехата полицијских власти најлепше се види из овог примера.

У априлу месецу прошле године Управа Народне Библиотеке обрати се Начелству окр. подринског да од једног од тамошњих штампара узме неке бројеве »Шабачког Весника« и да их пошље Библиотеци, кад си то већ није учинило у своје време. Кад Начелство добије тај акт, на њему један чиновник напише решење: да се уредник листа позове и да му се нареди да тражене бројеве пошље. Али тај уредник и не буде позват, нити буде ишта даље урађено, међутим Библиотеци се одговори како лист »Весник« никад није ни излазио у Шапцу.

Управа Народне Библиотеке имајући доказа да је лист „Шабачки Весник“ излазио у Шапцу у току 1904 године, јер је неких бројева од њега већ имала, новим актом обрати се Начелству с молбом да јој се пошљу тражени бројеви „Шабачког Весника“ који је излазио у Шапцу у 1904 год., а не од „Весника“ који тамо никад није излазио. Према овом акту Начелство округа подринског позове двојицу шабачких штампара, једног у чијој се штампарији није штампао тражени лист и другог, који је не само био власник штампарије него и власник тог листа и његов одговорни уредник, и узме их на саслушање. На том саслушању први од двојице штампара изјави да такав лист никад није излазио у Шапцу, а други да није излазио у 1905 години, и Начелство на основу њихових исказа јави Управи Нар. Библиотеке како је и оно уверено да „Шабачки Весник“ није излазио у Шапцу у 1904 години!

Дакле, Библиотека има бројева тог листа за 1904 годину али не свих па се обраћа Начелству да јој добави непослате јој бројеве, а ово од власника листа дознаје да лист није излазио у 1905, међутим уверава Библиотеку како је и само уверено да поменути лист није излазио ни у 1904! Права пометња језика из доба Вавилонске куле, из које пометње да би се привидно необавештени обавестили, Управа Нар. Библиотеке морала је још једном писати начелству округа подринског и послати му цео библиографски опис листа: назив, кад излази, где се штампа, где су му уредништво и администрација и да му је штампар други саслушан по реду, г. Св. Ј. Грданички, био власник и одговорни уредник, стога нека од тога господина, који је тако лепо обавестио власт, узме тражене бројеве и пошље их Библиотеци.

Само овај пример довољан је да се види са каквим се тешкоћама прибирају службени примерци. Али колико мало може рачунати Народна Библиотека на помоћ од полицијских власти, на које је законом упућена, још боље се види из поступка Начелства окр. крагујавачког.

Од свих полицијских власти оно је водило најмање рачуна о законским прописима и највише се оглушавало на све опомене и захтеве Управе Народне Библиотеке. Због таквог његова рада Библиотека је остала без многих предмета штампаних у крагујевачким штампаријама, и ако је у више махова молила начелство да учини што закон наређује. Дешавало се да су од тамошњих политичких листова тражени једни бројеви, а добијени су други, или још чешће није се добијао никакав одговор. Због тога се Управа Народне Библиотеке морала обратити Министарству Унутрашњих Дела и молити га да оно нареди Начелству нека испуни што није урадило у своје време, и нека неуредног чиновника, коме је тамо поверено прибирање штампаних предмета за Народну Библиотеку, казни за толики немар.

Исто тако мука се мучи са Управом Града Београда, због чијег је нехата Библиотека остала са непотпуним и на рђавој хартији штампаним комплетима новина и из 1904 и из 1905 године, и ако су свагда на време тражени непослати примерци. Против таквих неупутних поступака Управа Народне Библиотеке жалила се више пута Министарству Унутрашњих Дела у току 1904 и 1905 год., али до овог дана од свих тих корака није се постигло успеха, јер Библиотека је остала без штампаних ствари што их по закону мора имати. а чиновници су остали некажњени, и ако ни на више опомена нису хтели учинити што им дужност налаже.

Сем овог неуредног шиљања штампаних предмета, Библиотека има незгода са полицијским властима и око предмета што се штампају на хартији од дрвета, противно одредбама чл. 25 закона о Народној Билиотеци и чл. 7 закона о штампи.

Са малим изузетком скоро сви штампари у Србији за Библиотеку раде предмете на најобичнијој, па и на најлошијој хартији од дрвета, а полицијске власти, ма да су опомињате на дужност шта имају радити у тој прилици, не обраћају пажње на то и шаљу предмете у неисправном стању или често и макулатуре и блатом испрљане листове, нарочито од новина. Како се таквим радом штете интереси Нар. Библиотеке, међутим, прописане су казне за штампаре који не одговарају обавези што им је прописао закон, још пре годину дана, а на основу члана 44. тач. 7 закона о штампи, Управа Нар. Библиотеке обратила се Управи гр. Београда са захтевом да оптужи штампаре који не предају Библиотеци предмете штампане на хартији без дрвета. За доказ тога били су послати примерци разних листова београдских. Али и од тог корака није било никаква успеха. Штампари и даље шаљу Библиотеци предмете на лошој хартији, међутим Библиотека је сада лишена и оних примерака што их је послала полицији за доказ о неисправности хартије. И због тог поступка била је изјављена жалба Министарству Унутрашњих Дела против чиновника, чијом је кривицом Библиотека остала оштећена. Али — остало је увек по старом: Библиотека без онога што јој закон даје и наређује да мора имати, а чиновник некажњен за невршење своје дужности.

Да се једном защтите интереси Народне Библиотеке, потребно је да се учини двоје: а) да полицијске власти, на захтев Управе Народне Библиотеке, оптуже суду штампаре, на осн. чл. 44, тач. 7 закона о штампи, а због повреде чл. 25 закона о Народној Библиотеци и чл. 7 закона о штампи, и б) да буду кажњени чиновници, којима је у Начелству или у Управи поверено прибирање предмета за Нар. Библиотеку.

Б.

Рад на извођењу задатака Народне Библиотеке.

Члановима 2 и 8 закона од 22 јан. 1901 год. Народној Библиотеци постављена су три задатка: а) да помаже неговање науке у Србији, б) да олакша ширење народног образовања, и в) да среди досадашњу српску библиографију једне и друге азбуке и да нову објављује оваке године. А да би се извели ови задаци предвиђено је чл. 2 шта све има набавити Библиотека, чл. 4 предвиђена је за Библиотеку засебна и довољно пространа зграда, чл. 9 обећан је Библиотеци потребан број радног особља, а чл. 30 обећава да ће јој кредит бити сразмеран потребама предвиђеним чл. 2 и 8 тога закона.

Од свега овога остале су само дужности Народне Библиотеке којима има да одговори, јер су обећања остала само обећања. Стога је Библиотека на извођењу својих задатака радила само толико колико су јој допустила средства што их је имала на расположењу.

Колико је у том погледу Народна Библиотека могла урадити у току 1904 године, изнео сам у прошлогодишњем извештају. Тамо су изнесени и узроци са којих је Библиотеци немогуће да одговори овим захтевима што јој се постављају. И како су прилике за Библиотеку у 1905 год. биле исте које и 1904, о измени рада у Библиотеци у том погледу и о каквом већем успеху не може бити речи, и тако ће бити све док се не уклоне узроци и не остваре горе побројана обећања из закона о Народној Библиотеци од 1901 године. О неком успеху може бити речи само у погледу трећег задатка, постављеног чл. 8 поменутог закона, само и то не помоћу библиотечког особља него на начин, о ком је било речи у прошлогодишњем извештају (Годишњак XVIII, 199, 200). Док се пак не створе погодбе за успешнији рад на тим трима питањима, у Библиотеци се имају посвршавати и други послови, који се не могу оставити на страну, јер се тичу одржавања имовине и унутарњег уређења њеног.

В.

Обезбеђење и одржавање имовине Народне Библиотеке.

Од свих питања о којима Управа Народне Библиотеке мора стално мислити најглавније је оно о њеном обезбеђењу и добром одржавању, јер Библиотека може испунити своје задатке и одговорити захтевима што јој се постављају само тако ако сачува своју досад стечену имовину.

У извештају од прошле године изнесено је подробније којима је опасностима изложена имовина Нар. Библиотеке и колико је потребно да се ове што пре отклоне (Годишњак VIII, 200—204). А то постоји и сад. Ну да би се колико толико обезбедила библиотечка имовина од прве опасности, од ватре, после неуспешних корака чињених у току 1904., постигнут је успех у прошлој години: Народна Скупштина унела је у буџет Народне Библиотеке 3500 дин. на име осигурања, које досад није постојало нити се ко раније старао да га оствари. Овим кораком учињена је овој установи веома велика услуга, и ја не могу пропустити ову прилику а да не одам захвалност министру Просвете и Цркв. Послова, г. Љубомиру Стојановићу, и Народној Скупштини, од којих је први одмах прихватио мој предлог а друга одобрила потребан кредит да се обезбеди једва стечена и драгоцена имовина Народне Библиотеке.

Али морам одмах додати да овај начин обезбеђења имовине Народне Библиотеке треба да буде само привремено употребљен и да треба најозбиљније настати да се библиотечка имовина заштити што потпуније, не само од ватре него и од других опасности, којима је данас изложена.

Обезбеђење библиотечке имовине на овај начин није потпун. Њим је предвиђен само један случај: обезбеђење од пожара, а овим се, не дај Боже несреће, може накнадити само што се дâ поново набавити. Али у Библиотеци има предмета који се више не даду накнадити, кад се једном униште. У њој има рукописа униката, има најређих старих српских штампаних књига, па и од новијих има их таквих, којих више не само што нема на књижарским тржиштима, него их је више скоро немогуће набавити. У интересу пак науке и за доказ каснијим поколењима како се развијала српска култура и кроз какве је све мене пролазио српски народ, Народна Библиотека мора то сачувати и бдити да се нипошто не униште. Али то се не дâ постићи горе поменутим начином осигурања већ другим много потпунијим, који у себи обухвата обезбеђење и од пожара, и од прашине, и од несавесна чиновника и несавесне публике, као и све друге случајеве, који су познати људима што раде у библиотекама, али о којима налазим да не могу писати отворено на овом месту, да онима, што су вољни да се докопају туђе имовине, не бих тим и нехотице показао начин како се може оштетити имовина Народне Библиотеке. О тим случајевима могу овде рећи само то: да су они исто тако опасни као и пожар, и разлика је у толико што у библиотеци уређеној као што је ова, штета од првих биће поступно наношена, и неће се имати откуд накнадити, док за ону од пожара још и може бити какве такве накнаде. Зато се државе и градови у Европи, и у другом образованом свету, старају да све опасности отклоне јединим средством: подизањем нарочитих зграда за библиотеке и њиховим уређењем, које олакшава надзор старешине у таквим установама. Зато, и ако сам се у прошлогодишњим извештајима задржавао на питању зграде за Нар. Библиотеку, налазим да је потребно да га и овом приликом истакнем, јер од паметног решења тог питања зависе и сва друга о којима је било или ће бити речи.

Г.

Локал Народне Библиотеке, какав је и какав треба да је.

Гледајући непрестано са каквим се незгодама бори Народна Библиотека у свом данашњем локалу, који јој највише смета да не одговори захтевима који јој се с правом, у начелу, постављају, према одредбама закона од 1901 године, све више долазим до уверења да се оне могу отклонити само тако, ако Библиотека једном добије своју засебну зграду, која би била подигнута према потребама саме установе и на основу принципа постављених за подизање оваквих зграда код културнијих народа. Јер и тамо кад су се опазили сви недостаци обичних или са другом наменом подизаних кућа, приступило се подизању нарочитих зграда, у којима ће библиотеке са што мање трошка што боље сачувати своју имовину и што потпуније одговорити правом задатку. Па и наша Народна Библиотека јесте установа, која се све више развија, од које се све више захтева да задовољи потребе једне образоване средине, да што јаче потпомогне развој науке и да шири образовање. Ну она не може свему том довољно одговорити у данашњем локалу, који је неподесан да се у њему очува имовина библиотечка, у коме се Библиотека не може више развијати, јер су јој све одаје већ препуне, у коме је немогуће правилно средити и ово што се већ има, и нема довољних просторија за посетиоце, ради којих и постоји установа.

Смештена у свом садашњем локалу, у једном крилу партера универзитетске зграде, где је испунила све одаје што их је имала на расположењу, са магазинима и канцеларијама испрекштаним полицама с књигама, са малим, мрачним, и загушљивим читаоницама, на којима се с времена на време, лети и зими, морају отварати прозори, да би се добило свежа ваздуха — у таквом локалу Народна Библиотека је спутана у свом развоју и нема могућности да одговори оном што се од ње тражи. У препуним не само одајама него и ходницима јако је отежано манипулисање с књигама и ради се противно одредбама закона и прописима правила о реду и раду у Библиотеци, отежано је одржавање књига у исправном стању, књиге су изложене разним опасностима и онемогућен је сваки рад на преуређењу Народне Библиотеке, које се сваким даном, и са много разлога, све више истиче као неопходно потребно не само да се једном тачно констатује чега има у Библиотеци него и да се она створи више употребљивом и да се што потпуније води надзор над њом.

Препуњеност одаја ближих читаоницама и потреба да се нове набавке, које читаоци обично највише траже, поставе тамо, да би се лакше издавале, и да се због тога књиге раније остављене тамо склањају у магазин удаљен преко дворишта, сметају да се у Библиотеци зна стално место сваком предмету; доношење књига из удаљеног магазина односи много времена и тешко је за особље које се тим послом бави; а размештај књига по ходницима, кроз које посетиоци морају пролазити, кад се у потребној прилици имају обратити библиотекару или његову помоћнику, противно је одредби чл. 24 правила о унутрашњем уређењу и о раду у Нар. Библиотеци, одредби која је потпуно умесна и потребна зарад чувања библиотечке имовине, али која се у овом локалу не дâ остварити, што се књиге из тих ходника немају где на друго место оставити.

А као што су недољвне просторије за смештај књига, тако је и са читаоницама. Оне су мале, недовољно осветљене и загушљиве. По простору су тако мале да не могу примити све посетиоце којима је Библиотека потребна. Дневна светлост у њима слаба је, због чега се зими мора рано употребити вештачка светлост, које у Библиотеци не би требало никако да буде, да би се избегле могуће опасности. Зато пак што се нема одаје за ѓардеробу, коју предвиђају правила и која је преко потребна, посетиоци остављају горње хаљине и капе по вешаљкама у самим читаоницама. У зимње доба од испаравања тог одела и од мноштва душа на малом простору у читаоницама, нарочито у великој, настаје таква загушљивост да је тешко издржати дуже времена. И то је од штете за посетиоце. Али препуњеност и претрпаност читаоница од штете су и за Библиотеку. У њима таквима није могућа потпуна контрола над читаоцима, што је противно и правилима и интересима Нар. Библиотеке. Стога у оваквим приликама, а поред посетилаца који мало мисле о својој дужности према овој установи, може се лакше десити да се оштете библиотечки предмети него кад би у читаоницама било више простора, где би се присутни чиновник могао слободно кретати и за посматрање читалаца изабирати најпогодније место. У место тога чиновник у једној читаоници имобилизован је немогућношћу саобраћаја по њој, док је у другој, због рада статистичког, нагнан да бира положај према светлости, и у место да је окренут посетиоцима лицем, он је окренут леђима.

Да би се избегло све то и да би се створиле прилике погодне за развој ове установе, неопходно је потребно да Народна Библиотека има погоднији локал. Ну како се често говори и како се већ чине предлози да се за смештај Библиотеке узме под најам каква приватна кућа, потребно је да одмах изјавим, да би такво решење питања о библиотечком локалу било горе од овог стања у коме се налази данас. Јер та кућа треба да је не у ком крају Београда него у средини, што ближе научним институтима и културним установама. Даље, она мора бити засебна, одвојена од других зграда и да је такве конструкције, да издржи тежину од књига; уз то још распоред одаја треба да је такав, да се сав посао може отправљати са што мање особља и посtуге, у границама које предвиђа кредит одређен државним буџетом. Међутим, колико ми је познато, таква се приватна кућа не може наћи, а да њен закуп не стане куд и камо више него што у ствари кошта. Па и да се деси случај, па да се нађе нешто такво, тим се неће решити питање дефинитивно већ привремено, за две или три године,

У место таквог решења питања о библиотечком локалу, много је боље мислити како да се подигне засебна зграда, која ће одговорити потребама саме установе. Са том мишљу претпрошле и прошле године бавило се Председништво Срп. Краљ. Академије. Оно је било намерно да на Академијину имању у Кнез-Михаиловој улици подигне дом за се и за Народну Библиотеку, за што би се употребили застарели фондови намењени на ту сврху, с тим да за остатак помогне држава. Ну тај је покушај пропао и Народна Библиотека осуђена је да и даље тавори, у место да се развија и да буде од праве користи. Али ако је овај покушај пропао, не мислим да треба напустити сасвим мисао о подизању дома за Библиотеку.

Само према приликама, са којима се мора рачунати, не налазим да у библиотечкој згради треба замишљати једну монументалну грађевину, која ће прогутати врло много новаца, и да при том многе одаје у њој за дуго времена не буду употребљене. Јер док се буде очекивала прилика да се то оствари, требаће и сувише времена, међутим дотле ће досад стечена библиотечка имовина бити изложена сваковрсним опасностима и Библиотека, као културна установа, биће осуђена на потпун застој. У место тога много је рационалније да се створи један основни план, по ком потпуно изведена зграда има да задовољи потребе Народне Библиотеке за стотину или и више година, међутим да се у почетку подигне само један део који ће задовољити потребе Народне Библиотеке за данас, више за десет година. У таквој згради потребно је имати неколике одаје за канцеларије, једну велику читаоницу за 150 читалаца, која би, са галеријама, послужила за основни магазин и у се примила бар половину данашње библиотечке имовине, даље, две мање читаонице, једну одају за рукописе, другу за инкунабуле и потребан број одаја за магазински смештај остатка библиотечких предмета, где ће бити места и за нове набавке. Доцније, према потребама Библиотеке и на основу основног плана, вршило би се дозиђивање. И тако би се избегло уношење великог капитала у зграду — случај кад би се од једном подигла цела грађевина у којој би остало много непопуњених одаја — а као капитал за подизање првог дела, којим би се предвиделе потребе Библиотеке за још десет година унапред, послужио би у првом реду део застарелих фондова, који припада Библиотеци, а остатак би се накрмио зајмом из Управе Фондова, за отплату ког дуга треба додати нешто суми већ одређеној на обезбеђење библиотечке имовине од пожара, јер чим се подигне зграда за Библиотеку, престаће потреба предвиђеног обезбеђења, у место кога ће се са добром зградом добити и боље и потпуније.

Народној Библиотеци пак потребна је засебна зграда нарочито удешена према њеним потребама. У таквој згради она ће очувати своју досадашњу тековину и од пожара, и од влаге, и од прашине, и од несавесних службеника, и од несавесних посетилаца, и у опште од свега што се у данашњем локалу не може довољно предупредити. Даље, у таквој згради моћи ће се Библиотека реорганизовати и уредити тако да ће бити од стварне користи по сваког посетиоца; ту ће Библиотека развити свој прави рад и одговорити захтевима које јој је закон поставио; добиће своју коричарницу, у којој ће имати добро и на време урађене све предмете, и где ће се моћи рестаурирати стари рукописи, који се сада не могу износити из Библиотеке. Иу док се не реши питање о библиотечкој згради, и док се ова не добије, да се Библиотека не би исељавала у други још гори и неподеснији локал, и да би добила простора за даље набавке, има један начин како да јој се помогне.

У сутерену испод локала библиотечког постоји електрично-механичка радионица универзитетска. Тај локал треба уступити Библиотеци, а радионицу изместити куда на другу страну. За то има више разлога: прво, што радионица може постојати и на ком другом месту па да буде од користи, док Библиотека засад своје ствари не сме измештати ван универзитетске зграде; друго, што Библиотека задовољава потребу много већег броја грађана и универзитетских студената него електрична махина инсталирана у сутурену, чији се точкови једва који пут покрену у години дана ради демонстровања пред ученицима, а међутим могу се исто тако окретати и кад буде инсталирана и на ком другом месту; треће, што је инсталација те махине опасна по Библиотеку у данашњем локалу, и што се због тога тешко може обезбедити данашња имовина библиотечка, или ако се то и постигне, стаће много више; и четврто, тим што би се многи рећи предмети склонили у сутерен, са којим би се из данашњег локала могла добити непосредна веза, учинила би се уштеда у своти одређеној на обезбеђење библиотечке имовине, јер би ствари тамо смештене биле потпуно осигуране самим локалом.

Д.

Преуређење Народне Библиотеке.

У прошлогодишњем извештају рекао сам о Народној Библиотеци да није уређена и изнео сам најглавније недостатке у том погледу. У току пак 1905 године стекао сам још више уверење о том. Јер сваког дана у њој се наилази на по нешто ново, о чему се ништа не дâ дознати ни из инвентара нити из каталога, и то су махом предмети о којима се није ни мислило да ће их у њој бити; у њој има предмета још пре много година набављених али још незаведених, нарочито дупликати нису убележавани у инвентар; има књига тако оштећених, да више нису ни за шта; а види се и како у њој нема много српских публикација, које су се у своје време могле наћи и набавити пре него су набављане скупоцене ствари од пролазне вредности.

Пошто је засад немогуће приступати реорганизацији Народне Библиотеке из основа, да се колико толико допринесе уређењу њеном и спреми све што је потребно, да би се једном, у побољшаним приликама и то извело, стално се чине осматрања појединих одељака њених. Та осматрања доводе до интересантних, често до правих открића. У прошлогодишњем извештају навео сам како је у току 1904 године нађено мноштвò политичких листова никако незаведених у инвентар, и да је ту било и таквих, којих Библиотека никако није имала. Исто тако прошле године у једној гомили прљаве хартије у подруму наишао сам на архиву Друштва Српске Младежи. Ту је био цео записник са њених седница и мноштво књижевних радова појединих чланова друштва, песама, приповедака и чланака од каснијих песника, историчара, политичара и дипломата. Један део тих ствари сређен је и унесен у инвентар рукописа, а остало се има средити у овој години.

Слично се десило с многим књигама и књижевним листовима.

Тако по инвентару није се могло знати да у Библиотеци постоји приличан број старијих књижевних листова сем оних непотпуних примерака распоређених по полицама. Али једног дана у једном забаченом куту, међу стварима непотребним, наиђем на многе потпуно здраве и читаве примерке листова, од којих је дотле Библиотека имала само поједине бројеве, и што је одмах пало у очи, на тим примерцима нигде није било библиотечког жига, а тек где где нашао се број инвентарски обележен оловком.

Зашто су ти примерци били бачени у кут, где им није било места нити је иком могло на ум пасти да их тамо тражи, и зашто нису ничим обележавани као библиотечка својина, док су међутим по полицама били распоређени примерци непотпуни или тако осакаћени да су постали неупотребљиви? Одговор је јасан: били су спремљени и чекали су дан када ће поћи трагом не само незаведених него чак и у инвентар унесених и библиотечким жигом жигосаних књига, које су узимане из полица, па жигови брисани и оне поново продаване Библиотеци. То је у своје време радио један послужитељ, који је знајући како је Библиотека неуређена и како се не води довољан надзор над библиотечком имовином, одвајао и књиге претварао у новац. И за Библиотеку је штета што та штеточина није предата суду, да буде довољно кажњена за проневеру њему поверених ствари, него му се претпостављени задовољио тим што га је најурио из службе. Зато сам у другој једној прилици сматрао да не треба радити тако. Један од послужитеља, ученик онога ранијега, покушао је да се користи као и његов учитељ, али је друкчије прошао, јер чим сам после приличног трагања о његову раду стекао доказа да му више нема места у Библиотеци, јер је самовласно отуђио два три дела библиотечка, предао сам га полицији, да се она о њему стара и да га увери како не треба дирати у туђу својину, а најмање у ону што је поверена његову чувању.

Због тога пак што су инвентари нетачни и што у њих у раније време није уношено принављање нових свезака једног дела или касније добављени дупликати, те су дела обележена као уникати, јако је отежано повраћање библиотечке својине на дугу код појединих лица. Јер има реверса од дужника, а и књиге постоје у Библиотеци. Најчешће ове су књиге дупликати, који нису били обележени у инвентару, али су постојали у Библиотеци, и повучени су из серије дупликата и постављени на место првих примерака, кад су ови изнесени из Библиотеке са поменутим реверсима. Ну док се о свакој таквој књизи нађе како је и кад је набављена, троши се много времена, а цео посао захтева нарочите пажње, да би се утврдила тачност сваког сачуваног реверса, јер међу овима има их и непоузданих, а сви су заоставштина од оног послужитеља, коме се олако прошло чак и кад је ухваћен у отуђивању библиотечких предмета и у препродаји библиотечких књига Библиотеци.

Међутим свега овог не би било и Народна Библиотека стајала би данас много боље са својом имовином, да се о њој озбиљније мислило, онако као што се ради у другом свету. Зато да се избегну све раније изложене незгоде и опасности по библиотечку имовину, па и ова последња, потребно је да Библиотека добије своју засебну зграду, у којој ће се моћи реорганизовати, па да том реорганизацијом на погодној основи пружи могућности за контролу над радом и службеника и имовине и над радом посетилаца у Народној Библиотеци.

У прошлогодишњем извештају, тамо где је било речи о преуређењу Народне Библиотеке, истакнута су нарочито два посла, којима треба одмах приступити. То су: инвентар и каталози. Али о тим двама пословима тешко је озбиљно мислити докле год је Библиотека у овако скученом локалу, препуном разних предмета, и докле год има мало средстава на расположењу, нарочито радног особља и новчаних средстава. Данашње особље због свих досад побројаних незгода таман стиже да ради текуће послове, а да се приступи једновременој, као најлакшој, изради инвентара и каталога, потребно је појачати данашње библиотечко особље. Ну и да се то учини и да се дâ више новчаних средстава ипак се нема изгледа на успех. Да се приступи тим пословима има за данас једна несавладљива препона: то је немање слободног места где ће ти људи сести и радити свој посао. У данашњем локалу Народне Библиотеке све су одаје тако препуне или тако незгодне да се нема места где се могу радити ти послови, који захтевају пажње и мира. Па не само то, него и да се изради каталог са непокретним картонима, који је за данас последњи изузетак у библиотекарском послу, тај се нема где поставити, ни у читаоницама, где би био при руци посетиоцима библиотечким, нити пак у канцеларијама, јер су и оне препуне полица и ормана с књигама и рукописима.

Дакле, и у том послу сваки покушај омета питање о неподесности локала. И за тај посао истиче се као неопходно потребно да се реши питање о подизању нарочите зграде за Народну Библиотеку.

Ђ.

Посетиоци Народне Библиотеке.

Реч је о оним посетиоцима Народне Библиотеке који се користе њеном имовином: о читаоцима у читаоницама и о позајмљивачима библиотечких књига.

Из приложених таблица види се колико је у које доба године било посетилаца, које су се врсте предмета изузимале из библиотечких магазина, колико је било посетилаца у читаоницама а колико позајмљивача, и каквих је читалаца, у опште, било по њихову занимању. Али погрешно би било да се пусте саме таблице, без објашњења.

Кад се упореде статистичке таблице читалаца за четири последње године, види се да свагда има разлике у укупном броју. У 1902 години књиге и остали библиотечки предмети узимани су 24.852 пута на 14896 реверса: за осам месеца год. 1903 библиотечки предмети узимани су 16140 пута на 7789 реверса: у 1904 год. узимани су 20850 пута на 9635 реверса; а прошле, 1905 године, узимани су 21395 пута на 12785 реверса. Као што се види разлика је и сувише незнатна по укупан број читалаца све четири године. Јер кад се узму у вид узроци који су учинили да 1902 и 1905 године буде већи број реверса него 1903 и 1904 године, да су тада рађени библиографски послови, и да је 1904 и 1905 године било прекида у раду било саме Библиотеке било главне категорије њених посетиоца, види се да кад би се приближан број изузетих предмета у доба када се није радило, додао укупном броју колико су пута узимани на читање и разматрање библиотечки предмети, укупан број за све четири године био би приближно једнак. Шта више да библиотечке читаонице прошле године нису биле затворене више од два месеца, због оправака које су вршене на захтев университетске власти, укупан број узетих библиотечких предмета био би тада највећи. Али ни при најбољим приликама, да библиотечке читаонице свих једанаест и по месеца буду отворене и приступачне посетиоцима, укупан број не може никако прећи 25.000. Исто тако ни стварни број лица што посећују Народну Библиотеку не може бити већи него што је. Разлог је прост: то је највећи број лица што их читаонице могу примити, и он никако неће бити већи докле год Библиотека буде у свом данашњем локалу.

Исто тако не може се изменити ни сразмера читалаца по занимању.

Све категорије читалаца са IV табеле могу се у главном свести у две: једну чини рубрика „ђака“ са оном „женскиња“, а другу све остале рубрике. Ранијих година прва категорија стојала је према другој као 6 : 1. Ове године прва је нешто појачана бројно, и имало је изгледа, да су библиотечке читаонице биле једнако отворене, да би прва категорија према другој стајала као 7 : 1. Узрок томе јесте данашњи локал Народне Библиотеке, и што сâм Университет нема своје опште Библиотеке, у којој би студенти радили свој посао и проводили време слободно од часова. Због тога данашња Народна Библиотека нема карактер једне јавне Народне Библиотеке, и има више изглед једне университетске. А то и јесте један од узрока што је Народна Библиотека још далеко од тога да испуни задатак постављен јој чл. 2 закона од 1901 године. Њим се тражи да Библиотека „помаже неговање науке и олакша ширење народног образовања“, али она то не може довољно помоћи не само са разлога раније изнесених него и све док буде на овом месту. Она сада даје могућности само једној категорији посетилаца да се њом користе на штету осталих. Из овога пак факта налазим да би било погрешно изводити закључак: да је приложена статистика огледало правог интересовања свих слојева београдског друштва за ову културну установу.

Кад је реч о категорији читалаца, згодно је да истакнем још један факат који смета посећивању Народне Библиотеке од стране посетилаца других категорија сем оне најглавније. То је радно доба у Библиотеци, од 8—12 часова пре и од 3—6 часова по подне. Изузевши ђака и грађана слободних професија сви други у то доба не могу се служити Библиотеком. Стога мислим да би и радно доба у Библиотеци требало изменити и одредити непрекидан рад према дневној светлости, чим би се избегла опасност од вештачког осветљења и дала могућност многима да се користе временом од подне до 2 или до 3 часа. А кад се једном буде решило питање о зидању библиотечке зграде, имаће и других разлога, који ће говорити у прилог томе, а тичу се питања о што потпунијем одржавању и обезбеђењу библиотечке имовине, о којима опет не може бити речи докле год је Библиотека у свом данашњем локалу.

Ђ.

Особље у Народној Библиотеци.

Према броју особља из 1904 године Народна Библиотека у 1905 години имала је више једног писара и једног практиканта, али како писар ради посао пок. Васе Петровића, и оних што су му у том послу претходили, значи да је особље повећано само једним практикантом. Ну према стању какво је било раније у погледу особља, у 1905 постигнут је један успех у томе што је сада особље стално. У Библиотеци нема сада ни „откомандованих“ ни „прикомандованих,“ сви су стални и сваки има свој одређен посао, тако да се са оволико особља дâ савладати сав текући посао и учинити по што год и на унапређењу.

У 1905 години Народна Библиотека имала је: библиотекара, једног библиотекарева помоћника, једног писара, двојицу руковалаца и једног практиканта, и три послужитеља. Закон од 22 јануара 1901 год. предвиђа још особља, и оно ће бити потребно за први од већих радова, који чекају Нар. Библиотеку, али сада, док је овако стање и док је Библиотека у данашњем локалу, оно је непотребно — јер за њега нема места где би седело и радило.

Бр. 51.
30 јануара 1906 год.
у Београду.

Библиотекар
Народне Библиотеке,
Јов. Н. Томић.

---

2. Народни Музеј

Српској Краљевској Академији.

Част ми је у следећем поднети Српској Краљевској Академији извештај о раду у Народном Музеју прошле 1905. године.

Рад у Народном Музеју прошле године, био је у главноме сличан радовима прошлих година и одговарао је, као и ранијих година, потребама које потичу из саме природе и задатка Народног Музеја.

Рад се тицао уређења музејских збирака, које је управо већ свршено, али које опет тражи попуњавање тих збирака старинама које су купљене или ископане у току године. Даље обухвата бригу о јавном посећивању Музеја и о томе, да се збирке према потреби попуњују куповањем и откопавањем старина. Још се у рад музејски броје и предлози које је управа Музеја својој претпостављеној власти чинила смером, да се задатак Народног Музеја лакше и успешније постизава.

Срећивање Музеја, т.ј. попуњавање његових збирака, посао је који у напредном Музеју никад не престаје. Набавке куповином или откопавањем вазда ће утицати на ред и распоред у изложених старина, те тако давати посла око уређивања.

Прошле године Музеј је мали број ствари купио за збирке своје.

Купљене су две мале скулптуре од бронзе, нађене у Костоцу; једна мала збирка женских, везених радова из Далмације, три, четрдесет до педесет година стара портрета етнографске вредности и ситан златан византиски новац.

Откопавањима пак, Музеј је прибавио знатан број преисторијских старина, разних, карактерних облика. Њима је руковао г. Др. Милоје Васић, који о овоме раду и успеху подноси засебан извештај у прилогу под 1).

Музејске збирке увећане су прошле године нешто и поклонима. Тако је за преисториске, музејске збирке, поклоњена бакрена атљика, просек и неколико земљаних судова. У римске збирке ушао је као поклон, печат за ковање новца. У збирку новаца ушао је као дар, један сребрн новац босански и једна збирка разних руских новаца, међу којима је и један златан комад.

За историску збирку примио је Музеј на поклон, накнадно, крст за заставу браће Недића; па сахат и печат војводе

Луке Лазаревића, и пиштољ и делове напрсних фишеклија војводе Живка Шљивића.

У збирку слика и скулптура уврстио је Музеј као поклон, велики лик краљице Наталије, на платну, од сликара Буковца, бронзано попрсје краља Александра од скулптора Убавкића, и више цртаних и литографисаних ликова краља Милана, краљице Наталије и краља Александра.

Затим је поклон који ће Народни Музеј примити по тестаменту пок. г-ђе Милеве, удове пок. Бркића, пуковника у Крагујевцу. Музеј ће, пошто се оставштина пок. г-ђе Милеве судом доведе у прописани ред, добити лик пок. пуковника Бркића и хиљаду динара у новцу.

Фебруара месеца прошле године, примио је Народни Музеј, по налогу Министарства Просвете, на чување све ствари Кнеза Милоша, које су дотле стојале у топчидерском конаку. Пошто Музеј места за исте ствари није имао, а и данас га још нема, то му је државна Архива привремено уступила две собе за смештај њихов. Оне су ту само сложене, а нису распоређене за гледање, јер су за то собе одвећ мале.

Марта месеца прошле године постављен је помоћник чувара Народног Музеја г. д-р Милоје Васић за сталнога доцента Университета, али је и даље радио у Народном Музеју, јер је законом о Музеју руковање њиме везано за катедру Археологије. А и потписани је, по одобрењу Господина Министра Просвете остао даље у Музеју и наставио је рад свој као чувар његов, до конца месеца декембра 1905. Од 1. јануара пак ове 1906 године, дужност чувара Народног Музеја прешла је са свим у руке г. д-ра Милоја Васића.

Октобра месеца добио је Народни Музеј нову научну снагу у лицу г. д-ра Владимира Р. Петковића, који се је, као државни питомац на страни спремао за музејског радника на пољу византијских монументалних старина. Господином Петковићем, који је постављен за помоћника чувара Народног Музеја, отпочео је да ступа у живот нарочити одељак Народног Музеја, одељак за византиске и српске старине, које последње, као што је познато, многу белегу садржине своје и облика, доводе из византиског просветног живота.

Од стране Народног Музеја чињен је пре четири године, преко Академског Савета Велике Школе, Господину Министру Просвете предлог, да се ради изучавања византиских литерарних и монументалних споменика пошљу два питомца на страну. Један је од њих био г. Петковић, који сад као званичник Музеја, овоме даје новог значења, ширећи му задатак око расветљавања разних културних појава у прошлости српског народа. Појаве те чине предмет одељку за византиске и српске старине, као што археолошком одељку градиво чине преисториске и класичне старине, а етнографском разни производи домаће и занатске радиности. Четврти одељак пак обухвата радове на пољу сликарства и вајарства.

Тако се Народни Музеј постепено снажи за озбиљни и успешни рад на разним пољима старинарства, народне више радиности и уметности.

Но за његово брже и поузданије напредовање у раду, потребно је да има више простора за збирке своје и више новчане помоћи за разностручна предузећа око посећивања и разгледања места са старинама и око прибављања истих.

31. децембра 1905.
у Београду.

Чувар
Народног Музеја,
Мих. Валтровић.

ИЗВЕШТАЈ

о раду у археолошком одељењу Народнога Музеја у год. 1905.

Ископавања у Пољни и Варварину (Горњем Катуну). — Даља налазишта око Јухора. — Старосрпска налазишта. — Винча и друга налазишта. — Појединачни наласци.

Задатак ископавања старина у 1905. години био је, да се систематски и научно испитају преисторијска налазишта, која припадају млађим културним периодама, него ли што је то периода, којој припадају дотле испитивана налазишта Јабланица, Чаршија и Мали Друм. Такав задатак био је условљен непотпуношћу збирке прехисториских старина у Народном Музеју као и жељом за тачнијим познавањем и научним проучавањем прехисторијског доба у Србији.

Према дотле прикупљеним подацима, а с обзиром на материјална средства, која су на расположењу стајала, избор је пао на налазишта у атару села **Пољне** (срез левачки, округ моравски). У том атару вршено је копање на трима локалностима, која су дотле дала несумњиво преисторијске старине. Локалности су: *Слана Рупа* на падини према Влашком Потоку, *Тресава* у равници између потока Вуковца и језера (?) Тресаве, и у *Липници* на падини према потоку Липници.

Слана Рупа и *Липница* дале су нам више или мање објеката; али нам је *Тресава* поред нађених објеката пружила могућност и за посматрање облика станова тадашњих њених становника. Од тих станова очувала су се још само четвртаста плитка (до 1 метра дубока) удубљења, у којима се каткад нађе и ложиште или огњиште. Око тих удубљења и у њима налазе се, поред печенога лепа, разни објекти од печене земље, кости, камена и метала (бронзе).

Од камена су ови предмети: жрвњи, краћи и дужи кремени ножеви, затим секире, бушене и небушене. Ове секире или батови имају нарочите облике, који су карактеристични за преисторијска насеља металнога доба. Утицај облика металних длета, секира и просека опажа се и на бушеним секирама овога налазишта, а све скупа јако подсећа на сличне појаве у Троји, у слојевима металне периоде. — На основу прикупљенога материјала на овим налазиштима моћи ће се приступити типолошком проучавању каменог оруђа те постићи релативно датирање појединих типова, као што ћемо то другом приликом показати.

Керамичких (лончарских) производа било је у изобиљу, као што је то у опште типична појава за сва преисториска насеља. На основу запажених појава на посуђу даје се још сада тврдити, да ово посуђе а с њим заједно и налазиште припадају млађој културној периоди него ли посуђе из неолитских насеља Јабланица, Чаршија и Мали Друм. Међу овим посуђем из налазишта око Пољне налазимо облике који једним делом јасно испољавају утицај металног посуђа, а другим делом поклапају се са облицима посуђа из Троје и то из слојева металне периоде. Посуђе је у опште рађено грубље него ли оно у нашим неолитским насељима (Јабланица итд.), а сем тога оно је у погледу на орнаментику веома сиромашно и неугледно. Поред посуђа са урезаним орнаментима нађени су и црвеном бојом сликани фрагменти, као што су нађени и комадићи још и неупотребљене црвене боје.

Веома је важна појава да у овим насељима није нађен ни најмањи фрагменат од статуета од печене земље, које се у неолитским насељима тако често и многобројно налазе.

Међу најглавније резултате нашег ископавања у околини Пољне ваља урачунати утврђени факат, да се, поред осталих запажених појава, на основу којих ова насеља ваља приписати металној периоди, одиста на њима налазе и предмети, од метала (бронзе), као што су: бронзане игле са ушицама, врх бронзанога ножа, бронзане жице и лук у спиралу савијене и најпосле један бронзани предмет непознате намене. Исто тако су и у некрополи (са урнама и скелетима) која овом насељу припада при риљању нађени предмети од бронзе. Из тога факта резултира даље тврђење, да се не само у некрополама него и у насељима металних периода налазе метални предмети; те с тога она насеља у којима нема металних предмета као ни карактерних културних појава металне периоде — а таква су насеља Јабланица, Чаршија и Мали

Друм — ваља урачунати у раније, неолитско доба.

За тачније датирање насеља *Тресаве* и његове некрополе од пресудне је важности факат, да у њима нису нађени предмети од гвожђа, те с тога смемо датирати пре почетка т.зв. халштатске периоде. Међутим судећи по извесним појавама ми се не смемо при датирању овога насеља ни сувише далеко одмицати од прелаза из бронзе у халштатску периоду. Време од 1200—1000 година пре Хр. приближно би одговарало добу, којем ово насеље припада.

* * *

У прошлој години, истина у веома малом обиму, испитивано је и налазиште *Варварин — Горњи Катун* у срезу темнићском округа моравског.

У високој левој обали Мораве, почевши од скеле између Варварина и Ћићевца на низ Мораву до у атар села Г. Катуна, запажени су профили са свима карактерним знацима преисториских станишта.

Пробним рововима утврђено је да се овде налазило преисторијско насеље, које је лежало у равници између последњих огранака Јухора и обале Мораве.

Од станова су се очувале још само карактерне јаме, које су имале четвртасти облик са око 3·5 м. у дужину и ширину, а допирале су до 1·5 м. у дубину. У овим јамама су нађене веће количине пепела, костију, рбине од посуђа, ножеви од кремена и један комад бронзане у лук савијене жице. — Али осим тих јама, остатака од старих станова, нађене су још и друге две левкасте јаме, које су достизале дубину од 2·30 м., односно 3 м., са горњим отвором од 1 м., односно 1·75 м. и пречником дна од 0·50 м. односно 1 м. У оној првој јами мањих размера нађено је земљано посуђе; а у другој јами, при дну, нађени су остаци љушчица од некаквог зрневља. Сељаци, међутим, причају, да су налазили сличне јаме са остацима пшеничног (?) зрневља, те се отуда даје закључити, да ове јаме због својих димензија — јаме су више уске, а дубоке — нису могле служити за становање људи, него за оставу разне заире.

Керамички производи са овога налазишта у главноме се слажу и у облицима и у техници и у орнаментици са оним наласцима из налазишта у околини Пољне; те се још сада може рећи, да је ово налазиште у Варварину — Г. Катун у главноме истовремено са онима у Пољни.

У Варварину — Г. Катуну налажене су при риљању такође урне и скелети са бронзаним накитом; али ми нисмо могли претраживати ову некрополу због усева, који су се на дотичном терену за време тамошњег бављења још налазили.

Исти овакви профили као у Варварину — Г. Катуну посматрани су и у близини скеле на Морави између села Маскара и Сталаћа и то на левој обали у атару села *Маскара* (срез темнићски). На основу налазака у њима сме се тврдити, да ти профили припадају истом добу као и они у Варварину — Г. Катуну. — Најпосле ваља споменути да су у селу *Бачини* (срез темнићски) при риљању налажене урне, а прегледањем терена у самом селу запажени су трагови преисторијског насеља, које вероватно припада истој културној периоди као и оно у Варварину — Г. Катуну.

Веома је вероватно да истој периоди припадају још два налазишта ове области, које смо констатовали приликом екскурзије у Пољну. Једно од тих налазишта налази се на локалитету *Росуље* у атару села Коњуха (срез расински, округ крушевачки); а друго на локалитету *Ровнице* или *Крушак* у атару села *Селишта* (срез трстенички, округ крушевачки).

Констатовањем ових нових преисторијских налазишта. која се придружују већ дотле познатим налазиштима исте области, као што су: *Јухор*, затим јужно од њега *Лазаревац* (срез темнићски) и Секурич (срез левачки) а северно или источно од Јухора једно непознато налазиште у обиму старог ћупријског округа[1])

---

[1]) Упореди о овим последњим налазиштима чланак Г. Мих. Валтровића у „Старинару“ књ. VII. (1890) стр. 86, 87 и 92.

— заокружује се једна засебна област са налазиштима из бронзане периоде. У обиму ове области нарочито се истиче један тип бронзаних гривни, чије је распростирање према европском северозападу обележено са два егземплара из Угарске, од којих је један нађен на непознатом месту, а други у околини купатила Bodajk-а (камитат Stuhlweissenburg). Из многих разлога, које на овом месту не можемо наводити, јасно је да угарске примерке овога типа гривни ваља сматрати као једну врсту импорта из наших предела, и да су они тамо доспели културним везама. С тога испитивање ове области око Јухора из бронзане периоде има велике важности за познавање културних веза између наше области с једне и оне области у Угарској с друге стране. Међутим извесне појаве на испитиваним насељима у овој области стоје у тесној вези с појавама у Троји, те ће се досадашњим и даљим испитивањем моћи утврдити тешња веза између наше области с једне и средње Европе бронзаног доба с друге стране. У овој посредничкој улози наших предела, између културнијег европског југоистока с једне и мање културне средње Европе тога доба с друге стране лежи свеколика важност научнога испитивања преисторијских старина у нашој Отаџбини. Већ досадашња испитивања пружила су нам драгоценог материјала, а добивеним резултатима можемо бити у велико задовољни.

* * *

Збирка *српских старина* у Народном Музеју такође је обогаћена овогодишњим ископавањем на локалитету *Басату*, у атару села Пољне, као и прикупљеним фрагментима посуђа у *Сталаћу*. Овим новим наласцима постигло се двоје: 1) збирка је обогаћена новим објектима, а 2) на основу тих објеката могли су се тачније одредити и класифицирати ранији наласци, који су се већ налазили у збиркама Народног Музеја.

На последњем налазишту Басату у ископаним рововима нађени су остаци старих кућишта, а сем тога раскопана су и три стара гроба у порти садашње сеоске цркве, која се налази на истом локалитету.

У кућиштима и око њих нађено је: посуђе и рбине од њега, кости од животиња којима су се тадашњи становници хранили, разна гвоздена оруђа (ножеви, врхови од српова? итд.) јексери; шипови, делови мамузе, ђема, плоче и др. и најпосле слици од гвоздене шљаке. Хумус је измешан са пепелом; међутим није нађено ни камење ни цигље, ни малтер ни печени леп, који би нам доказивали да су зграде биле зидане од непролазног материјала. Због тога је вероватно, да су на испитиваном месту биле зграде од дрвета, које су пожаром уништене. — Од тих негдашњих зграда очувала су нам се само два огњишта и две јаме (једна четврста а друга округла), које су вероватно биле под зградама и служиле за оставу.

Посуђе и рбине од њега имају нарочите карактерне особине како у погледу на технику и главне облике, тако и у погледу на њихову орнаментику. Такве карактерне особине налазе се на посуђу средњевековних насеља у пределима, у којима су живели Словени, почевши од балтичких провинција, па све до наших налазишта. Али се исте такве појаве налазе и на керамичким производима на Кавказу а из доба т.-зв. скитско-византијске периоде.

Због краткоће времена и недовољних средстава испитивање *гробова* извршено је у веома скученом обиму. Сва три испитана гроба била су са скелетима, оријентованим лицем према Истоку. Чело главе и чело ногу била је по једна усправљена, а дужином гроба по једна положена камена плоча. Скелети су лежали у дубини од 1,20—1,50 мет.

За одређивање народности овде сахрањених покојника од пресудне је важности једна „*слепоочница*“ (? Schläfenring) од сребра са карактеристичним спиралним савијутком на једном крају, а која је нађена у једноме од ових гробова. Такве „слепоочнице“ одавно се већ сматрају као карактеран налазак у гробовима оних предела, у којима су у средњем веку Словени становали. Најстарији примерци оваквих „слепоочница“ нађени су у Угарској, а датирају се из времена IV или V в. по Хр. Млађи примерци налазе се и у потоњим вековима све до XIII в. по Хр. Међутим ако будемо покушали датирати ово наше насеље у Басату и на основу осталих објеката на њему нађених, то ћемо видети да се оно на основу облика точкића од мамузе (позноготски облик точкића) мора датирати у XV или почетак XVI в. по Хр,, али се нарочито у овом погледу морају сачекати даљи наласци, на основу којих ћемо ово насеље моћи поузданије датирати.

Друго је налазиште српских старина *Сталаћ*. У засецима брега, на којем се налази позната кула Тодора од Сталаћа, запажени су само профили јама, као што су и оне, које смо у Басату нашли. Из тих профила повађене су само рбине посуђа, које је у главноме истих техничких особина, истих облика и орнамената, као и оно посуђе из Басата. Али на фрагменту дна од једнога лонца, а на спољашној страни, нађена је једна од карактерних *марака* (круг са уписаним крстом, све у рељефу), које се такође налази на посуђу словенских насеља, како оних у Чешкој, тако и оних у Угарској и Славонији (у Белом Брду код Осека). Г. J. Хампел, директор Народног Музеја у Пешти, тврди да се такве марке појављују на посуђу у Угарској тек после X в. по Хр., а Г. J. Бруншмид, директор Народног Музеја у Загребу, датира гробље на Белом Брду код Осека у другу трећину XI в.; докле се на пр. егземплари из Чаславе у Чешкој датирају чак до XIII в. по Хр. — Као што се из овога види нама је за сада немогућно тачније датирати ово насеље у Сталаћу, можда ће XIV или XV в. по Хр. приближно одговарати добу његовог постанка и трајања.

Аласци из Басата и Сталаћа имају, као што смо већ показали, неоспорно словенски карактер, те као што г. Јос. Бруншмид сличне наласке са Белог Брда код Осека с потпуним правом приписује *старохрватској култури*, смемо и ми ове наласке из споменутих насеља приписати *старосрпској култури.* Међутим ти налазци из Басата и Сталаћа решили су и питање о културом пореклу извесних керамичких налазака из *Костоца,* који су нађени још при откопавању у 1903 години на терену старе византијске тврђаве[1]. На фрагментима овога посуђа нађена су четири разна облика ових марака; а кад се има у виду да и техника и облици и орнаменти овога посуђа из Костоца потпуно одговарају онима из Сталаћа и Басата, онда је сасвим јасно да и ово посуђе из Костоца припада добу старосрпске културе.

Констатовањем ових старосрпских налазака у Костоцу јаче се расветљују односи досељених Срба према утврђењима и становиштима византијског доба. На жалост нама за сада ни у овом случају није могуће ни приближно датирати ове старосрпске налазке; али је надати се, да ће се у скоро и у том погледу моћи прикупити поузданији подаци.

---

[1] Упореди наш чланак „Funde in Serbien“ у Archäologischer Anzeiger, 1905, стр. 108 и стр. 103, сл. 1.

Сем старосрпских налазака са ових трију налазишта, прикупљени су слични објекти и у *Бегаљици* (срез гročански; један фрагментиран лонац) и у *Винчи* (срез врачарски; једна бронзана гривна (?) са карактерним спиралним савијутком), а г. Ј. Брунсмид спомиње да из *Мале Митровице*, у Србији, има у Народном Музеју у Загребу „7 комада каричица са наставцима разнолика облика.“

О свима овим старосрпским наласцима ми ћемо ускоро опширније говорити у нарочитој публикацији; али не можемо пропустити ни ову прилику, а да не истакнемо важност археолошког испитивања и његових метода за познавање старосрпске културне прошлости. Исто тако морамо истаћи и то, да се проучавање данашње културе у маси Српског Народа може тачно и правилно извршити тек на основу познавања његове културне прошлости. — Сем тога тешко ће се наћи на другим пољима тако јаких, тако склатантних доказа о културној заједници јужних и западних Словена, као што се та заједница огледа на овим културним остацима. Али свеколика важност оваквог проучавања у нашим пределима избија у бљештећој светлости чим се само и покуша тражење првих почетака ове заједничке словенске културе, која као да је под утицајем класичне и »византијске« културе формирана у нама суседној Угарској, а одатле се расула на Северозапад и Југоисток — а докле? то ће нам тек будућа испитивања показати.

* * *

Због теренских тешкоћа немогуће је предузимати ископавање преисторијских старина на налазишту у селу *Винчи*, које се налази једним делом на самој обали Дунава, а другим делом под зградама данашњих становника. Ту се морало прибећи другом начину прикупљања старина, који је условљен великом и малом водом у Дунаву. За време трајања велике воде Дунав руши ово налазиште одваљујући често пута велико комађе земље, у којој се налазе остаци старе културе. Вода испере земљу а кад опадне онда у подножју брега, на обали, остају парчад од посуђа, камено оруђе. израђевине од кости и томе слични предмети. У колико се вода повлачи у своје корито, у толико се мора за њом ићи и остављене старине прикупљати како не би пропале и уништене биле.

Тим начином прикупљено је до сада велики број предмета од печене земље као што су: статуете и њихови фрагменти, посуђе и његове рбине и најпосле предмети од кости. Предмети од метала као да се такође на овом месту налазе, јер се и по другим знацима даје утврдити да је на овом налазишту било и предмета од метала, и да оно само већим делом својег културног слоја припада металним епохама.

У засеченој обали види се, да културни слој допире до дубине од 6—7 метара испод садашње површине, али се у исто доба на томе профилу даје лако распознати, да тај слој није постао у једно јединој, него у више културних периода. Који од до сада прикупљених предмета којој периоди припадају, као и којим епохама цело ово налазиште у опште припада — моћи ће се дефинитивно одлучити тек систематским ископавањем и посматрањем статиграфских појава у њему. За сада је немогуће одредити рок у којем ће се тај посао моћи предузети, али се на овом месту мора истаћи велика важност овога налазишта баш с тога, што се на њему налазе наслагани слојеви разних периода, чије ће нам проучавање — као и оних слојева у Троји — помоћи да релативно можемо датирати и остала налазишта, на којима се налазе само слојеви појединих временских одељака једне веће културне периоде. Због огромнога значаја овога налазишта у Винчи неће се смети устручавати ни пред већим материјалним жртвама, које морамо принети на олтар Преисторије.

Још у току 1904 године прикупљен је леп број примерака; али је у току 1905 године прикупљено на овом налазишту у Винчи веома лепих и важних налазака. Истичемо нарочито статуете од печене земље, које се једним делом слажу са оним статуетама из Јабланице, Чаршије, Малог Друма и Барајева, а другим делом пружају нове типове, као што је на пр. представа двају људских телеса (једно поред другога) у једној целини. Сличне представе познате су са острвља Егејскога Мора из доба бронзане периоде. — Већ и раније је нађено фрагмената од поклопаца у облику људске главе, којима је поклапано посуђе; али је у овој години нађен још већи број таквих фрагмената, а сем тога и један потпуно цео очувани егземплар, на основу којега се могу реконструисати и остали фрагменти ове врсте. Такви поклопци познати су нам сем других налазишта нарочито из Троје и то из њених слојева металне периоде; те су с тога ти поклопци нарочито драгоцени подаци за проучавање и доказ културних веза између наших предела и Троје у овом преисторијском добу.

Камено оруђе у главноме има оне исте облике као и оно из Чаршије и њој сличних налазишта; али се ипак опажа напредак у усавршавању каменог оруђа у опште, те се с тога ти облици имају сматрати заједно са целим налазиштем као млађи од оних из Чаршије и осталих налазишта. Међутим до сада нису нађени никакви облици каменог оруђа, као што смо их нашли на пр. у Тресави, што је јасан доказ да Винча са својим налазима хронолошки стоји између Чаршије с једне и Тресаве с друге стране.

Посуђе од печене земље нарочито је разнолико; а проучавањем његове технике, облика и орнаментике опажа се јасно веза са млађим и најмлађим посуђем из Чаршије и Малог Друма; а с друге стране окарактерисано је у опште појавама из млађих културних епоха.

Судећи по овима до сада запаженим појавама на предметима са налазишта Винче, ми бисмо слојеве тога налазишта имали у главноме датирати између краја неолитскога доба и почетка т. зв. халштатске периоде.

Г. Сима Лозанић, ректор Университета. поклонио је Народном Музеју комађе посуђа које је нађено у рударским шупљинама у *Шупљој Стени* на Авали. О томе посуђу и старим рударским радовима у *Шупљој Стени* ми смо већ реферисали на једној седници Геолошког Друштва. Поклоњено посуђе је из халштатске периоде; а рудари су поред цинабарита, добијали још и сребро из тога рудника. Цинабарит је вероватно поглавито употребљаван за справљање црвене боје, којом су сликане статуете и посуђе, као што су такве статуете и посуђе нађени и у Чаршији, на Малом Друму и у Винчи; а ова налазишта, као што је познато припадају старијим културним периодама, него ли што је халштатска периода којој припада посуђе, па и трагови старих рударских радова у Шупљој Стени. Али није невероватно да је цинабарит и раније из тога рудника каквим примитивним начином добијан и употребљаван у споменутом циљу, што се донекле утврђује и тиме, што је на налазишту Винчи нађен један комад руде цинабарита.

И у *Бору* (срез зајечарски, округ тимочки) приликом рударских испитивања слојева бакарне руде нађени су стари рударски ходници, који, судећи по фрагментима посуђа из њих такође припадају преисторијском добу (вероватно бронзаној периоди). Комађе је поклонио Нар. Музеју г. Ђ. Вајферт, индустријалац. Из ових старих рудника у Бору вероватно је добијен бакар, пошто се и данас тамо налази веома богата бакарна руда.

Г. Михајло Ђуричић, свештеник у Узвећу доставио је да се у атару села *Глушаца* (срез мачвански) налазе преисторијске старине. Приликом екскурзије ради проучавања тамошњег налазишта утврђено је да се на локалитетима *Ланилиште* и *Јазбинско Брдо* налазе преисторијске а на локалитету *Сегедин* римске старине. Том приликом поклонио је г. Ђуричић Народном Музеју одабране комаде из своје преисторијске збирке, састављене из случајних налазака на поменутим локалитетима. Судећи по овим егземпларима Ланилиште припада бронзаној периоди.

* * *

Од појединих налазака, који су у току 1905 г. куповином прешли у својину Народног Музеја, ваља истаћи већи број римског златног накита, који су нашли сељаци раскопавајући римске гробове у Костоцу. Као што смо већ раније напоменули (Види Срп. Књижевни Гласник, свеска од 1 новембра 1905 год. стр. 681) у погледу на прикупљање старог римског накита од драгоценог метала имају се очекивати многобројни и важни наласци. То је мишљење потврђено већ понудама при крају 1905 године; а већ сада се може тврдити да је ова врста римских старина у лепом броју лепих и интересантних предмета заступљена.

У прошлој години купљена је за Нар. Музеј и једна велика вотивна гривна »јухорскога« типа, која такође припада добу око прелаза из бронзане у халштатску периоду. Гривна је нађена приликом риљања у атару села Дрмна или Костоца у близини манастира Рукомије. Гривна је украшена богатим орнаментима на оба краја, а у средини, на једној страни, налазе се четири округла простора, у које су уметнути комадићи злата. У техничком погледу веома је интересантна ова гривна нарочито с тога, пре свега што је шупље ливена, и затим што је техника уметања злата у бронзане предмете у главноме иста она, која се налази на бронзаним мачевима у Микени, из доба око 1200 године пре Христа. У засебном раду биће нарочито говора о овој гривни.

Није мање леп и важан ни један бронзани суд, који је приликом једне екскурзије у *Бошњане* (срез темнићски) откупљен од једног тамошњег сељака. Суд је са једном дршком која је на доњем крају украшена пластично израђеним орлом, који у канџама држи змију, а на горњем делу вероватно је био пластички представљен крокодил (?) од којега је предњи део тела налазач одсекао. На рамену је суд украшен венцем од лишћа и плодова ловора, а на врату венцем од лишћа и плодова бршљана. Оба ова венца су од таушираног сребра. Суд је врло добро очуван, а судећи по стилистичким особинама његових орнамената, његовог облика и осталих украса можда ће се моћи датирати у последњи век пре Христа. — Суд је случајан налазак; вероватно је остава; а, по достави, у налазача се налазе још и други комади из овога наласка, које он за сада прикрива.

Случајни је налазак и један римски гвоздени мач (gladius), који је нађен на познатом налазишту код *Ушћа* на Сави; а који је такође у прошлој години купљен.

Најпосле спомињемо још као важније наласке из једног римског гроба у Костоцу, у којем је нађен један бронзани стригилис, делови бронзане фибуле, украсни оков за кајиш (?) и бронзани суд у облику бисте младога Сатира са небрисом. Сатирова биста излази из једне цветне крунице или чашице. Нарочито је интересантан и важан овај суд с тога, што се он има сматрати као локални мезијски или виминацијски продукт; а његовим упоређењем са сличним судом из Винковаца (Aurelia Cibalae) даје се утврдити виши ниво занатске уметности у нашој него ли у панонској римској провинцији, као што смо то показали у публикацији овога суда (упореди Vjesnik hrvatskoga arheološkoga društva, св. VIII, 1905, стр. 148 до 158).

Напомињући, да смо овде истакли само најглавније резултате добивене ископавањем и прибирањем старина из преисторијског и римског доба, а побројавши у исто доба и најважније предмете који су куповином прибављени за Народни Музеј у 1905, ми завршујемо овај свој извештај Српској Краљевској Академији Наука.

Чувар Народног Музеја,
Д-р Милоје М. Васић
стални доцент Универзитета.

Господину

Управнику Народног Музеја

за Академију Наука.

Етнографски Музеј године 1905. приновио је тако мало ствари да се може рећи, да је, с те стране, та година изгубљена. Од Народног Музеја, сем нешто књига и часописа, свега је примљено седамдесет (70) динара, — сума која није доспела ни за најпрече унутрашње музејске потребе да се очува оно што има, а камо ли за набавку ствари. — Од Министарства Привреде за учествовање у Лијешкој Изложби Етнографски Музеј могао је за набавку ствари издати око хиљаду (1000) динара. — Једина је у прошлој години похвална одлука господ. Министра Просвете, што је изволео поставити на рад у Етнографском Музеју једног стручног сликара, који је уједно свршио и вајарство, па је отпочео да илуструје народне обичаје, да снима костиме и разне друге ствари, чија се лепота само онда јасно истиче кад су колорисане. Да би се у народу распростирале верне слике и разне прилике из живота, у којима ће се огледати што је најлепше и најпоучније а у патриотском духу, Музеј ће почети ове године издавати сликане дописне карте а тиме ће уједно пропаговати за сам Музеј.

Унутрашњи посао у Музеју текао је редовно, који је врло велики. јер не само да се о свакој ствари потребноваља бринути да се сачува — ако је вунена од мољаца, ако је дрвена од црвоточине, него смо се још латили да о свакој ствари у инвентару и каталозима опширно све наведемо што год могосмо дознати, као: како су грађене боје за пређу, технику рада, употребу, ако је ствар вунена или пртена како се на њој зову поједине шаре, везови итд. Да се овај посао сврши, требаће по прорачуну, поред текућег посла, још две године.

Морамо овде и то изрично напоменути да је одзив код наших позватих чинилаца за Етнографски Музеј врло слаб, изузимајући три министра просвете, који су озбиљно схватили своју дужност према овој чисто српској установи, па је својски помагали.

За темељан рад треба имати у Музеју више простора и доста новаца — а то нам за сада обадвоје оскудева.

Овде треба стално имати на уму и то, да ће *време* свакој другој установи помоћи да се развије, а етнографске ће објекте са свим збрисати с лица земље, као што се већ до сад с хиљадама десило. Међу Вама, господо Академици, има научењака који су још пре три деценије прорицали зао удес српске материјалне културе, ако се брзо не оснује Етнографски Музеј. Сад кад је срећом Музеј зачет, треба му ову могућну пажњу поклонити јер за њега ће берба врло кратко време трајати, тако да ће већ генерација за нама у понеким областима једва још што наћи, а такав је већ и сада случај у Војводини.

Према овде јасно изложеној представци молим Академију Наука да се по дужности заузме да Етнографски Музеј одмах добије обилату помоћ из разних просветних фондова и одакле било, и да се уз садашњи Музеј сагради још једно крило, како бисмо почели с удешавањем интериера. —

С одличним поштовањем

Кустос Етнографског Музеја,
Др. Сима Тројановић.

3. Музеј Српске Земље.

Српској Краљевској Академији.

Рад у Музеју Српске Земље у 1905 години своди се у главноме на одређивање оних предмета, који су му из разних крајева стизали као поклон од појединих пријатеља или повереника. У том погледу ваља нарочито истаћи одредбе лептира, тврдокрилаца, хемиптера и паукове — у зоолошком одељку, и проучавање, терцијарних мекушаца и корала — у геолошком-палеонтолошком одељку. Вршене су истина, и друге одредбе фосилних и рецентних животиња, али у мањем обиму, због оскудице стручног особља и недостатака разноликих за то потребних средстава. Даље, одвајане су и сређиване омање и за наставу удешене зоолошке и геолошке збирке, намењене неколиким нашим школама. Тако, уређена је и уступљена ужичкој гимназији збирка мекушаца и птица, спремљена је и послата збирка мекушаца чачанској и нишкој гимназији, а богословији Св. Саве дата је, поред једне омање колекције за зоолошку наставу, и повећа збирка руда, минерала, стена и фосила. Крајем године исти је посао предузет за друге две-три наше гимназије, а довршиће се у току ове године. Настављајући традицију која је у овоме погледу постојала у Великој Школи. Музеј је првенствено имао на уму оне школе, чији су га наставници обвезали прибирањем и пошиљањем природина из својих крајева. У намери да се допуне разнолике збирке направљено је преко 30 омањих излета и највећим делом по београдској околини, (Топчидер, Макиш, Авала, Мокри Луг, Вишњица, Гроцка). Најзад — поред посведневних послова: преписке с повереницима и разним државним и страним заводима, са којима је Музеј стајао у вези и т. д. — Музеј је, крајем октобра месеца, учествовао у изложби живине, коју је приредило Српско Пољопривредно Друштво, изложивши оне своје сисаре и птице, који сатиру живину.

Важније принове, по појединим одељцима, ово су:

1. *У минералошко-рударском одељку*ваља нарочито поменути руде из околине Новог Брда и др. места у Старој Србији и Македонији, поклон г. проф. Д-р Ј. Цвијића и разне руде (са 10 нових места) из околине Крупња, које је прикупио и Музеју уступио г. Драг. Р. Степановић, рударски инжињер. Сем тога г. Златић, пеш. капетан у пензији, поклонио је један леп примерак крупно кристалисаног кварца из села Дубоког код Ужица и г. П. Борисављевић, философ, оловне руде из авалских рудишта, а из Геолошког Завода Универзитета пренето је десетак врло

лених и крупних руда из разних крајева Србије.

2. *Геолошко-палеонтолошки одељак* поновљен је са неколико мамутових костију и једном веома лепо очуваном лубањом од *Cervus megoceros,* који је нађен у Турском Бечеју у Бачкој. Ствари су ове узете из Геолошког Завода. Разне делове мамутових костију Музеју су поклонили: Војни Музеј у Београду, г. Коста Марковић, рудар, и г. Младен Вукашиновић, скупљач старих новаца. Највећи део мамутових костију нађен је у Сави близу Забрежја. Г. Младен Марковић, трговац из Тополе, уступио јо парче доње вилице с кутњаком од мастодона. Поклоном разних стена и фосила Музеј су јако задужили: г. г. Д-р Ахило Михаиловић, лекар из Куршумлије, Б. Драгићевић, марв. лекар из Ниша, Влад. Брзаковић, подшумар из Рогота, Влад Мишковић, руд. инжињер, Вој. Живановић, земљоделац из Периша, Драг. Васикић, ђак из Крагујевца, Милан Петковић, суплент краг. гимназије, Милан Томић, проф: круш. гимназије, Мирко Пе-

јић, свештеник и проф. нишке гимназије и Никола Ненадовић, учитељ из Радаља. Међу свима приновама највише се истичу: велика збирка стена и фосила из Старе Србије и Македоније, коју је Музеј поклонио г. Д-р Ј. Цвијић, проф. Университета, и која му је послужила као материјал за његову опширну студију о геологији и географији тих покрајина, а затим збирка медитеранских фосила из околине Копривнице од г. Јов. Ћирића, учитеља.

3. *Преисториско одељење* приновљено је само са три камене алатке, које су Музеју уступили г. г. Милан Јанковић, порезник из Паланке (један камени бат из Лочеваца у окр. рудничком), Драгутин Обрадовић, економ из Добричева (камени бат из Алдинаца) и Милан Банић, проф. из Ниша (камена алатка из Хајдучког Потока у атару села Ласова испод Тупижнице).

4. *Зоолошко одељење* умножено је, као и раније године, највећим делом приват-

ном помоћу, која му је и овога пута обилато указана. Тако:

а. Сисарска збирка увећана је са пет облика, које Музеј раније није имао, али зато пак повећан је број старих врста предотавницима из разних крајева Србије. За ово Музејска управа има да захвали заузимљивости г. г. Адолфа Шица, Б. Драгићевића, Вл. Брзаковића, Војислава Јовановића, трг. помоћника, Добр. Урошевића, проф., Нед. Дивца, философа, Мих. Петровића, проф. Университета, Обрена Милојевића, пуковн. у пензији, П. Ђорђевића, шумара, Рад. Ристића, арт. мајора, С. Краљевачког, књиговође и Стојана Атанацковића, учит. из Доње Речице.

б. Збирка птица порасла је у овој години са преко 370 ексемплара — број за више од половине мање од броја примерака у ранијој години. Али кад се узме на ум, да је Музеј, још крајем априла месеца, остао без препаратера, онда он мора бити задовољан и оваквим резултатом. Што Музеј није морао после овога времена да обустави сваки рад на овој групи животиња има се у овом реду, захвалити доброти г. Влад. Брзаковића, подшумара у Роготу, па онда г. г. Херману Шулцу, чинов. из Београда, и Б. Драгићевићу из Ниша, који су послате им примерке драговољно израђивали. Ова нам је година донела и пет ређих орнитолошких принова, којих раније није било у збирци. То су *Haliaëtus albicilla* (L.), *Serinus serinus* (L.), *Acanthis linaria* (L.), *Anser segetum* (Gm.), и *Podiceps griseigena* (Bodd.), а сем тога ове године набављен је и лепо монтинаран један примерак брадана, *Gypaëtus barbatus* (L.), ♂ са Старе Планине у пиротском округу. Да Музеј дође до ових и многих других лепих птица својски су се старали г. г.: Андра Петровић, шеф. жел. станице, Аристид Јовановић, апотекар, Божа Драгићевић, марв. лекар, Боривоје Ђурић, ђак, Влад. Брзаковић, подшумар, Влад. Стојковић, инжињер из Прокупља, Вел. Вукићевић, проф. из Јагодине, Вел. Живковић, ђак, Д-р Војислав Михаиловић, срески лекар, Вој. Живановић, земљоделац из Перниша, Дим. Жугић, Живота Параћанин, трг. из Пољне, Жив. Павловић, арт. поручик, из Алексинца, Жив. Николић из Пирота, Јов. Вулић, желез. чиновник, из Јагодине, Јован Крагуљевић, учитељ из М. Мокрог Луга, Ловачки Клубови из Ниша и Обреновца, Љуб Никетић, ђак из Крушевца, Марко Тошић, земљоделац из Барича, Милан Дичић, трг. из Пољне, Милорад Јовановић, писар Мин. Правде, д-р Милош Стефановић, лекар из Ниша, Мих. Ј. Валента, виши инжињер, Никола Ранојевић, проф., Нед. Дивац, философ, Рад. Драгић, гимн., Радивоје Јовановић, ср. начелник из Обреновца, Риста Николић, поштар из Београда, Ст Атанацковић, учитељ из Д. Речице, Ст. Петровић, учитељ из Јошаничке Бање, Свет. Краљевачки, деловођа ловачког клуба у Врању, Свет. К. Ђорђевић, учитељ из Барича, Стој. Ђорђевић, ср. писар из Сурдулице, Тих. Вељковић, цариник на Јавору, Танасије Комарчић, учитељ из Трновца (окр. тим.), Тодор Бушетић, учитељ у Пољни, Управа Савеза Ловачких Удружења у Београду и Херман Шулц, чиновник из Београда.

г. *Рибе* су прибирали и Музеју слали: г. г. Влад. Брзаковић, Др. Влад. Поповић, Др. Влад. П. Поповић, срески лекар у Рековцу, Глиша С. Јовановић, учит. из Глибовца, Ђорђе Цветковић, философ, Ђорђе Трифуновић, сликар, Јеротије Новитовић, проф., Јован Боркан, трг. из Д. Милановца, Др. Милан Милојевић, писар мин. иностр. дела, Милош Трифуновић, проф. из Ужица, Мих. Ђуричић, свешт. из Глушаца, Нед. Дивац, помоћник проф. зоологије на Университету, Пет. М. Јовановић, учитељ из Митровице и Ст. Жив. Стојићевић, поштар из Жагубице. Осем тога исцрпне извештаје о рибама и риболову Музеју су послали: г. г. Божидар Донић, учит. из Нов. Аџибеговца. Будимир Благојевић, учит. из Придворице, Васа Нејковић, земљоделац из Росомача, Влад. Илић, председник суда из Лознице, В. М. Кнежевић, учит. из Ћуприје, Војислав Протић, учитељ из Доње Тријешнице, В. Ђорђевић, учитељ из Бадњевца, Виђентије Марковић, учитељ на Ушћу, Дим. Јовичић, учитељ из Ужица, Глиша С. Јовановић, учитељ из Глибовца, Јован Боркан, трг. из Д. Милановца, Милан Савић, учитељ из Багрдана, Мих. А. Ђуричић, свешт. из Глушаца, Мих. В. Поповић, учитељ из Јежевице, Мих. Ж. Пауновић, учитељ из Мионице, Никола Казимировић, свешт. из Јабуковца, Нед. Дивац, философ, Пет. Јовановић, учит. из Митровице, Сава Николић, учитељ из Грлишта, Св. Р. Петровић, учитељ из Јошан. Бање, С. Гојковић, учитељ у Бачевцима, Тих. Вељковић, цариник с Јавора и Чед. М. Тодоровић, учитељ из Сремчице. Управа музејска се нада, да ће јој се одазвати и остала лица којима се обратила, како би се што пре могло приступити срeђивању овога материјала, који ће, судећи по досадашњем градиву, дати одличне прилоге за дефинитивну израду ихтиолошке терминологије, распространење ретких врста, итд. Она у том погледу највећу наду полаже на досадашњу похвалну ревност учитеља и свештеника.

д. *Мекушце* из Србије, поглавито речне и барске, прикупљали су највише само чланови Управе Музејске. Њих су помагали још и г. г. Б. Драгићевић, Вл. Брзаковић, Нед. Дивац и учитељ Тан. Комарчић.

ђ. У минулој години најјачи је рад био на прибирању инсеката. Захваљујући професорима г. г. Жив. Ј. Јуришићу и Николи Ранојевићу из Београда, Милану Петковићу из Крагујевца и Пав. С. Павловићу из Чачка, који су на тај посао заинтересовали и ангажовали своје ученике, збирка је колеоптера и хемиптера знатно порасла. Поред тога лепе су колекције послали г. г. Карло Чех, руд. инжињер, Јекић и Поповић, великошколци, Персида Илићева, учен. жен. учит. школе и Срет. Р. Петровић, учитељ из Јошаничке Бање. Најбогатија и најлепша принова у ентомолошкој збирци јесу лептири из околине Рогота (преко 40 кутија), које је скупљао и препарисао неуморни музејски повереник г. Вл. Брзаковић и неколико интересантних облика из топчидерске околине, које је за Музеј скупљао г. Ник. Ранојевић, проф.

2. Најзад, неколико морских звезда и једног великог морског рака, лепо препарисаног, поклонио је Музеју г. М. Добросављевић, проф. солунске гимназије.

У *библиотеку* ушло је 1905. године 150 дела, од којих су само три купљена, а остало је све или поклон од појединаца или од наших или туђих завода или размена за објављене спискове птица или колеоптера. Музеју су поклонили, или своје или туђе расправе, ова лица: г. г. Спира Брусина, проф. из Загреба, 33 дела већином зоолошког садржаја; Н. Н. 28; Нед. Кошанин, супленат, 26; Св. Гавриловић, пољопривредник, 6; Ив. Кнотек, проф. из Брука, 4; Др. М. Кишпатић, проф. из Загреба, 4; Влад. Брзаковић, подшумар, 4; Јов. М. Жујовић, министар на расположењу, 3; Алекса Станојевић, Влад. К. Петковић, Георг. Златарски, Данило Катић, Жив. Ј. Јуришић и Никола Ранојевић, професори, по 2: Божа Јоксимовић, учитељ музике, 1; Жив. Ђорђевић, проф. Универ., 1; Жив. Дачић, секретар Университета, Милан Недељковић, Петар Илић, руд. инжињер, породица пок. Др. Л. Докића, Свет. Стевановић, проф., Сима Лозанић, ректор Университета и Е. Чики, кустос пештан. јестаствен. Музеја по 1. Од наших завода слали су Музеју: Министерство. Просвете (2 дела), Рудар. одељење министар. привреде (1), Геолошки Завод Университета (2), Метеоролошка Опсерваторија (1) и Народна Библиотека (1). Своје годишње извештаје и публикације послали су: нишка и ужичка гимназија, алексиначка учитељска школа и Срп. Краљ. Академија. Са стране Музеј је добијао публикације од бугарског и градачког јестаственичког друштва и мађарске орнитолошке централе. Нека ми је допуштено на овоме месту и од стране Музеја изјавити свима побројаним лицима и установама дубоку захвалност.

У прошлој години (кад се изузме 288 дин., колико је исплаћено штампарији за ранији рад г. Јов. Бадемлића *О шумама*) утрошено је 1772 динара за разноликe музејске потребе. 1000 динара дало је, као помоћ Музеју, Министарство Просвете, а остало је из музејских средстава. Од овог новца издато је: на куповину књига 81,60 дин., за набавку природнина 126·55 дин., на 4 екскурзије 112 дин., а остатак потрошен је за набавку (већим делом потрошног) материјала за препаровање (шпиритус, тресет, птичије очи, кутије за стене и фосиле, кутије за инсекте, чиоде, флаше, порт-етикете, жице, гипс, памук и т. д.), за поштарину, огрев, осветљење и т. д.

*

У извештају овом за 1905. годину имао сам част поднети Академији извештај о недовољности стручног и помоћног особља у Музеју Српске Земље, о неподесној и тескобној згради у којој се Музеј налази и о потреби да се што пре отклоне све те неприлике.

Те прилике не само да се нису побољшале, већ, напротив, знатно су повећане. Тако, наредбом г. министра народне привреде г. Влад. Брзаковић, подшумар, — који је до краја априла 1905 г. био упућен на рад у Музеју Српске Земље — премештен је на своју редовну дужност и тиме је *Музеј остао без икаквог препаратора*. Боравак г. Брзаковића у Музеју Српске Земље — дужност ми је поменути — оставио је дубока трага како у погледу прикупљања зоолошких објеката тако и у изради многих предмета. — Са послугом у Музеју скоро је тако исто. И дан данњи остало је по старом: да лаборант Геолошког Завода опслужује и Музеј, у коме је сада посао већи, због разгранатијих веза његових, и што има по два пут недељно да дежура у Музеју, кад је он отворен, а после тих дана да га чисти. Пошто је Музеј већ пун драгоцена материјала, то за одржавање овога апсолутно је потребно, да Музеј има свога сталног момка. Остане ли и даље по старом, музејске збирке изложиће се кварежи и брзој пропасти. Стручно особље требало би да врши детерминације разноликих предмета, који, тако рећи, посвакодневно стижу из разних места Србије и Српске Земље, да прави излете у разне крајеве и да систематски постиче и руководи радове. У том правцу оно може врло мало да уради због оскудице средстава и помоћног особља. Место тога изгуби се много времена — не узимајући у рачун огромну преписку са повереницима, састављање, писање и пошиљање упустава за прибирање, који би се посао, при повољнијим приликама, штампом олакшао — често пута и око најгрубљих послова, а на уштрб правога задатка, који му је одређен. Ове године направљено је 30 екскурзија и као што је поменуто, највећим делом по београдској околини. Од ових само су 4 извршене о трошку Музеја. Све остале чињене су или узгред, поред других послова, или су скопчане са личним издацима излетника. Међутим, познато је, не само што су екскурзије кад их стручњаци врше и издашније и целисходније, него да се предмети добијају од повереника, већ је далеко већа корист и с тога, што се доласком у додир с пријатељима музејским, исти упућују на шта све треба да обрате пажњу у својој околини. Као потврда овоме најбоље могу послужити обилне пошиљке одлично очуваних предмета из оних крајева што их је Музеј добијао после таквих екскурзија и раније приманих ствари са истих места.

У поменутом извештају нагласио сам како су приземна одељења Стевчине куће, у коме је и сада смештен Музеј, и неподесна и мала. За излог збирака свега има 271,69 □ м. површине; за рад, послугу, места где је остављен неизложени материјал 134,48 □ м., а сем тога стоје му на расположењу у Добрачиној улици радионице и ходници од прилике са 60 □ м. Музеј сада располаже, округло, само са 460 □ м. површине. Досадашњим радом попуњени су сви простори у њему, а маса је ствари склоњена у фијоке у изложбеним просторима, у предсобљу, канцеларији за рад, по подрумима, служитељским собама и т. д. Из разних завода Универзитета могло би се издвојити и у Музеј

Српске Земље одмах унети збирака, које би тражиле простор најмање 300 □ м. и које су тамо само на терету. Када би се нашла нова кућа само за смештај данашњих збирака и радионица потребно би било најмање 800 □ м. површине.

Музеј Српске Земље посетило је досад најмање 15000 лица, међу овима врло велики број странаца. Огроман је број посетилаца био у прошлој години за време изложаба живине у Панчеву и Београду. Већ скромни почеци на публиковању фауне птица и тврдокрилаца наишли су на повољан одзив и код нас и на страни. Чинио је и чини услугу многим нашим наставницима и ђацима а давана су и многа обавештења неколиким стручњацима са стране.

Из поменутих разлога ваљало би што пре приступити *изради закона* како би добио законског ослонца за сталну помоћ и *да се што пре приступи зидању куће*, да у њему не би пропало, и поред најбоље пажње и воље, смештено природно благо, чије је збирање стало много труда и напрезања наших и старијих и млађих природњака, а државу знатних издатака.

Особље музејско се нада, да ће се приступити и једном и другом послу, пошто је, решењем нарочито изабраног Одбора од стране Министра Просвете и Академијине одлуке, питање о Дому упућено правилним путем и како су се многи посланици у данашњем законодавном телу заинтересовали за Музеј и решили да приме пројекат закона за Музеј Српске Земље, који је израдио Одбор Музејски, као свој и да поднесу Скупштини на одобрење.

Дужност ми је, најзад, са дубоком захвалношћу споменути да је пређашњи Министар Просвете, г. Андра Николић, поред великог интересовања за ову установу, наредио да се Музеју из средстава Министр. Просвете, изда 1000 динара помоћи. Академик, г. Спира Брусина из Загреба, својим дугогодишњим искуством у загребачком Музеју, био је увек Музеју на услузи разноликим саветима и обавештењима, која су од њега тражена.

Г. Иван Кнотек, проф. шумарске школе у Бруку, и специјалиста за сколитеде, извршио је неколико детерминација сумњивих облика. На остваривању многих музејских задатака, са пуно љубави и одушевљења, учествовали су г. г. Влад. К. Петковић, проф., Др. Нед. Кошанин, суплент, Нед. Дивац, философ и асист. Зоол. Завода, Ник. Ранојевић, проф. и Ђорђе Цветковић, сврш. философ. Хвала им свима!

8. јануара 1906. год.
Београд.

Привр. Управник Музеја Српске Земље,
Петар С. Павловић.

VI

ЗАДУЖБИНЕ

КОЈИМА РУКУЈЕ
СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

I

ЗАДУЖБИНА
НИКОЛЕ Ј. МАРИНОВИЋА

А.

ОСНИВАЊЕ

„Краљевској Српској Академији

у Београду.

„Мој покојни син Никола, ког ми је немилостива судбина отргла из моје љубави 15-од дана месеца јула ове године, био је и срцем и душом одан појезији и позоришним списима из живота народног, и почео је био не без успеха обделавати лепу књижевност, тако да би, може бити, оставио лепо име по себи, да му је суђено било дуже живети.

„Мени се чини да ћу најбоље угодити духу мога покојног сина, ако оснујем једну закладу за давање сваке године једне књижевне награде исврсним списима лепе књижевности у спомен мог сина Николе.

„Ја сам решен, на то име, одредити једну своту од 12.000 динара, које би се годишњи приход од 600 динара давао као награда у спомен Николе Ј. Мариновића, списима поjетичким тенденције моралне и патриотске, написаним чистим српским језиком, и који би се одликовали лепотом слога и садржаја.

„Моја би жеља била, да Српска Краљевска Академија прими да рукује овим капиталом, и да досуђује ове награде.

„Ако у којој години Академија нађе да ни један од приказаних јој списа не заслужује ову награду, она би власна била или идуће године увеличати обичну годишњу награду са оном уштеђеном сумом, или према околностима, два списа по 600 динара наградити, или своту закладе са уштеђеном сумом увеличати.

„Моја би жеља такође била, да се награда досуђује или издаје на дан смрти покојникове, то јест 15. јула сваке године.

„Но то је проста жеља, која не образује никакав услов нити обавезу за Академију.

„Ако би услед каквих законских наређења или ма каквих догађаја, Академија била постављена у могућност да овом закладом рукује, и да ове награде досуђује, ја јој остављам у аманет, да такво наређење за досуђивање ових награда донесе, како ће се најпоузданије моћи постизавати цељ која ме на установу ове закладе побуђује.

„Ја понизно молим Академију да има доброту јавити ми, пристаје ли да се прими овог задатка, како бих могао наредити да јој се изручи у српској 5% ренти свота од 12.000 динара, осигуравајући за навек годишњи приход од 600 дин.

„Част ми је бити Краљевске Српске Академије

2/20. септембра 1889.
Bad Gastein
Hotel Staubinger

Понизни слуга
Ј. Мариновић с. р.“

Српска Краљевска Академија на скупу своме 11. септембра 1889. године одлучила је, да драге воље прими управу над овом задужбином, ако за то добије и овлашћење од српске краљевске владе.

Министар просвете и црквених послова актом својим од 21. септембра 1889., ПБр. 14.223 одобрио је Срп. Краљ. Академији да прими на се да рукује закладом г. Мариновића и да досуђује награде.

Извештен о овоме, завештач је октобра 1889. године предао С. К. Академији 24 комада по 500 динара српске 5% ренте, и то бројеве: 9.938, 13.416, 14.079, 41.944, 50.819, 51.126, 53.115, 62.706, 62.707, 62.708, 62.709, 62.710, 67.767, 67.768, 67.769, 67.770 67.771, 67.772, 67.773, 67.777, 67.778, 69.774, 69.775 и 72.469 са свима купонима од бр. 11 на даље.

По овоме је Срп. Краљ. Академија за управљање задужбином Николе Ј. Мариновића, под 5. априла 1893., прописала ова правила, на која је и завештач изволео пристати:

Б.

ПРАВИЛА

(с изменама од 28. септ. 1898. и 13. јан. 1903.)

1.

Задужбина Николе Ј. Мариновића има за циљ да подстиче напредак лепе књижевности, награђујући сваке године одличне појетске списе с моралном и патриотском тенденцијом, који су написани чистим српским језиком и одликују се лепотом слога и садржаја.

2.

Имање ове задужбине састоји се од:

1. основне закладе од 12.000 динара;
2. редовнога годишњег прихода од те закладе;
3. уштеде од неиздатих награда;
4. прихода од тих уштеда.

3.

За руковање овом задужбином Академија бира једнога сталнога старатеља и један одбор од књижевника. Одбор ће се обнављати сваке пете године, а ако би и пре тога рока које место у њему постало упражњено. Академија ће га новим избором попунити.

4.

Старатељ се бира између правих чланова С. К. Академије.

Он је правни заступник Академије у питањима задужбине Николе Ј. Мариновића. Он рукује имањем ове задужбине и полаже Академији рачун о њему.

Он је председник књижевног одбора за ову задужбину.

5.

Одбору је задатак да оцењује и досуђује награде.

Сем сталнога старатеља — председника — одбор има још четири лица која Академија бира, и то по једнога између чланова академије уметности, академије философских наука, професора филос. факул. В. Школе, и признатих српских литературних критичара.

6.

Писци који желе да се надмећу за награду Николе Ј. Мариновића, дужни су поднети своје радове Академији свакад до 1-ог маја.

И штампани се списи могу подносити за награду, који нису раније од две године наштампани.

Писци могу своја имена напред објавити или прикрити до коначне одлуке. У овом другом случају дужни су ставити неку белегу на спис и на завој спроводног писма.

7.

Одбор за награду Мариновићеву проучиће све поднете му списе најдаље до 20. јуна, саставиће записник о свему раду своjем и писмени реферат о спису коме је награду досудио.

8.

Свечани скуп Академије за Мариновићеву задужбину држаће се свакад 26. јуна (дан рођења Николе Ј. Мариновића).

На њему ће се: 1) прочитати записник књижевног одбора, 2) прочитати писмена рецензија на награђени спис, 3) објавити име писца који награду добива, 4) прочитати неки одломак из награђеног списа или цео спис, ако се то узможе.

9.

Сваке године наградиће се само по један спис са 480 динара у злату. Ова се награда не сме делити на два и више списа.

10.

Ако које године не би било списа достојнога за награду, онда се свечани скуп неће држати, а награда ће се придружити основном фонду. Приплод овог прираштаја употребиће се на покривање административних трошкова које има Академија око Мариновићеве задужбине.

Када овај прираштај буде толики, да својим приплодом могне подмиривати све административне издатке Мариновићеве задужбине, онда се у једној години неиздата награда може удружити с наградом идуће године, па тиме наградити два списа или подједнако или сразмерно њиховим вредностима или у изванредно лепом случају једном спису обе награде доосудити.

11.

Награђени су списи својина писаца, али се морају штампати онакви, какви су одбору поднети; на свима штампаним примерцима мора се ставити да су награђени из задужбине Николе Ј. Мариновића.

12.

Рукописи се писцима не враћају, већ се сви поднети радови чувају у архиви С. К. Академије.

Стање ове задужбине на дан 31. децембра 1905. г. било је:

а) у држ. обвезницама по 4°/₀	12.000
б) на приплоду код Управе Фондова	7.230
Свега	19.230

Из ове задужбине до сада су награђени ови списи:

1. у 1890. г. „Он зна све“ и „Ново оружје“;

2. у 1891. г. „**Иконија везирова мајка**“;
3. у 1903. „Кант нашега доба“;
4. у 1899. г. „Порушени идеали“.
5. у 1905. г. „Сила у свјести“, „Isus Hristos i ptice“ и „Molitva na Šipann“.

II

ЗАДУЖБИНА
КАТАРИНЕ ИВАНОВИЋЕВЕ
ИЗ СТОНОГА БЕОГРАДА.

основана год. 1882. ради одржавања њезине

ГАЛЕРИЈЕ СЛИКА

у Народном Музеју у Београду.

Имовина ове задужбине износила је на дан 31. децембра 1905. г. — *6098·10 динара у злату*.

III

ЗАДУЖБИНА
МАРИЈЕ И МИЈАИЛА МИЛИВОЈЕВИЋА
ИЗ КРЧМАРА.

Пок. Илија Новаковић, београдски прота упутио је за живота министарству просвете и црквених послова писмо ове садржине:

„Честна пред Господом смерт преподобних его“.

„Покојни мој зет Мијаило Миливојевић, из малих Крчмара, у Крагујевачком округу, тестаментом својим од 28. марта 1855. г. оставио је за наследника целог свог имања своју супругу Марију, моју рођену сестру, а ова опет тестаментом својим од 7. септембра 1865. г., оставила је за извршиоца своје воље последње рођену браћу мене и брата ми Васу Новаковића из Жабара, да остатак новца, по измирењу пребројаних у тестаменту издатака, употребимо као фонд за какву добротворну цељ.

Ја и брат измирили смо све у тестаменту изложене аманете црквама и другим што је коме имало; па брат мој, Бог да му душу прости, умре пре десет дана а а ја остатак новца у 450 # цес. предадох Управи Фондова 9. тек. под ФБр. 8962 на чување и умножавање.

Сав тај новац ја намењујем да се установи један фонд за помоћ сиромашним списатељима, чега ради рад сам да стоји под управом Српског Ученог Друштва, које ће располагати с њима по овим основама:

1. Од овога новца неће се крњити ништа докле од интереса не нарасте толико да заједно с капиталом буде равно 2000 #.

2. Кад дође до 2000 # онда ће се две трећине интереса трошити на помагање сиромашних списатеља како оних који су писали и радили па пали у сиротињу, тако и оних који пишу добре књиге а злопате се од сиротиње.

3. Коме ће се колико давати помоћи, пресуђиваће Српско Учено Друштво али у сваком случају таквом да у том суду буду београдски прота (а кад не би било у Београду проте, најстарији свештеник), један чиновник из министарства просвете и један од београдских грађана, кога Друштво нека избере.

4. Овај фонд да се зове *Задужбина Мијаила и Марије Миливојевића.*

5. Сваке године 3. новембра да се чини помен души ових покојника. Док сам ја жив платићу сам што буде трошкова око тога парастоса, а после моје смрти нека се одвоји од интереса годишње по један дукат цесарски.

6. Том приликом сваке године да се преда јавности стање овога фонда.

7. Што се год буде радило о овоме фонду, коме се год буде што кад дало из њега или недало све, ама све, да се предаје јавности.

8. Учено Друштво може према овој мојој жељи саставити ближе одредбе за овај фонд, у ком случају ако ја будем жив, молим да се то и мени саопшти, а ако то буде после моје смрти, нека се то све чини у договору с лицима у 3. тачки именованим.

Изложивши овако све што напред иде ја молим министарство, да би изволило све ово доставити Српском Ученом Друштву, које ако прима моју понуду, нека ми то јави, да се могу учинити и друге формалности које би биле потребне.

„Чесна пред Господом смрт преподобних его“.

На Петровдан 1871. г.
у Београду.

Прота београдски
Илија Новаковић с. р

Срп. Уч. Др. радо се примило руковања овом племенитом задужбином, а после њега руковање то прешло је по закону на Академију Наука 10. фебруара 1892. г.

Ова је задужбина према покојниковом завештању ступила у живот 1902. г.

Српска Краљевска Академија на своме скупу 13. јануара 1905. утврдила је за ову задужбину ова правила.

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Под управом Српске Краљевске Академије стоји **Фонд Мијаила и Марије Миливојевића** „*за помагање сиромашних списатеља, како оних који су писали и радили па пали у сиротињу*, *тако и оних* *који пишу добре књиге а злопате се од сиротиње*". (Завештаочево писмо од 29. јуна 1871. год).

Чл. 2.

Имовину овога фонда чини:

1) главница од 24.000 динара, која се налази на приплоду у Управи Фондова;

2. годишњи доходак од ове главнице.

Чл. 3.

Две трећине годишњега интереса овога фонда, према завештању, трошиће се по чл. 1. овил правила.

Чл. 4.

Коме књижевнику и колико помоћи треба давати из две трећине чистога приноса ове задужбине одлучује целокупна Академија почетком сваке године, „*али у сваком случају таквом да у том суду буду: београдски прота (а кад не би било у Београду проте, најстарији свештеник), један чиновник из министарства просвете и један од београдских грађана*", кога ће Академија изабрати.

На скупу целокупне Академије решава се о овој награди са онолико чланова, колико их буде присутних.

Чл. 5.

Сваке године, пре одлуке о награди из ове задужбине, Академија ће бирати по једног грађанина, обраћати се министарству просвете да одреди чиновника министарства и позивати београдског проту, па с тим лицима доносити одлуку о награди.

Чл. 6.

Имена књижевника, који буду из ове задужбине награђени, објавиће се на годишњем свечаном скупу С. К. Академије.

Чл. 7.

Сваке године, 3. новембра, чиниће се помен завештаоцима Мијаилу и Марији Миливојевића. За трошак око помена даваће се из остатка ($^1/_3$) годишњег интереса (в. чл. 3.) по један дукат цесарски.

Чл. 8.

Остатак годишњег интереса (чл. 7.) уносиће се редовно у главницу.

Чл. 9.

Рачуне ове задужбине води Академијин благајник држећи се 47. чл. Пословника С. К. Академије. Он ће, најдаље до 10. јануара, сваке године подносити председништву извештај о величини годишњега интереса ове задужбине.

Чл. 10.

Извештај о рачунима ове задужбине, оверен Академијиним контролорима, објављиваће се у *Годишњаку* сваке године.

Из прихода ове задужбине потпомогнути су ови остарели а сиромашни писци:

1. из прихода за 1902. издала је Академија г. Људевиту Вуличевићу, књижевнику 690 дин. у злату;

2. из прихода за 1903. издала је г. г. Људевиту Вуличевићу и Милошу Милисављевићу по 400 дин у злату;

3. из прихода за 1904. издала је г. г. Људевиту Вуличевићу и Лазару Комарчићу по 300 дин. и Мати Радосављевићу 200 дин.

4. из прихода за 1905. издала је г. Лазару Комарчићу 500, а г. Мати Радосављевићу 350 дин. у злату.

Стање ове задужбине на дан 31. децембра 1905. год. било је: 26,506·40 дин. у злату.

IV.

ЗАДУЖБИНА
ДИМИТРИЈА СТАМЕНКОВИЋА
БИВШЕГ ТРГОВЦА БЕОГРАСКОГ

А.

ОСНИВАЊЕ

Пок. Димитрије Стаменковић, бивши београдски трговац оставио је, својим тестаментом од 19. октобра 1898. год., 300.000 дин. у злату на оснивање фонда под овим погодбама:

„Динара у злату (300.000) три стотине хиљада остављам на оснивање једног фонда који ће носити назив: „*Фонд Димитрија Стаменковића бив. трговца београдског*,“ и који ће фонд на приплоду код Управе Фондова постојати, и служити једино на то, да се из приплода његовог издају књиге и бесплатно српском народу раздају, у Србији и ван Србије. . . . .

. . . .

Кад се сва поменута сума од 300.000 динара Управи Фондова, односно у мој фонд, положи са предвиђеним интересом то ће се иста капитализирати, све док не достигне суму од (400.000) четири стотине хиљада динара, која ће сума служити као капитал стални мог фонда, који се ни у ком случају не сме крњити, нити смањивати, и само свакогодишњи приплод (интерес) употребиће се сав на издавање књига.

Приплод из мог фонда на издавање књига употребиће се овако:

а) До (1000) једне хиљаде динара награђиваће се писци за сваку годишњу књигу, која се из мог фонда изда.

б) До (1000) једне хиљаде динара награђиваће се двојица господе, који ће надзиравати над штампањем, повезивањем и растурањем књига и који ће се бирати на (2) две године.

в) Сав остали приплод из мог фонда употребиће се на штампање и повезивање књига, које морају у тврдом повезу бити и са назначењем да су из мога фонда штампане.

Књиге из мог фонда штампане, издаваће се редовно годишње једанпут, у једној свесци, а само са следећом садржином:

а) *О Српству и српској мисли*

б) *О отачаствољубљу*

в) *О вери*

г) *О моралу и истини*

д) *О раду и прилежању и*

е) *О чувању здравља.*

Ове књиге, по мом мишљењу, најбоље би било растурати кроз школску децу.

Награде писцима, као и бирање двојице господе за надзор над штампањем, повезивањем и растурањем књига, одређује, односно бира Академија Наука, која ће такође и надзор као и контролу над мојим фондом водити, и ја се надам и молим је, да се ове дужности прими, како би овај фонд од користи Српству био, као што ми је и намера.

На завршетку овог мог тестамента, који ће се отворити, кад ја под земљом будем, хоћу да кажем, да овај дарак, који ја чиним, Српство треба са искреношћу да прими, јер је исти плод чистог и поштеног мог рада.“

Старатељски судија за град Београд оснажио је овај тестаменат својим решењем 28. јануара 1900. год.; Бр. 1926. МБр. 4817.

Српска Краљевска Академија на своме скупу 4. јануара 1906. год. утврдила је за ову задужбину ова правила:

Б.

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Под управом Српске Краљевске Академије стоји **Књижевни фонд Димитрија Стаменковића,** бив. трговца београдског, из кога ће се фонда, према тестаменту покојниковом, од 19. октобра 1898. (АБр. 24. — 1900. г.), награђивати и штампати радови:

» а) О Српству и српској мисли,
б) О отачаствољубљу,
в) О вери,
г) О моралу и истини,
д) О раду и прилежању, и
е) О чувању здравља.«

Чл. 2.

Имовину овога фонда чине:

1. Главница од 400.000 динара у злату, која се налази на приплоду код Управе Фондова, и која се ни у ком случају не сме крњити;

2. Годишњи доходак (интерес) на ову главницу.

Чл. 3.

Цео годишњи доходак од главнице има се трошити онако како покојников тестамент наређује.

Чл. 4.

Награде из овога фонда расписује председништво Академије, на предлог Одбора од два члана које бира целокупна Академија на две године.

Надзор над штампањем награђених списа, повезивањем и разашиљањем штампаних књига врши овај Одбор.

Чл. 5.

Месеца јануара сваке године председништво, на предлог Одбора, објављује стечај за награду из овога фонда.

Такмичити се могу на првом месту оригинални списи, па тек на другом месту преводи.

Чл. 6.

Писци, који се желе такмичити, треба да поднесу Академији своје списе најдаље до краја месеца септембра сваке године.

Списи се могу слати и под пишчевим именом и без тога; у овом другом случају писац је дужан ставити исти знак и на спис и на завој затвореногa спроводног писма, у коме ће стајати право име пишчево.

Чл. 7.

Годишње се може наградити сумом до 1000 динара у злату само по један спис, сем случаја предвиђеног у чл. 19. ових правила. Према томе ће се и по једна књига годишње издавати.

Чл. 8.

Председништво ће примљене списе предати на преглед и оцену стручним референтима, које бира за сваку годину, и којима одређује хонорар из годишњег прихода овог фонда.

Чл. 9.

Референти ће поднети председништву писмене реферате о свима списима најдаље до краја месеца новембра сваке године.

Према повољним рефератима председништво, заједно с члановима Одбора, досуђује награду најбољем спису.

Чл. 10.

Награђени списи су својина овога фонда. Писцу и Академији даје се по 100 комада наштампане књиге.

Чл. 11.

У колико примерака треба наштампати награђени спис одлучује председништво Академије у договору с Одбором.

Чл. 12.

Награђени спис даје се одмах у штампу, и мора бити наштампан најдаље до месеца априла сваке године.

Чл. 13.

На насловном листу сваке књиге стоји слика завештаочева а испод књиге натпис да је награђена из фонда Димитрија Стаменковића.

Чл. 14.

Све књиге, издане трошком овога фонда, морају бити у тврдим корицама.

Чл. 15.

Академија ће ове књиге бесплатно раздавати Српском народу у Србији и ван Србије. То ће вршити слањем ових књига управама народних и средњих школа, богословија, учитељских и пољопривредних школа, да их оне бесплатно раздају добрим ученицима; за тим ће их слати књижницама, а, по могућству, и појединим установама и личностима, с обзиром какве је врсте штампана књига.

Чл. 16.

Колико књига треба слати којој школи, односно установи, одлучује председништво у договору с Одбором.

Чл. 17.

Записнике о своме раду Одбор ће подносити председништву, и све одлуке, које Одбор буде донео по овој задужбини, извршне су, кад их председништво одобри.

Чл. 18.

Чланови Одбора добивају годишње за свој труд око ове задужбине награду до 1000 динара у злату, која им се даје из прихода овог фонда и коју ће поделити подједнако или сразмерно уложеном труду. О овоме одлучује председништво.

Чл. 19.

Ако се у којој години не би наградио ни један спис, онда ће се приплод овог фонда за дотичну годину придружити приплоду за идућу годину, пошто се претходно исплате административни трошкови, колико их буде било око ове задужбине.

У том случају идуће године могу се наградити два списа, сваки сумом од 1000 дин. у злату.

Чл. 20.

Штампа, повез, разашиљање књига, као и сви трошкови које Академија буде имала око ове задужбине, исплаћује се из годишњег прихода овога фонда.

Чл. 21.

Фондови се рачуни воде према чл. 47. пословника Срп. Краљ. Академије.

Њих води Одбор ове задужбине, под контролом благајника Академије.

Чл. 22.

Рачуне ове задужбине, оверене Академијиним контролорима, благајник ће подносити председништву кад и остале рачуне, а оно ће их објављивати на свечаном скупу 22. фебруара и у *Годишњаку*.

Чл. 23.

Новчани издаци из овога фонда до 50 динара исплаћују се по потпису једнога члана Одбора, а преко педесет по потпису председника или секретара Академије.

Чл. 24.

Ова правила може Академија изменити, кад то предложи председништво, али само сагласно с одредбама тестамента.

V.

ЗАДУЖБИНА

Д-РА ЉУБОМИРА РАДИВОЈЕВИЋА

ЛЕКАРА ИЗ СРЕМСКЕ КАМЕНИЦЕ.

Према завештању пок. д-ра Љубомира Радивојевића од 1. јула 1892. год. овом задужбином рукује г. министар просвете и црквених послова, али тако, да приплод њен предаје наизменце једне године Српској Краљевској Академији, „нека она — каже се у том завештању — сходним начином, сасвим слободно, по свом најбољем нахођењу подпомогне и унапређује рад и трудбенике у сфери филологије узајамно словенске, и прегаоце около истраживања и осветлења историје специјално србске,..... особито ради сузбијања шовинистичких насртаја против ѷрбске народности и православија«, а друге године нарочитом одбору »ради ширења популарних поучних књига, истинске просвете и благонаравија.....«.

Ова је задужбина ступила у живот 1902. год. тј. када је, према завештању достигла суму од 75.000 дин. Српска Краљ. Академија на своме скупу 13. јануара 1905. год. утврдила је за ову задужбину ова правила.

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Фонд задужбине д-ра Љубомира Радивојевића основан је добротворовим писмом од 1. јула 1892. год. (АБр. 310, 1894. г.), и његов годишњи доходак, према завештању, сваке друге године припада Српској Краљевској Академији за »потпомагање и унапређивање рада и трудбеника у сфери филологије узајамно словенске и прегаоце около истраживања и осветљења историје специјално српске.

Чл. 2.

Фонд задужбине д-ра Љубомира Радивојевића чине:

1, готовина у 100.000 дин. у злату.

2, 39 комада хартија од вредности, у номиналној вредности од 4.250 динара и 3.000 форината аустр. вредности.

Хартије од вредности су ове:

а) 10 комада акција Народне Банке, у номиналној вредности од 1.250 динара;

б) 10 комада акција Београдске Задруге, у номиналној вредности 1000. динара;

в) 4 комада обвезница 4% Државног Зајма, у номиналној вредности 2.000 дин.;

г) 15 комада акција Централног Кредитног Завода у Новом Саду, у номиналној вредности 3.000 форината.

Чл. 3.

Задужбином управља министарство просвете и црквених послова, које годишње дохотке ове задужбине ставља на расположење: једне године Српској Краљевској Академији а друге нарочитом Књижевном Одбору, састављеном у духу тестамента.

Чл. 4.

Дохотке ове задужбине оних година за које они Академији припадају, употребљаваће Академија по чл. 1. ових правила

Чл. 5.

Које ће се књиге од Академијиних издања, према чл. 1. ових правила, награђивати одлучује председништво Академије, а објављује се на годишњем свечаном скупу Академије.

Чл. 6.

На насловном листу награђене књиге стајаће: »Награђено из задужбине д-ра Љубомира Радивојевића.«

Чл. 7.

Рачуне ове задужбине води Академијин благајник сходно чл. 47. Пословника С. К. Академије. Он ће сваке године, најдаље до 10. јануара, поднети председништву извештај о њеном стању.

Чл. 8.

Извештај о овој Задужбини, оверен Академијиним контролорима, штампаће се у *Годишњаку*, сваке године.

Из прихода ове задужбине Академија је наградила ова издања:

1, Историјски зборник, I. одељење књ. II. и III.;

2. Историјски зборник II. одељење књ. I.

3. Србија и српски покрет у јужној Угарској 1848. и 1849.

4. Дијалектолошки зборник, књ. I.

5. Приповетка о девојци без руку.

Стање ове задужбине на дан 1. јануара 1906. било је: *100.000 дин. у злату, и 10.250 у хартијама од вредности.*

VI.

ЗАДУЖБИНА АРХИМАНДРИТА НИЋИФОРА ДУЧИЋА

А.

ОСНИВАЊЕ

Пок. Нићифор Дучић архимандрит и академик, тестаментом својим од године 1899., а који је оснажен распоредним решењем београдског првостепеног суда под 24. јан. 1901. № 1720, МБр. 4895., оставио је Српској Краљевској Академији »своју уштеду у *четрдесет* акција Српске Народне Банке, пет српских лозова првог зајма и пет српских дуванских лозова«, да се оснује задужбина под именом »Фонд архимандрита Нићифора Дучића.«

»Моја је жеља — вели се даље у завештању — да Академија награђује годишњијем интересом с три дијела расправу, или монографију, или цијело дело из српске историје, политичке, војничке и црквене; а може и из српске филологије, ђеографије и етнографије у опште.«

„Академија ће одређивати темат за награду; одређиваће оцењиваче према струци списа за награду. Садржина награђеног списа не смије никад бити политичке природе. Ваља да је у њему чист и правилан српски језик и стил течан и одабран.“

„С временом, када се умножи мој фонд, Академија је власна одређивати један дио интереса и на друге културне потребе у Српству.“

Српска Краљ. Академија на свом скупу 26. марта 1901. год. утврдила је за ову задужбину ова правила:

Б.

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Под управом Српске Краљ. Академије оснива се „Књижевни фонд архимандрита Нићифора Дучића“, из кога ће се, према завештању покојникову награђивати „расправе или монографије или цела дела из српске историје, политичке, војничке и црквене, или из српске филологије, географије и етнографије у опште. Садржина списа не може бити политичке природе.“

Чл. 2.

Имовину овога фонда чине:

а.) завештане хартије од вредности, и то;

40 акција Српске Народне Банке:

5 српских државних 2°/₀ лозова: и

5 српских дуванских лозова;

б.) доходак од штампаних књижевних радова архимандрита Н. Дучића;

в.) случајни дохоци од извучених лозова:

г.) редовни годишњи доходак (принос) од завештаних хартија од вредности;

д.) уштеде од неиздатих хонорара у којој години.

Чл. 3.

Три четвртине целокупнога годишњег доходтка овога фонда трошиће се на награде (по чл. 1.) и на оцењивање поднесених за награду списа: четврти део годишњега дохотка уносиће се у фондову главницу ради њена увећања.

Кад имовина овога фонда достигне суму од 30.000 динара, један део његова приноса одређеног на награде може се трошити и на друге културне потребе у Српству мимо чл. 1.

Чл. 4.

Фондом рукује и расписивање награда и оцењивање списа врши нарочити Одбор од три академика, који се по потреби може обраћати, ради прегледа пријављених списа, и другим књижевницима и научницима изван Српске Краљ. Академије.

Овај Одбор бира целокупна академија на пет година.

Чл. 5.

Фондове рачуне води и преглед фондове имовине саставља Академијин благајник. Извештај о годишњем стању фонда благајник подноси Одбору сваке године најдаље до 21. дана месеца фебруара. Према том стању фонда Одбор одређује количину награде за списе који ће се примити по стечају о новој години.

Чл. 6.

Месеца марта сваке године Одбор објављује стечај (конкурс) за награду из овога фонда. У тој се објави означује тема коју треба обрадити или научна област из које награђени спис може бити, а и количина награде за ту годину.

Чл. 7.

Писци који желе да им списи буду награђени из овога фонда треба да их пошаљу Академији најдаље до краја месеца децембра сваке године.

Списи се могу слати и под пишчевим именом и без тога; у овом другом случају писац је дужан ставити исти знак и на спис и на завој затвореног спроводног писма, у коме ће стајати право име пишчево.

Штампани списи неће се ни узимати у оцену ни награђивати.

Чл. 8.

Одбор ће прегледати и оценити све поднесте му списе према расписаном стечају, о том саставити писмени реферат, и записнике о свом раду поднети председништву Срп. Краљ. Академије.

Одбор је дужан сваке године 21. фебруара, као на дан смрти завештаочеве, држати нарочити састанак, на коме се утврђује извештај о раду Одборову у истеклој години. Тај ће се извештај прочитати и одлука о награђеном спису, ако га је било, објавити на годишњем свечаном скупу Срп. Краљ. Академије, 22. фебруара.

Чл. 9.

Награђени спис је својина пишчева, али се мора штампати у оном облику, у ком га буде Одбор за награду одобрио и у ономиком броју примерака колики Одбор најмање буде одредио. Писцу ће се награда издати кад поднесе Академији 50 штампаних примерака награђенога списа.

На натписном листу награђеног списа стајаће: „Наградила задужбина архимандрита Нићифора Дучића«, а испод тога слика завештаочева.

Непримљени рукописи не враћају се писцима.

Чл. 10.

Оцењивачи поднесених списа добиваће пристојну награду према своме труду и према дохоцима фондовим за ту годину

Количину ове награде одређује председништво Срп. Краљ. Академије по предлогу Одборову.

Чл. 11.

Ако би награда, спису досуђена, с наградом оцењивача била већа од три четвртине једногодишњега дохотка фондова тај ће се вишак измирити из дохотка за другу годину, у ком случају се друге године неће ни расписивати стечај за награду из овога фонда (тач. 7. завештања), а вишак се уноси у главницу фонда.

Чл. 12.

Ова правила може Српска Краљ. Академија мењати и допуњавати у духу завештања арх. Нићифора Дучића, по предлозима књижевнога одбора и Академијина председништва.

Стање ове задужбине на дан 31. децембра 1905. било је 3068·30 динара у злату и 10.560 у хартијама од вредности.

Из прихода ове задужбине Академија је наградила до сада ове књиге:

1.) у 1901. књигу »Из црквене историје Срба у Турској у XVIII и XIX веку,« од Ивана Иванића, са 1000 динара;

2.) у 1902. књигу »Пећки патријарах Јован и рад на покрету хришћана под Турцима од 1593 до 1614.«, од Јов. Н. Томића, са 1000 дин.

3.) у 1903. г. књигу »Опис Пољанице и Клисуре Ветерничке у Врањском округу, од Ристе Т. Николића, са 900 дин.

VII.

ЗАДУЖБИНА

МИЛОША Ж. ПЕТРОВИЋА

А.

ОСНИВАЊЕ

Пок. Милош Ж. Петровић, благајник Управе Монопола у пенсији, својим тестаментом од 7. марта 1901. године учинио је ово завештање:

»Од готовине, која ће се добити по расправи масе, одвојиће се дванаест хиљада динара (12.000) као мој књижевни фонд, који ће бити предат Академији Наука да од приплода његовога издаје годишње по једну књигу према своме нахођењу. Академија се овлашћује, ако би приплод недовољан био, да основни капитал остави да се увећа до мере, када ће се моћи моја жеља испунити. Фонд ће се звати: *Књижевни фонд Милоша Ж. Петровића.*«

Српска Краљевска Академија на своме скупу 4. јануара 1906. год. утврдила је за овај фонд ова правила:

Б.

ПРАВИЛА

Чл. 1.

Српска Краљевска Академија примила је на руковање **Књижевни фонд Милоша Ж. Петровића,** којим ће њено председништво у свему пуноважно руковати и Академији рачун полагати.

Чл. 2.

Имовину овога фонда чине:

а) завештање од 12.000 дин. и

б) доходак од ове главнице.

Чл. 3,

Да би ова задужбина могла јачати. уносиће се у главницу доходак сваке друге године, док се главница не удвоји; а после тога додаваће се само једна четвртина годишњег дохотка.

Чл. 4.

За награду се може такмичити свако оригинално дело из области историјских, економних, литерарних и моралних наука или из лепе књижевности. Искључују се дела која се те године могу такмичити за награду које било друге задужбине, поверене Академијином старању.

Чл. 5.

Писци, који желе да се надмећу, дужни су поднети Академији своје списе до 31. децембра. Они могу своја имена напред објавити или прећутати док се не објави одлука Академије; у овом другом случају дужни су ставити белегу на спис и на завој спроводног писма.

Чл. 6.

Старањем председништва оцениће се сви поднети му списи до краја јануара. По саслушању реферата председништво одлучује који ће се спис наградити. Награђени спис објавиће се на свечаном скупу Академије 22. фебруара.

Награђени спис наштампаће се са натписом на насловном листу да је *награђен из Књижевног фонда Милоша Ж. Петровића*

Чл. 7.

Докле главница не достигне суму од 24.000 динара, награђиваће се сваке друге године по један спис са сумом колико износи приход за дотичну годину, а после тога сваке године са три четвртине годишњег прихода. Ако не би био награђен ни један спис, онда сума, која је одређена била за награду, додаће се главници.

Чл. 8.

Награђени су списи својина писаца. Награде ће исплаћивати благајник Академије, пошто се књига прописно наштампа и Академији преда 50 примерака.

VIII.

ЗАДУЖБИНА
ПЕРЕ К. ЈАНКОВИЋА

Пок. Пера К. Јанковић, пређ. апотекар из Крагујевца, својим тестаментом од 22./III 1898. год., који је распоредним решењем крагујевачког првостепеног суда од 22./XII 1900. № 29.660, МБр. 3554., оснажен, оставио је Српској Краљ. Академији ове хартије од вредности: пет комада акција врачарске задруге, пет смедеревске кредитне банке, десет крагујевачке задруге за штедњу, двадесет пет крагујевачког кредитног завода, тридесет прве крагујевачке задруге за штедњу и тридесет кланичних, са условом: да за пет година добивену дивиденду унесе у капитал, те да по истеку пет година за тај новац купи још других хартија и тада са горњим образује *фонд Пере К. Јанковића, бив. крагујевачког апотекара*, из кога ће се фонда (дивидендама) сваке године или награђивати или штампати какво корисно дело, и то овим редом: једне године 4. марта, као на дан смрти завештаочева оца — с мотивацијом; »награђено из фонда Пере К. Јанковића, бив. крагујевачког апотекара, а из поштовања према своме оцу Кости Јанковићу бив. окр. начелнику«; друге године, сваког 16. јуна — као дана смрти његове мајке —

с наводом: »награђено из фоноа П. К. Ј. бив. апотекара — из поштовања према својој мајци Катарини, супрузи пок. Косте Јанковића, бив. окр. начелника«; треће године пак наградиће се на дан његове смрти с наводом: »награђено из фонда П. К. Ј., бив. апотекара«, и тако ће ићи редом сваке године.

Стање ове задужбине на дан 1. јануара 1905. г. било је у новцу и у хартијама од вредности: *11.534 динара.*

IX.

ЗАДУЖБИНА
Д-РА НИКОЛЕ КРСТИЋА

Пок. д-р Никола Крстић, бив. државни саветник у пенсији, још за живота свога послао је Академији један завијутак, с писмом ове садржине:

„Краљевској Српској Академији Наука
у Београду.

Слободан сам доставити Краљевској Академији прикључени ·/. завијутак, У завијутку налазе се рукописи, који могу имати за Академију неке вредности.

Тај завијутак ја само под тим условом предајем Академији, да се не отвара за мога живота, но да се чува у Академији до дана моје смрти онако запећачен, а кад се дозна да сам умро, одмах га може Управа Академије отворити, и поступити онако, како нађе да ће бити најудесније.

Учтиво молим, да будем извештен о пријему завијутка, као и о томе, је ли вољна Управа Академије, да под горњим условом прими завијутак на чување?

С највећом оданошћу остајем Краљев. Српској Академији Наука:

Београд, 28. августа 1900. г.

Свагда услужан

Д-р Никола Крстић.“

Према оваквом писму Академија се радо одазвала жељи пок. Крстића и одговорила му да послати јој аманет прима на чување и да ће с њим поступити како је у писму казано.

На дан смрти пок. д-р Николе Крстића Српска Крал. Академија имала је свој ванредни састанак, и на њему је отворен завијутак пок. Крстића. У завијутку је нађен тестаменат пок. Крстића; и у њему се покојник овако сетио Академије:

„За наследника постављам и одређујем учено друштво које данас постоји у Србији у Београду под именом: „Краљевско-Српска Академија Наука“, којој, као моме наследнику, остављам у својину:

1. Обе моје куће (у Бранковој, пређе господској улици бр. 5; и у Једренској, сада мислим, Југ-Богдановој улици бр. 4); од којих кућа и кућних плацева имам тапије, као што је напред казано; на кућама нема никаквих терета.

2. Оне 2% лозове, што претекну, пошто моја жена Милева узме њој остављених у својину 25 лозова; и пошто се исплате и измире легати, који су овим тестаментом одређени.

3. Све остале хартије од вредности које будем имао и о којима неће бити наређено овим тестаментом, коме да припадну.

4. Све моје књиге, и све моје рукописе.

. . .У рукописе рачунам разна приватна писма.

Желим и наређујем да се моје белешке о јавном, а и оне о приватном животу оставе онако запечаћене, као што су, десет година; и тек на 10 година после моје смрти, да се могу отпечатити и читати. Молим Академију да ово овако изврши.

Академија Наука, примивши као мој наследник у своје притежање кућне плацеве и зграде на њима, вољна је, да с истима чини употребу како нађе за добро: може их дакла продати, или давати под кирију. Приход што ће га отуда, и од осталог имања имати, Академија употребиће на оно што буде нашла као најкорисније за науку, и као најпотребније за народно образовање.«

У кодицилу овог тестаманта. који је кодицил, написан после смрти Милеве, жене пок. д-р Н. Крстића, између осталог налази се и ово:

„Све лозове што се нађу после моје смрти, као и све хартије од вредности, које се нађу иза мене као моја својина, а за које нема какво нарочито наређење, остављам Академији Наука као моме наследнику. Академији Наука управ припада све, што иза мене остане, а о чему нема нарочите наредбе у тестаменту или у овим изменама и допунама.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Књиге моје и хартије, које сам оставио Академији, нека Академија узме после мога погреба на 10—15 дана; моја сестричина имаће да изврши ово наређење.

У моје имање што остављам Академији Наука, долазе и српски дувански лозови, колико их буде (сада их има на броју 42), а исто тако и неки страни лозови.“

X.

ЗАДУЖБИНА

СОФИЈЕ Ђ. ЋИПРИЋЕВЕ

Пок. Софија Ђ. Ћиприћева својим тестаментом од 7. септембра 1900. г., поред осталих завештања сетила се и Српске Краљ. Академије овако:

»Све остало у суми од три хиљаде три стотине тридесет (3330) динара у сребру, као и моју укопнину од београдског укопног друштва, остављам Српској Краљевској Академији Наука у Београду с тим да од ње образује један фонд под именом »*Књижевни фонд пок. Софије Ћиприћеве*« на овај начин:

Кад фонд буде достигао суму од десет хиљада (10.000) од капиталног интереса у једном од неоспорно сигурних београдских новчаних завода, онда ће Академија сваке друге године чист интерес од ове целокупне суме одређивати као награду за дела чисто етичке садржине у опште. Она ће моћи или нарочито расписивати предмет за израду, или поднесене јој радове, који спадају у групу етичких наука у опште награђивати, с тим да на књизи буде моја слика и на оба насловна листа обзнањено из чијег је фонда награђено.

На случај да ови поднесени радови по мишљењу Академије не би заслуживали награду, Академији остављам или да ту суму унесе у капитал да после две године поново распише награду или да идућу награду увећа.

Награда се може делити на више списа или брошура.

Фонд се не сме никад крњити нити употребити на израђивање дела друге садржине осим горе означене."

Тестамент овај оснажен је решењем судије за неоспорна дела за варош Београд под 12. септембра 1902., № 21563. МБр. 5257.

Стање ове задужбине на дан 31. децембра 1905. г. било је *3687·70. дин. у злату.*

XI.

ЗАДУЖБИНА

МИТРОПОЛИТА ХАЏИ САВЕ КОСАНОВИЋА

Пок. Хаџи Сава Косановић митрополит Дабро Босански упутио је за живота, 26. маја 1901. год. из Улциња писмо г. Лазару Аничићу, трговцу у Трсту, у коме му, поред осталог пише и ово:

„Као што знате, ја сам човјек већ у старијим годинама, а често и побољијевам, пак би се могло догодити да изненадно преминем. У такоме само случају ја Вас молим и опуномоћавам, — ако би воља Божија била да напрасно умрем: да све оно што се налази у Српској Банци у Загребу (новца, три купона и десет дуванских лозова), а гласи на моје име, да то — у случају моје ненадне смрти имате подигнути и послати Српској Краљевској Академији у Биоград, с том препоруком од моје стране: да Срп. Краљ. Академија с тим рукује и фонд умножава кроз 20 година, па након тога времена, да од интереса тога фонда (који би носио име: Фонд Митрополита Хаџи Саве Косановића), сваке десете године награђује по које српско књижевно дјело, садржаја: религиозно-моралнога, или црквено-историчнога, које би се тицало Босне и Херцеговине“.

По смрти Митрополита Хаџи Саве Косановића (преминуо у Улцињу 11. фебруара 1903. г.), Књажевски Велики Суд на Цетињу својим решењем од 13. фебруара 1904. Бр. 146. оснажио је овај легат Српској Краљевској Академији. По том је г. Лазар Аничић, трговац у Трсту и извршилац овога легата, уз писмо своје од 28. новембра 1904, послао Српској Краљевској Академији и ова примила: 13.789·90 круна; три 2% српске државне срећке: Серија и број 1108/45, 2531/29, 2562/45 са купонима за 1, јануар 1904; десет комада дуванске српске режије, Серија и број: 2078|23, 2079|78, 7607|30, 7609|45, 7662|32, 7662|33, 7667|17, 7667|18.

Стање ове задужбине на дан 31. децембра било је 15.053·35 динара у злату, које се налази на приплоду код Управе Фондова, и горе означени државни лозови.

XII.

Друштво за опште осигурање „Србија“ предало је Српској Кр. Академији уложну књижицу Управе Фондова, по којој је оно уложило код Управе Фондова 4000 динара у сребру, у циљу да Академија награди том сумом писца најбољег дела о *животу и владавини пок. Краља Милана.* Академија се тога примила, и под 1. децембра 1901. год. расписала стечај за израду најбољег дела *о животу и владавини пок. Краља Милана.* Према томе стечају рукописе треба поднети председништву Српске Краљ. Академије најдаље до *15. јуна 1906. год.,* а на дан *10. августа 1906. год.* објавиће се коме је награда досуђена.

На дан 31. децембра 1905. год износио је овај легат 4914·70 дин.

VII

НЕКРОЛОЗИ

Архимандрит **Иларион Руварац**

рођен 1832 † 1905

Најистакнутији модерни историчар српски, творац критичног правца у раду на проучавању прошлости Српског Народа, редовни члан Српске Краљевске Академије, архимандрит Иларион Руварац, заклопио је на свагда очи 8 августа прошле године у манастиру Гргетегу у Фрушкој Гори, а после два дана његово трошно тело спуштено је у раку ископану на омиљеној му тераси крај манастира, званој „Табли“, са које је за много година, одмарајући се од интензивног рада у својој библиотеци и смишљајући о својим новим историјским радовима, кроз гргетешку увалу, преко равнога Срема, гледао у даљини узвишене окрајке Београда, плаву Авалу и један део слободне Србије.

Рођен 1 септембра 1832 год. у Сремској Митровици, у честитом дому свештеничком, Руварац је детињство провео у Старом Сланкамену и у Старим Бановцима, и после шест разреда гимназије, свршених у Сремским Карловцима, продужио је гимназију у Бечу, где је потом изучио права. Али кад је требало ступити у јаван живот, он напусти тај пут и ступи у карловачку богословију, коју заврши 1859 године. Годину и по дана после тога Руварац напусти потпуно светски живот и прими монашки чин, а са њим и своје светско име Јован замени именом Иларион. И као монах нижег реда калуђер Иларион провео је тринаест година, вршећи разне дужности у патријархији и у карловачкој богословији, а потом, кад постаде архимандритом, био је неко време потпредседник конзисторије и привремени управник карловачке богословије, али 1882 године патријарах Герман, да би га удаљио од утицаја на послове у патријархији, упути га на сталну управу манастиром Гргетегом. И од тог времена па све до смрти, сем једног кратког прекида, Руварац је остао на управи тог манастира, повучен од јавног живота, бринући се једино о Гргетегу и радећи на науци.

Од тог времена манастир Гргетег постао је поље његова управничког рада, доказ савесног руковања народним добром и ретке оданости повереном му службеном послу, а књига му је била средство, помоћу ког је одржавао везе с оним што га је највише интересовало у свету ван непосредне му околине, са Српском Науком, на којој је радио исто тако предано, озбиљно и савесно. И његов повучени живот и рад од тог времена стоје у тако јакој вези са манастиром Гргетегом, да се не може споменути име овога, а да се не помене име фрушкогорског усамљеника, чија је реч толико година била пресудна у питањима из Историје Српског Народа. Отуда ма да Гргетег има своју историју као и други српски манастири у Фрушкој Гори, ипак се за њ, за последњих двадесет година, знало више само због његова архимандрита, гргетешког усамљеника; и као што је Хопово међу фрушкогорским манастирима више познато због Доситијева бављења у њему, тако је за последње две десетине година Гргетег изашао на глас због архимандрита Илариона Руварца, који је тамо закопао свој живот и тамо стварао своја историјска дела, која су у српској историографији извршила познати прекрет, са кога је Руварац с правом назват родоначелником српске критичне историјске школе и због чега је, по створеној Срп. Краљ. Академији, био увршћен у њене прве редовне чланове.

Сав живот Руварчев, од његова уласка у више разреде гимназијске па до смрти, све док је изнемогло тело могло давати отпора тешкој болести, испуњен је интензивним радом. Још као гимназијалац био је незадовољан знањем што му га је давала школа, те је слободно време трошио на читање корисних дела, и међу њему приступачним списима тражећи озбиљне лектире, сâм је одабирао дела историјске и историјско-литерарне садржине и бавио се њиховим проучавањем. За тај рад још бољих погодаба нађе кад оде у Беч, где се, и ако је био дошао у додир с Вуком Караџићем и с колом младих људи окупљених око Вука, не будући склон животу омладинаца, одаде раду по библиотекама. И тај рад постао је још интензивнији кад је ступио на универзитет, где су га историјске студије интересовале исто толико колико и правне, којима се био одао. И жудећи за тим радом, а не налазећи дражи у јавном животу, кад је наступио тренутак да у њ уђе, он је ступио у богословију, да би потом ступио у монашки живот и као монах повукао се у самоћу, где му се чинило да је за њ најпогодније да настави започете студије, у које је ушао као самоук.

И заиста, у том новом животу он је наставио рад, за који је при ондашњим научним приликама требало много воље и одлучности, да се постигне стварни успех. Али су у њега воља и истрајност биле велике. И само помоћу тога у оном привидно мирном животу могао се савладати да не пође другим путом. Имајући стално одређену сврху пред очима, и кад је вршио административне послове, он је учио и радио, и тај рад довео га је до јединственог познавања дотадашње српске историографије и да упозна све па и најситније изворе за Историју Српског Народа. И то стечено знање, заједно с ванредним критичним даром и јаком проницавошћу, упутило га је на анализу историјских факата, на исправљање туђих погрешака и на нова испитивања, у чему је остао доследан до краја, једно што то неминовно мора претходити синтетичној обради целокупне Историје Српског Народа, и друго, што је, одлично познавајући шта је досад урађено на том пољу, увиђао немогућност успеха, док се претходно не изнађе, не среди и критички не испита историјско градиво.

Руварчеви историјски радови представљају потпуну супротност раду на испитивању прошлости Српског Народа пре њега. Разлика у погледима на историчарев задатак између њега и његових претходника и савременика опажа се још у првим његовим радовима, који су плод студија по бечким библиотекама из доба ђаковања, у »Прегледу домаћих извора старе српске повеснице« и у »Прилогу к испитивању српских јуначких песама« (штампани у »Седмици« за 1856, 1857 и 1858). Први му је рад почетнички, али врло озбиљан улаз у критично испитивање извора за Историју Српског Народа; други пак рад представља одступање од дотадашњег гледишта о старини народних песама и мотива у њима. И на првом као и на другом раду види се утицај студије страних историјских и митофилских дела, које је природом одарена и многим читањем спремна Руварца довела до уверења да је за критичну обраду Историје Српског Народа потребно не само боље проучити већ познате изворе него и тражити нове и да се у проучавању српских народних јуначких песама не треба задржати само на њихову облику него и да им ваља испитивати праву историјску подлогу и основни мотив, заједнички са песмама других народа.

Према овако схваћену историчареву задатку Руварац је продужио свој рад на Историји Српског Народа. Јер први радови, после пет година, на штету српске историографије, проведених у дужности патријархијског дворанина и конзисторијалног бележника, носе на себи карактерно обележје горњег схваћања историчарева задатка. То су: критички оцењена и сређена историјска грађа, објављивање историјских докумената и критике историјских радова његових савременика, радова рађених на друкчијој основи и са застарелим погледима на задатак Историје, као једне научне гране („Нешто о хроници деспота Ђорђа Бранковића“ — Летопис М. Срп. књ. 111; „Прилози за повесницу српског народног покрета“ — Ibid., књ. 111, 112; „О натпису у цркви села Богдашића« — Гласник Срп. Уч. Др., књ. XXI; »Житије цара Уроша од Пајсија патријарха« — Ibid., књ. XXII; »О бегству патријарха Арсенија IV« и »О каталозима пећских патријараха« — Ibid., књ. XXIII; расправа »Краљице и царице српске« у Матици за 1868 год.; критика на Срећковићев спис »Краљ Дечански« у »Вили« за 1868 год.; писма и друга историјска грађа у »Беседи« за год. 1862 и 1869, и др.) За овим настају руковети његових приложака историји и историјској географији и ситније расправе, радови обимом кратки али од велике вредности, у којима се огледа Руварчево одлично познавање извора за Историју Српског Народа, ретка проницавост и комбинаторски дух поред снажне речи, којом је све то речено (Прилошци у Гласн. Уч. Др. XLVII и XLIX; расправе у Radu jugosl. akad. V, XVI и XIX, у Годишњици Чупићевој, књ. II и III, у Archiv für Slav. Philologie X, XI). И најзад од Руварчева одласка на стално бављење у Гргетег, настаје најјача делатност његова. Од тада испод пера његова тече читава бујица историјских радова, у којима се претресају најтежа, најмагловитија и највећма спорна питања, без мало свих периода и свих покрајина српских, у којима се пок. Руварац показао као најодличнији испитивач и критичар на пољу отачаствене историје. То су они радови којима је он Историју Српског Народа поставио на друкчији основ од онога какав је дотле имала, којима је заснован нов критични правац и у којима се најбоље огледа његово одлично познавање историјских факата, критичан таленат и правилан метод за тачан рад на испитивању народне прошлости (Расправе у »Годишњици« X, у »Гласу« Академијину XVI, XL и LXII, у »Стражилову« за год. 1887, у »Бранкову Колу« за 1897 и 1898, у »Истини« за 1887 год., у »Гласн. зем. музеја у Босни и Херцеговини« за 1891, 1892 и 1894 год. итд., итд.)

Сви су ови Руварчеви радови, и ситни прилошци и најопсежније расправе, интересантни и драгоцени прилози српској историографији, и то је разлог због чега је његов правац у испитивању народне прошлости однео превагу над ранијим. Зато пак што се пок. Руварац није ограничио на само једно поље историјског рада, него се са подједнаком љубављу, знањем и поуздањем лаћао да решава питања из старе књижевне, политичке и црквене историје, из историјске географије и српске археологије, што је срећивао и критички издавао текстове, и објашњавао историјске елементе у српским народним јуначким песмама, он је у својим историјским радовима просуо потпуно нове светлости на сва та поља и олакшао посао својим последницима у свим правцима. Њему се има захвалити за тачност хронологије врло многих ситних и крупних догађаја историјских и читавих периода, за тачну оцену рада многих историјских личности из разних периода и покрајина; он је са једнаким познавањем писао о немањићској Рашкој као и о Зети и Босни; он је први ушао у критично испитивање прошлости Црне Горе као и Срба у Угарској. Али најшире поље његова рада била је Историја Српске Цркве. Оно је било најзапуштеније и најмање познато поље, па ипак је он на њему највише урадио и тим се најдостојније одужио Српској Цркви. И само је штета што пун жеље да проучи сваки и најмањи рад о прошлости Српског Народа и да што више уради на свима горе обележеним пољима, није доспео да оствари своју давнашњу жељу: да по угледу на класично Фарлатијево дело Illyricum Sacrum изради своје дело Serbia Sacra — потпуну Историју Српске Цркве, за коју је, у данашњим приликама он био једини моћан. Ну ако он то није стигао да изврши, бар је утро пут, који је до њега био непроходан.

Руварчевим радовима неоспорно мора се признати велики значај за напредак српске историографије. Они су извршили познати прекрет у њој: да се напусте погрешни путови и униште укорењене заблуде о задацима Историје као науке, па да се пође јединим тачним путом, да би се постигла једина сврха научна: истина.

Ну како је борба за истину увек тешка, а пок. Руварац беше ставио себи у задатак да испитује и износи истиниту прошлост свог народа, то ни његов рад није могао да не наиђе на сметње и да не остане без противника. И ових је било много. Али се пок. Руварац није заплашио ни од броја противника нити од њихових анатема. Он је радио како су му диктовали савест, знање и љубав к истини, идеална сврха правог научника. Ну како је та борба била љута и како противници нису нимало штедили ни личност Руварчеву, то и он, и иначе жустра темперамента и као човек који није знао за бирање израза, у личним питањима, према личностима био је „субјективан и остао објективан до краја не могући да буде друкчији према још субјективнијима од себе“, како сам вели о себи у једном раду. Отуда у његовим радовима, који су иначе прави бисер у српској историографији, има тих личних примеса, само те примесе никад нису могле критичног историка завести да због личности, према којој не може бити објективан, буде такав и према предмету спора. Он је знао љуто напасти противника и његов *рђав* рад, али је био први који би похвалио *добар* рад. Од јавног живота удаљени усамљеник гргетешки преко књига и часописа општио је са удаљеним светом и знао је и познавао јавне раднике, књижевнике и научнике по делу, па их је по делу и ценио, и његова симпатија или антипатија могла је ићи само са дела на писца, а никако обратно. За њега је, стално, дело било главна а личност споредна ствар, због чега и његова субјективност није она како се то обично схвата, и по којој критичар дело цени по писцу.

Какав је пак био као научник, такав је пок. Руварац био и као човек, служитељ олтара, старешина свог браства, син и Србин. И као човек, и као служитељ олтара и старешина, и као син и Србин, био је искрен, одан и пун љубави. Као човек према беди и сиротињи имао је осећаја те је помагао што је могао више; као служитељ олтара био је одан завету; као старешина предобар и одличан чувар повереног му народног добра; као син пун пијетета према успомени на родитеље све до последњег тренутка; а као Србин истински је волео свој народ, радовао се сваком његову успеху који је водио добру и напретку, осуђујући све неупутно и сваку ману, налазећи да пут к истини није спасоносан само за душу појединаца него и народа. Љубав к истини била је покретач за сва његова дела, и никакав је други осећај није могао надвладати ни у животу ни у науци. Зато је за Српску Краљевску Академију част била што је имала таквог човека и научника још међу првим својим члановима.

Нека је слава имену његову!

Јов. Н. Томић.

Алфред Рамбо

Наша Академија изгубила је прошле године 28 октобра (10 новембра по новом) једнога од најзнатнијих својих страних чланова дописникâ, Алфреда Рамбоа (Alfred — Nicolas Rambaud), великога пријатеља Русије и словенских народâ, бив. професора Париског Университета, бившег министра просвете и сенатора, члана Француске Академије.

Покојник је̇ рођен у Бензансону 20 Јуна (3 Јула) 1842. По свршеним лицејским класама био је ученик чувене више нормалне школе (Ecole Normale Supérieure) у Паризу, у коју се примају одлични кандидати за страну професорску спрему. Пошто је свршио факултетске студије философије и књижевности на париском университету, постао је наставник историје на факултету у Касну, а доцније у Нансију, а у 1868 године под министром просвете Виктором Диријем у школи високих студија (Ecole pratique des hautes-Etudes) у Паризу, где му се дала прилика да развије необичну снагу свога радног духа и своје класичке научне спреме. Тада је написао знамениту докторску тезу из византиологије: *Грчка царевина у Хвеку, Константин Порфирогенит* (l'Empire Grec au X-e Siècle, Constantin Porphyrogénète).

Овом студијом професор Рамбо изазвао је живу пажњу не само у Француској, но и у осталом научном свету. Од тога времена може се рећи, да су се проучавања по историји, археологији и књижевности грчкој Средњега Века кренула у Француској живљим кораком и добила толиког полета, да је се ускоро јавило у том правцу ново лепо коло следбеникâ.

Проучавајући византијску историју по изворима и нарочито по троникама и списима крунисаног летописца Константина Порфирогенита и његових савремених и познијих апологета наш покојник добио је прилику, да проучи из прошлости многоструке односе и везе Русије и Балканских Словенâ, Бугарâ, Србâ и Хрватâ с грчком царевином. То му је доста послужило за правац његових познијих научних радова и његових националних симпатијâ, којима следујући нашао је обилата задовољења свом научном духу и свом француском родољубљу, које му као и његовом старијем славном другу Мишељеу после Седанске катастрофе показа за његову од Немаца прегажену Отаџбину светлије и срећније дане у савезу с великом словенском царевином. У истом политичком правцу за познавање Русије и руског народног и друштвеног живота радили су професори и научници Луји Леже и Анатол Лероа-Болије.

Значај овога првога опширног научног нашег Академичара по византологији може се измерити по самим његовим речима из класичког предговора где вели:

„Нека нам се покаже једна једина „држава у Европи, која је издржала толике (туђинске и варварске) нападе и „поплаве као Византија, у IV веку Готи, „у V Хуни и Вандали, у VI Славени и „Анти, у VII Персијанци, Авари и Арабљани, у VIII, IX и X Бугари Руси и „Угари, у XI Кумани, Печењези и Селџуци, у XIV Турци, а од запада Нормани „и Крсташке војске... Но у сред ове изнемогле византијске цивилизације (и државе) јавља се нова младост прва Ре-

»несанса у државницима. војводама и законодавцима и књижевницима, као што »су: Велизар, Ираклије, Василије I, Никифор Фокас, Јован Зимискија, Василије »II, Комнени. И тада »византијска царевина, ова стара жена, јавља се као девојка, накићена златом и драгим камењем« (кроничар Манасије о Константину VII).

»....То је као неко чудо Историје гледати, како се из овога привидно мршавог »и оголелог земљишта, поред знатних војводâ и државникâ јавља цела врста сјајних научника и књежевних умова, од »којих сваки век има своје: Прокопа и »Трибонијана, Фотија, Кирила и Метода, »Василија законодавца, Леона VI философа, Конст. Порфирогенита, Михаила Псела, »Ану Комненову, Кантакузена и др... Наизменце, оружјем и дипломатијом, вером »и цивилизацијом Византија је обуздала »и упитомила варваре. Она је спречила »скитске народе, да не освоје половину »Европе, а ову половину Европе сачувала је, да у варварству и незнању не

„постане другаСкитија... За словенски и „источни свет Византија је била оно, што „је био Рим за западни и германски свет... „Народи и племена источне Европе не би „готово ништа знали о свом пореклу и „о свом ранијем животу, да нису Византинци писали летописе ових варварâ. Без „знаменитог *Corpus historiae bizantiuve* „(штампан први пут у Паризу), без Прокопа, Менандра, Теофана, Порфирогенита, Леона Ђакона и Цедрена шта би о „својој ранијој историји могли знати Руси, „Мађари, Срби, Хрвати, Бугари и Кавкаска племена?... Па и нама самим на „западу шта би остало од грчко-римскога „културног наследства, да се на крајњем „југоистоку Европе између германске, „арабљанске и славенско-турске поплаве „није нашао један тврди град, где су „историчари, философи, поете, беседници „(и уметници) старога века нашли склоништа! Византинци сами мало су шта „додали овом културном наследству. Они „су се задовољили, да буду библиотекари „људског рода... Без Византије зар би чо-

„вечанство могло видети велику Ренесансу (обнова наукâ и уметности) у „XVI веку? Кад су Висарион и Ласкарис „с рукописима и библиотекама старих „класичних и византијских писаца после „турског освајања Цариграда тражили „склоништа у Италији, цар Иван III отворио је врата Русије грчким књигама, „грчким научницима и уметницима... Са „двоглавим орлом Палеологâ византијска „Грчка ушла је у Москву.... Византија је „као и доцније Пољска (требало би додати „и *Србија*[1]) била бедем Европе противу „источних варвара...

„Константин VII Порфирогенит био је „центар знатнога књижевног и научног „покрета, у ком је он имао уделя не само „као цар но и као писац; помагао је „писце а и сâм је писао... Из ових проучавања видеће се, шта је у то време „била књига научна, шта књига историјска и шта књига о државној управи... „Изван Цариграда проучићемо с пажњом

---

[1] Напомена писца овог некролога.

„стање области царевине. У то време „стално се већ утврдио систем нове обласне управе, владавина тако званих „темâ (области)... И кад је доцније Отоманска сила прекрилила целу југоисточну Европу, види се у њој опет готово иста етнографска подела као и у „X веку. Велика турска поплава само је „успела, да на место Василеоса (цара) „постави Султана, и да насели у Тракији „од прилике милион Турака (већином као „гарнизоне)...

„Научност младога писца ове докторске тезе (вели знаменити француски историчар Ернест Лавис у некрологу о Рамбоу) била је тако јака и поуздана. да ова „књига и после 35 година није застарела. „У њој би се имале учинити неке мале „исправке (retonehes), но она остаје главни „споменик француске науке на пољу византијске историје. У Француској и Немачкој научници су се бавили византијским студијама. Но ни једна књига те „врсте није изашла, која би тако лепо као „ова описала ову епоху византијске ца-

„ревине, објаснила узроке и средства ње-
„зина трајања, одмерила тако тачно ње-
„зино место у историји цивилизације....“
Revue de Paris, Janvier 1906).

Тако срећно упућен наш млади византиолог и Слофенофил Рамбо објавио је најпре (1876 г.) своју лепу студију о руским јуначким песмама *(La Russie Epique,* Chansons héroiqus de la Russie), а скоро за тим и другу још знатнију под насловом: *Руси и Французи, Moscou et Sèbastopol*). Ово дело навукло му је од стране немачке штампе љуту критику. Ну у накнаду за то био је почаствован топлим честитањем од стране великог кнеза престолонаследника, потоњег цара Александра III. У исто време штампано је опсежно и великој публици намењено дело: *Историју Русије* (Histoire de la Russie depuis les origines jusqu' à l'année 1877. Collection de l'histoire universelle, dirigée par Victor Duruy, сада већ 5 издање, награђено од Француске Академије и преведено на све главније европске језике.

Настављајући даље своја проучавања о Русији и о руском народу на самим изворима Рамбо је у три маха путовао по Русији бавећи се дуже време у Петрограду, Москви, Кијеву и Казану. Од осталих његових многобројних студијâ и списâ о Русији да споменемо нарочито: *Ivan te Terrible*, *Les Romanof, Pierre le Grand, la querre du Nord, la Russie de 1801 à 1812, la Campagne de Russie, la Russie, histoire intèrieure: Alexandre et Nicolas, Le Royaume de Pologne 1815—1846.* Поред овога писао је многе мање расправе и чланке из политичке и културне руске историје у разним француским књижевним прегледима и повременим издањима, као што су: Revue des deux Mondes, Revue historique, Revue Archéologique, Revue Scientifique, Revue Bleue. Од тих чланака и расправа да поменемо: Мала Русија (la Petite Russie), традиције, приче, дела народне уметности. — Париз и Петроград у очи Револуције. — Руски државници за време Револуције. — Француска револуција и руска аристократија.

Овако велики рад и необично одушевљење у тежњи за познанством и споразумом између двеју великих и моћних нацијâ, главних представницâ западне и источне европске цивилизације награђени су сјајним успехом. Алфред Рамбо био је срећан, да с осталим знаменитим француским родољубима, књижевницима и државницима који су радили за остварење руско-француског споразума, види крунисање француско-руског савеза у свечаном походу руског цара Николе II и царице у Паризу 1896 год., и у походу председника Француске Републике, Феликса Фора у Петрограду одмах друге године, када је у Министарству Мелиновом био министар просвете наш покојник. После овога догађаја од предсудног политичког значаја Француска је поново заузела своје историјско место међу великим Силама и почела слободније кретати се у свету, ширећи свој благотворни утицај у смислу напретка и слободе народâ и тражећи у исто време зближења и пријатељства са великим западно-европским државама, Енглеском и Италијом.

Алфред Рамбо доста је заслужан и за реформе у средње-школској и универзитетској настави у Француској. Кад је под Жил-Феријем био начелник министарства просвете, извршена је нова организација Главног Просветног Савета, из кога је одстрањен клерикални утицај. А кад је доцније у Мелиновом Министарству заузео место министра просвете, извршена је давно предвиђена и тражена савремена напреднија организација француских универзитетâ. Раније потпун Универзитет постојао је од више векова само у Паризу, а у провинцијама били су појединн факултети, и у већим градовима Академије са два факултета. По новом уређењу добили су потпуне Университете још неколико већих градова. Вредно је поменути како је Рамбо у управи Манистарством просвете настојавао, да се у реформама средње-школске наставе по могућству одржи дух и значај класичке образованости.

У унутрашњој политици држао се покојник умерене републиканске странке. Борио се беседом и пером против докторских покушаја чувеног генерала Буланжеја. Као члан народњачке лиге (la Patrie française) у друштву са више њих Академичара, бојећи се да се у војсци не ослаби ред и чврстина у управи био је противан, да се понови процес чувеног официра Драјфуса, осуђеног за издају тајних војних докумената. Последњих годинâ ослабио је здрављем и склонио се задовољан, да посвети остатак свога живота својој катедри на Университету и својој честитој породици.

Алфред Рамбо радио је много и на француској историјској, политичкој и белетристичкој књижевности. Његова *Историја Француске Револуције* имала је више издањâ. И друго његово важно дело *Историја Француске Цивилизације*, од знатне је научне вредности, сада већ у 8 издању. Књижар издавач тражио је од њега спис у једној свесци, но наш Академичар написао је пуне три свеске, радећи на томе више годинâ. У овом пространом историјском прегледу ни једна важнија појава француског духа и живота народног није превиђена ни заборављена.

С хвалом се помиње и његов рад као уредника познатог недељног књижевног прегледа *Revue Bleue* (1889—1890). Он се такође бавио студијама и расправама о колонијалној француској политици, предвиђајући као и његов славни пријатељ Жил Фери успехе и величину своје Отаџбине у том правцу. И белетристика није остала без његових огледâ. Још се радо чита његов роман из старе римске историје под насловом: *Цезаров прстен* у облику мемоара једнога галског војника из времена Версингенторикса, кнеза и војводе галског, који се прославио бранећи своју отаџбину Галију противу римских легионâ. Други, историјски роман, *Картагенски цар,* и сада је књига која се радо тражи и чита. Пре но што је написао ову књигу, путовао је у Африку и разглддао Картагенске рушевине, трудећи се да у роману представи верно византијско-африканску цивилизацију под царем Грегоријусом, који је нашао на себи златан оклоп, и у исто време арапско-афричку цивилизацију под Емиром Абдалом бен Зобејиром, с вуненим бурнусом на глави.

За нас је од веће важности опширно дело Опште Историје (Histoire générale du quatriéme siécle à nos jours), на коме је Алфред Рамбо у друштву са Ернестом Лависом и са још више њих научника радио дуже време (12 свезака). У овом монументалном делу дат је доста опширан преглед политичке и културне историје јужних Словенâ, Србâ, Хрватâ и Бугарâ. Нарочито пажљиво и симпатично, по изворним податцима из руку наших познатих историчара Академикâ и уз сарадњу г. Алберта Малеа изложени су догађаји, политичке и културне тековине српскога народа за време Немањића, а највише из епохе краља Милутина и Цара Душана. Ретко је у којим историјским збиркама и ручним књигама Опште Историје у других страних народа тако озбиљно и с толиким симпатијама писано о најсјајнијем времену Српске Историје, као у овом занимљивом делу, у ком је незаборављени покојник написао 84 главе, а у њима целу Историју Русије, целу Историје Турака и целу Историју Индостана. Историју Византије поделио је са г. Бајетом (Bayet). Идеју за ово огромно књижевно предузеће зачео је заједно са академиком Ернестом Лависом. Овај се је доцније хтео повући, заузет другим великим радовима, но по жељи свога друга и пријатеља Рамбоа пристао је, да њихова оба имена остану као аукторa на првим листовима.

Име и спомен овога знаменитог француског научника, великог пријатеља словенских народа заслужују, да се и у аналима наше Академије остану забележени с дубоким поштовањем и захвалношћу.

Ст. Бошковић

Д-р Грегориј Крек

словеначки научник

2 августа 1905 г. умро је у Грацу у 65 години живота познати слависта Г. Крек.

Родио се 8 марта 1840 г. у Чатени у Горењској (северозападном делу Крањске). 1871 год. постао је ванредни професор словенске филологије у Грацу, где је раније био гимназиски професор и приватни доценат. 1874 год. постао је у истом университету редовни професор, а 1902 год. стављен је у пензију. Мислио је да проведе последње дане живота у Љубљани, али му се није дало, већ је морао, због незгода на које је тамо наишао, да се врати у Грац.

Радио је више на широј славистици него ли на историји свога језика и свога народа. Али и за њих има заслуга: издавао је словеначке текстове, расправљао о туђим утицајима на словеначки језик, износио црте из историје словеначког језика и испитивао предмете словеначке народне традиције са тачке гледишта целокупне словенске фолклорне литературе. За ширу културу и образованост свога народа стекао је заслуга оснивањем часописа *Крес* (1881 у Целовцу), којему је био уредник и у којем је публиковао доста својих прилога.

Он није био узан специјалиста, већ је имао и ширих интереса. Свој је народ веома волео, и његова му је прошлост и култура била увек на уму. Истина, специјалних истраживања такве врсте нема много, али му на пр. и прегледи словенске литературе и слични радови нису без вредности. Па ипак му је, поред народних традиција, најмилија тема била — словенска религија. О словенским божанствима написао је много ситнијих приложака; па и одељак у његовом главноме делу »Einleitung in die slavische Literaturgeschichte« (II изд. Graz 1887) о словенској митологији — најинтересантнији му је. Ако се томе дода још расправљање о народним традицијама и њихову значају за разумевање некадашње народне културе, онда ће се имати представа о главној садржини споменутог његовог дела које му је пронело име далеко по свету. Као књига, у којој је сабрана литература и о словенским језицима и њихову односу према другим индоевропским језицима, у којој су изнесени главнији резултати о словенској култури с тачке гледишта језика и народног предања — све до времена када се она у другом издању појавила — она још и данас, након двадесет година, није изгубила свој значај.

Она му је створила лепо место међу данашњим славистима, и његове научне заслуге нису остале неоцењене: био је дописни члан Импер. Петроград. Академије, Чешке Академије наука Франца Јосифа, Југословенске Академије и члан многих учених друштава, а међу њима и Српског Ученог Друштва. Као такав постао је и почасни члан Српске Краљевске Академије.

А. Б.

Димитрије Стојановић.

Родио се 27. октобра 1841. године. Школе је учио у Пожаревцу, Београду и Бечу. Свршивши политехничку школу у Бечу, врати се у отаџбину и ступи у државну службу. Био је енжењер при министарству грађевина, енжењер окружни, професор Велике Школе, директор железница, министар и саветник. Преминуо је 15. септембра 1905 год. у Абацији, а сахрањен је у Београду.

Покојни Стојановић био је Србин срцем и душом, па како је сматрао, да је у језику главно обележје народности, то се поред својих научних и практичних послова нарочито много бавио о словенској филологији.

Књижевни радови његови су ово: неколико расправа, на број пет, штампаних у Гласнику Српског Ученог Друштва; затим једна расправа штампана у Техничком Листу, и две књиге: Перспектива и Методика Нацртне Геометрије. Перспективу је писао по предавањима својих професора, а у Методици Нацртне Геометрије изнео је своја предавања у Великој Школи.

Својом бистрином, чврстом вољом и познатом одлучношћу успео је покојни Стојановић не само да уђе у прве слојеве нашега друштва, већ да и у њима заузме врло видно место. Знајући прилике у којима се кретао цео културни и друштвени живот нашега народа у Краљевини у другој половини прошлога века, Академији је дужност, да се са захвалношћу одужи спомену његову и да му над затвореним гробом његовим рекне: Слава му и Бог да му душу прости!

В. Г.

Адолф Д' Аврил

Један од знатних француских писаца, дипломатâ и књижевникâ, велики познавалац и пријатељ јужних Словенâ и балканских народâ, барон Адолф Д' Аврил, почасни члан наше Академије, преминуо је у дубокој старости у Паризу месеца октобра 1902. године. Његови књижевни радови на политичкој и црквеној Историји а тако и на старијој и новијој поезији словенских и нарочито јужно-словенских народâ истакли су га међу француским и страним писцима на видно место. Његове симпатије према Србима и осталим словенским народима, и одушевљење којим је и у старијим годинама био прожет за њихову народну поезију огледају се најбоље у Предговору његове лепе збирке Slavy Dcéra, где зачуђеним западним народима приказује лепоту словенских народних песама као већу и сјајнију не само над песмама азијских народâ (аријског племена), но и над поезијом класичне грчке старине и Средњег Века, па и саме талијанске и француске Ренесансе (15 и 16 века). У песмама словенских народâ, вели непрежаљени покојник, — и с погледом човечности и с погледом књижевне вредности има нешто друго, но у свима другим поезијама. То нешто друго, лепше и племенитије, он је осећао и заволео, па је желео да и други његови земљаци исто тако осећају и воле. „Ту као и свуда, поезија је сама душа. Кажи ми шта певаш, па ћу ти казати, ко си ти.“ Завршујући песму бесмртног словачког и словенског патриоте песника Јана

Колара барон Д'Аврил говори значајно: „Кад би се словачки песник Колар данас вратио међу живе, он не би више пустио овако очајног гласа, где с дубоком тугом јадикује, како је Бог праведан према другим народима, а само према Словенима није праведан“.

Садржај је ове свеске: Избор словенских поезијâ. Пробуђење (le reveil) Илирије. — Марко Краљевић. — Манастир Раваница. — Онамо, онамо, за брда она. — Мудри Олег. — Љубушин Суд. — Путник. — Марица. — У Лужици. — У Украјини. — Из песама о Краљевићу Марку узета је из Српске Епопеје (Epopée Serbe) од Огиста Дезона песма, по којој Краљевић Марко после смрти Цара Душана као бивши царев секретар пресуђује, на ком је по жељи царевој остало царство. Најлепшу и у поезијама свију народâ ненадмашну моралну поуку и црту истиче писац у појави Јевросиме, Маркове Мајке, која свога сина својим млеком заклиње, да на збору Српске господе и властелâ говори истину, па ако ће и главу изгубити[1]).

Барон Адолф Д' Аврил родио се у 1822 години у Паризу. Већ у раној младости скренуо је своју пажњу и свој неуморни рад на историју и политику, особито на живот, обичаје, веру и поезију источних и словенских народа. У 1847 години ушао је службом у Министарство спољних послова. Мало по мало, па му спољна политика нарочито Источно питање поста омиљена студија. Године 1854 постављен је за француског дипломатског агента у Букурешту, где је доцније постављен и за генералног консула. Ожењен Румунком он је брзо заволео не само Румуне но и остале дунавске и балканске народе, чија га је жалосна судбина петвековног робовања јако привлачила, те им је језик, историју, поезију, цркву, предања и обичаје брзо проучио и разумео. У 1868. год. био је одређен за француског делегата у Међународној Дунавској Комисији у Галцу, а у 1873 буде премештен у Цариград. За то време у својим књижевним пословима највише се бавио историјом, установама и обредима источне православне цркве и њеним односима према Римској цркви. На овом пољу стекао је лепог гласа, проучавајући развитак и судбину разних националних цркава Балканског Полуострва и Јадранског Приморја. У овом правцу знатна су његова дела: Les documents relatifs aux Eglises d' Orient, La Bulgarie Chrétienne (1863), Les hièrarchies et les langues liturgiques (1876), Les populations de l' Europe Orientale (1869), La France an Monténégro (d'aprés Viala de Somires et Henri Dilarue) 1876. — Voyage sentimental dans les pays Slaves, 1876. — Saint Cyrille et St. Méthode, Premiere lutte des Allemand contre les Slaves (avec un essai sur les destinées du Glagol, et un Mémoire sur l'Alphabet, la langue et le rite des apôtres Slaves an IX siécle. Paris 1885). У овом спису писац је живим бојама означио појаву и рад великих словенских апостолâ и њихов утицај на живот, на цркву и државу источних и западних Словенâ, наглашујући, како се код приморских и руских Словена одржало предање, по ком је, веле, Приморцима први проповедао Еванђеље св. Павле, а руским Словенима св. Андреја. Вредно је споменути овом приликом и питање о томе да ли је рад св. Ћирила и Методија после 5 векова имао утицаја на хуситски црквени и народни покрет у Чешкој, с појавом проповедника Јана Хуса и Јеронима Прашког. Барон Д' Аврил нагиње мишљењу славнога чешког историчара Палацког, који пориче сваку везу старословенске цркве с Хуситским покретом Но поред свега великог аукторитета чешког историчара нама се чини, да руски писци као н. пр. Хилфердинг и други имају доста разлога тврдећи, да се споменици и трагови великог црквеног и просветитељског рада словенских Апостолâ у Моравској и Чешкој ни за толико векова нису могли истрти и изгубити. Властела и виши друштвени слојеви били су се потпуно вратили римској цркви. Но прост народ у многим странама сачувао је предања о старо-словенској божјој служби и о вези са источном цариградском црквом. У овом погледу значајно пада у очи рад и појава Јеронима Прашког и његово путовање по пољским и малоруским пределима где је проповедао на народном језику Еванђеље и савез са источном, православном црквом. С овим треба још споменути посланство Цариградског Патријарха Макарија Чесима и Чешкој властели и владикама у 1852 год., којим се позивају, да истрају у борби за народну Хуситску цркву и да ступе у везу с Цариградском црквом. У повељи цара Карла IV /чешког краља Карла I од 1347 год. коју је дао

---

[1] Не могу пропустити ову прилику, а да не споменем, како је француски песник и скупљач народних песама и умотворина из јужне Француске по имену Ахило Милијан (Achil Millien), који живи у Бомону — Лаферијеру (округ Нијевре — Nievres) и члан је Лисабонске Академије, пре неколико година издао једну лепу свеску српских и грчких јуначких народних песама, у којој су неколике песме о Краљевићу Марку. Овај књижевник писао ми је раније једном приликом, да се ове песме у његовој околини у народу певају с нарочитом аријом.

Емауском манастиру, помињу се као заштитници вере и цркве чешке поред св. Јеронима, св. Прокопија и др. још и словенски апостоли Кирило и Методије (Le souffle de Cyrille est passé par lâ — вели барон Д' Аврил).

Спис о Бугарској (*Les Bulgares*, par un Diplomate. Paris, Ernest Leroux, editeur) у главном израдио је барон Д' Аврил по познатом делу Француског капетана Леона Ламуша (Leon Lamouche): La Bulgarie dans le présent et dans l'adenir. Etude historique, ethnografique, stabistique et militaire, Paris, Bandoin, 1892. С картом Бугарске и Македоније. Барон Д' Аврил велики је пријатељ Бугарâ. Но он на једном месту у делу о Берлинском Конгресу изреком вели, да је подједнако пријатељ Срба и Бугара.

У делу *La Serbie Chrètienne* (Etude historique. Pages extraites de la Revue l' Orient Chrétien. Paris 1897. Librairie Ernest Leroux) огледа се пуна љубав покојникова према народу о ком пише, и према научној истини коју својим земљацима приказује. Као свуда, тако и у овом делу главна му је пажња окренута политичкој и црквеној страни народног и државног живота. Ту се између осталога износе и оцењују историски документи о укидању Пећске и Охридске Патријаршије у 1767 и 1769 години. Садржај је у I одељку историјски преглед. У II црквени живот, где је изнесена и песма о зидању Раванице и о преносу тела Кнеза Лазара. Даље још о Србима у Босни и Херцеговини, где писац на једном месту помињући распру мећу Србима и Хрватима каже, да је Босна више српска него Хрватска. У III одељку говори о Србима у Црној Гори, приказујући њихову политичку и црквену историју. Ту се на једном месту помиње збор хришћанских племенских поглавара и свештенства из Црне Горе, Херцеговине, Старе Србије и Албаније (православних и католикâ), на ком се договарало о општем народном устанку противу Турака. Овај је збор држан у Кучима 1614 год. где је присуствовао и Пећски патријарах. (О томе је недавно штампана опширнија расправа од

Јована Томића). — У IV одељку говори се о Србима у Аустрији. У V о односима с Римом.

Позната је већ раније публикација барона Д' Аврила о нашим Косовским песмама, које он у својим списима о Србима и о јужним Словенима често и с праведном хвалом помиње.

Још нам треба на овом месту поменути опширно дело знаменитог покојника о Берлинском Конгресу у 1878 години (Négociations relatives an Traité de Berlin et aux arrangements qui ont suivi, 1875—1886. Avec six croquis topographiques et le texte du Traité de 1878). У овом спису аутор је критички по изворним документима изнео цео новији покрет и развитак источног питања, са свима појединостима укрштених интересâ великих Силâ, а тако и са симпатичним оценама јуначких напорâ и борбе балканских народâ за своју слободу и независност. И овом приликом јавља се нарочита пажња ауторова према развитку и уређењу црквених установа у дотичним земљама. А међу важнијим политичким појавама и догађајима истакнутим у овом монументалном спису чини ми се, нарочиту нашу пажњу заслужује оштра осуда себичности и грабљивости Великих Сила̂, особито Енглеске и Аустроугарске, које су се на рачун Турске и малих балканских народа̂ користиле и извесне им области заузеле. Но за нас је још најжалоснија потврда кобне слутње, коју смо пре и после српско-турског и руско-турског рата имали у тој прилици о споразуму између Аустро-угарске и Русије у том смислу, да Аустро-угарска у награду за своју неутралност може тражити накнаду у Босни и Херцеговини. Једна нота графа Шувалова, руског посланика у Лондону од 14 Маја 1877 год. којом шаље кнезу Горчакову извештај о својим преговорима с Лордом Дербијем енглеским министром спољних послова, то јасно потврђује. Много срећније и правичније за нас а достојније и кориснције за Русију било би, да су њени представници на Берлинском Конгресу дали свој пристанак на окупацију Босне и Херцеговине, но с погодбом, да Аустро-угарска војска има из тих турских и српских земаља изаћи у исто време, кад руска војска буде изашла из Бугарске.

Барон Д' Аврил радио је доста и на истраживању и упоређивању и тумачењу књижевних споменикâ, поезије и народних умотворина свога народа из ранијих векова. Он је био један од знатнијих француских фолклористâ и веома уважен члан *Друштва за старе француске текстове* (Société des anciens textes Français), а претпоследње године био је изабран за председника тог друштва. Од њега је у 1865. изашао превод *Роландове песме* (Chanson de Roland) с нарочитим уводом. Ово је дело до 1895 доживело пет издања. Даље написао је *Les enfances de Roland, le Cid Campêador; Guillaume Bras de fer; Heraclius et la question d' Orient au VIII. siècle; Mystères du Moyen âge; Le Mystère du siège d' Orléans; Sur la solution pacifique des conflits internationaux* и још други. У 1876 био је постављен за француског посланика у републици Чилеанској у јужној Америци, где је остао све до 1882, год. када је дошао у пенсију. Од тога времена највише се бавио књижевним и научним радовима, од којих смо знатније приказали горе. Обично је краће списе штампао у Revue de l' Orient Chrétien и у Reveu des deux Mondes. Путовао је, како сам на једном месту каже двадесет пута по словенским земљама, трудећи се непрестано да проучи и западном свету у лепој светлости прикаже историју, живот, обичаје и поезију словенских а особито југословенских народâ.

Мир нека је његовом пепелу у његовој лепој Отаџбини и вечит спомен у српском народу.

Ст. Бошковић.

Вацлав Владивој Томек.

Дванаестога јуна 1905 године завршио је живот човек који је цео свој век провео у непрекидном и плодном раду на науци и за добро народно: тога дана је умро Вацлав Владивој Томек и био је искрено ожаљен од целога ческога народа.

Рођен 31 маја 1818 године Томек је по свршетку гимназије слушао на Университету прво философију па онда права. Год. 1839 по свршетку университетских студија Томек је истина почео судску праксу, али се у то доба већ много бавио историјом и писао је већ разне историске чланке. У то доба се познао и са великим ческим историком Палацким, који је на њега многò утицао и који му је први дао мисао да ради на историји Прага, а та историја Прага постала је доцније најглавније дело Томеково, она је управо испунила цео његов жовот.

Као плод његова рада на историји у то доба јавља се већ године 1842 мала општа историја, а одмах идуће године историја ческа, па опет за две године (1845) историја Аустрије. Томек је међутим већ године 1843 био позван да напише историју Университета, а већ год. 1844 штампана је његова кратка историја Прага. Године 1848 изашла је његова историја Университета, а те године је изабран и за правог члана Ческог Ученог

Друштва. После две године постављен је Томек за професора Аустриске Историје на Прашком Универзитету. Године 1885 изашао је први део његовог главног рада: Историје Прага. Од знатнијих дела су му још: Историја Ческе (1865), Јован Жишка (1881) и др.

Томека сматрају за једног од најважнијих ческих историка. За његову Историју Прага тврде да је после Палацкове Ческе Историје најважније дело у ческој историјографији.

Томек је радио много за народне ствари. Бурна 1848 год. навела је и њега на политичко поље па је он и после тога често бивао биран за посланика. Главан његов рад на културном пољу је рад за оснивање и за унапређење Ческог Универзитета. Он му је био и први ректор (1882).

Томек је био члан многих научних друштава; био је дописни члан и наше Академије.

VIII.

БИОГРАФИЈЕ

Ђор. Павловић

Председник Касационог Суда

РЕДОВНИ ЧЛАН.

Павловићева фамилија води своје порекло из села Марковца, на Морави, у смедеревском округу. Он пак рођен је 1838 године у Смедереву, где је свршио основну школу. У Београду учио је гимназију и прву годину лицеја, — а у Паризу свршио је правни факултет и на крају 1862 постао је лиценцијат права.

1864 буде постављен у Београду, за професора В. Школе, за грађанско право, које је предавао до марта 1871. А тада буде отпуштен из Велике Школе. Доцније

(1883—1884), и као председник Апелац. Суда, понова је предавао грађ. право у Вел. Школи, али хонорарно. —

У добу (1871), када је био отпуштен из Вел. Школе, Павловић буде позван у Смедерево. где је са пријатељима успео да оснује новчани завод, коме је задаћа била, да потпомогне извоз домаћих производа. Нови новчани завод „Смедеревска Кредитна Банка“ почела је већ да ради у августу исте године, и Павловић је за прве две године био њен директор. То је био први новчани завод у унутрашњости, који је заснован домаћим капиталом.

1873, по одласку Павловићеву из Смедерева, Управни одбор Смедеревске кредитне Банке, издао му је јавну благодарност (В-дан од 12 априла 1873). За побуду овој благодарности, Управни Одбор навео је „тачну ревност“ и „примерно поштење,“ као особине, којима се Павловић одликовао за време свог службовања у Кредитној Банци.

* * *

Али највећи део своје каријере Павловић је провео у судској струци. У два маха био је председник трговачког суда, у два маха члан Касационог суда, председник Апелационог суда, — и сада председник Касационог суда.

Павловић је и у разним временима заузимао важне политичке положаје у Краљевини. Тако 1875, био је министар спољних послова, — 1884 министар финансија. — 1885—1886 министар правде. Од 1886—1889 био је српски посланик у Риму, — и у два маха Држ. Саветник. — У сазивима Српске Нар. Скупштине за 1885 и 1886, Павловић је био њен председник.

Написао је:

»О баштинским књигама.« — Српске Новине, 1867 Бр. 144 и 145.

— Хипотекарно право у Кнежевини Србији итд. 1868.

— О обвезностима и уговорима уопште 1869. — Друго издање овог дела изишло је 1892.

— Предлог о уређењу тежачког кредита у Србији. 1870 (Брошура).

— Објашњење грађ. законика, о „Јемству.“ 1871. — Друго издање овог дела изишло је 1879.

На француском језику:

— Organisation politique, administrative et judiciaire du Royaume de Serbie (Bulletin de la Société de Legislation Comparée: Avril, 1883).

— De la Condition juridique des Etrangers en Serbie. — Edourad Clunet: Journal du droit international privé: T. 11 № I et II, 1884.). —

— Од године 1882, па до данас, Павловић, као дописни члан друштва за упоредно законодавство у Паризу, шаље редовно сваке године законодавне извештаје за сваки сазив Српске Нар. Скупштине, — који се штампају у: Annuaire de Legislation Etrangere, publié par la Société de Législation Comparée (Paris).

Владалачка одликовања:

Павловић има ове декорације:

— Споменицу на рат 1876, 1877 и 1878 год. (1878).

— Франца Јосифа, II реда 1882).

— Таковски крст I степена (1884).

— Талијанску Круну I степена (1889).

— Француску академску декорацију, I реда: Officier de l' Instruction publique (1890).

— Белог Орла III степена (1901) и

— Карађорђеву звезду II степена (1904).

Научна одликовања:

— 1869, Павловић је изабран за редовног члана Српског Ученог Друштва.

— 1882, Друштво за упоредно законодавство у Паризу, изабрало га је за свог дописног члана.

— 1892, Павловић је постао почасни члан Српске Краљевске Академије.

— Значајно одликовање указано је Павловићу од стране правног факултета В. Школе у Београду (1898). Професор Д-р Мијушковић, у оно доба старешина правног факултета, а по једногласној одлуци факултета, упутио је Павловићу писмо, којим се умољава, да на правном факултету поново, као хонорарни профессор, предаје грађанско право.

— 1906, Српска Краљевска Академија изабрана је Павловића за редовног члана за Академију друштвених наука. —

Најзад, да споменемо и ова два мања одликовања. У Немачкој, у чувени Брокхаузов конверзацијони Лексикон, што излази у Лајпцигу, ушла је кратка Павловићева биографија у издању од 1885 год. — У Штутгарту, проф. д-р Ј. Киршнер уређује Пирерс-ов конверзацијони Лексикон, у који је ушла Павловићева биографија у VII издању од 1891. —

Петар С. Павловић

дописни члан.

Рођен у Пожаревцу 28 јуна 1864 год. од оца Стојка Павловића, коњичког официра и матере Јелене. Основну школу и гимназију учио је у Београду. По положеном испиту зрелости, 1882 год., ступио је на Велику Школу, у природно-математички одсек филозофског факултета, коју је довршио 1886 год. 3. септембра 1887 год. постављен је за предавача гимназије у Зајечару, где је остао до 12 августа 1888 године, кога је дана дао оставку на државну службу. Од тога времена спремао се за професорски испит и положио га је из абиолошке групе, 28 јуна 1889 године. 1 септембра исте године постављен је за професора II београдске гимназије. Добивши одсуство, 1893—94 год. слушао је на бечком Университету предавања професора Е. Сиса и В. Вагена из Геологије и Палеонтологије и радио код Т. Фукса у геолошко-палеонтолошком одељку јестественичког Музеја у Бечу, а 1894 и 95 школ. године штудирао је у загребачком јестественичком Музеју код проф. С. Брусине рецентне и нарочито терцијарне мекушце и наставио у Бечу започето проучавање фосилних фораминифера. 26 фебруара 1897 год. изабран је и постављен за кустоса

Геолошког Завода В. Школе и асистента за катедру Палеонтологије, на којој је дужности био годину дана. На ову је службу стално одређен при Вел. Школи 12 септембра 1900 год., а 4 априла 1901 год., по предлогу Одбора за подизање јестаственичког Музеја и препоруци Српске Краљевске Академије, постављен је и за привременог управника Музеја Српске Земље. Обе дужности врши и данас, јер га је 1905 године философски факултет изабрао за кустоса Геол. Завода на Университету.

Поред редовних послова у школи или заводу учествовао је у неколиким комисијама на изради планова и програма за минералогију и геологију у средњим школама; био је у два маха надзорник основних школа; пословођа је у Одбору за подизање јестаственичког Музеја а за заменика у сталној комисији за полагање професорских испита, из јестаственичке групе, постављен је 20 септембра 1898 год., коју дужност и данас врши.

Дописни је члан Југословенске Академије знаности и умјетности у Загребу, редовни члан Српског Геолошког Друштва, Хрватског Наравословног Друштва у Загребу, Бугарског Природоиспитателног Друштва у Софији и Немачког Малакозоолошког Друштва у Франкфурту на Мајни.

Поред ситнијих прилога и стручних реферата у Наставнику, Просветном Гласнику, Учитељу, Јавору, Делу, Ловцу и нарочито у записницима Српског Геолошког Друштва и Геолошким Аналима Балканског Полуострва, штампао је и ове радове:

1. *Медитеранска фауна у Раковици.* (Геолошки Анали Балканског Полуострва. Књ. II. Београд 1890).

— Са малим изменама и допунама штампана је и на немачком језику под насловом *Die* II *Mediterranstufe in Rakovica* (Геол. Анали. II књ. Београд 1890).

2. *Од Кладова до Костоца,* путне геолошке белешке. (Наставник, књ. I Београд 1890).

3. *Друго путовање наставника и ученика друге београдске гимназије.* Геолошки одељак. (Просветни Гласник 1891).

— Kreide — und Eocänspruren am Gučevo — Gebirge. (Геолошки Анали. Књ. III. Београд 1891).

3. *О Терцијару Тимочке Крајине.* (Поглавито палеонтолошки одељак. XXIX Глас Српске Краљевске Академије. Београд 1891).

— У скраћеном облику, ова је расправа штампана (у IV. књ. Геол. Анала 1893 год.) на немачком језику под насловом *Über die geologische Verhältnisse des serbischen Theiles des unteren Timok — Beckens mit besonderer Berücksichtigung der Tertiär-Gebilde desselben.*

5. *Angeria* Partsch и *Dreissensia* van Beneden *нису један и исти род* (Glasnik hrvatskog naravoslovnog društva. God. VIII. Zagreb 1896).

6. *Земљотреси у Србији 1893 године с додатком земљотреса у околним земљама.* (XXXII. Споменик Српске Краљевске Академије. Београд 1896).

7. *Јестаственички Музеји у суседним земљама.* (Дело. Књ. XIV. Београд 1897). — Овај је чланак преведен на немачки и штампан у часопису Donauländer. Budapest 1899.

8. *Прилог познавању фораминифера из* II *медитеранских слојева у Србији* (LVI Глас Српске Краљевске Академије. Београд 1898).

9. *Претходни резултати проучавања другомедитеранских јежева (ехиноидеа) у Србији.* (Записници Српског Геолошког Друштва. Год. IX. бр. 2. Београд 1899).

10. *Подаци о старости фораминиферског рода Semseya.* (Записници. Год. VIII., бр. 8. Београд 1899).

11. *Геолошке екскурзије у околини Вујна* (Записници, год. X., бр. 4. Београд 1900).

12. *Фораминифери из II медитеранских слојева у Србији.* Палеонтолошка студија. (Споменик. Књ. XXXV. Београд 1901).

13. *Олигоценски фосили из Оризара код Кочана.* (Записници. Год. XII., бр. 3. Београд 1902).

14. *О раду на подизању јестественичког Музеја у Србији.* (Наставник. Београд 1902).

15. *О меланопсидним лапорима и сродним творевинама на Балканском Полуострву.* Предавање одржано на 85 збору Срп. Геол. Друштва, 10 марта 1901 год, (Просветни Гласник. Београд. 1902).

— Допуна горњем предавању штампана је у Записницима год. XII бр. 3. Београд 1902.

16. *Голтска фауна у Леновцу.* (Записници. Год. XII. бр. 1. Београд 1902).

17. *Претходни извештај о олигоцену између Велеса и Штипа.* (Записници. Год. XII бр. 7. Београд 1902).

18. *О фауни и старости гргетешких слојева у Срему.* (У изводу у Записницима. Год. VII бр. 4. Београд 1898 и опширно у Геолошким Аналима. Књ. VI. Београд 1903).

19. *Прилози за познавање терцијара у Србији I и II.* (Прештампано из IV, V и VI књ. Геолошких Анала. Београд 1903).

— У 38 прилога изнета поглавито фауна медитеранске, сарматске, метоске и понтиске етаже из разних места у Краљевини Србији. У разним седницама Срп. Геолошког Друштва саопштаване допуне, исправке и нови подаци за познавање неогена у Србији. У Аналима раније штампано под насловом *Принове Геолошког Завода* а на француском као *Addenda à la faune tertiaire de la Serbie.*

20. *Грађа за познавање терцијара у Ст. Србији.* (Геолошки Анали. Књ. VI. Београд 1903).

21. *Претходни резултати проучавања фосилних говеда у Србији.* (Записници. Год. XIV., бр. 6. Београд 1904).

22. *Списак птица у Музеју Српске Земље,* у друштву са г. Душ. Стојићевићем проф. и Влад. Брзаковићем подшумаром. (Просветни Гласник. Београд 1904).

23. *Додатак списку птица у Музеју Српске Земље*, у друштву са Д. Стојићевићем. (Наставник. Књига XVI. Београд 1905).

Живојин Ђорђевић

дописни члан.

Рођен сам 28. марта 1872. у Пожаревцу, од оца Михаила, трговца, и матере Катарине. Основну школу свршио сам у Пожаревцу, нижу гимназију у Неготину и Пожаревцу, вишу гимназију у Београду. Остав рано без оца и сиротног стања, имам да захвалим за ово школовање матери Катарини, која је поред мене и остала три млађа брата извела на пут. Испит зрелости положио сам 1889.; природно-математички одсек Велике Школе свршио сам 1893.

За професорског приправника Зоологије на Вел. Школи постављен сам 2. дец. 1893., а 8. јануара 1894. за предавача у београдској реалци, у коме сам положају остао све до 10. августа 1898., када сам постављен за учитеља језика IV. класе у београдској реалци. За ванредног професора Вел. Школе постављен сам 17. јуна 1899., а за редовног професора Велике Школе 28. марта 1901. За ванредног професора Универзитета постављен сам 11. марта 1905.

Као предавач провео сам на одсуству у Женеви од марта 1894. — децембра 1895. и за то време положио докторат из природних наука. Од децембра 1895. — августа 1897. вршио сам поред предавачке дужности и дужност кустоса Зоолошког Института и наставника Зоологије и Упоредне Анатомије на Великој Школи. Од августа 1897. па до априла 1899. провео сам ради даљих студија у биолошкој станици Плену, у зоолошком и анатомско-биолошком институту у Берлину, у зоолошком институту у Паризу и зоолошкој станици у Роскову.

Публиковао сам ове радове:

Recherches sur les glandes du pied des Lamellibranches. Thèse du Doctorat. Geneve 1895.

Die Segmentaldrüsen von Ocypus. Aus dem Zool. Jnstitut, Berlin, у Zoolog. Anzeiger №. 556.

Sur le dèveloppement de la Convoluta roscoffensis Graff. у Comptes rendus Academie des Sciences de Paris. Tome 128, №7.

Ètude sur le dèveloppement de la Convoluta roscoffensis Graff. у Archives de Zoologie Exsperimentale, Paris. Tome 7, № 3.

Мамалошки и орнитолошки прилошци. У Просветн. Гласн. 1896.

Амфибије и Рептилије. Прилози за познав. срп. фауне I., у Гласу Акад. LXI.

Хидрахниде. Прилози познав. срп. фауне, II у LXVII Гласу Акад. Наука.

Планктоорганизми великих језера Балканског Полуострва. Прилози за познавање фауне Балк. Пол., у LXIX Гласу Академ. Наука.

Македонске Хидрахниде. Прилози за познав. фауне Балк. Пол. II. Примљено за LXXI Глас Акад. Наука.

Упут за препаровање животиња. Београд. Држ. Штамп. 1897.

Амфибије и рептилије у Србији. Београд. Држ. Штамп. 1900.

Упут за гајење риба. Београд. Држ. Штамп. 1902.

Рибарство у Србији. Београд. Држав. Штамп. 1900.

Биолошке станице итд. Просвет. Глас. 1901.

О гајењу риба у рибњацима. Савез Земљор. Задр. 1904.

О подизању вештачких рибњака. Савез Земљор. Задр. 1904.

Како је у држави Данској. Св. I—II. Београд 1903.

Пољопривредне козерије. Св. I. Београд 1903.

Подоста расправа, критика и реферата по нашим часописима, у Annèe biologique итд.

Милорад З. Јовичић

дописни члан.

Родио се 1868. год. 11. јануара у Београду, где му је отац Здравко, парох београдски био. Ту је и отпочео 1875. год., а и завршио 1889. године своје школовање философским факултетом Велике Школе. Пошто је идуће године положио професорски испит, отишао је одмах у Немачку: Минхен и Лајпциг, најпре о свом, а затим о државном трошку и у Лајпцигу положио докторат 1893. год.

Одавде је послат у Женеву 1894. год., али се убрзо морао вратити у Београд, да по позиву компетира за Вел. Школу. Изабран у факултету, а неизабран у Савету, вратио се у Женеву, а 1895. год. оде у Париз, где је завршио своје школовање на страни. Године 1897. буде постављен за гимназијског професора у Београду и упућен у Вел. Школу на рад, где је замењивао ове до 1899. год. професора онда упражњене хемиске катедре. Избором овога враћен је у гимназију, а 1890. премештен у Ниш, на које је место дао оставку. Од 1901. год. је професорски помоћник у Војној Академији.

До сада је штампао ове радове:

Београд. 1) Закон простих и умножених пропорција и теорија атома и молекула. Засебна књига.

Берлин. „Berichte“ d. d. chem. Gesellschaft:

1) Oxydation des Isonitrosoacetenigesters durh Salpetetsaüre.

2) Konstitution eines Oxydationsproduktes des Oximidomethylisoxazolons.

3) Einwirkung von salzsaurem Hydroxylamin auf Isonitrosoacetessigester.

4) Einwirkung von salzsaurem Hydroxylamin auf Isonitrosoaceton.

5) Darstellung des Isonitrosoacetessigesters und eines Isomeren aus Acetonigester.

6) Elektrolyse der Salze und Basen neben Ammoniak, mit Sima M. Lozanitch

7) Chemische Synthesen mittelst der dunklen elektrischen Entladung, mit Sima M. Lozanitch.

8) Über die Fehlingsche Lösung.

9) Zur Kenntniss der Reaktionen zwischen Isonitrosoacetessigester und salzsaurem Hydroxylamin.

10) Über Verbindungen welche einen bis jetzt unbekannten Ringenthalten.

11) Zweite Mittheilung über die Verbindungen mit einem unbekannten Ringe.

12) Zu den Synthesen der Acetessigester-Derivate.

13) Zweite Mittheilung zu diesen Synthesen.

Berlin-Leipzig. Liebig's Analen:

1. Über de Konstitution der Fulminsäure.

Paris. Les actualités chemique

1) Sur la stéréoisomérie de composés azotés.

Bulletin de la Société chimique:

1) Sur l'isomerie de l'ether isonitroso-acetylacetique.

Београд. Глас Срп. Краљ. Академије:

1) О конституцији прстенастих једињења. Штампано и на немачком.

2) Електролиза соли и база поред Амонијака и

3) Хемиске синтезе помоћу тамног испражњавања, оба рада у друштву са Симом М. Лозанићем, штампана и на немачком.

4) О дејству азотасте киселине у присуству азотне киселине.

5) К синтезама деривата Ацетсирћетног естра (Споменик Кр. Срп. Академије). И ова два рада су штампана на немачком уједно.

6) Хемија. уџбеник за питомце Војне Академије. (Издање Војне Академије).

Загреб Rad Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti:

1) O stereochemiji azotovih jedinjenja s kritičkim pogledom na Stereochemiju u opće.

2) Istraživanja izomerija u oblasti oxima.

3) K Sintezama Derivata Acetsirćetnog estra (druga publikacija). Штампано и на немачком.

4) O konstituciji Fulminske kiseline. Штампано и на немачком.

Год. 1902. имао је част, да буде позват од редакције светског научног лексикона Poggendorf-а да дâ своју биографију за исти лексикон.

Год. 1905. изабран је за члана Југославенске академије наука.

Петар Алексијевић Лавров

дописни члан.

Родио сам се 1856. године у Јарославу на Волги. Средње образовање добио сам у јарославској класичној гимназији. По свршетку исте ступио сам у историјско-филолошки факултет Московског Университета. У броју професора били су у то време чувени представници науке, као Т. И. Буслајев, Н. С. Тихонравов, Т. Е. Корш, а доцније и Ф. Т. Фортунатов. Њихове лекције привлачиле су опште интересовање. На првим течајима присуствовао сам и ја у семинарским радњама на општој историји којима је руководио В. И. Герје. Ну на последњем течају изабрао сам словено-руски одсек. Интересовање за словенство у мене силно се појачало оним одушевљењем, које је у руском друштву изазвала била борба јужних Словена за ослобођење и настала војна с Турском. Словенском филологијом почео сам се бавити под руководством А. Л. Диверноа чија тема *Косовске песме у Срба* била је мој кандидатски спис.

По свршетку Универзитета 1879. год. провео сам годину дана као предавач Алферовске учитељске семинарије, а затим сам остао при Универзитету да се спремам за професорску службу. Тек 1885 год. пошло ми је за руком да добијем

8-мо месечно одсуство ради проучавања словенских земаља. Трошком Университета и потпором очевом отпутовао сам на словенски југ и посетио Војводину, Србију, Хрватску, Далмацију и Црну Гору. Нови Сад и Карловци, Београд, Загреб, Дубровник, Цетиње били су главни градови, у којима сам са живим интересовањем провео време, радећи у библиотекама и посматрајући народни живот јужних словена. Милозвучан језик, примамљив карактер становништва, лепота природе места која сам походио, учинили су на мене дубок утисак.

По повратку с пута наштампао сам књигу *Петаръ П. Петровичъ Његошъ, владика черногорскій и его литературная дѣятельность*, Москва 1887., коју сам бранио као магистарску дисертацију. Од 1887 био сам приватан доценат Московског Университета. Године 1886, после смрти свога учитеља А. Л. Дивернуа бавио сам се спремањем за штампу грађе коју је он оставио за бугарски речник. У вези с тим пословима стајала је поднесена као дисертација књига *Обзоръ звуковыхъ и формальныхъ особенностей болгарскаго языка*. Москва 1893. г. У 1892. понудило ме је министарство да примим катедру словенске филологије у Варшави, али кад је на њу одређено друго лице, а мени предложено да примам катедру руског језика и књижевности, ја нисам могао на то пристати, и остао сам у Москви. Овде сам марљиво учествовао у радовима основане при Московском Археолошком Друштву Славенске Комисије, у којој сам вршио дужност секретара. 1894. године путовао сам у Свету Гору и при повратку отуда походио Софију и Београд, бавећи се у главном споменицима југословенске писмености. 1898. год. наименован сам за ванредног професора новорускога Универзитета у Одеси за катедру словенске филологије; 1900. постао сам редован професор, а те исте године био сам изабран на катедру словенске филологије у Петрограду. Из Одесе путовао сам у лето 1898 године у Београд, 1900. учествовао сам у екскурзији у Македонију заједно с академиком Н. П. Кондаковом, П. Н. Миљуковом и др., из Петрограда 1902 г. путовао сам у Праг, Загреб и Београд, бавећи се прикупљањем грађе за југословенску палеографију. Изван Универзитета предавао сам годину дана југословенску палеографију у Археолошком Институту, а од 1903. године предајем словенске језике у Историско-Филолошком Институту.

Александер Брикнер

дописни члан.

Александар Брикнер родио се 17|19 јануара 1856 у Тарнопољу у источној Галицији. Учио се у лавовским школама, и кад је свршио Универзитет у Лавову и по том прекограничне студије, примљен је за приватнога доцента језика и књижевности словенских у лавовском Универзитету. Године 1878. и године 1881. после одласка Јагићева позван је за ванреднога професора истих наука у Берлину и године 1892 проглашен је на истом месту за редовнога професора, где се и сад находи. Адреса му је Berlin S. W. 61. Lankwitzstr. 1.

А. Брикнер је почео од граматичких студија, а оне су га увеле у студије историјске и литерарне. Писао је немачки и пољски. Издао је *Историју књижевности пољске*, немачки у једном, а пољски у два тома 1902 и 1904 год.; Geschichte der russischen Litteratur, 1905 Mikołaj Rej, studjum kriticzne, 1905; много чланака и расправа у Archiv-у für slawische Philologie и у Годишњацима (Rocznikach) Академије Краковске.

Члан је прекогранични Академије Краковске и Прашке, члан је дописни Академије Петроградске, члан Познањског Друштва Пријатеља Науке, и лавовског и прашког етнографског друштва.

Андра Ђорђевић

државни саветник у пенсији

дописни члан.

Родио се 28. марта, 1854. г. у Крагујевцу. Отац му је Алекса Ђорђевић, бив. судски рачуновођ, а мати му се звала Ана.

Основну школу отпочео је у Крагујевцу а довршио у Ваљеву, 1865. год.

Гимназију је учио у Шапцу (1865—1869) и у Београду (1869—1871).

Правни факултет свршио је у Великој Школи 1875. год.

По свршеном школовању ступио је одмах у државну службу и служио је, најпре, као практикант у варошком суду и министарству правде (од 21. јула 1875. до 18. маја 1878), а затим, у Нишу, као писар великог судије и писар окружног суда, до 9. фебруара 1881. г., кад му је уважена оставка.

Министар правде (пок. М. С. Пироћанац) није му допустио да полаже адвокатски испит, већ га је по жељи онд. Књаза, вратио у државну службу 21 јула исте године за писара II. класе министарства.

10. јануара 1882. год. уважена му је понова оставка, и отишао у Париз да као државни питомац изучава правне науке, откуда се, по положеном испиту лиценцијата права, вратио крајем јула 1884. године.

Указом од 21. октобра исте године постављен је. као изабраник Академскога Савета, за професора права у Великој Школи, у којој је прве две године предавао Римско и Међународно (јавно и приватно) Право, а после Грађански Законик и Грађански Поступак.

У Главном Уставотворном Одбору, који је израдио Устав од 22. децембра, 1888, био је, поред осталих, секретар.

У јануару 1889. год. био је од Владе изаслат, у друштву с г. Јов. Ђајом, у Грчку ради изучавања грчке системе тајнога гласања.

Као професор права предавао је Краљу Александру I., енциклопедију права, Грађански Законик и Поступак и Трговачки Законик; а у вишем курсу Војне Академије предавао је, као хонорарни професор, основе Међународног Права и Ратно Право, неколиким класама.

У 1893. год. био је народни посланик у Народној Скупштини, за град Београд.

Од 12. јануара до 21. марта 1894. год. био је министар правде, а од тога дана министар просвете и црквених послова до 15. октобра исте године, кад је стављен на расположење.

Указом од 30. октобра исте године постављен је за начелника министарства просвете и црквених послова, а указом од 2. новембра исте године опет за професора права у Вел. Школи.

Указом од 11. октобра 1897. год. наименован је за министра просвете и црквених послова и у том звању био до 12. јула 1900. год.

21. јула те године стављен је у стање покоја као министар на расположењу.

29. дец. 1902. год. наименован је за сенатора а 16. јануара 1903. год. за члана Државног Савета, у ком је звању пенсионисан 22. октобра исте године.

10. јула 1905. год. изабран је за народног посланика у Народној Скупштини у округу топличком.

Књижевни су му радови:

1) Наук о меничном праву, Београд, 1881. г.

2) Теорија грађанског поступка судског I и II. св. 1891.

3) Систем Приватног (грађанског) Права у Краљевини Србији, I књ. Општи део (I и II. св.), 1893. и 1896. г. II. књ. посебни део (I. св.), 1903. г.

4) Наследно Право у Краљевини Србији, 1904. год.

5) Менично Право у Краљевини Србији, 2-го поправљено и умножено издање, 1905. год.

6. У делу „Die Rechtsverfolgung im Internationalen Verkehr“, у XV одсеку изложио је за Србију: Civilprocess, Konkursrecht, Erbschaftsregulirung und Konsulargerichtsbarkeit (1898 год.) — Berlin, Carls Heymann's Verlag.

7) У делу „Das Eherecht der Europäischen Staaten und ihrer Colonien“ изложио је у одељку за Србију њено *Брачно Право*. Berlin, 1904.

1891. год. уређивао је правни часопис „Право“, у друштву са Стевом Максимовићем, адвокатом.

Превео је:

Арнтс Л. Пандекте, у друштву с пок. професором Др. Драг. Мијушковићем 1890. I. књ.

Салковски, др. К. Институције с историјом римског приватног права, — у друштву с. г. Мил. Ђ. Миловановићем — 1894. год.

Писао је неколике чланке у правним часописима: „Богишићев општи имовински законик за кнежевину Црну Гору“ (*Бранич*, 1888. год.); „О праву својине и правним односајима на водама у Краљевини Србији“ (*Полицијски Гласник*, 1905 год.) и т. д.

Има ова владалачка одликовања:

„Спаситеља“ III степен, подарен од Грчког Краља, 1889. год.

„Таковског Крста“ I степен;

„Светог Саве“, I. степен;

„Милоша Великог,“ III. степен:

„Белог Орла“, IV степен.

А сем тога одликован је

Медаљом друштва Св. Саве и *Црвеним Крстом* Друштва Црвеног Крста.

Димитрије Руварац

протојереј

дописни члан.

Рођен сам у Старим Бановцима, селу у бившој Петроварадинској граничарској регименти а сада у Сремској жупанији, старо Пазовачком котору, 25. октобра 1842. од оца Васе, који је у то доба био парох у истом селу, и матере Јулијане, рођене Шевић.

Основну српску школу свршио сам у Новим-Карловцима (Сасамо), где ми је отац тада био парох, где је и умро и он и мати ми, немачку основну школу, гимназију и богословију у Сремским Карловцима.

По свршетку богословије, будем наименован за учитеља у селу Крушедолу, где сам месец дана учитељовао, за тим дођем у Земун за учитеља III. разреда у доњој вароши, где сам учитељовао од 7. априла 1866. до краја те школске године.

2. октобра 1866. оженим се са Софијом, кћери пароха боровског Стевана Булића и Христине, а пре тога 7. августа и. г. био сам одређен за капелана проти земунском Авраму Живановићу.

22. окт. и. г. будем рукоположен за ђакона, а 23. окт. и. г. за презвитера у Карловачкој саборној цркви од епископа горњо-карловачког Лукијана Николајевића.

По смрти горњоварошко-земунског пароха Васе Суботића († 30. нов. 1869.), будем 4. дец. именован од конзисторије за привременог администратора исте парохије, 24. маја 1870. будем изабрат од црквене општине за пароха, а 11. јунија од конзисторије и потврђен.

1. новембра 1890. будем од Патријарха Георгија Бранковића одликован црвеним појасем, 23. марта 1893. именован за протопрезвитера, а 23. октобра и. г. у манастиру Раковцу произведен за протопрезвитера од епископа горњо-карловачког Михајила Грујића.

23. септембра 1899. отидем на позив Патријарха Георгија Бранковића у Карловце за управитеља „Српске манастирске штампарије“ и библиотекара митрополијско-патријарашке библиотеке, а у парохији оставим личног помоћника. 1. јануара 1903. буде ми поверено уређивање „Српског Сиона“, које дужности и данас вршим.

Члан сам редован „Матице Српске“ и њеног књижевног одељења и одбора, члан утемељач друштва „Св. Саве“ и оснивач-члан „Српске Пчеларске Задруге“ у Руми, а потпомажући члан „Српског Сокола“ у Карловцима.

I. Писање моје у политичким листовима.

1. У новосадском листу „*Напретку*“ за 1865. изишло је од мене два дописа из Карловца, а за 1868. више дописа из Земуна под разним шифрама.

Уз то сам као богослов за време народног сабора 1865. био члан одбора, ком је био душа Шандор Радовановић — прозвати кнез Карловачки, који је писао извештаје о раду саборском за новине „Напредак“, „Србобран“, и „Видовдан“.

2. У земунском листу “*Земунском Гласнику*“ за 1868. и 1869., изишло је које под мојим именом, које под разним шифрама више дописа и чланака, и то за 1868. 2 чланка, а за 1869. 8 чланака и дописа, а уз то и извештаји о седницама црквеног одбора и скупштине од 10. марта до 15. јулија 1869. т. ј. за време мога перовођства у земунској црквеној општини.

3. У београдском листу „*Јединству*“ за 1869. изишло је од мене више дописа из Земуна под разним шифрама.

4. У земунском листу *„Граничару“* за 1874. 1875. и 1876. изишло је од мене више дописа и чланака под разним шифрама, и то за 1874. 1. чланак, за 1875 15 чланака и дописа, од који су неки изишли у 2—3 броја, а за 1876. 1 чланак.

5. У новосадском листу *„Застави“* изишло је од мене више дописа и чланака под разним шифрама, и то за 1873. 1 допис; за 1874. 1 чланак „Разјашњење §§. 12, 14. 16. 19. 20. и 25. кр. рескрипта од 10. авг. 1868.“ у 3 броја; за 1884. 3 чланка, од којих је чланак: „О постављању Германа Анђелића за администратора архиепископије карловачке“ изишао у 3. бр.; за 1885. 2 чланка; за 1886. 2 чланка, од којих је чланак: „Ускршњи поздрав четири свештеника из Архидијецезе администратору Герману“ изишао у 3 броја.

6. У новосадском листу „Бранику“ изишло је од мене више дописа и чланака под разним шифрама, и то за 1886. 6. чланака, од којих је чланак „Вукашин није убио цара Уроша“ изишао у 3 броја. Исти је чланак отштампан; „Држање срп-

ског епископата на срп. народном сабору 1870. у погледу: ко да бира српске епископе« у 3 броја; »Одговор на чланак: Митрополит Вићентије Јовановић у српској књижевности« у 4 броја; »Несталност српског епископата срп. карловачке митрополије наспрам IX. зак. чл. уг. сабора од 1868. и устројства саборског од 1875.« у 4 броја; за 1887. изишло је 7 дописа и чланака, од којих 1 у 2 броја; за 1888. 5 чланка, од којих је »Приказ Орла и Годишњака за 1889.« изишао у 6 бројева; за 1898. 1 допис; и за 1902. 1 допис.

7. У новосадском листу »*Српском Колу*« за 1885. изишло је од мене под разним шифрама 5 дописа и чланака, од којих су неки изишли у више бројева, као »Анђелићијаде«, у 8 бројева; »Доле образину г. др. Никодиме Милашу!« у 6 бројева. Исти је чланак отштампан; »Доле образину, г. др. Стево Павловићу«, који је чланак изишао у 5 бројева.

8. У београдском листу »*Истоку*« за 1880. изишао је 1 чланак у 3 броја под

насловима: „Администратор Герман и црквени канони“, који је чланак отштампан.

9. У земунском листу „*Semliner Wochenblatt-у*“ за 1884. и 1885. изишао је 1 чланак.

10. У београдском листу „*Доситију*“ за 1889. изишао је од мене чланак „О називу и седишту врховног представника српске цркве у краљевини Србији“, без шифре.

11. У београдском листу „*Виделу*“ за 1887. изишло је од мене у 3 броја „Приказ 67. књ. Гласника Српског Ученог Друштва“, који је отштампан, а за 1888. извод из говора, што сам га говорио у Смедереву на парастосу Димитрија Давидовића 18. септ. 1888. год.

12. У пештанском листу „*Српском Дневнику*“ за 1889. изишло је од мене више чланака о земунским српским школама, без икакве шифре.

13. У земунском листу „*Новом Времену*“, код ког сам био бесплатан сарадник и душа његова од постанка неговог т. ј. од 1889, па све до 1898. изишло је од мене

врло много дописа и чланака, које под мојим именом. које под разним шифрама.

Тако је за 1889. изишло од мене 45 дописа и чланака, од којих су неки изишли у више бројева, као: „О администраторству у митрополији карловачкој“ у 4 броја; „Шта нам је криво на већину нашег градског заступства“ у 4 броја; „Српски народни и народно-црквени сабори“ у 8 бројева. Исти је чланак отштампан а тако исто и чланак: „О првим професорима у карловачкој гимназији и кад је отворена?“; „Наредба ц. к. главног заповедништва у погледу обуставе плате земун. српским учитељима из градске благајне“ у 3 броја; „Јаша Игњатовић“ у 5 бројева; „Што се чудите“ у 4 броја; „Одговор Андрији М. Матићу“ у 4 броја; за 1890. изишло је 27 дописа и чланака, и то чланак „Како смо дошли овамо“ у 4 броја; „Примедбе на „Поглед Ђ. Вукићевића“ у 10 бројева; „О односају узакоњених хришћанских вероисповести у Тројединици“ у 10 бројева. Исти је чланак отштампан; „О прештампавању наших црквених књига у Сарајеву“ у 3 броја за 1890. и у 8 бројева за 1891.; за 1891. изишло је 28 дописа и чланака“ и то чланак: „О постанку српског патријархата од Ст. М. Веселиновића“ у 7 бројева. Исти је чланак отштампан; „Је л' Земун гора Романија?“ у 6 бројева; „Јоакима Вујића славено-српског списатеља маловременоје учителствовање у Земуну и бедно у њему приključenije“ у 3 броја; „Одговор Д. Руварца на чланке „Правда и суд“ од Ст. М. Веселиновића“ у 17 бројева. Исти је чланак отштампан: за 1892. изишло је 16 дописа и чланака, и то: „Не чините збрку и не брукајте се“ у 3 броја; „Просвета“ у 3 броја; „Пређашњи и данашњи појам о чувању црк. нар. автономије у земунској срп. црк. скупштини и школском одбору“ у 6 бројева; „Како је доспео св. Јован Владимир у Србљак“ у 18. бројева. Исти је чланак отштампан; за 1893. изишло је 18 дописа и чланака, од којих је чланак: „Регуламент од 1770 и 1777. и деклараторија од 1778“ изашао у 14 бројева; „О избору конзисторијалних чланова“ у 8 бројева;

»Дрохобецки Штроомајер и Анђелић и некадашњи и данашњи Срби« у 10 бројева. Исти је чланак отштампан; »Одговор Црнорисцу храбром Сергију Нинићу Шакраку« у 15 бројева. Исти је чланак отштампан; за 1894. изишло је 11 дописа и чланака, од којих је чланак: »О устројству месних срп. црк. скупштина и одбора у митрополији карловачкој и о избору њихових чланова« изашао у 5 бројева; »Теофилу Димићу« у 6 бројева; »О назаренству« у 10 бројева; »Obzoru и hrvatskom Braniku« у 5 бројева; »Карловачка патријаршија« у 3 броја; »Ево шта сте нам криви« у 9 бројева. Ови су чланци умножени изишли у засебној књижици; »Obzoru« у 4 броја; »Да л' су нађене кости у Купинову у цркви св. Луке, св. моћи св. Стефана и св. Јована Бранковића, деспота српских« у 4 броја; за 1895. изишло је 15 дописа и чланака, од којих је чланак: »Како »Српски Сион« одговара« изишао у 8 бројева; »Како »Стражини« одлични правници тумаче наше автономне уредбе и црквено право« у 3 броја; »Страховити створ људске маште« у 5 бројева; »Па кад ће бити једном време?« у 4 броја; »Историја §§. 13. 14. и 18. II. кр. рескрипта од 10. авг. 1868.« у 6 бројева. Исти је чланак отштампан; за 1896. изишло је 12 дописа и чланака, од којих је чланак: »Право српског народа у угарским земљама да бира себи епископе«, изишао у 5 бројева; »Ко је пре дошао у ове земље: Срби или царски орлови?« у 3 броја; »Па докле ће се народ обмањивати« у 11 бројева. Исти је чланак отштампан; »Одломци о грофу Ђорђу Бранковићу.« Приказ, у 6 бројева; »Грб Трибалије — Браничево — Шумадије« у 7 бројева. Овај је чланак отштампан; »1848 и 1895«. у 2 броја; за 1897. изишло је 19 дописа и чланака, од којих је чланак: »Еј децо, децо!« изишао у 4 броја; »§ 25. кр. рескрипта од 10. авг. 1868«. у 4 броја; »Приказ Миладиновићевог »Тумача« у 2 броја.

II. *Писање моје у књижевним листовима.*

1. У »*Гласу Истине*« богословском листу за 1885. »Да л' су Срби или Грци били

оних 8 митрополита, што 1766. молише за укинуће српске патријаршије« под знаком В. С. Д. (Вајунов син Димитрије по оцу Васи). Овај је чланак изишао у 5 бројева и отштампан је, 8° стр. 35.

За 1887. „Исправци у чланку г. Вл. Красића „Епископи зринопољски и костајнички“; „Беседа речена на опелу ц. к. умировљеног капетана Теодора Боснића 11 марта 1885.“; „Одговор на стављено у 126. бр. „Браника« питање: Ко је, кад и где саставио 9 црквених заповеди?«

За 1888. „Одговор на чланак: „Некоје црквенске особине 1888“; „Одговор г. Максиму Лудајићу« у 7 бројева; „Завршни одговор г. Црнорисцу храбром — Светозару Нинићу Шакраку“; „Конзисторијална система од 25. марта 1782.“ у 3 броја; „Прилог историји избора српско-православних епископа у карловачкој митрополији“.

За 1889. „Старине и прилози за црквену историју и црквени живот српског народа“ у 6 бројева.

За 1890. „Рецимо и ми коју о михољским задушницама“ у 5 бројева; „Како се може изнаћи недељни дан неког извесног датума и године“; „Још нешто о Дионосију Живојиновићу, архимандриту бездинском“.

2. У „*Јавору*“ за 1887.: „Ко је Софроније Стефановић?“ у 2 броја; „Ко је писац књиге: Житие и славнаја дјела государја императора Петра Великог — В Венецији 1772.“ у 2 броја; „Да л' је 1721. митрополит београдски Мојсије Петровић ишао у Русију?“; „Извод из критике деспота Ђорђа Бранковића о српским владаоцима и родословије краљева и царева дома Немањина“ у 2 броја; „Додатак чланку: Извод...“; „Правило за калуђере и свештенике и регуламент од 1777“ у 5 бројева; „О псалтиру Јеронима Загуровића“; „Феликс Каниц о Српском Ученом Друштву“; „Славено-сербскиј мјесецослов за 1792.“ у 4 броја; „У чијој је глави поникла прва мисао, да се издаду српске народне песме?“; „Плаштаница митрополита Исаије Ђаковића од 12. јулија 1708.“;

„Зограф или иконописац Димитрије Бачевић“; „Шта треба да зна онај, који се подухвата да опише какву старину?“; „Кад су пренете св. мођи краља Стефана (монаха Симеона) из Враћевшнице у Фенек и из њега натраг у Србију?“ у 2 броја; „Тобожњи дар српске краљице Јелене“; „Кад је умро Јоаким Вујић?“; „Разно: Српски Талез; земљотрес и Осечко Поље“; „Први печатан буквар за Србе и Влахе“; „Књижевне белешке“.

За 1888. „Прва печатана словенска граматика за Србе“; „Књижевност: Поменик знаменитих људи у срп. народу новијега века од М. Ђ. Милићевића“, у 3 броја; „Опис ц. к. генерала Србаља од 1759. до 1810. и обрштера Србаља од 1744.—1810. од фмл. Саве Продановића“ у 12 бројева; „Још нешто о зборнику (минеју) Божидара Вуковића“; „Књижевност: Вук Бранковић од Љубе Ковачевића. Приказ“ у 6 бројева; „Monographie von Semlin und Umgebung von S. Sopprон. Приказ“; „Писмо Ђорђа Стојковића ц. к. дворског саветника, српском патријарху Јосифу Рајачићу, и овога одговор на исто«.

За 1889. „Прилог историји српског народног сабора 1774«; „О Барском псалтиру Виценца Вуковића«.

За 1892. „Ево, ко је био Константин Немања!«

За 1893. „Штампарије за Србе у XVII. веку«.

3. У „*Хришћанском Веснику*« за 1887. „Беседа на парастосу епископа Никанора Грујића 17. маја 1887. говорена у земунској св. Богородичној Цркви« у 2 свеске. Отштампано за себе; „Беседа говорена на св. Илију 1870. приликом увођења у парохију«.

За 1888. „Како је постао данашњи број заповедних празника у Србаља?« у 2 свеске. Отштампано за себе; „О језику српске цркве«.

За 1889. „Да л' се св. Сава светкује и у римској цркви?«

За 1890. „Катихизиси за православне Србе у XVIII веку«, недовршени чланци због силних погрешака.

4. У „*Новом Васпитачу*“, учитељском листу за 1888. „Устав илирическе дворске депутације од 2. нов. 1776. за илирске (српске школе мале) основне“ у 2 св.

За 1900. „Прилошци за српске школе у Аустро-Уга́рској“ у 5 свезака.

5. У „*Веснику Српске Цркве*“ за 1894. „Св Мартин (Мрата), питање из агиологије православне цркве“. Овај је чланак отштампан; „Одговор Д. Руварца г. проти Живку Р. Ивановићу на његову критику: Видов-дан, Михољ-дан, Мратин-дан“.

6. У Живаљевићевом „*Колу*“ за 1890. „Оцена чланка: Манастир Лепавина“.

7. У „*Старинару*“ за 1890.: „Два писма хилендарских калуђера“, а за 1891. „Три писма из манастира Лепавине“.

8. У „*Делу*“ за 1897/8. „Богословско-историјски елементи у „Светлим сликама“ Драгутина Илијића“ у 3 свеске.

За 1899. „Аустрија, Карађорђе и митрополит Стратимировић“; „Павле Петровић од Соколовић“.

За 1904. „Патријарх Јосиф Рајачић наспрам митрополиту Стевану пл. Стратимировићу“.

9. У „*Босанско-Херцеговачком Источнику*“ за 1890.: „О кољиву“; за 1901: „Писмо рмањских калуђера из прошлога века“; „Одговор на биљешке и питања г. В. Стакића“; „Одуговлачење посвећења бококоторскога епископа г. Герасима“; „Одговор г. В. Стакићу“.

10. У „*Стражилову*“ за 1885. „Солидност књижевног рада г. арх. Дучића“, овај је чланак отштампан; „Примедбе на чланак: Пуномоћ за српски народни конгрес 1731“; „Одговор г. В. К. на његов одговор на примедбе“; за 1888. „Први књижевни песници у српском народу“; „Да ли се може јеванђеље поређано по данима читања назвати: јеванђелистарем“?

11. У „*Бранкову Колу*“ за 1898. „Светосавска песма“; „Историја фрушкогорских манастира“.

За 1901. и 1902. „Јован Рајић“, ово је умножено и отштампано.

За 1904. „Васа Васиљевић и писмо Вуково њему писано“.

За 1905, „Писмо Вуково игуману Севастијану Илићу“.

12. У *„Богословском Гласнику“* за 1902. „Аустријски конкордат и Хрвати“, отштампано; „Радња српске јерархије 1877 око повраћања манастира Ходоша српској митрополији“; „Решење срп. нар. црквеног сабора о избору чиновника код нар. црк. управе“; „О разводу мешовитих бракова у Хрватској и Славонији“, отштампано; „О сазиву епархијских скупштина и трајања мандата чланова епархијских скупштина и власти“ и „О одговорности епархијских власти„, отштампано.

За 1904. „Конзисторијални катихизис и критика арх. Јована Рајића на исти“; „Краткое наставление свјашчеником и пјат словес сочиненое Викентием Ракићем“, отштампано.

За 1905. „Мњење епископа буковинског Евгенија Хакмана о уређењу источно-православне цркве“ у преводу проте Јована Живковића.

13. У „*Српском Сиону*“ за 1892. „Допуне к чланку: Преимућство свештеничког сталежа“ у 3 броја; „Одговор г. Јосифу Симићу, пароху у Брачевцима на питање: Да ли су свештеници у Хрватској ослобођени од плаћања општинског пореза и приреза?“

За 1894. „О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком јеванђелистару“ у 2 броја; „10. јануар и 30 октобар 1794.“ у 3 броја; „О верском васпитању деце рођене у мешовитим браковима и ван брака, и верском прелазу из једне вере у другу веру у Аусто-Угарској“.

За 1903. и 1904. и 1905. од како сам постао уредником „Српског Сиона“, изишло је у њему врло много мојих чланака. Тако је за 1904. изишло: 41 чланак, 11 историчних чланака, 9 некролога. од којих су многи изишли у више бројева, а отштампани су чланци: „Лакше! лакше!“; „Најновији автономни скандал“; „Опис српских фрушкогорских манастира од 1753.“; за 1904. 17 чланака, 49 историчних чланака, 3 некролога; отштампани су чланци: „Владика јегарски Јефрем Бањанин"; „Катихизис синодални — Рајићев — за клерикалне школе"; „О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу".

За 1905. 19 чланака, 47 историчних чланака, 4 некрола, а отштампани чланци: „Писма Лукијана Мушицког писата Севастијану Илићу"; „Споменица † Илариону Руварцу".

И под све чланке што су излазили у књижевним — стручним листовима, нисам се увек потписивао својим именом, него сам се често служио знаком В. С. Д. (Вајунов син Димитрије), а често знаком С. С. (стари саборлија).

III. *Писањем oјe у друштвеним органима.*

1. У „*Годишњици*" за 1889. „Говор на парастосу Димитрија Давидовића, говорио у Смедереву 18. септ. 1889."; за 1893. „О првом штампаном словенском буквару"; „И још нешто о животу св. Ђурђа Кратовца".

2. У „*Споменику Српске Кр. Академије*": у X. „Захарије Орфелин"; у XXXIII. „О Ва-

силију Петровићу владици црногорском“; „О манастиру Рачи“; у XXXIV. „Мојсије Петровић, митрополит Београдски“; у XXXIX. „Географске белешке о Турској митрополита Стевана Стратимировића из године 1803. — 1804.“; у XLII. „Митрополија београдска око 1735“.

3. У „*Летопису Матице Српске*“ у 165 књ.: „Протокол о пленипотенција свјашчених и мирских депутиртов, что на сабор приходили љето 1735.“; у 198. књ. 199. књ. и 204. књ. „Прилози за историју архијепископа и епископа у митрополији Карловачкој“.

4. У „*Гласнику Српског Ученог Друштва*“ у 62. књ. „Ко је наследник пећске патријаршије и коме за данас по праву припада врховно право над сарајевском православном митрополијом?“ под шифром В. С. Д.

У 72. књ. „Владика горњо-карловачки Теофан Живковић“, „Ко је писац књиге: Житије и славно дјело государја императора Петра Великог?“ Ово је штампано и у „Јавору“ за 1887.; „Договор и одлука српских народних старешина и првака“.

IV. Засебни и отштампани радови.

1. „Вукашин није убио цара Уроша“. Из „Браника“ 1886. 12⁰ 27 стр.

2. „Доле образину г. д-р Никодиме Милашу“. Из „Српског Кола“ 1885. 24⁰ 50 стр.

3. „Солидност књижевног рада г. архим. Дучића“. Из „Стражилова“ 1885. 16⁰ 22 стр.

4. „Да л' су били Срби или Грци оних 8 митрополита, што 1766. молише за укинуће пећске патријаршије?“ Из „Гласа Истине“ за 1885. 8⁰ 35 стр.

5. „Герман и црквени канони“. Из „Истока“ 1880. 16⁰ 16 стр.

6. „Доле образину г. др. Емилијане пл. Радићу“. у Панчеву 1883. 8⁰ 54 стр.

7. „Извешће о унутарњем стању земунских српских основно-главних школа“. У Земуну 1886. 8⁰ 28 стр.

8. „Беседа на опелу Мите Јовановића, трговца говорена на опелу 17. авг. 1872“. У Земуну 1872. 4°. 2 листа.

9. Беседа на опелу Христине Јовановићеве“. У Земуну 1888. 8° 7 стр.

10. „Отворено писмо г. Јовану Бошковићу, уреднику „Заставе““. У Земуну 1872. fol. 2 листа.

11. „Друго отворено писмо г. Јовану Бошковићу уреднику „Заставе““. У Земуну 1872. fol 1 лист.

12. „Исторично-критична црта о Вићентију Јовановићу, митрополиту београдском и карловачком“. У Земуну 1886 8° 81 стр.

13. „Изјава и беседа при погребу Лазара Станисављевића † 6/2. 1883.“ У Земуну 4° 6 стр.

14. „Владика горњо-карловачки Теофан Живковић“. Из „Новог Времена“ 1891. 16° 40 стр.

15. „О постању српског патријархата. Од Ст. М. Веселиновића“. Из „Новог Времена“ 1891. 16° 40 стр.

16. „Одговор на чланак: Правда и суд“. Из „Новог Времена“ 1891. 16° 93 стр.

17. „О односају узакоњених хришћанских вероисповести у Тројединици“. Из „Новог Времена“ 1890. 16° 67 стр.

18. „Животопис Ђорђа Николајевића, митрополита Дабро-босанског“. У Земуну 1898. 8° 176 стр.

Награђено из фонда Николајевићевог са 1000 кр.

19. „Беседа на парастосу епископа Никанора Грујића 17. марта 1887. говорена у св. богородичној цркви земунској.“ Из „Хришћанског Весника“ за 1887. 8° 39 стр.

20. „Како је постао данашњи број заповедних празника у Србаља?“ Из „Хришћанског Весника“ за 1887. 8° 24 стр.

21. „Да л' се св. Сава светкује и у римској цркви?“ Из „Хришћанског Весника“ 1879. 16° 15 стр.

22. „Беседа на опелу Зорке Пејаковићеве за дец. 1889·“ У Земуну 1888. 8° 8 стр.

23. „Беседа при освећењу неба у св. тројичној цркви земунској, гов. 17. јулија 1888.“ У Земуну, 16° 10 стр.

24. „О читању јеванђеља у недеље на служби преко целе године“. У Земуну 1888. 12° 50 стр.

25. „О св. Јовану Владимиру“. Из „Новог Времена 1892. 8° 84 стр.

26. „Приказ 67. књ. Гласника Српског Ученог Друштва“. Из „Видела“ за 1887. 8° 32 стр.

27. „Црквене беседе Никанора Грујића, бившег прав. срп. епископа пакрачког“. У Земуну 1892. 8° 172.

28. „Српски народни и црквено-народни сабор у Угарској и ц. к. и кр. повереници на њима од 1690. до данас“. Из „Новог Времена“ за 1889. 12° 51 стр.

29. „О првим професорима српске гимназије у Карловцима и кад је отворена?“. Из „Новог Времена, 16° 12 стр.

30. „Шематизам источно-православне српске митрополије карловачке за 1900.“ Издање саборског одбора. У Карловцима 1900. 8° 370 стр.

31. „Автобиографија протосинђела Кирила Цветковића и његово страдање за православље“. 1898. Издање Српске Кр. Академије 8° 265 стр.

32. „Беседа говорена у Раковцу 23. окт. 1893. на парастосу Вићентија Јовановића, митрополита од 1731.—1737.“. У Земуну 1893. 8° 30 стр.

33. „Дрохобецки, Штросмајер, Анђелић“. Из „Новог Времена“ за 1893. 12° 96 стр.

34. „Одговор Црнорисцу храбром — Шакраку“. Из „Новог Времена“ за 1893. 12° 84 стр.

35. „Св. Мартин (Мрата).“ Из „Новог Времена“ за 1894. 16° 14 стр.

36. „Позиви и одзиви или радња појединих срп. архијепископа у митрополији карловачкој око подизања срп. школа и стварања фондова за њихово издржавање“. У Земуну 1894. 8° 55 стр.

37. „Ево, шта сте нам криви?“ Посвећено „Obzoru“. Из „Новог Времена“ проширени чланци за 1895. 8° 142 стр.

38. „Продаја беочинске које“. У Земуну 1895. 12⁰ 40.

39. „Историја §§. 13. 14. и и 18. II. Б. кр. рескрипта од 10. авг. 1868.“ Из „Новог Времена“ за 1895. 12⁰ 44 стр.

40. „Архимандрит — Администратор епархије“ и „Та докле ћете народ обмањивати?“. Из „Новог Времена“ за 1896. 4⁰ 19 стр.

41. „Грб Трибалије — Браничева — Шумадије“. Из „Новог Времена“ за 1896. 8⁰ 35 стр.

42. Устав црквене и школске самоуправе срп. прав. народа у Босни и Херцеговини, састављен др. Емилом Гаврилом“. У Земуну 1899. 8⁰ 86 стр.

43. „Говор говорен у Земуну 21. нов. 1898. при освећењу обновљене св. тројичне цркве“. У Земуну 1899. 8⁰ 35 стр.

44. „Постанак и развитак српске црквено-народне автономије“. У Карловцима 1899. 12⁰ 286 стр.

45. „Осврт на чланке г. протопрезвитера Јована Јеремића „Саборски изборни

ред од 1870|1. са црквеног гледишта.« У Карловцима 1901. 8° 41 стр.

46. „О одговорности епархијских власти«. Из „Богословског Гласника« за 1902. 8° 16 стр.

47. „О укинућу пећске патријаршије и њених наслеђа«. Из „Српског Сиона« за 12° 71 стр.

48. „Владика јегарски Јефрем Бањанин«. Из „Српског Сиона« за 1904. 12° 34 стр.

49. „Споменица умрломе архимандриту Илариону Руварцу од братства манастира Гргетега«. Из „Српског Сиона« за 1905. 4° 35 стр.

50. Писма Лукијана Мушицког, писата Севастијану Илијћу«. Из „Српског Сиона« 1905. 12° 80 стр.

51. „О сазиву епархијских скупштина и трајању мандата чланова епархијских скупштина и власти«. Из „Богословског Гласника« за 1902. 8° 20 стр.

52. „Лакше! Лакше!« Из „Српског Сиона« за 1903. 4° 14 стр.

53. „Најновији автономни скандал«. Из „Српског Сиона« за 1903. 4° 16 стр.

54. „Говор на св. Введеније 1902. у горњо-варошко земунској цркви“. У Карловцима 1903. 8° 16 стр.

55. „О разводу мешовитих бракова у Хрватској и Славонији“. Из „Богословског Гласника“ за 1902. 8° 24 стр.

56. „Аустријски конкордат и Хрвати“. Из „Богословског Гласника“ за 1902. 8° 24 стр.

57. „Краткое наставленије свјашчеником и пјат словес сочинение Викентием Ракичем“. Из „Богословског Гласника“ за 1904. 8° 40 стр.

58. „Велики синодални Катихизис — Рајићев од 1774.“ Из „Српског Сиона“ за 1904. 4° 37 стр.

59. 1899. приредио сам друго издање Иларионових, „Montenegrina“ у Земуну.

Карловци 10/3 1906.

Димитрије Руварац,
протопрезвитер
и уредник „Српског Сиона“.

Стеван Ст. Мокрањац

дописни члан.

Стеван Ст. Мокрањац рођен је 28. децембра 1855 године у Неготину од оца Стевана Мокрањца († 30 децембра 1855) и матере Марије († 25. јуна 1901 год.) по роду Миланове из Сикола.

Још у своме раноме детињству умео је певати народне песме, које је слушао и научио од своје матере, од своје сестре Вејке-Јелисавете. († 1877) и од свога брата Лазе († 1867).

У први разред основне школе пошао је 1862 у Неготину. У јесен 1863 његова мати отишла је с њим у Београд, где су била његова два старија брата на школовању. Он је ступио у II разред основне школе код Саборне Цркве. Дошавши у Београд имао је прилике да врло често пева са својим братом Лазом, одличним певачем и флаутистом. У то доба знао је да води и да „секундира“ сваку песму, коју би чуо. Брат га је врло често водио у позориште, које је тада било у Великој Пивари. Често је слушао банду Стеве

Константиновића бечкеречанина. За војном музиком јурио је кад год је имао прилике. У богословску семинарију одлазио је врло често, јер је тамо имао брата од стрица, и ту је слушао и певао црквене песме.

У марту месецу 1864 вратио се с матером у Неготин, где је свршио основну школу. Радо је ишао у цркву, био је одличан ђак и најбољи певач код учитеља Ђоке Живковића. Знао је не само обична одговарања на ектенија, већ и веће ствари: херувику, хвалите 8. гласа и где које ирмосе.

По свршетку основне школе са превасходним успехом отишао је у Зајечар у први разред гимназије. Године 1867. гимназија је премештена опет у Неготин и ту је свршио четири разреда гимназије.

У то време био је у Неготину владика Евгеније Симеоновић, који је особито штитио благољепије и лепо појање у цркви. Учитељ црквеног појања у гимназији био је пок. Стеван Величковић тада ђакон, а доцније прота у Зајечару. Све хирувике, све ирмосе, све причасне (осим I гласа) Мокрањац је знао и водио у старој неготинској цркви. Сваког већег празника владика Евгеније даривао га каквом књижицом или цванциком за лепо појање.

Преко ферија између II и III разреда гимназије добије од некуда виолину. Светозар Попадић, који је у Београду учио вишу гимназију, покаже му како се ређају прсти на виолини, да би се извели тонови. За тим је са свим самоучки учио и вежбао, незнајући ни једне ноте. Он је напредовао врло добро, тако да је за кратко време научио да свира по слуху сваку српску игру и песму, коју би чуо.

По свршетку полугимназије у Неготину дошао је у Београд у V раз. гимн. 1870. Тада је био учитељ музичке школе у гимназији К. Реш. Мокрањац се код њега упише да учи виолину. Но ту није учио ни месец дана, јер му је Реш казао да свира сувише »цигански«. За певање се уписао код тадањег учитеља Цимбрића.

Научивши брзо ноте од Реша и Цимбрића, он је приљежно без учитеља учио и вежбао, стварао сам себи системе за лествице, за интервале, за тонске полове (дур и мол) и за тонске радове. Радо је употребљавао пре часа певања школски хармониум, тражећи на њему акорде. Преписивао је партитуре хорова, проучавао их са оно мало спреме што је сам себи дао, тако да је у VI разреду већ почео да прави мелодије. У то доба је хармонизирао за мушки хор песму „Луло моја“, и израдио за соло с пратњом клавира, „Вечерња звона“ (једна песма од Т. Мура, која је преведена и штампана у Новаковићевој „Вили“. Обе ове песме показао је Цимбрићу, који је с првом песмом, харминизованом у стилу Јенковом, био задовољан, а за другу је рекао, да се може слободно поцепати.

С пролећа 1872 године бавио се врло много састављањем којекаквих мелодија, тако да је, бавећи се ради тога по лепоме времену наа Калимегдану, често пута после подне заборављао да иде у школу.

и због тога је на крају школске године морао да напусти VI разред, ма да је увек био врло добар и одличан ђак. Одавде отиде у Неготин и ту је почео да ради као хоровођ у тамошњем певачком друштву. Успеха је имао врло доброг.

У јесен 1873 године отиде Мокрањац опет у Београд да заврши гимназију. Тада се јавио Београдском Певачком Друштву да га прими за члана. Управа певачког друштва, знајући га као доброг певача и свирача, прими га као гимназисту изузетно за редовног члана.

Године 1874 сврши гимназију са врло добрим успехом, а у јесен те године упише се у философски факултет природно-математичког одсека.

У то доба Мокрањцу је нуђено да иде да се спрема за стручног музичара. Но он, бивши и сам у оној струји Светозара Марковића, која је тада обухватила скоро сву омладину и која је одбацивала уметност па чак и лепу литературу као некорисну, — борио се са природним даром и склоностима и уписао се у природно-математички одсек. Ту је посећивао часове и полагао испите, али се стално бавио музиком, а најмилија лектира била му је лепа литература и све што уз то иде.

У Београдском Певачком Друштву изабран је за члана управе, а често је замењивао и хоровођу г. Јенка. У току од две године његова склоност ка музици победила је и саломила је све друге обзире те је 1876 г. већ био решен да се ода са свим музици. Но ратне године нису допустиле да оде на конзерваториум. Године 1877, провео је опет у Неготину као хоровођ. Ту је израдио са оним дилетантским знањем што га је имао један квинтет „Сањарије на српске нар. песме“ и М. Шапчанина „На косидби“.

Године 1878. у јесен дође у Београд, и тек после ратова 1879 године у јесен о трошку Београдског Певачког Друштва отиде у Минхен да се са свим ода музици.

У Минхену је учио годину дана науку о хармонији код проф. Сакса. Друге године добио је државну стипендију и ступио код познатог и великог учитеља Ј. Рајнбергера. Код Рајнбергера је учио главне предмете: науку о хармонији, контрапункт, канон и фугу, науку о инструментацији. Остале споредне предмете учио је по пропису минхенске музичке школе.

Г. 1882 израдио је „Тебе Бога хвалим“ по чл. 4 за мешовити хор и „Не би јарког сунца“ из „Источног бисера“ за соло уз пратњу оркестра.

Г. 1883. вратио се у Београд и ступио као хоровођ код певачког друштва „Корнелије“. Ту је компоновао I Опело, а у зиму 1883—84 израдио је I Руковет „Из Моје Домовине“. Овај је Руковет друштво „Корнелије“ под управом Ст. Мокрањца певало први пут 1884 године с пролећа у Народном Позоришту на једном добротворном концерту са великим успехом.

У августу 1874 постављен је за учитеља певања у I београдској гимназији.

Те јесени у певачком друштву »Корнелије« основан је мешовити хор. Мокрањац је овај хор спремао за цркву. Први пут је друштво »Корнелије« са мешовитим хором певало у Саборној Цркви под управом Мокрањца на Ваведење 1884 године. После ове лепо опеване и одушевљено примљене службе, пок. Милан Кујунџић, тадањи посланик у Риму питао је Мокрањца да ли би хтео с њим у Рим, да продужи студије. Мокрањац је на то одмах пристао, прво што је био жудан да још учи и да на извору проучи музику и благољепије католичке цркве; а друго, што је са здрављем био прилично оронуо услед веома бедног живота, што га је 1883 године водио, кад није хтео да се прими државне службе, јер је желео ићи да још учи, а због тога је морао живети од веома мале зараде, што ју је имао од друштва »Корнелије.« Кроз целу јесен и зиму имао је Мокрањац најцрње дане у своме животу. Хтео је још да учи, али због једног српског упорства рђаво квалификован од барона Перфала, интенданта кр. позоришта и директора Музичке Школе из Минхена, није могао на ново добити стипендију.

Но, с пролећа 1884 године, кад је Мокрањац са малом дружином »Корнелије« и са својим првим композиторским радовима почео да осваја, онда се и погрешно стечено ружно мишљење о њему у министарству просвете почело мењати, и. после Ваведења те године, тадањи министар просвете пок. Стеван Д. Поповић, да му понова стипендију, и у децембру исте године Мокрањац је био у Риму.

У Риму је код проф. Паризоти секретара Академије Св. Цецилије радио на чисто музикалноме послу, а поред тога и још више је у Риму учио и студовао оно што сваки интелигентан уметник треба да зна. Римски многобројни споменици из свију уметности давали су му и подстрек и градиво за овакво учење. Ту је пробавио седам месеци.

Из Рима је, по одобрењу министра просвете, отишао је у Лајпциг на конзерваториум, где је код проф. Јадасона и Рајнека студовао композицију. У Лајпцигу је остао до краја школске год. 1886—87.

Кад се вратио у Београд, постављен је под 1 августа 1887 године поново за учитеља у I беогр. гимназији.

У октобру 1887 би изабран за хоровођу Београдског Певачког Друштва, где је и данас. Са Београдским Певачким Друштвом обишао је концертирајући ове вароши: Ваљево, Крагујевац, Смедерево, Ниш, Неготин, Митровицу (сремску), Дубровник, Цетиње, Солун, Скопље, Врање, Пешту, Софију, Цариград, Пловдив, Петроград, Нижњи Новгород, Москву, Кијев, Вршац, Бечкерек, Градиште, Пожаревац, Берлин, Дрезду, Лајпциг, Доњу Тузлу, Бања-Луку, Брчко, Љубљану и Нови Сад. На свим концертима приређеним у овим местима певане су већином композиције Мокрањчеве.

Као државни службеник био је до пре пет година у I београдској гимназији, а од то доба је виши учитељ у Богословији Св. Саве. У I београдској гимназији нарочито за време директорства пок. Ђ.

Козарца, приређивано је годишње по неколико концерата на којима су ђаци свирали и певали. Свирањем је управљао пок. Свобода а певањем Мокрањац. Ђаци су са својим наставницима концертирали и ван Београда: у Нишу, Пироту, Крагујевцу. И на овим концертима певане су већином композиције и аранжмани Мокрањчеви.

У Богословији Св. Саве увео је да ђаци уче црквено појање по утврђеним нотним знацима. За то је све наше црквено појање ставио у ноте а осмогласник је потпуно спремио за штампу. По овом систему ђаци Богословије уче сада црквено појање.

У договору са г. Цветком Манојловићем пианистом, а помоћу Београдског Певачког Друштва основао је 1899 године Српску Музичку Школу у којој је од њенога постанка директор и која стално напредује.

Списак Мокрањчевих дела, која су јавно извођена и која су компонована у току учења и после свршене стручне спреме:

А. Световне.

1. Не би јарког дана — из „Источног бисера“ за соло са оркестром (1882 г.).

2. I Руковет „Из Моје Домовине“ за мушки хор и соло (1884 г.).

3. II Руковет, за мешовити хор и соло)1884 г.).

4. Две народне песме за соло с пратњом клавира: а, Три су сеје збор збориле; б, Чија је оно девојка (1884 г.).

5. Четири народне песме за соло уз пратњу клавира: а, Девојка јунаку; б, Дека си била; в, Еј, кад ја пођох; г, Борјано, Борјанке (1885 г.).

6. Што не пијеш вина? — дует за тенор и бас уз пратњу клавира (1886 г.).

7. Јадна драга — за мешовити хор и сопран соло (1887 г.).

8. III Руковет, за мешовити хор и соло (1888 г.).

9. Две народне песме из XVI века за мешовити хор (1889 г.).

10. Две народне песме за соло уз пратњу клавира: а, Еј везак везла; б Катаринке (1889 г.).

11. IV Руковет, за соло уз пратњу клавира и мешовитог хора (1890 г.).

12. Четири обредне кајде, за мешовити хор (1891 г.).

13. V Руковет, за мешовити хор и сола (1892 г.).

14. VI Руковет (Хајдук Вељко) за мешовити хор и соло (1892 г.).

15. Приморски напеви, мешовити хор

16. VII Руковет (песме из Ст. Србије и Македоније) мешовити хор и соло (1894 г.).

17. Биј чареси — мешовити хор (1894 г.).

18. Лем-Едим, балада за бас соло с пратњом клавира (1894 г.).

19. Мађарске нар. песме, мешовити хор и сола (рађено за излет Београдског Певачког Друштва у Пешту 1894 г.).

20. Три јунака — балада за бас соло уз пратњу клавира (1895 г.).

21. VIII Руковет (песма са Косова) мешовити хор (1896 г.).

22. IX Руковет (песме из Црне Горе) мешовити хор (1896 г.).

23. Химна Вуку Караџићу — за мешовити хор (1897 г.).

24. Две турске песме — мешовити хор и сола (1898 г.).

25. Пред спомеником Кн. Милоша — мушки хор (1898 г.).

26. Ивкова слава (1901 г.):

а., Дадоше ме, нане, — мешовити хор уз пратњу оркестра;

б., Сву ноћ ја легох — тенор соло уз пратњу оркестра;

в., Биљано, — мешовити хор са оркестром;

г., Удовичка песма — Нигде го нема — сопран соло уз пратњу оркестра;

д., *Поскочи! Потрупи!* алт соло уз пратњу оркестра;

ђ., *Циганчица,* мешовити хор, сола и игра уз пратњу оркестра;

е., *Лесковачко чедо*, сопран соло уз пратњу оркестра;

ж., Јелке Тамничарке, хор и игра уз пратњу оркестра.

27. Народне песме за соло уз пратњу клавира (1901 г.).:

а., Хат му седи, нане;

б., Пошетала бела Рада;

в., Сву ноћ ја легох.

28. X Руковет — песме са Охрида — мешовити хор (1901 г.).

29. Ока на момка — из »Сељанчице« мушки хор (1902 г.).

30. Хај! — из »Сељанчице« — мушки и мешовити хор (1902 г.).

31. Чекање — из »Сељанчице« — мешовити хор (1902 г.).

32. Химна о педесетогодишњици Београдског Певачког Друштва, мушки хор (1903 г.).

33. Ступи у свети храм! мешовити хор (1903 г.).

34. Поздрав Краљу! мешовити хор (1903 године).

35. *Козар,* мешовити хор (1904 г.).

36. XI Руковет, мешовити хор (1905 г.).

Б. Световне, за дечији хор.

37. Вивак, за два гласа (1891 г.).

38. Болно чедо, соло уз пратњу дечијег хора (1891 г.).

39. Пазар живине, мешовити хор (1892 године).

40. Ој додо, за трогласни дечији хор (1903 г.).

41. Ал' је леп — за трогласни дечији хор (1904 г.).

42. Ој, на делу — за трогласни дечији хор (1904 г.).

43. Четири обредне кајде, за дечији хор (1904 г.).

В. Црквене.

44. Тебе Бога хвалим — по гласу 4 — мешовити хор (1882 г.).

45. I Опело (g-moll) — за мешовити хор (1883 г.).

46. Свјати Боже и алилуја из службе Златоустове (1883 г.).

47. Ниње сили небеснија — мешовити хор (1885 г.).

48. Воскресеније твоје — мешовити хор (1888 г.).

49. II Опело (fis-moll) мешовити хор (писано 1888 за стогодишњицу Вука Караџића).

50. Молитвами и Спаси ни — мешовити хор (1890 г.).

51. Кресту твојему — мешовити хор (1891 г.).

52. Јелици во Христа — мешовитэ хор (2891 г.).

53. Рождество твое — мешовити хор (1891 г.).

54. Во Јордање — мешовити хор (1892 године).

55. Акатисти Богородици — мешовити хор (1892 г.):

а., Тропар-Повељеноје:

б., Кондак-Возбраной;

в., Радуј сја невјесто;

г., Алилуја.

56. Тебе одјејушчагосја мешовити хор (1892 г).

57. Христос воскресе — мушки хор (1892 год.).

58. Величаније Св. Сави по народном мотиву за мушки хор (1893 г.).

59. О како безаконије — мешовити хор (1893 год.).

60. Божественаја служба Св. Јована Златоустог (1894—95).

61. Служба; за мушки хор (1899 г.).

62. Песме за обред Крунисања, мешовити хор (1904 г.).:

а., Четири прокимна (по народном мотиву);

б,, Спаси Господи — (по народном мотиву);

в., Тебе Бога хвалим — по народном напеву гласа 6.

63. Тропари и остале песме при венчању и рукополагању — за мушки хор (1905 г.).

64. Песме при водоосвећењу — мушки хор (1905 г.).

65. Величаније Св. Сави — мешовити хор, строго по народном напеву (1906 г.).

66. „Да исправит сја“... са речитавним припјевима — за мешовити и дечији хор (1906 г.).

67. Црквено појање за три дечија гласа (1901—2):

а., Цела служба Јована Златоустог (са недељном херувиком и трстанским причаском).

б., Молитвами;

в., Спаси ни;

г., Кресту твојему;

д., Јелици;

ђ., Песме при венчању;

е., Песме при водоосвећењу;

ж,, Песме при опелу.

68., Осмогласник и све остало црквено појање ставио је у ноте, по чему се предаје у Богословији Св. Саве. Осмогласник је са свим спремљен за штампу.

Осим овога Мокрањац има:

а., око 160 српских народних мелодија, које је на Косову прикупио у фебруару 1896 године.

б., око 300 народних мелодија из разних српских крајева, које је забележио или по своме знању, или по певању разних певача.

Од свију ових дела штампано је само:

1. Божанственаја Служба Св. Јована Златоустог, за мешовити хор.

2. Четири Обредне Кајде — за мешовити хор:

а., Краљичка; б., Славска; в., На ранилу; г., Коледо.

3. *Лем Едим, Три јунака, и IV Руковет* — штампано је у Албуму Жарка Савића.

4. II, VII, VIII и X Руковет штампала је Glasbena Matica у Љубљани.

5. Српске народне песме и игре из Левча, које је прикупио Тодор Бушетић, музички приредио и написао предговор Ст. Ст. Мокрањац (Српски Етнографски Зборник, књ. III).

6. Литографским путем (као рукопис) у издању Београдског Певачког Друштва изашле су: I, III и IV Руковет.

7. *Црквено појање*, литографисано је за потребу ученичку у Богословији Св. Саве.

IX

ПРЕГЛЕД ИЗДАЊА АКАДЕМИЈИНИХ

ГЛАС

Први разред

(1.—27.)

III. (1.) *Ламирофири у Србији*, од Јована М. Жујовића.

VI. (2.). *Поглед на Лајбницову инфинитезималну методу*, од Д. Нешића.

VII. (3.) *О компензацији вертикалног клатна*, од Љ. Клерића.

VIII. (4.) *Грађа за Геологију и Палеонтологију источне Србије. I. Увод у Геологију источне Србије. — Лијас код Рготине*, од Светолика А. Радовановића.

IX. (5.) *Приступна академска беседа* Ј. М. Жујовића.

XI. (6.) 1. *Примедбе о теорији виших инволуција*, од М. Лерха. — 2. *О интеграљењу једног система линеарних тоталних диференцијалних једначина и о једном својству детерминаната*, од М. Лерха. — 3. *Прост доказ једног особеног случаја Ермаковљеве теореме, која се тиче збирљивости редова*, од М. Лерха. — 4. *О средишту сила у равни*, од Љуб. Клерића. — 5. *О квантитативном одређивању креча*, од М. Петровића.

XIX. (7.) *Анализе земаља из Славоније*, од М. Петровића.

XXI. (8.) *Одговор на неколико питања из науке о бесконачно малим количинама*, од Д. Нешића.

XXIII. (9.) *Прилог теорији интеграљења помоћу бесконачних редова*, од Д. Нешића.

XXVI. (10.) *Артески бунар у Сомбору*. од М. Петровића.

XXVII. (11.) *О ароматичним дитиокарбаматима*, од С. М. Лозанића.

XXIX. (12.) *О терцијеру тимочке Крајине*, од Д-ра Св. А. Радовановића и П. С. Павловића.

XXXIII. (13.) 1. *Доказ обрасца:*

$$\lim \left\{ \frac{1^m + 2^m + \ldots + n(-1)}{n^{m+1}} \right\} = \frac{1}{m+1}$$

од Д. Нешића. — 2. *Примедде о обрасцу:* $f(b) - f(a) = (b - a) f^1 \{a + \theta (b - a)\}$, од Дим. Нешића. — 3. *Услов да је* $f(x)$ *за* $x = c$ *непрекидно ако је* $f^1(x) - \infty$, од Дим. Нешића. — 4. *О максималним и минималним дијаметрима*, од Дим. Нешића.

XXXIV. (14.) *Прилог алгебарским влацима вишег степена*, од Петра Ј. Живковића.

XLI. (15.) 1. *Милошин, александролит и авалит*, од С. М. Лозанића. — 2. *Тракторија круга при сталној раздаљини*, од Коломана пл. Сили-а.

XLVI. (16.) *Пећине и подземна хидрографија у источној Србији*, од д-ра Ј. Цвијића.

L. (17.) *О асимптотним вредностима интеграла диференцијалних једначина првога реда*, од д-ра Михаила Петровића.

LI. (18.) 1. *Извори, тресаве и водопади у источној Србији*, од д-ра Ј. Цвијића. —

2. *Методе за трансформацију бесконачних редова у одређене интеграле*. од д-ра Мих. Петровића. — 3. *Трактиограф и конструисање Лудолфовог броја „П“ и основице „е“ природног логаритма*, од Ђ. Клерића.

LIV. (19.) 1. *Трагови старих глечера на Рили*, од д-ра Ј. Цвијића. — 2. *О карактеристичним кривим линијама диференцијалних једначина првога реда*, од д-ра М. Петровића. — 3. *О једној класи диференцијалних једначина другога реда*, од д-ра Мих. Петровића. — 4. *О једињењима до сада непознате прстенасте конституције*, од д-ра М. З. Јовичића. — 5. *Оптичке особине и класификација авалита, милошина и александролита*. од С. Урошевића. — 6. *Нов начин ближњења биотита*, од С. Урошевића. — 7. *Електролиза соли поред база и амонијака*, од С. М. Лозанића и д-ра М. З. Јовичића. — 8. *О геотермском ступњу терцијарног терена код Младеновца*, од д-ра Св. Радовановића.

LVI. (20.) 1. *Други прилог алгебарским влацима вишег степена*, од П. Ј. Живковића. — 2. *Један метод за цртање кривих линија у равнини*, од П. J. Живковића. — 3. *О електричним осцилацијама при испражњивању кондезатора*, од д-ра Мих. Петровића. — 4. *Прилог познавању форами нифера из другомедитеранских слојева у Србији*, од П. С. Павловића. — 5. *Прилог флори кнежевине Бугарске*, од Ж. J. Јуришића. — 6. *Прилог за грађу ентомологије краљевине Србије. II. Макролепидоптере околине Београда*, од д-ра Рад. Лазаревића. — 7. *О вулканској области под источним Балканом*, од J. М. Жујовића.

LVII. (21.) 1. *Глацијалне и морфолошке студије о планинама Босне, Херцеговине и Црне Горе*, од д-ра J. Цвијића. — 2. *О инструментима за цртање линија другог степена*, од Љ. Клерића. — 3. *Прилози хемијској кинетици*, од д-ра М. Петровића. — 4. *Цер*, петрографска студија, од С. Урошевића. — 5. *До сад опажена варирања неколико наших лепидоптера*, од д-ра Р. Лазаревића.

LIX. (22.) 1. *Хемиске комбинације*, од С. М. Лозанића. — 2. *Карсна поља за-*

падне Босне и Херцеговине, од д-ра J. Цвијића. — 3. *О математичкој теорији активности узрока*, од д-ра Мих. Петровића. — 4. *О дејству азотасте киселине у присуству азотне киселине*, од д-ра М. З. Јовичића.

LXI. (23.) 1. *О тежинама алгебарских склопова,* од д-ра Богдана Гавриловића. — 2. *О аналитичким изразима неких функција,* од д-ра Богдана Гавриловића. — 3. *Студије исконског терена у Србији; II. Венчац, Букуља, Ваган,* од Саве Урошевића. — 4. *Зимзелени појас Јадранског приморја;* биљно-географске студије, од д-ра Л. В. Адамовића. — 5. *Прилози за познавање српске фауне. Амфибије и рептилије*, од д-ра Живојина Ђорђевића.

LXIII. (24.) 1. *Структура и подела планина Балканског Полуострва*, приступна академијска беседа, од д-ра J. Цвијића. — 2. *Прилог теорији бескрајних редова*, од д-ра Мих. Петровића. — 3. *О једној важној особини детерминаната*, од д-ра Б. Гавриловића. — 4. *О Бернулијевим* и *Ајлеровим бројевима*, од д-ра Б. Гавриловића.

вића. — 5. *О инверсним сликама тракторије круга за сталну дирку,* од Љуб Клерића. — 6. *О престављању функција одређеним интегралима,* од Мих. Петровића. — 7. *Криптодепресије у Европи*, од д-ра J. Цвијића. — 8. *О особинама једне специјалне детерминанте*, од д-ра Б. Гавриловића. — 9. *О поларно-коњугованим трансформацијама,* од д-ра Б. Гавриловића.

LXV. (25.) 1. *Геометријска конструкција мреже за Merkator-ову цилиндарску пројекцију*, од Љуб. Клерића. — 2. *Борања.* Студија конктактно-метаморфних појава гранита, од проф.С. Урошевића. — 3. *О једној особини просторних детерминаната,* од д-ра Б. Гавриловића. — 4. *О аналитичком представљању једнограних функција у области тачке у бесконачности,* од д-ра Б. Гавриловића. — 5. *Проучавање функција представљених одређеним интегралима,* од д-ра Мих. Петровића. — 6. *Глацијални трагови на Пирину,* од Петра Јанковића. — 7. *Нови резултати о гла-*

цијалној епоси Балканског Полуострва, од д-ра Ј. Цвијића.

LXVII, (26.) 1. *Примедбе о интегралима диференцијалних једначина првога реда*, од д-ра Мих. Петровића. — 2. *Потенција г отпора*, од Косте Стојановића. — 3. *О неким тригонометријским идентичностима*, од д-ра Б. Гавриловића. — 4. *О утицају нетачних података на резултате квантитативних хемиских анализа*, од д-ра Мих. Петровића. — 5. *Прилози за познавање српске фауне*, од д-ра Жив. Ђорђевића. — 6. *О условима интеграбилитета извесне балистичне једначине*, од Косте Стојановића. — 7. *Балканска, алпијска и карпатска глацијација*, од д-ра Ј. Цвијића.

LXIX. (27.) 1. *Радиоактивни минерали у Србији*, од С. М. Лозанића. — 2. *Покушај једне опште механике узрока*, од д-ра Мих. Петровића. — 3. *О једној генерализацији Бертрановог проблема*, од Косте Стојановића. — 4. *Међе периодног система хемиских елемената*, од С. М. Лозанића. — 5. *Глацијални трагови на Зелен Гори, Товарници и Маглићу*, од Ј.

Дедијера и В. Грђића. — 6. *Прилози за познавање слатководне фауне Балкан. Полуострва*, од д-ра Ж. Ђорђевића. — 7. *Један нов прилог теорији бројева,* од д-ра Б. Гавриловића.

Други разред
(1.—24.)

I. (1.) *Пронијари и баштиници (спахије и читлук-сахибије).* Прилог к историји непокретне имовине у Србији од XIII. до XIX. века, од Стојана Новаковића.

II. (2.) *Расправа о Константину Теху,* од П. С. Срећковића.

IV. (3.) *О Ивану Гундулићу*, од Матије Бана.

V. (4.) *Народна Библиотека у Београду*, од **М. Ђ.** Милићевића.

X. (5.) *Српска Краљевска Академија и неговање језика српског.* Посланица Академији философских наука, од Стојана Новаковића.

XII. (6.) *Ђ и Ћ у македонским народним дијалектима*, од Стојана Новаковића.

XIII. (7.) *Бранко Радичевић.* Прилог историји нове српске књижевности, од Свет. Вуловића. (Први део).

XIV. (8.) *Бранко Радичевић.* Прилог историји нове српске књижевности, од Свет. Вуловића. (Други део).

XV. (9.) *Поглед на поезију и њен утицај на човечанство*, од Љ. П. Ненадовића.

XVI. (10.) *О натпису на цркви херцега Степана у Горажду*, од И. Руварца.

XVII. (11.) *Поглед на стару српску архитектуру,* од Михаила Валтровића.

XVIII. (12.) *Поглед на драмску литературу о Косову,* од д-ра М. Јовановића.

XX. (13.) *Воља и слобода*, од М. Kујунџића.

XXII. (14,) 1. *Деспот Ђурађ Бранковић и оправка цариградског града 1448. године,* од Стојана Новаковића. — 2. *Српски рукопис о Скендербегу*, од Чеде Мијатовића. — 3. *Примедба и објашњење,* од П. С. Срећковића.

XXIV. (15.) *Село* (из дела *Народ и земља у старој српској држави*), од Стојана Новаковића.

XXV. (16.) *Драмски назори*, од Матије Бана.

XXVIII. (17.) *Стјепан Вукчић Косача* (први и други део), од Љуб. Јовановића.

XXX. (18.) *Трг Брсково и жупе брсковска и љубовиђска*, од Љ. Ковачевића.

XXXI. (19.) *Леополд Ранке и ослобођење Србије*, од д-ра Јована Ристића.

XXXII. (20.) *Манастир Бањска, задужбина краља Милутина у српској историји*, од Стојана Новаковића.

XXXV. (21.) *Тољен, син кнеза Мирослава Хумског*, од Конст. Јиречка.

XXXVI (22.) *Струмсха област у XVI. веку и цар Стефан Душан*, од Ст. Новаковића.

XXXVII. (23.) *Поглед на међународни и државоправни положај Босне и Херцеговине и острва Крита према научним оценама представника данашње Међународно-правне теорије*, од Гл. Гершића.

XXXVIII. (24.) *Назори пјеснички по свима струкама сем драмске*, од М. Бана.

XXXIX (25.) *Свети Сава, српска црква и српска краљевина у XIII. вијеку*, од архимандрита Н. Дучића.

XL (26.) *О цетињској штампарији пре четири стотине година*, од И. Руварца.

XLII. (27.) *приступна академска беседа* М. Гарашанина.

XLIII. (28.) *Белешке о архијепископу Никодиму*, од Св. Вуловића.

XLIV. (29.) *Стара српска порота, поређена с енглеском поротом*, од Јована Авакумовића.

XLV. (30.) *Поглед на индијску драму*, од д-ра Милана Јовановића.

XLVII. (31.) *Српска војска и војевање за време устанка од 1804—1805 год.*, од Јована Мишковића.

XLVIII. (32.) *Борба за хуманистичну гимназију и борба против ње*, од д-ра Јована Туромана.

XLIX. (33.) *О склопу Немањине биографије од Стевана Првовенчанога*, од Станоја Станојевића.

LII. (34.) 1. *Приступна академска беседа* Љуб. Стојановића. — 2. *Матија Див-*

ковић, прилог историји српске књижевности XVI. века (први део), од д-ра Ђ. С. Ђорђевића. — 3. *Носци колоније Виминацијума*, археолошка студија М. М. Васића.

LIII. (35.) 1. *Матија Дивковић*, прилог историји српске књижевеости XVI. века, од д-ра Ђ. С. Ђорђевића (свршетак). — 2. *Тајно писање у споменицима српским*, од Драгутина Костића. — 3. *О реду речи у српском језику*, приступна академска беседа П. П. Ђорђевића.

LV. (36.) 1. *Вук Стеф. Караџић, његов рад на српском језику и правопису*, од Љуб Стојановића. — 2. *Питање о склопу Немањине биографије од Стевана Првовенчаног*, прилог историји старе српске књижевности, од А. Гавриловића. — 3. *Трагови народног певања у XVI веку*, од А. Гавриловића. — 4. *Покрет Срба у околини Клиса 1603. год.*, од Ј. Н. Томића.

LVIII. (37.) 1. *Неколико питања о Стевану Немањи*, прилог критици извора за српску историју XII. века, од Љ. Ковачевића. — 2. *Један прилошчић Маричком* *боју,* 25/26. септембра 1371. год. (с картицом), од Јов Мишковића. — 3. *Историјска сећања* у неким народним песмама о Краљевићу Марку, од Анд. Гавриловића. — 4. *Црнојевићи и Црна Гора*, од 1479.—1528. год., историјска расправа Јов. Н. Томића. — 5. *Односаји пећских патријараха с Русијом у XVII. веку,* од Ст. Димитријевића.

LX. (38.) 1. *Жене и деца Стевана Првовенчанога,* од Љуб. Ковачевића. — 2. *Црнојевићи и Црна Гора од 1479—1528. год.* (наставак). Историјска расправа Јов. Н. Томића. — 3. *Односаји пећских патријараха с Русијом у XVII. веку* (свршетак), од Ст. Димитријевића. — 4. *Ко су Гети у хроници Комеса Марцелина?* Напомена најстаријој историји јужних Словена, од Јов. Радонића. — 5. *Први лиричари и естетичари српски*, од Андре Гавриловића.

LXII. (39.) 1. *Рашки епископи и митрополити,* од архимандрита Илариона Руварца. — 2. *Црнојевићи и Црна Гора од 1479.—1528. год.* (свршетак). Историјска расправа Јов. Н. Томића. — 3. *Административна и црквена политика аустријска у Србији* (од 1718.—1739.), по грађи из бечких архива, од Драг. М. Павловића. — *Прилошци историји словенских језика.* 1.—4., од д-ра Ал. Белића.

LXIV. (40.) 1. *Финансије и привреда за време аустријске владавине у Србији* (*1718. до 1739.)*, по грађи из бечких архива, од д-ра Драг. М. **Павловића.** — 2. *Прилошци хронологији живота Стевана Немање и Светога Саве*, од Љуб. Јовановића. — 3. *Почетак Самуилове владе*, од Бож. Прокића. — 4. *Номинатив и вокатив у срп. и лат. језику*, од Јанка Лукића. — 5. *Отмице, добеглице и трагови куповине девојака у српског народа,* од д-ра Манојла В. Смиљанића.

LXVI. (41.) 1. *Прилози ка библиографији старих српских штампаних књига*, од Љ. Стојановића. — 2. *Ичков Мир*. Покушај непосредног измирења Србије и Турске 1806.—1807. год., од Ст. Новаковића. — 3. *Најновији обрт у трговинској политици*, од д-ра Мих. В. Вујића.

LXVIII. (42.) 1. *Политички однос Црне Горе према Турској 1528.—1684. год.*, од Јована Н. Томића. — 2. *Прилог историји Кочине Крајине и Михаљевићевог фрајкора*, од д-ра Драг. М. Павловића. — 3. *Једна мермерна глава у Народном Музеју*, од д-ра Мил. Васића. — 4. *Сложене ријечи у српском језику*, од Јована Живановића.

Гласу је цена: 1, 2, 8, 10—12, 15—20, 25, 28, 29, 32, 34, 37, 42 по 1 динар; — 13, 46 и 53 по 1·50 — 24, 51, 52, 54—69 по 2 дин.: — 14-ом 2·50: — осталима 0·50 динара.

СПОМЕНИК

Први разред

(1.—5.)

I. (1.) *Птице хрватско-српске с обзиром на остали словенски југ*, припрема за хрватско-српску орнитологију, саставио Спиро Брусина.

XII. (2.) *Птице хрватско-српске с обзиром на остали словенски југ*, припрема за хрватско-српску орнитологију саставио Спиро Брусина (наставак).

XXXII. (3.) *Земљотрес у Србији 1893. год. Са додатком земљотреса у околним земљама.* На основу службених и приватних извештаја средио П. С. Павловић: а) Увод. — б) Потреси у Србији. — в) Потреси у околним земљама, — 2. *Подаци о потресима у 1891. год.* Средио Вл. К. Петковић. — 3. *Потреси у Србији 1894. год.* Средио Вл. К. Петковић.

XXXV. (4.) *Површине речних сливова и дужине река Краљевине Србије;* израђено у Географском Заводу Вел. Школе. — 2. *Прилог флори маховина у Србији,* од Миливоја Симића. — 3. *Прилог познавању маховина у Србији,* од Жив. Јуришића. — 4. *Фораминифери из другомедитеранских слојева у Србији;* палеонтолошка студија, од П. С. Павловића. — 5. *Прилог флори гљива у Краљевини Србији,* од Николе Ранојевића. — 6. *Хемијско испитивање минералних вода у Краљевини Србији,* од д-ра Марка Лека.

XL. (5.) 1. *Анализе минерелних вода у Србији,* од д-ра Марка Николића и д-ра А. Зеге. — 2. *Ка синтезама деривата ацетсирћетног естра,* од д-ра Мил. З. Јовичића.

Други разред

(1.—37.)

II. (1.) *Исписи из француских архива,* материјал за историју Балканског Полуострва, нарочито Србије, с краја прошлога и почетка данашњег века, прибрао Ив. Павловић. — а) *Део први.* Разно о Турској, Србима и т. д. од краја XVIII. века до 1813. год. — б) *Део други.* Рапорти француског консула у Травнику француском министру иностраних послова и т. д. од 1806.—1812. године. — в) *Део трећи.* О Пазван-оглу од 1795.—1806. године.

III. (2.) *Стари српски хрисовуљи, акти, биографије, летописи, типици, поменици, записи и др.,* прибрао их Љуб. Стојановић: 1. *Светогорски акти.* А. Хриховуљи владалаца властели и духовништву. Б. Хрисовуљи владалаца манастирима. В. Завештања властеле и других лица манастирима. Г. Разно. — 2. *Биографије и похвале.* — 3. *Летописи и родослови:* А. Старији летописи. — Б. Родослови. — В. Млађи летописи. — 4. *Типици.* — 5. *Служба Св. Сави.* 6. — *Поменици.* — 7. *Апокрифи и друго.* — 8. *Записи.*

IV. (3.) *Светостефанска хрисовуља.* Предговор написао Ст. Новаковић, за штампу приредио Љуб. Ковачевић.

V. (4.) 1. *Зборник попа Драгоља* (садржина и пророштво), од П. С. Срећковића. — 2. **Ѿ лѣтопис'цѹ сербскихъ цареи ї ѡ воинѣ царѧ тѹрецкогѡ с цесаремъ хрістїанскимъ ї ѡ запѹстѣнїи земли сербскои — Ѧданасиѧ дїакона Сербина** (1691. до 1699.), од П. С. Срећковића. — 3. *Воинствена времена,* од П. С. Срећковића.

VI. (5.) *Неколико примечанија на књигу „Славени у Турској“ од Ципријана Роберта,* састав Јакова Живановића.

VII. (6.) *Стогодишњица Вука Стеф. Караџића, прослављена 1888, у Београду;* за штампу средио М. Ђ. Милићевић. — 1. Стогодишњица Вука Стеф. Караџића. — 2.

Слава. 3. Одјеци Вукове славе. — 4. На послетку. Још Нешто о Вуку Стеф. Караџићу.

VIII. (7.) *Српски народни везови*, прибрао их Вид. Вулетић Вукасовић.

IX. (8.) *Хрисовуља цара Стефана Душана гробу мајке му краљице Теодоре*, преписа и приложи Ст. Новаковић. — 2. *Српске старине по Македонији.* Белешке с путовања архимандрита Антонина од године 1865., од Ст. Новаковића. — 3. *Белешке доктора Брауна из српских земаља од године 1669.*, од Ст. Новаковића.

X. (9.) 1. *Један потомак Душановог Богдана*, од Чед. Мијатовића. — 2. *Бој на Косову по кроници калуђера сен-дениског*, од Чед. Мијатовића. — 3. *Прилози за историју рашке митрополије*, од М. Ђ. Милићевића, — 4. *Сведочанство пећског учитеља Никодима*, саопштио Љ. Стојановић. — 5. *Синђелија лечког и дубочког попа Марка од 4. августа 1780, године*, саопштио Љуб. Ковачевић — 6. *Берат Махмуда II. од 7. новембра 1813. београдском митрополиту Дионисију*, саопштио Љуб. Ковачевић. — 7. *Синђелија попова Максима и Јова Варнице*, саопштио Љуб. Ковачевић. — 8. *Шабачка 1806. година*, од П. Срећковића. — 9. *Опис турских области и у њима хришћанских народа а нарочито народа српскога, састављен године 1771. српским патријархом Василијем Бркићем*, приопштио И. Руварац. — 10. *Бигорски и шишевски поменици*, од М. В. Веселиновића. — 11. *Захарија Орфелин*, живописна-књижевна црта, написао Дим. Руварац.

XI. (10.) *Споменици српски* (1286. до 1693.), скупио и издао Конст. Јиричек.

XIII. (11.) *Разум и философија из српских књижевних старина*, издао В. Јагић: а) **Ѡ разꙋмѣ**. — б) **Поѹчєниѥ, философны**. — в) Додаци.

XIV. (12.) *Причање Петра Јокића о догађајима и људима из првог српског устанка (1804—1813.)*, записао М. Ђ. Милићевић: а) О догађајима и људима из првог српског устанка, 1804—1813. — б) Имена Срба који су се борили за слободу своје отаџбине.

XV. (13.) *Неколико српских споменика,* од П. Срећковића: а) Зборник митрополита Михаила. — б) Зборници Хлаудове библиотеке у »једноверческом манастиру« код Москве. — в) Писмо хиландарских калуђера писано московском патријарху Јоакиму II. од 1667. до 1690.

XVI. (14.) *Историјска палеја, њени преводи и редакција у старој словенској књижевности,* од М. Н. Сперанског.

XVII. (15.) 1. *Шест службених писама из српског устанка 1809.—1812.,* из некадашње архиве војводе Антонија Пљакића, приложио Ст. Новаковић. — *Прилози за историју од 1810.—1827.,* од М. Ђ. Милићевића. — 3. *Белешке о Србији које је оставио гроф Адолфо од Карамана у октобру 1829. године,* превео М. Ђ. Милићевић. — 4. *Један консулски извештај о Србији године 1837.;* прилог к материјалу за историју нашег материјалног развитка, од Ч. Мијатовића. — 5. *Кнез Милош и пуковник Хоџес,* грађа за историју прве владавине кнеза Милоша, од Ч. Мијатовића: а) Прва година 1837. — б) Односи у години 1838. — в) Један део Хоџесове кореспонденције из год. 1839. — 6. *Грађа за историју града Рисна,* од Марка Драговића. — 7. *Писма владике Данила, патријарха Арсенија четвртог, Павла Ненадовића митрополита, Доситија Обрадовића и Павла Соларића*, од Драг. Посниковића. — 8. *Марашли-Али-пашино писмо султану 1815. г. и ферман Мехмеда III. од 1857.*, од П. С. Срећковића.

XVIII. (16.) *Хаџи-Калфа или Ћатиб-челебија турски географ XVII. века, о Балканском Полуострву.* С помоћним белешкама и објашњењима, приложио Стојан Новаковић. — 1. *Приступна реч.* — 2. I. *Румелијске земље:* А. Десно крило Румелије. — Б. Области Румелије у средини; Чирмен и Софија. — В. Земље на левој страни Румелије. — Г. Санџаци који чине средину Румелије; Охрид, Призрен, Вучитрн и Дукађин. — II. *Беглербеглук Босна.* — 3. *Прилози:* а) *Нешто о границима аустријске окупације од 1718.—1739.* — б) *Административна подела Србије пред по-*

жаревачки мир и за окупације аустријске 1718. до 1739.

XIX. (17.) 1. *Повесница од почетка времена вожд. српскога Карађорђа Петровића,* написана од пенсионираног саветника књажевства српског, полковника и кавањера Антонија Протића 1853. године у Смедереву. — 2. *Земље манастира Благовештења у Руднику,* од М. Ђ. Милићевића — *Пет писама Вука Ст. Караџића писаних Петру Јовановићу Козељцу (од 1846. до 1855.) и једно писмо Ђ. Даничића,* од М. Ђ. Милићевића. — 4. *Подаци из фрушкогорских манастира,* од Панте С. Срећковића: а) Манастир Винча. — б) Манастир Бешеново. в) Из шишатовачког архива. — г. Из ховске библиотеке. — 5. *Из летописа јеромонаха Стевана Даскала Раваничанина,* од П. С. Срећковића. — 6. *Из старина манастира Шишатовца,* од П. С. Срећковића. — 7. *Белешке из манастира Студенице,* од П. Срећковића. — 8. *Из нове историје,* од П. Срећковића.

XX. (18.) *Мирослављево јеванђеље* (одломци), саопштио Љуб. Стојановић.

XXI. (19.) 1. *Кнез Милош прича о себи,* за штампу приредио М. Ђ. Милићевић. — 2. *Милоје Петровиќ Блазнавац према кнезу Милошу,* од Милана Ђ. Милићевића.

XXII. (20). 1. *Споменица о Шќепану Малом.* Из московскога главног архива министарства иностраних дела, преписао М. Драговић. — 2. *Из мемоара Ибрахим-Манзур-ефендије о неким догађајима у Босни и у Србији из 1813. и 1814. године*, приложио стојан Новаковић.

XXIII. (21.) *Рашид-Беја историја чудноватих догађаја у Београду и Србији.* I. Књига. С турског превео Д. С. Чохаџић. Предговор од Ст. Новаковића.

XXIV. (22.) *Србија у години 1834.* Писма грофа Боа-ле-Конта графу де Рињи, министру иностраних дела у Паризу, о тадашњем стању у Србији, приложио Ст. Новаковић.

XXV. (23.) 1. *Материјал за историју Црне Горе времена митрополита Данила, Саве и Василија Петровиќа.* Из московског и петроградског архива министарства иностраних дјела преписао Марко Драговић. —

2. *Свједоџба о смрти Џива Франа Гундулића, која се налази у Дубровнику у градском парохијалном архиву.* Преписао поп Паво Павлић.

XXVI. (24.) *Дубровачке туђинке*, од професора Лука Зоре.

XXVII. (25.) *Српска и хрватска библиографија за 1893. год.*, прибрао и средио Дан. А. Живаљевић,

XXVIII. (26.) *О прошлости и неимарству Боке Которске*, написао Ђорђе Стратимировић: 1. Опис и повјест. — 2. Натписи с поменом Немањића. — 3. Цркве у Котору. — 4. Цркве у Драчевици. — 5. Завршна ријеч.

XXIX. (27.) *Пшињски поменик*, од Ст. Новаковића. — 2. *Апокрифско житије свете Петке*, по једном бугарско-словенском и по једном српско-словенском рукопису, од Ст. Новаковића. — 3. *Живот св. Василија новог.* Апокрифна легенда о животу с оне стране гроба; по више српско-словенских рукописа, од Ст. Новаковића.

XXX. (28.) *Из архиве Исидора Стојановића*, од П. Срећковића. — 2. *Прилози* *за историју Боке Которске,* од Марка Драговића. — 3. *Записи и натписи,* преписао Љуб. Стојановић.

XXXI. (29.) 1. *Обред исповедања вере и проклињања јеретика.* Саопштио епископ Н. Ружичић. — 2. *Маћедонски зборник прошлога века.* За штампу приредио Ј. Х. Васиљевић. — *Типик Хиландарски.* Преписао епископ Димитрије. — 4. *Седам српских писама ћирилицом писаних из млетачкога архива.* Исписао Ј. Н. Томић. — 5. *Нови подаци о битци код Сиска 29-ог јуна 1593.* Исписао и прикупио Ј. Н. Томић. — 6. *Прилози за покрет хришћана на Балканском Полуострву против Турака крајем XVI. века.* Приопћио Ј. Н. Томић. — 7. *Прилози за Историју Црне Горе и Боке Которске почетком XIX. столећа.* Из петроградског државног архива преписао Марко Драговић. — 8. *Француске службене белешке о Западно-Балканским земљама из 1806. до 1813.* Приложио Ст. Новаковић. — 9. *Адресе Народних Скупштина 1817. и 1827. Кнезу Милошу.* Приложио Ст. Новаковић. — 10. *Два српска правна* *споменика новијега доба.* Приложио и објаснио Стојан Новаковић.

XXXIII. (30.) *Икона Јована Матеје Басарабе,* приказао епископ Димитрије. — 2. *Свитак на пергаменту из* XVI *века,* препис епископа Димитрија. — 3. *Рада Радосављевић,* тамнавски буљубаша, прерадио М. Ђ. Милићевић. — 4. *О Василију Петровићу,* владици црногорском, од Д. Руварца. Прилози исписати из митрополитско-народне архиве у Карловцима. — Додатак. — 5. *О манастиру Рачи и Беочину,* написао Д. Руварац. — 6. *Творенія Доментіана и Теодосіа*, написао П. С. Срећковић.

XXXIV. (31.) *Типик хиландарски и његов грчки извор*, од д-ра В. Јагића. — 2. *Грађа за историју кнежевине Србије,* од Д. С. Милутиновића. — 3. *Прилози српској историји,* од Б. Тирића. — 4. *Мојсије Петровић,* митрополит београдски, од Дим. Руварца. — 5. *Записци Марина Маројице Кабоге,* од д-ра Луја кнеза Војиновића.

XXXVI. (32.) 1. *Прилози историјској расправи: Покрет Срба у околини Клиса 1603. год*. Из млетачкога државног архива исписао Јов. Н. Томић. — 2. *Преглед историјских извора о кнезу Лазару и Краљевићу Марку.* Написао П. С. Срећковић.

XXXVII. (33.) 1. *Опис словенских рукописа софијске библиотеке,* саставио † Свет. Вуловић. — 2. *Опис двају путовања преко Балканског Полуострва* француског посланика Де Хе-а у 1621. и 1626. год., од непознатога писца. Приопштио и објашњења додао Јов. Н. Томић. — 3. *Деловодни протокол писама Петра Тодоровића — Добрњца*, српског војводе из првог устанка. Преписао и приредио Мил. М. Вукићевић. — 4. *Писма из првог и другог устанка.* Прибрао Мил. М. Вукићевић — 5. *Белешке о неким нуријама, црквама и манастирима у Србији,* из времена од 1730—1736 год. Прибрао М. Ђ. Милићевић.

XXXVIII. (34.) 1. *Српски уметци у италијанским писмима XVII. столећа;* приопћује В. Богишић. — 2. *Антички споменици у Србији*, од Н. Вулића. — 3. *Прилози расправи „Одношаји пећских патријараха с Русијом у XVII. веку“* у Гласу LVIII. и LX., од Стевана Димитријевића.

— 4. *Лепавински цароставник,* приказао и упоредио са житомишљићским хронографом епископ Никанор Ружичић. — 5. *Стари студенички зборник,* описао га Вид Вулетић Вукасовић. — 6. *Повеља патријарха Мојсеја, дана рашком митрополиту Арсенију Јовановићу,* саопштио Иларион Руварац. — 7. *Један српски родослов нове редакције,* саопштио Атан. Пејатовић. — 8. *Стари српски рукописи у књижници Југословенске академије у Загребу,* приказао их епископ Никанор Ружичић.

XXXIX. (35.) 1. *Прилози за историју Србије год. 1815.,* од Чед. Мијатовића. — 2. *Буна Карађејзића,* од Андре Гавриловића. — 3. *Документи који се тичу односа између српске црква и Русије у XVI. веку,* од Стеве М. Димитријевића. — 4. *Антички споменици у Србији,* од Ник. Вулића, Фр. Ладека и Ан. фон Премерштајна. — 5. *Списак фермана, бурунтија, хуџета итд. у манастиру св. Тројице код Пљеваља,* од Ат. Пејатовића. — 6. *Географске белешке о Турској митрополита Стевана Стратимировића из г. 1803 и 1804.* Приопштио

Димитрије Руварац, — 7. *Ћирилица код аристаша римо-католичке цркве до свршетка XVIII. века у Босни, у Далмацији итд.*, од Вида Вулетића Вукасовића.

XLI. (36) *Опис Старе Србије и Албаније.* Од † Ив. С. Јастребова.

XLII. (37). 1. *Путопис Евлије Челебије о српским земљама у XVII веку*«. Превео с турског Дим. С. Чохаџић. — 2. *Два нова податка о Деспоту Ђорђу П. Бранковићу*, од Јована Н. Томића, — 3. *Подаци о умиру или вражди из XVII и XVIII столећа*, од Јов. Н. Томића. — 4. *Грађа за историју Горње Албаније*, од Јов. Н. Томића. — 5. *Антички споменици у Србији*, од д-ра Ник. Вулића. — 6. *Митрополија београдска око 1735. г.*, од Дим. Руварца. — 7. *Народни везови у Конавлима* и Книнској Крајини, од Вида Вулетића Вукасовића.

Споменику је цена: 7. 8 и 16 по 0·50 дин. — 1, 4, 5, 20, 26—30 по 1 дин.; — 9, 25, 32 и 40 по 1·50 дин.; — 31-ом 2·50 дин.; — 2 и 23 по 3 дин.; — 11, 13, 17 по 4. дин.; — 3 и 12 по 5 дин.; 42 по 6 дин., — осталима по 2 дин.

ГОДИШЊАК С. КР. АКАДЕМИЈЕ

Књига I. — XIX. за год. 1888.—1905. —Цена: 1, 2, 9, 14—16, 18 и 19 по 1 динар; XVII —1·50· осталима по 50 пара динарских.

СРПСКИ ЕТНОГРАФСКИ ЗБОРНИК

Књига I. *Живот Срба сељака*, написао М. Ђ. Милићевић. Друго попуњено издање. 1894. Цена 2 дин.

Књига II. *Старинска српска јела и пића*, од Симе Тројановића. 1866. Цена 1 дин.

Књига III. *Српске народне песме и игре с мелодијама из Левча.* Из народа прикупио Тодор М. Бушетић; музички приредио Стеван Ст. Мокрањац. Београд, 1901. Цена 2 динара.

Књига IV. *Насеља српских земаља.* Уређује д-р Ј. Цвијић. I. књига: *Антропогеографски проблеми Балканскога Полуострва*, од д-ра Ј. Цвијића; *Доње Драгачево*, од Ј. Ердељановића; *Средње Полимје и Потарје*, од Петра Мркоњића; и *Дробњаци*, од Свет.

Томића. С првом свеском атласа. Београд. 1902. Цена 6·50 дин.

Књига V. *Насеља српских земаља.* Уређује д-р J. Цвијић. II. књига: 1 *Увод*, од д-р J. Цвијића. — 2. *О љубићским селима*, од Рад. М. Илића. — 3. *Врањска Пчиња*, од Ристе Т. Николића. — 4. *Млава*, од Љуб. Јовановића. — 5. *Левач*, од Тод. М. Бушетића. — 6. *Васојевићи у црногорској граници*, од попа Богдана Лалевића и Ивана протића. — 7. *Вишеградски Стари Влах*, од попа Стјепа Трифковића. — 8. *Билећске Рудине*, од J. Дедијера. — 9. *Околина Београда*, од Р. Т. Николића. — 10. *Шума*, *Површ* и *Зупци* у Херцеговини, од Обрена Ђурића — Козића. С другом свеском атласа. Београд, 1903. Цена 14 динара.

Књига VI. *Насеља српских земаља.* Уређује д-р J. Цвијић. III. књига: 1. *Пољаница и Клисура Ветерничка* у Врањском округу, од Ристе Т. Николића. — 2. *Темнић*, од Ст. М. Мијатовића. — 3. *Скопска Црна Гора*, од Свет. Томића. — 4. *Ибар*, од Рад М. Илића. — 5. *Васојевићи* *у Турској граници*, од попа Богдана Лалевића. — 6. *Качер,* од М. Ракића. С трећом св. атласа. Београд, 1904. Цена 9 динара.

ЗБОРНИК ЗА ИСТОРИЈУ, ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СРПСКОГА НАРОДА

Прво одељење.

Књига I. *Стари српски записи и натписи.* Скупио их и средио Љуб. Стојановић. Књига I. Београд, 1902. Цена 6. динара.

Књига II. *Стари српски записи и натписи.* Скупио их и средио Љуб. Стојановић. Књига II. Београд, 1903. Цена 6 динара.

Књига III. *Стари српски записи и натписи.* Скупио их и средио Љуб. Стојановић. Књига III. Београд, 1905. Цена 6 динара.

Друго одељење.

Књига I. *Исписи из француских архива.* Грађа за историју српског устанка. Прикупио д-р Мих. Гавриловић. Београд, 1904. Цена 6 дин.

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

— *Споменик на тужну свечаност* приликом смрти д-р Ј. Панчића; првога председника Српске Краљевске Академије. Београд, 1888.

— *Он зна све,* прича Л. К. Лазаревића, и *Ново оружје*, прича Сима Матавуља, 1890. Цена 1. дин.

— *Први основи словенске књижевности међу балканским Словенима. Легенда о Владимиру и Косари.* Културно-историјске студије Ст. Новаковића. 1903. Цена 3 динара.

— *Геологија Србије*, од Јована М. Жујавића. Део први: *Топографска Геологија.* С првом свеском атласа. 1893. Цена 7. дин.

— — — Други део: *Еруптивне стене.* С другом свеском атласа. 1900. Цена 5. дин.

— *Грчка и српска просвета,* написао др- Владан Ђорђевић. 1896. Цена 2·50 дин.

— *Одломци о грофу Ђорђу Бранковићу и Арсенију Црнојевићу патријарху, с три излета о такозваној великој сеоби српскога народа*, написао И. Руварац. 1896. Цена 2 динара.

— *Манастир Каленић*, написао М. Ђ. Милићевић, 1897. Цена 1 дин.

— *Споменица* о преносу праха Вука Ст. Караџића из Беча у Београд 1897. Средио Андра Гавриловић, професор. Цена 1·50 дин.

— *Автобиографија протосинђела Кирила Цветковића и његово страдање за православље.* Приредио Димитрије Руварац, протојереј. 1897. Цена 1·50 дин.

– *Дубровник и османско царство.* По архивалнијем исправама написао д-р Лујо кнез Војновић I. св. Београд, 1898. Цена 1·50 дин,

— *Ото Дубислав плем. Пирх. Путовање по Србији 1829. године.* Превео д-р Драгиша Т. Мијушковић. 1899. године. Цена 1·50 дин.

— *Оглед француске библиографије* о Србима и Хрватима, од Ник. С. Петровића. Беград, 1900. Цена 2 дин.

— *Свечани помен* просветном добротвору Димитрију Стаменковићу, београдском трговцу, 8. септембра 1900. Београд 1901.

— *Каталог рукописа и старих штампаних књига.* Збирка Срп. Краљ. Академије. Саставио Љуб. Стојановић. Београд 1901. Цена 2 динара.

— *Свечани помен* просветном добротвору пок. Н. Дучићу, архимандриту и академику 22. априла 1901. г. Београд, 1901.

— *Језера Македоније, Старе Србије и Епира*, од д-р J. Цвијића. Београд, 1902. Цена 10 дин.

— *Геолошки атлас Македоније и Ст. Србије*, од д-р J. Цвијића. Београд, 1903. цена 10 дин.

— *Јаков Игњатовић*. Књижевна студија д-ра Јов. Скерлића. Београд. 1904. Цена 3 динара.

— *Србија и српски покрет у јужној Угарској 1848 и 1849.*, од д-ра Драг. М. Павловића. Београд 1894. Цена 2 дин.

— *Стогодишњица српског устанка*. Свечани скуп С. К. Академије 7. септембра 1904. Београд, 1904. Цена 1 дин.

— *Приповетка о девојци без руку*. Студија из српске и словенске књижевности, од Павла Поповића. Београд, 1905. Цена 2 динара.

— *Дијалекти источне и јужне Србије*, од д-ра Александра Белића. Београд, 1905. Цена 10 динара.

Издања Баталакиног фонда.

— *Историја српског устанка*, од Лазара Арсенијевића — Баталаке. Део први 1898. Цена 3 динара.

— *Историја српског устанка*, од Лазара Арсенијевића — Баталаке. Део други. 1899. Цена 3 динара.

X

УСТАНОВЕ

КОЈИМА СЕ ШАЉУ КЊИГЕ
СРПСКЕ КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ
У РАЗМЕНУ И НА ПОКЛОН

А. У размену

I. Сва издања

Београд — Професорско Друштво

» — Срп. Књиж. Задруга

» — Статистичко одељење Министарства Народне Привреде

Београд — Уредништво „Нове Искре“

» — » „Српског Књижевног Гласника“

Берлин — Akademie der Wissenschaften

Беч — Akademie der Wissenschaften

Будимпешта — Magyar Tudományos Akademia

Брисел — Akadémie royale de Belgique

Букурешт — Akademia Romana

Варшава — Университет

Нѣжинъ — Историко-филологическій Институтъ князя Безбородко

Готенбург — Учено Друштво

Дублин — Royal Dublin Society

Загреб — Jugoslav. akademija znanosti i umjetnosti

Загреб — Уредништво „Narodnih Novina“

Карловци — Уредништво „Бранковог Кола“

Кијево — „Кіев. Университ. Извѣстія“

Копенхаген — Kongelige Danske Vidensk. Selsk.

Краков — C. K. Akadémia Umiejętnosci

Лајпциг — Königl. Sächsische Gesellschaft der Wissenschaften

Лајпциг — Königl. Akademie der Wissenschaften

Лајпциг — Verein für Erdkunde

Лисабон — Academia real de Sciencias

Лондон — Royal Societi of London
Љубљана — Slovenska Matica
Мадрид — Real Akademia de Ciencias
Минхен — Akademie der Wessenschaften
Москва — Библіотека Импер. Универс.
Нови Сад — Матица Српска
Париз — Jnstitut de France
Петроград — Импер. Академія
Петоград — Библиотека Университета
Праг — Kralov. Česká Akademie Františka Jozefa v Praze
Праг — Museum Královstvi Českéch
» — Königlich böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften
Рим — Bibliotheca Apostolica Vaticana
» — Akademia dei Lincei
Сарајево — Уредништво „Босанске Виле“
Софија — Бугарско књижевно друштво
» — Министарство нар. просвете
» — Университет
Упсала — Библиотека Университета
Филаделфија — Akademy of Natural Sciences
Харков — Университетска библиотека

Штокхолм — Koniglika Svenska Vetenskap-Akademien

Њујорк — American Museum of Natural History

II. Само издања I-ог разреда

Београд — Срп. Пољоприvр. друштво

» — „Геолошки Анали Балканског Полуострва“

Брисел — Société Royale Málacologique

Казанъ — Физичко-математическое Общество при Импер. Казан. университетѣ

Кијево — Общество Естествоиспитателей

Лондон — British Muzeum

Марсељ — Bibliothèque de la Fakulté des Sciences de Geographie

Мец — Société da Geographie

III. Само издања II-ог разреда

Букурешт — Уредништво „Revistei pentru Istorie, Archeologie si Philologie“

Лавов (Галиција) — Société historique de Léopol (Львив)

Лавов — — Науково товариства імени Шевченка

Лавов — Галицко-руска Матица

Москва — Император. Общестство любителей Естествознанія, Антропологіи и Етнографіи

Москва — Импараторское Московское Археологическое Общество

Одеса — Историко-филологич. Общество при Импер. Новоросс. Университетѣ

Петроград — Императорское Общество любителей древней письменности

Праг — Етнографски музеј чешкословенски

Софија — Редакција „Българске Сбирке“

Цариград — Уредн. „Echos d'Orient“

» — Руски Археолошки Институт

Б. на поклон

I. Сва издања

Београд — Министарство просвете (по 2 примерка)

Беч — Српско акад. друштво „Зора“

Битољ — Српска гимназија

Будапешта — Коло младих Срба

» — Текелијанум

Венеција — Reg. institute delle Scienze e del Arte

Дубровник — Народна штионица

» — Опћинска књижница

Женева — Biblioth. publique de la Ville

Загреб — Друштво сиромашних Срба слушалаца загребачког свеучилишта

Карловци — Велика гимназија

Кастел Нови — Поморска школа

» » — Српска читаоница

Кијево — Университетска библиотека

Котор — Српска гимназија

Крагујевац — Књижница гимн. друж. »Подмладак«

Лајпциг — Akademisch-slavischer Verein »Akademische Lesehalle«

Мостар — Велика гимназија

Москва — Импер. Росс. Историч. Музей

Ниш — Књижница гимн. дружине »Узданица«

Нови Сад — Учитељски конвикт

Панчево — Православ. црквена општ.

Петроград — Ст.-Петерсбурское Благотворительное Общество

Петроград — Удружење Срба ђака

Праг — Srpski Spolek Šumadija
» — Университет (чешки)
Призрен — Српска богословија
Сарајево — Велика гимназија
» — Наставнички збор српских основних и више девојачке школе
Скопље — Српска гимназија
Солун — Српска гимназија
Спљет — Српска гимназија
Цетиње — Књажев. Црногор. Државна Библиотека
Париз — Bibliothèque polonaise

II. Издања I-ог разреда

Београд - Университет: Друштво Панчић
» — » : Математички семинар
Београд — Музеј Српске Земље
Париз — Bibliotèque de Musèum d'Histoire Naturele

III. Издања II-ог разреда

Беч — Славенски семинар на Университету
Београд — Университет: Филолошки семинар

Београд — Универзитет: Семинар за општу историју

Београд — Универзитет: Друштво Даничић

Сутеска (Босна) — Самостан светог Јована Крститеља

Брчко — Српска читаоница

Г. Карловац — Правосл. препарандија

Дубровник — Библиотека Мале Браће

Загреб — Ravnateljstvo Nar. Zem. Arkeologiškoga Muzeja

Задар — Правосл. богосл. завод

Карловци — Православна Богословија

Кијево — Духовна Академија

Лајпциг — Славист. одсек Фил. Института

Оренбург — Архивна комисија

Пакарац — Учитељска Школа

Сарајево — Православна Богословија

» — Српско правосл. црквено певачко друштво „Слога“

Сарајево — Zbor duhovne mladeži vrhobosanske

Софија — Друштво „Обще трудъ“

Фојница — Самостан Светога духа

Школе у Србији којима се шаљу издања С. К. Академије на поклон

Алексинац — Учитељска Школа
Београд — Университет
» — Богословија Св. Саве
» — Прва београдска гимназија
» — Друга београдска гимназија
» — Виша Женска Школа
Ваљево — Ваљевска гимназија
Врања — Врањска гимназија
Зајечар — Зајечарска гимназија
Јагодина — Учитељска Школа
» — Јагодинска гимназија
Крагујевац — Крагујевачка гимназија
» — Виша Женска Школа
Крушевац — Крушевачка гимназија
Лесковац — Лесковачка гимназија
Ниш — Нишка гимназија
Пирот — Пиротска гимназија
Пожаревац — Пожаревачка гимназија
Ужице — Ужичка гимназија
Чачак — Чачанска гимназија
Шабац — Шабачка гимназија

ПРИЛОЗИ

УЗ ИЗВЕШТАЈ О НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ

ПРЕГЛЕД

узетих српских листова и часописа 1905 год. у Народној Библиотеци

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
1	Archiv za povjesnicu jugoslovensku	7
2	Балканска Вила	7
3	Бачка Вила	10
4	Богословски Гласник	1
5	Бока Которска	1
6	Босанска Вила	39
7	Босиље	1
8	Бранич	1
9	Бранково Коло	75
10	Браство	4
11	Бршљан	2
12	Будилник	1
13	Весник Српске Цркве	1
14	Vienac	52
15	Вила	23
16	Vjesnik hrvatskog archeol. društva	4
17	Vuk	1
18	Glas Dubrovački	1

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
19	Глас Права	2
20	Глас Православља	2
21	Glasnik biskupije bosanske i sriemske	1
22	Гласник Далматински	2
23	» Земаљског Музеја	15
24	» министарства финансије	1
25	» Музеја за Босну и Ерцеговину	3
26	Glasnik hrvatskog naravstvenog društva	2
27	Гласник Црквени	1
28	Glasonoša	5
29	Голуб	6
30	Голубица	50
31	Градина	3
32	Гудало	3
33	Гусле	1
34	Дабро-босански источник	2
35	Даница	72
36	Danica Ilirska	1
37	Дело	155
38	Домаћица	2
39	Драгољуб	3
40	Ђачки Гласник	2
41	Жељезнички Гласник	1
42	Женски свет	5
43	Zivot	12
44	Забавник	44
45	Загоркиња	1
46	Занатски Савез	1
47	Звезда	31

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
48	Земаљска Задруга	4
49	Зета	10
50	Зимзелен	2
51	Zora Dalmatinska	3
52	» Karlôvačka	42
53	Илустроване Новине	6
54	Искра	42
55	Истина	1
56	Јавор	84
57	Јакшићево Коло	1
58	Јужна Пчела	3
59	Katolički List	2
60	Književnik	6
61	Књига Здравља	13
62	Коло	58
63	Кривична Кроника	9
64	Кривични Гласник	16
65	Летопис Матице Српске	205
66	Liečnički Viesnik	3
67	Лира	4
68	Лист за школску омладину	1
69	Ljetopis Jugoslovenske Akademije	2
70	Ловац	5
71	Луча	2
72	Магазин	1
73	Мали Српски Забавник	3
74	Матица Српска	9
75	Мисао	3
76	Млада Србадија	15
77	Mlada Hrvatska	1
78	Нада	18

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
79	Народно Здравље	3
80	Наставник	8
81	Наша Прошлост	1
82	Невен	7
83	Нова Зета	17
84	» Искра	81
85	Нови Васпитач	2
86	» Грађанин	1
87	Novi Pravnik	1
88	Ново Време	6
89	» Доба	1
90	Obča pučka škola	1
91	Огледало Српско	3
92	Око	1
93	Омладина	4
94	Омладинска Заједница	2
95	Омладински Часопис	2
96	Отаџбина	106
97	Педагошки Преглед	1
98	Побратимство	12
99	Повртар	3
100	Подунавка	16
101	Позоришна Лира	1
102	Позоришни Лист	35
103	Позориште	12
104	Покрет	3
105	Полицијски Гласник	54
106	Пољопривредни Гласник	2
107	Порота	13
108	Потпора	1
109	Поучителни Магазин	2

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
110	Правда	2
111	Право	3
112	Преглед за омладину	2
113	Преодница	3
114	Привреда	1
115	Просвета	6
116	Просветни Гласник	50
117	Путник	1
118	Рад	24
119	Rad Jugoslovenske Akademije	64
120	Радник	8
121	Ратар	1
122	Ратник	3
123	Родољуб	3
124	Родољубац	3
125	Рударски Гласник	4
126	Седмица	5
127	Сербске лѣтописи	6
128	Сијон	1
129	Словено-сербскій Магазинъ	1
130	Слобода	8
131	Словен	1
132	Slovinac	4
133	Slušbeni Glasnik	1
134	Смотра	4
135	Споменик Краљ. Академије	21
136	Србадија	16
137	Србин	6
138	Срђ	1
139	Српска Зора	21

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
140	Српска новина или магазин за художество	1
141	Српска Пчела	14
142	Српски Архив за целокупно лекарство	1
143	Српски Далматински Магазин	1
144	» Економист	3
145	» Књижевни Гласник	273
146	» Правник	8
147	» Преглед	32
148	» Пчелар	1
149	Српкиња	1
150	Српство	2
151	Српче	3
152	Старинар	2
153	Starine Jugosl. Akademije	10
154	Stenograf jugoslovenski	8
155	Стража	55
156	Стражилово	56
157	Тежак	2
158	Телефон	1
159	Технички Лист	11
160	Уранија	22
161	Учитељ	10
162	Hrvat	1
163	Hrvatska	1
164	Hrvatska Misao	1
165	Hrvatski Dom	3
166	» Kompas	1
167	» Salon	1
168	Христијан	1

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
169	Хришћански Весник	1
170	Цариник	1
171	Царински Преглед	1
172	Црногорка	7
173	Час	1
174	Школица	1
175	Школски Лист	1
176	Шумадинка	23
177	Šumarski List	1
	Свега	**2498**

ПРЕГЛЕД

узетих српских новина 1905 године у Народној Библиотеци

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
1	Београдске Илустроване Новине	2
2	» Новине	19
3	Београдски Дневник	5
4	Бич	2
5	Борба	3
6	Браник	1
7	Братимство	1
8	Брка	3
9	Будућност	3
10	Велика Србија	3
11	Весељак	2
12	Вечерње Новости	26
13	Вечерњи Лист	3
14	Видело	37
15	Видовдан	2
16	Војни Лист	6
17	Враголан	3
18	Врач	3

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
19	Време	7
20	Геца	3
21	Глас Војске	2
22	» из Крушевца	1
23	» Истине	1
24	Glas **Herzegovaza**	1
25	Глас **Шумадије**	1
26	Говорница	1
27	Грађанин	2
28	Дармар	4
29	Двадесети Век	2
30	**Дневни Лист**	17
31	Дневник	12
32	**Домовина**	1
33	Dubrovnik	5
34	Дунавац	1
35	Задруга	1
36	Законитост	6
37	Занатлијски Савез	3
38	Застава	9
39	Заштита	1
40	Зорт	1
41	Исток	2
42	Јединство	1
43	Крајинац	2
44	Кукурек	2
45	Либерал	2
46	Мале Новине	35
47	Мали Журнал	9
48	Напредак	5
49	Народ	3

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
50	Народна Воља	3
51	» Самоуправа	3
52	» Скупштина	1
53	Народне Вечерње Новости	1
54	» Новине	3
55	Народни Лист	7
56	Наше Доба	4
57	Недељни Лист	2
58	Нишка Застава	2
59	Нишки Гласник	1
60	Нишлија	2
61	Нови Београдски Дневник	7
62	» Одјек	1
63	Нови Свет	6
64	Новинар	2
65	Новине београдске општине	9
66	» читалишта београдског	5
67	Ново Време	4
68	Новосадска Застава	5
69	Одјек	87
70	Опозиција	1
71	Ослобођење	6
72	Поглед	1
73	Поклич	3
74	Политика	1
75	Прави Народни Пријатељ	8
76	Призренац	1
77	Радиност	1
78	Радник	22
79	Радничке Новине	4
80	Раднички Лист	1

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
81	Ред	5
82	Ружа	1
83	Самосталност	1
84	Самоуправа	29
85	Сеља	4
86	Световид	4
87	Словенски Југ	9
88	Слога	1
89	Социјал-демократ	9
90	Србија	16
91	Србобран	5
92	Српска Застава	8
93	» Независност	2
94	» Реч	2
95	Српске Новине	120
96	Српски Глас	1
97	» Дневник	87
98	» Занатлија	2
99	» Лист	1
100	Србскій народный листъ	9
101	Српски Пијемонт	29
102	Србскій Улакъ	1
103	Стара Србија	1
104	Стари Домишљан	1
105	Стармали	2
106	Старо Ослобођење	6
107	Суботичке Новине	1
108	Таково	2
109	Топуз	2
110	Трговачке Новине	1
111	Трговински Гласник	46

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
112	Ускок	2
113	Уставна Србија	16
114	Уставност	1
115	Фигаро	4
116	Ћоса	1
117	Цариградски Гласник	12
118	Шабачки Гласник	1
119	Шаљиви Лист	1
120	Шаљивчина	5
121	Штампа	8
122	Шумадија	1
	Свега	**931**

ПРЕГЛЕД

узетих страних листова и часописа 1905 год. у Народној Библиотеци

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
	I Словенски.	
	а) бугарски :	
1	Българска Сбирка	7
2	Български Гласъ	1
3	Зборникъ за народни умотворения	2
	б) словеначки :	
4	Ljubljanski Zwon	10
	в) руски :	
5	Всемирная илюстрація	3
6	Вѣстникъ Европы	2
7	Нива	23
8	Новыи журналъ литературы	3
	II Немачки.	
9	Allgemeine industrielle Tagszeitung	1
10	Archäolog. epigr. Mittheilungen	3

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
11	Archiv f. die oestereichische Gesch.	1
12	Archiv f. Slavische Philologie	21
13	Aus allen Zeiten und Landen	1
14	Bysantische Zeitschrift	2
15	Deutsche Litteraturzeitung	2
16	Deutsche Zeitschrift	1
17	Gartenlaube	1
18	Globus	1
19	Jahrbuch der Erfindungen	2
20	Litterarisches Centralblatt	1
21	Oester. militarische Zeitschrift	1
22	Pedagogische Bibliothek	2
23	Polytechnisches Journal	3
24	Ueber Land und Meere	1
25	Volkswirtschaftliche Chronik	1
26	Wissentschaftliche Mittheilungen	1
27	Zeitschrift f. Ethnologie	1
28	Zeitschrift f. die gebildete Welt	1
	III Француски.	
29	Journal des économistes	30
30	Livre moderne	1
31	Moniteur universel	16
32	La Nature	1
33	La Revue	11
34	Revue Bleu	24
35	Revue de chef d'oeuvres ancienes et modernes	1
36	Revue de Deux Mondes	19
37	Revue d' Europe économique polit. et litteraire	3

БРОЈ	ИМЕ ЛИСТА	ЧИТАН
38	Revue international de l'enseignement	1
39	Revue philosophique	1
40	Revue d' la science économique . .	1
41	Le tour du mond	8
	IV Талијански.	
42	Bulletino d' Archeologia et Storia Dalmata	2
	V Енглески.	
43	Neues Illustrated London New . . .	1
	Свега . . .	**219**

ПРЕГЛЕД

узетих књига српских и хрватских писаца 1905 год. у Нар. Библиотеци.

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛЕ, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
	I. Научна књижевност.	
1	Авакумовић Јован — Теорија казненог права (7)	10
2	Adamović Julije — Franc. početnica (14)	19
3	Andrić Nikola — Prijevodna beletristika u Srba (12)	15
4	Анђелковић Милош — Руско-српски речник (94)	95
5	Антоновић Сава	5
6	Бакић Војислав Др. — Општа педагогика (33)	59
7	Basariček Stj — Pedagogija (11)	11
8	Bogišić Valtazar Dr. — Pravni običaji u Slovena (6)	17
9	Бошковић Јован — Писмо о књижев. Срба и Хрвата (9)	24

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
10	Бошковић Стојан — Слике из реформације (8)	20
11	Bros Jvan — Crtice iz hrvat. književnosti (13)	14
12	Brusina S.	8
13	Васиљевић Алемпије — Психологија (26), Логика (26)	58
14	Весних Миленко — Кривична одговорност у светлости данаш. науке (11), Државо-правни положај Босне и Ерцег. (6)	30
15	Војновић Лујо	13
16	Вујић Михаило — Начела Народ. Економије (89), Положај и задатак философије (17)	127
17	Вукићевић Миленко — Историја српског народа (30)	34
18	Вукићевић Никола	7
19	Вуловић Светозар — Бранко Радичевић (43)	63
20	Гавриловић Андра — Доситије Обрадовић (12)	25
21	Гавриловић Богдан — Аналитичка Геометрија (23)	43
22	Гарашанин Милутин	5
23	Гашић Др.	9
24	Гершић Глигорије — Систем римског приватног права (28)	35
25	Гопчевић Спиридон	16
26	Грђић Лука — Бјелокосић	7
27	Грчић Јован	11

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
28	Данић Јован	6
29	Даничић Ђура — Речник из књижев. старина срп. (20)	40
30	Дерра Ђорђе Др.	5
31	Derenčin Marijan Dr. — Tumač gradj. Zakonika (5)	9
32	Деспотовић Пера — Историја Педагошка (36)	0
33	Драгашевић Јован	7
34	Дучић Нићифор архим.	10
35	Ђорђевић Андра — Систем приватног права Краљевине Србије (11), Теорија грађ. судског поступка (11)	39
36	Ђорђевић А. и Мијушковић — Пандекте — данашње римско право	1
37	Ђорђевић Владан — Крај једне династије (5)	11
38	Ђорђевић Владимир	7
39	Ђорђевић Ђорђе	7
40	Ђорђевић Пера — Теорија књижев. (4)	11
41	Ејурковић Ђорђе	9
42	Живаљевић Данило	5
43	Живановић А. — Космалошке идеје (10)	13
44	Живановић Јован	8
45	Живковић Јован	8
46	Живковић Мита — Напомене Цезаровим коментарима (8)	10
47	Жујевић Јован — Геолошко развиће стена (5)	17
48	Жујевић Миленко	6

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
49	Здравковић Стева — Основна механика (12)	15
50	Зечевић Милош — Историја општа (53)	59
51	Зорић Светозар — Привредна моћ Србије (6)	6
52	Зрнић Лука — Општа историја (25)	25
53	Иванић Иван	5
54	Илић Јеврем — Наука хришћанска (6)	17
55	Jagić Vatroslav — Historija književnosti naroda hrv. i srpskog (42), Gramat. jez. hrvatskog (7)	63
56	Јовановић Алекса	5
57	Јовановић Владимир	12
58	Јовановић Ђорђе Др.	6
59	Јовановић Коста	14
60	Јовановић Љубомир	12
61	Јовановић Милан Др.	16
62	Јовановић Батут Милан	7
63	Јовановић Слободан — Српско-бугарски рат (8), О Светозару Марковићу (9)	23
64	Јовичић Милорад — Хемија (9)	13
65	Какијај К.	5
66	Калик Спира	9
67	Караџић Вук — Српске нар. пјесме (50), Српски рјечник (14)	80
68	Карић Владимир	32
69	Klaić Vjekoslav — Povjest Bosne (5)	23
70	Клерић Љубомир — Теоријска механика (10)	12
71	Кнежевић Божа	5

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
72	Ковачевић Љубомир — И по трећи пут Краљ Вукашин није убио цара Уроша (9)	14
73	Ковачевић Љ. и Љ. Јовановић — Историја српског народа (24)	24
74	Козарац Ђуро	5
75	Костић Коста — Тргов. центри и друмови у старој српској држави (8)	8
76	Кошутић Радован	15
77	Красић Владимир	6
78	Кујунџић Милан — Философија у Срба (9)	18
79	Kukuljević Sakčinski Ivan	7
80	Lobmayer Aug. Dr.	7
81	Ловчевић Стева	5
82	Лозанић Сима	31
83	Lopašić Radoslav	6
84	Лукић Јанко	6
85	Ljubić Simo	5
86	Магдаленић М.	5
87	Максимовић Стева	5
88	Малетић Ђорђе — Критички преглед Краљ Дечан. (13), Грађа за истор. срп. нар. позор. (7), Теорија појезије (5)	30
89	Mardrić Dr.	14
90	Марковић Божа — Поступак противу побеглих криваца (11), Поновно суђење (6)	17
91	Марковић Светозар — Начела Народне Економије (10)	20

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
92	Марковић Стева — Лекције из физике (4)	10
93	Матић Андрија	9
94	Матић Гаја — Грађа за пољопривредни речник (7)	10
95	Matković Dr.	6
96	Мијатовић Чеда — Наука о државном газдинству (17), Изводи из политичке економије (16), Деспот Ђурађ Бранковић (17)	62
97	Милановић Радован	5
98	Милаш Никодим — Православно црквено право (12)	19
99	Милетић Светозар	7
100	Милићевић Милан — Поменик знаменитих људи у српском народу (11), Кнежевина Србија (9), Живот и дела великих људи (5)	56
101	Миловановић М. — Философија и наука у природном развићу (15), Русо, Песталоци, Коменски (12)	38
102	Миловановић Ђ. М.	18
103	Миловановић Стева	5
104	Милојевић Милош — Путопис дела праве Старе Србије (14)	18
105	Милосављевић Живко — Римско приватно право (42)	42
106	Милошевић Ђ.	5
107	Миљковић Љубомир	5
108	Миљковић Милутин Др.	7
109	Миљковић Чеда	13

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
110	Миодраговић Јован — Дух наставе и васпитања у Србији (5)	11
111	Митровић Раша и Станојевић	10
112	Митрополит Михаило	5
113	Михаиловић Јеленко — Спектроскопија (10)	22
114	Мочник Фрања	9
115	Мусулин Никола	5
116	Мушицки Ђорђе	5
117	Недељковић Милан	12
118	Недић Љубомир — О софизмима (18) Из нов. срп. лирике (8), О хипнот. (5)	55
119	Ненадовић Љубомир — Критичке студије (4)	10
120	Ненадовић Матеја — Мемоари (6)	6
121	Нешић Димитрије — Алгебарска анализа (5)	7
122	Никанор епископ	5
123	Никашиновић Божидар	6
124	Никетић Петар	14
125	Николајевић Светомир — Листићи из књижевности (6)	8
126	Нинчић Момчило А.	7
127	Новаковић Стојан — Историја српске књижевности (133), Српска библиографија за новију књижевност (55), Српска граматика (29), Васкрс српске државе (14), Устанак на дахије (11), Душанов законик (11),	280
128	Обрадовић Доситије — Живот и приключенија (15)	34

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
129	Огорелица Никола	6
130	Pavić Armin	8
131	Павловић Алекса	5
132	Павловић Драг. Др.	9
133	Павловић Стева Др.	5
134	Панчић Јосиф	10
135	Parčić Dragutin — Rječnik talijansko-slovinski (Hrvatski) (37)	38
136	Пејић Радован	7
137	Пелагић Васа — Народ. Учитељ (12)	40
138	Перић Живојин — О попису за извршење суд. одлука (27)	30
139	Petračić Franjo	8
140	Петровић Мита — Основи физике (5),	18
141	Петровић Настав — Француско-српски речник (71)	71
142	Петровић Сава Др.	7
143	Петронијевић Бранислав — Артур Шопенхауер (27), Историја новије философије (23), Фридрих Ниче (10) Принципи метафизике (10), Наука о познавању (5)	81
144	Пироћанац Милан	6
145	Поповић Ђуро	6
146	Поповић Милорад — Методика (6),	14
147	Поповић Павле — О горском венцу (35)	41
148	Поповић Стева	9
149	Предић Јосиф	8
150	Предић Стева	5
151	Протић Петар	9

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
152	Протић Стојан	5
153	Пуцић Медо — Споменици српски (44)	44
154	Rabar Ivan	14
155	Радић Ђорђе — Вођа при газдовању (10), Наука о земљоделству (10)	21
156	Радовановић Милић — Стара и нова школа у економској науци (41)	42
157	Радовић Димитрије — Теорија казнителног поступка (30)	30
158	Радојичић Спасоје — Основи трговачког права (47)	47
159	Радуловић Петар — Логика (21)	22
160	Рајчић Душан	5
161	Ракић Мита	6
162	Rački Franjo — Bogomili i Patareni (10)	12
163	Ристић Јован	10
164	Руварац Димитрије	14
165	Руварац Иларијон	13
166	Савић Милан — Из српске књижевности (16)	20
167	Sergij R.	6
168	Симић Живојин — Лекције из српске књижевности (65)	74
169	Скерлић Јован — Јаша Игњатовић (26), Поглед на данашњу фран. књижевност (9)	37
170	Срећковић Панта	15
171	Станојевић Драгиша	9
172	Станојевић Ђорђе — Експеримен-	

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
	тална физика (33), Наука о енергији (6), Звездано небо (5)	35
173	Станојевић Станоје	7
174	Стојановић Димитрије	5
175	Стојановић Коста	7
176	» Љубомир — Стара српски записи и натписи (13), српска граматика (5)	20
177	Стојановић Никола	6
178	Стојановић Таса	5
179	Стојковић Срета — Геометрија (14]	17
180	Суботић Војислав Др.	6
181	» Каменко	5
182	Таушановић Коста	5
183	Тодоровић Борисав	5
184	» Паја	7
185	Томановић Лаза Др. — Руварац и Монтенегрина (16), Петар Петровић-Његош (8)	24
186	Томић Јован Н. — Из историје Црне Горе (8)	22
187	Тројановић Сима — Негдашња привреда и путови у Србији (7)	10
188	Туроман Јован — Граматика грчког језика (13), Латинска граматика (5)	30
189	Ћирић Мијалко	6
190	Фрачковић Мита	10
191	Хаџић Јован — Устанак српски (16)	17
192	Hinković H. Dr.	5
193	Цвијић Јован — Антрополошки проблеми Балкан. Полуострва (8),	22

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
194	Ценић Ђока	6
195	Шевић Милан	7
196	Šilović Josif Dr. -- Kazneno pravo (6)	10
197	Шобајић Б. М.	5
198	Štiglić Martin Dr.	5
199	Šulek Bogoslav Dr. — Nemačko-hrvatski rječnik (96)	98
200	Šurmin Gjuro Dr. — Povjest književnosti hrvatske i srpske (48)	48
	II. Забавна књижевност.	
201	Абуказем	5
202	Атанацковић Богобој — Новеле (11)	12
203	Будисављевић Милан	5
204	Веселиновић Јанко — Рајске душе (5)	15
205	Видаковић Милован	16
206	Војновић Ј.	6
207	Врчевић Вук — Српске народне приповетке (8)	13
208	Вујић Јоаким — Новоизобрѣтенное прибавленіе (7), Оштроум. домишљан (6)	30
209	Вујић Светозарев	5
210	Гавриловић Андра	10
211	Gjalski Šandor	5
212	Глишић Милован — Подвала (7)	15
213	Гундулић Иван — Дубравка (8) Осман (7)	18
214	Deželić Velimir	5
215	Деспотовић Петар	6

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
216	Димовић Ђура	5
217	Домановић Радоје	8
218	Драгашевић Јован	8
219	Ђикић Карабеговић — Песме (8), Побратимство (6)	15
220	Ђоровић Светозар	5
221	Зарић Стеван	5
222	Игњатовић Јаков — Чудан свет (18), Дјела (12), Стари и нови мајстори (11), Песме (5)	55
223	Илић Војислав — Песме (16)	17
224	» Драгутин — Краљ Вукашин (5),	6
225	» Јован — Песме (5)	12
226	Јакшић Ђура — Лирске песме (13)	26
227	Јанковић Емануило	7
228	Јевтић Стеван	6
229	Јовановић Владимир — С француског Парнаса (5),	11
230	Јовановић Јова-Змај — Певанија (21)	30
231	Јовић Михаило	7
232	Kolar Josif	10
533	Комарчић Лаза — Бездушници (5)	17
234	Kosovel V.	5
235	Костић Лаза — Максим Црнојевић (6)	10
236	» Тадија — Чикино дете (5)	7
237	Kracmanov Max. V. — Narodne pripoviesti (9)	9
238	Kumičić Eug.	7
239	Лазаревић Лаза — Владимир и Косара (7)	12

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
240	Љубиша Стефан Митров	10
241	Mažuranić Ivan — Смрт Смаил-Аге Ченгића (12)	14
242	Максимовић Јован — Песнички Зборник (8)	9
243	Матавуљ Симо	11
244	Milaković Josip	5
245	Миленковић Таса	14
246	Милићевић Милан	12
247	Милутиновић Симо Сарајлија	7
248	Миодраговић Јова	8
249	Михаиловић Михаило	6
250	Ненадовић Љубомир — Целокупна дела (13)	16
251	Никетић Петар	5
252	Никшић Никола	5
253	Novak Vjekoslav	7
254	Нушић Бранислав — Општин. дете (6)	26
255	Pavičić A. Tr.	6
256	Петровић Јован	10
257	» Милан	7
258	» Петар—Његош — Горски венац (30), Луча микрокозма (24), Пустињак цетињски (10), Лажни цар Шћепан (8)	92
259	Поповић Ђорђе	5
260	» Стерија Јован — Роман без романа (5)	25
261	Поповић Милорад Шапчанин — Приповетке (5)	12
262	Поповић Мита	5

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
263	Поповић Стева	5
264	Preradović Petar — Избрани списи (10)	25
265	Радичевић Бранко	13
266	Ранковић Светолик	5
267	Савић Милан	8
268	Сандић Александар	6
269	Сремац Стеван — Поп Ћира и Спира (16)	20
270	Сретеновић Михаило	7
271	Станковић Борисав	6
272	Стева — Чика	7
273	Суботић Јован — Дела (18), Краљ Дечански (16), Калуђер (7)	48
274	Sundečić J.	9
275	Томић Јаша	5
276	Трифковић Коста	8
277	Узелац Никола	7
278	Утјешановић О.	5
279	Harambašić Aug.	5
280	Хаџић А.	5
281	Цар Марко	11
282	Шантић Алекса	15
283	Šenoa August	10
284	Šmid Krištof	14

ПРЕГЛЕД

узетих словенских писаца 1905 године у Народној Библиотеци.

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
	I. Научна Књижевност.	
1	Благоевъ — Икономич. развытие (5)	5
2	Бодянскій Осипъ Макс. — О народной поэзій (6)	6
3	Гильфердингъ Алек. Ѳеод. — Боснія (3)	5
4	Зиберъ Н. И. — Нова економ. теорія (40)	40
5	Иловайскій Д. — Всеобщая исторія (28)	28
6	Jirečеk Konst. J.	9
7	Ковалевскій Егоръ П. — Черногорія и славянскія земли (33)	33
8	Кулаковскій Овс. — Вопросы психологій творичества (7)	7
9	Лавровскій Пет. Алексѣевичъ — Сербско-русскій словарь (14)	14

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
10	Майковъ А. Ник. — Истор. серб. народа (14)	14
11	Макушевъ В. В. — Задунайскіе и адріатическіе славяне (23)	26
12	Миклошичь Ф. — Dictionnaire abregé de six langs slav. (68), Monumenta Serbica (11)	1
13	Mickiewicz Adam — Literatury slawianskiej (10)	10
14	Новицкій Ор. — Крат. рук. къ логикѣ (7)	7
15	Поповъ Нил Алек. — Сербія послѣ париж. мира (12)	14
16	Салковски К. Др.	10
17	Сѣченовъ И. — Рефлекси мозга (22)	22
18	Чернышевскій С. — Начела Народ. Економије (22)	24
19	Ястребовъ И. С.	14
	II. Забавна књижевност.	
20	Булгаринъ Ѳаддей	5
21	Гоголь Ник. Вас. — Тарас буљба (17), Чичиковљеви догађаји (39)	48
22	Гончаровъ Иванъ — Обломовъ (11), Један обичан догађај (9)	23
23	Достоевскій Ѳ. М. — Злочин и казна (20)	36
24	Кольцовъ Алек. В. — Стихотворенія (8)	8

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
25	Короленко Владимиръ — U zločes. društvu (5)	7
26	Kraszewski J. — Песник и свет (6)	14
27	Лермонтовъ Мих. Юр. — Полное собраніе сочиненій (8)	13
28	Љејкинъ Никола	5
29	Некрасовъ Н. А. — Стихотворенія (11)	11
30	Писаревъ А. А.	7
31	Пушкин А. С. — Капетанова ћерка (6)	14
32	Sjenkjewicz Henryk — Quo vadis (21), Križari (19), Писма (10)	67
33	Сиповскій В. Д.	6
34	Тургеневъ И. С. — Изабране приповиести (30), Племићско гњездо (10). Полное собраніе (8)	82
35	Толстой Л. — Рат и мир (110), Воскресеніе (34), Kreutzerova sonata (29), Ана Карењина (11), Сочиненія (11), Приповетке (9), Срећа у браку (7), Царство мрака (6), Ускрснице (6)	237
36	Чернишевскій Н. — Сочиненія (9), Часови размишљања (6), Шта да се ради (5)	19

ПРЕГЛЕД

узетих страних писаца 1905 године у Народној Библиотеци.

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
	I. Научна књижевност.	
1	Acollas Emil	5
2	Albrecht F.	5
3	Almeida F. — Земља (14), Физичка Географија (2)	16
4	Aristoteles	6
5	Arnds Lud	5
6	Bain A. — Les émotions et la volonté (43), La Laicuc de l'éducation (21), Душа и тело (8), La Logique (3)	35
7	Bastion Charlton	8
8	Batiste Jean Lay	6
9	Beaullien Leroy Paul	14
10	Berg-van den Gerhard	5
11	Bermann Moriz	5
12	Blanc Louis	5
13	Blatt	8

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА	ЧИТАН
14	Bleibtreu Karl	6
15	Bluntschli J. — Allgemeine Staatsrecht (18), Карактер и дух политичких партија (9)	29
16	Bon Custav	5
17	Boppe Aug.	5
18	Boué Ami	10
19	Bourdon T. et G.	5
20	Brandes G. — Schakespere (36), Moderne Geister (10), Aestétische Studien (4). Национално осећање (4)	54
21	Brehm Dr. A. E.	5
22	Breymann G. A.	5
23	Brockhaus	5
24	Büchner L. Dr. — Урођеност или моћ наслеђа (8), Der Mensch u. seine Stellung (6)	18
25	Buckle — Историја цивилизације у Енглеској (62)	62
26	Caesaris C. J.	5
27	Cange du F. C.	6
28	Cariyle Thomas — О херојима (12)	1
29	Carpenter Will	7
30	Chauveau et Helie	5
31	Cicero Marc Tull	19
32	Comte Aug.	7
33	Cossa Luigi	5
34	Coulanges Fustel de	7
45	Darwin Charles — Постанак фела (58)	62
36	Diesterwergs Adolf	6
37	Doumié René	7

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
38	Draper J. W. — Историја умног развића Европе (97)	108
39	Dumond Léon	5
40	Durége H. Dr. — Theorie der Funktionen (17)	17
41	Durm Josif — Die Architectur (26)	26
42	Duruy Victor	7
43	Eheberg T. K. Dr. — Наука о финансијама (35)	35
44	Eisler Rudolf — Wörterbuch d. philosophischen Begriffe (52)	56
45	Elfeld K. Julius	5
46	Engels Fr. Dr.	9
47	Errante W.	5
48	Ersch J. S. u. Gruber J. G. — Allg. Encyklopaedie d. Wissenschaften (22)	28
49	Favre Jules — Discours parlamentaires (11)	11
50	Fechner Gust. T. Dr.	7
51	Fénelon	8
52	Ferry Enr.	5
53	Flathe, Hertuberg ect.	5
54	Gambetta — Discours et plaidoyers politiques (16)	16
55	Ganot A. — Експериментална физика (11)	11
56	Garrand R — Du droit pénal français (29)	29
57	Gervinus G.	5
58	Gfrörer F. Aug.	6
59	Goedekc Karl	6

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
60	Gorges J. M.	5
61	Gottschall Rudolf — Poetik (18)	18
62	Gottsched et Adelung	5
63	Growe P.	5
64	Grube A. W.	9
65	Gyot M.	7
66	Haeckel Ernst Dr. — Природна историја постања (100), Die Welträthsel (27)	130
67	Haeckel M. von Dr.	5
68	Hamilton A. R.	6
69	Hecouard H.	5
70	Hegel	6
71	Heinze Max. Dr.	5
72	Helie F. — De droit criminel (10)	10
73	Hermes Johan — Физика (34)	35
74	Herr J.	9
75	Hertzberg G.	7
76	Hettner H.	7
77	Holtzendorff F. Dr.	6
78	Huegger J. J.	5
79	Höppel H.	5
80	Huebner O. Dr.	5
81	Jngrem Jhon — Историја политичке економије (30)	30
82	Jacobi L. — Идеја развића (16)	16
83	Jamin Cr.	6
84	Janson K.—Теоријска статистика (23)	23
85	Jehring	7
86	Jerusalem — Основи емпиричке психологије (37)	37

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА	ЧИТАН
87	Johnson	7
88	Jolly J. Dr.	5
89	Jordan C. — Cours d'analyse de l'ecole polytechnique (12)	12
90	Jorga	10
91	Jouffroy Th. — Cours d'Esthétique (17)	32
92	Julleville de Petit — Histoire dela lange et litter. fran. (70)	73
93	Kallay Benijamin	7
94	Kanitz F.	9
95	Kant Jmanuel	9
96	Karl prof. — Vergleichende Gramatik (14)	14
97	Kautsky K.	5
98	Knackfuss H. — Künstlermonografien (77)	77
99	Kolb F. G. — Културна историја (46)	46
100	Kosnig G.	5
101	Köstlin Reinh	5
102	Krafft-ebing v. Dr.	6
103	Lacombe P.	7
104	Lamartin A. Dr.	6
105	Lange F. — Lange allemende (12)	12
106	Larousse P.	7
107	Lassalle Ferd	8
108	Lavater K. J.	5
109	Lavelye Em. — Основи политичке економије (62)	80
110	Laurent F.	5
111	Lavisse E. et Rambant An.	7
112	Légouvé Er.	7

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
113	Lehmann	9
114	Lemcke C. Dr. — Aesthétik (13)	13
115	Leskien A. — Altbulgar. sprache (13)	13
116	Lessing G.	5
117	Liebmann	5
118	Lingelbach E. W.	5
119	List Er. Dr. — Немачко кривично право (67)	67
120	Livius Tit — Histoire romain (10), Aburђe condita (8)	22
121	Lotze H.	5
122	Macaulay Lord — Essais polit. et philosophiques (6)	11
123	Machiavelle N.	5
124	Mantegazza Paul — Die Phisiologie der Liebe (5)	13
125	Markx Karl	6
126	Ménard René	5
127	Métin Albert	5
128	Michelet J.	6
129	Mignet M. — Историја француске револ. (39)	39
130	Mill John Stuart — System der Logique (10)	22
131	Montegut E.	5
132	Montesquien	6
133	Muratt Ed. de	6
134	Nietzsche Frid — Also sprach Sarathustra (13)	13
135	Norman Karl	5

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА :	ЧИТАН
136	Ortolan J. L. E. — De droit pénal (10)	11
137	Ovidius Naso	7
138	Pasqual d. Gjudièe — Енциклопедија права (17)	17
139	Patin	6
140	Pertusier — La Bosnie (13)	13
141	Peyrat du Ch. — N. Histoire des Albigevis (13)	14
142	Plinius	5
143	Posebel D. J.	9
144	Raff H.	7
145	Rambaud Alf.	7
146	Rambosson J.	6
147	Ranke Johan	5
148	» L.	5
149	Rapet J. J. M.	10
150	Renan Ern. — Живот Исусов (36) .	50
151	Rhyn Henne	5
152	Ribot Th. — Das Gedächtniss u. seine Störungen (37), L'hérédité psyhologique (8)	45
153	Riviére A. — Основи међународног права (28)	28
154	Robinson Jacob	8
155	Roscher Wilh	5
156	Rosen Mich.	4
157	Rousseau J. J. — Емило XX века (20), Les confessions (15), Oeuvres Compl. (12)	49
158	Saint-Reuve	10

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
159	Schamberlain	5
160	Scherr J. — Историја опште књижевности (61), Geschichtte der deut. litter. (8)	78
161	Schlegel	5
162	Schlumberger G.	5
163	Schoppenhauer Art. — Die Welt als Wille und Forstellung (27)	27
164	Schmid H.	9
165	Schultze Fr.	8
166	Schwarcz Julius	5
167	Sigwart Ch. Dr.	5
168	Simon Jules	5
169	Smith Adam — Recherches sur la nature et les causes de la rischesse des nations (18)	21
170	Spencer Herb.— Principes de psychologie (8), Essais (8)	23
171	Taine H. Les origines de la France contemporaine (27), Histoire de la littérature anglaise (10)	50
172	Theiner A.	7
173	Thiers A. — Histoire de la revolutions française (48)	59
174	Terouem et Cerono	8
175	Unger Jos.	5
176	Urbanytzki Alf.	8
177	Voltaire	5
178	Vorländer K. — Geschichte der Philosophie (9)	12

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА. КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
179	Wanderwelde E. — Le exode rurale (40)	40
180	Weber G.	8
181	Wolff	5
182	Wundt W. — Philosophische studien (7)	16
183	Zinkeisen W. J.	5
	II. Забавна књижевност	
184	Abon Edm.	5
185	Alighieri Dante — Божанствена комедија (15)	15
186	Amicis Edmonds — Ritrati litterari (12), Poesie (7)	32
187	Auerbach Ber	5
188	Balzac H. — Le père Goriot (9)	17
189	Baneville de Th.	5
190	Beranger J. P.	5
191	Born F.	8
192	Byron Lord — Сочиненія (35), Дон Жуан (34)	73
193	Castelnuovo Enrico — Natalie (35)	35
194	Cervantes Much	8
195	Daudet Alphonse — Жак (22), L'immortel (16), Прогнани краљеви (16), Sapho (10), Тартарен на Алпима (10),	102
196	Dickens Charles — Давид Коперфилд (41), Оливер Твист (6)	51

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА :	ЧИТАН
197	Dumas A père — Три мускетера (21), Краљичин ђердан (16), Буна (5)	42
198	Dumas A fils — La question du divorses (6)	16
199	Eliot George	8
200	Falk V. — Драјфус (12)	18
201	Farina	8
202	Fénelon — Aventures de Thélémaque	18
203	Eranc Anat. — Le jardin d Epicure (50) Les Lys rouges (21), Les opiniones (11)	88
204	Gaboroi Emil	5
205	Gabriel H.	5
206	Gautier Théophil	9
207	Gessner Salomon — Sämmtl. Werke (7)	14
208	Goethe Wolf — Sämmtl. Werke (8), Фауст (7)	30
209	Goncourt de — Madam Gervaise (10)	39
210	Heine H.— Sämmtl. Werke (17), Burder Lieder (9), Идеје — књига и Гран (8)	47
211	Heise P. — У земљи гди лимун рађа (10)	12
212	Herder — Sämmtl. Werke (13)	16
213	Hugo Victor — Јадници (69), Деведесет трећа (14), Богородичина црква (12), Моји синови (8)	174
214	Hoffmann Fr.	13
215	Homerus — Одисеја (11)	18
216	Horatius Q.	5

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
217	Ibsen H.	5
218	James G.	5
219	Jókai Mór — Кад остаримо (8)	24
220	Klopstock	7
221	Kölcsey Ferenc	5
222	Laboulaye Ed.	6
223	Lamartine A. D. — Nouvelles méditations poétiques (7)	17
224	Le Sage	12
225	Lotti Pierre	5
226	Maistre de	5
227	Masoh Sacher	10
228	Maupassant Guy de — Des Vers (21), La main gauche (21), Belami (20), Пјер и Жан (13)	146
229	Mérimé Prosper — Коломба (13)	29
230	Molière	6
231	Murger Henri	8
232	Musset A. de — Premières poésies (19), Poésies nouvelles (14)	46
233	Ohnet George	7
234	Ovidius Naso — Izabrane pjesme (23)	41
235	Petrarca Fr.	5
236	Rousseau J. J. — La nouvelle Héloise (12)	12
237	Salvatore Far.	12
238	Sande George — Le dernier Amour (7)	25
239	Schatrian Erkm.	18
240	Schiller F. — Wilhelm Tell (17), Sämmtliche Werke (9),	44
241	Scott Walter	5

БРОЈ	ИМЕ ПИСЦА И ДЕЛА, КОЈА СУ НАЈВИШЕ ЧИТАНА:	ЧИТАН
242	Shakespeare — Отело (12), Хамлет (10), Краљ Лир (7)	47
243	Soave F.	7
244	Spielhagen	8
245	Sudermann H.	9
246	Swift J.	11
247	Tasso Torquato	5
248	Verga Giovani	7
249	Verne Jules — Царев Гласник (9) .	26
250	Virgilius	9
251	Zolla Emil — Нана (24), L'assomoire (8)	55

Е Б

ВОЛ

	енгл	
	научне	забавне
	5	
2	17	3
8	18	1
6	15	
3	8	
1	2	–
8	5	
1	7	
	—	–
2	—	–
3	12	–
4	89	

ИОТ

ОВОЛ

енгле	
научне	забавне
1	—
3	—
—	—
2	—
—	—
1	—
—	—
—	—
1	—
—	—
—	—
1	—
9	—

У

У М
јануар
фебруа
марту
априлу
мају
јуну
јулу
августу
септем
октобр
новемб
децемб
Свега

Прилог IV.

отечки предмети,
а.

ПУБЛИКА:					
официри и војници	грађани	ђаци: Универ-ситета. Бого-словије. Тргов. Акад.. гимназија	странци	скупа	Свега на оволико реверса:
7	11	1412	7	1971	974
40	23	2167	4	3481	2108
29	30	2398	48	3674	2094
1	21	1854	1	2537	1542
—	23	1717	24	2493	1472
1	9	1178	1	1825	1191
—	2	525	—	775	480
1	28	872	22	1323	876
3	7	776	5	1043	658
—	2	3	—	29	29
—	2	105	—	141	124
6	2	1679	—	2100	1237
88	160	14.686	112	21.395	12.785

У

Број	
1	
2	
3	ре
4	од
5	ти
6	ол
7	
8	ни ни
9	ит
10	т
11	ст
12	гр
13	ик
14	ви
15	но
16	зи
17	ат
18	ни
19	ни
20	ıс
21	со
22	ıо
23	ја
24	је
25	жı
26	ни
27	ни
28	

AS
346
B5
v. 19

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.